

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ПОЗАШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«РІВНЕНСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**РІВНЕНСЬКА
МАЛА
АКАДЕМІЯ НАУК
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
2012**

ТЕЗИ НАУКОВИХ РОБІТ

Рівненська Мала академія наук учнівської молоді, 2012: Тези наукових робіт / Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації; упоряд.: Андреев О.А. та ін. - Рівне, 2012. - 256 с.

У збірці подано тези наукових робіт учасників II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, що проводився Управлінням освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації та Рівненською Малою академією наук учнівської молоді в 2011 році в м. Рівне.

Учасники конкурсу представляли свої наукові дослідження у 53 наукових секціях, об'єднаних у десять наукових відділень: історико-географічне відділення, відділення філософії та суспільствознавства, відділення філології та мистецтвознавства, відділення хімії та біології, відділення екології та аграрних наук, відділення комп'ютерних наук, відділення математики, відділення фізики і астрономії, відділення економіки, відділення технічних наук.

Видання має на меті привернути увагу учнів, студентів, аспірантів, педагогічних працівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, викладацько-професорського складу ВНЗ, широких кіл громадськості до науково-дослідницької діяльності учнівської молоді в рамках Малої академії наук України.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Вєтров І.В.,

начальник управління освіти і науки Рівненської облдержадміністрації;

Віднічук М.А.,

ректор Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук;

Джунь Й.В.,

академік Міжнародної педагогічної Академії, доктор фізико-математичних наук;

Довгий С.О.,

член-кореспондент Національної академії наук України, Президент Малої академії наук України;

Лісовий О.В.,

директор Малої академії наук України;

Поліщук Я.О.,

професор, доктор філологічних наук.

Постоловський Р.М.,

Президент Рівненської Малої академії наук учнівської молоді, ректор Рівненського державного гуманітарного університету, професор, кандидат історичних наук, заслужений діяч науки і техніки України;

Сорока М.П.,

в.о. ректора Національного університету водного господарства та природокористування, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник сільського господарства України;

Стоколос Н.Г.,

професор, доктор історичних наук;

Сяський А.О.,

професор, доктор технічних наук;

УПОРЯДНИКИ:

**Андреев О.А., Данчук А.С., Лівандовська Л.М., Мазур О.О.,
Новік О.В., Сергіюк Т.В., Сульжик О.В., Тимощук А.І.**

ВЕРСТКА та ДИЗАЙН:

Кравцова Т.В.

Розбудова національної освіти в Україні, її докорінне реформування викликають необхідність відтворення та розвитку інтелектуального і духовного потенціалу народу. Ринкові відносини та нові шляхи державотворення потребують виховання молодшої людини, конкурентоспроможної у будь-якій галузі науки, техніки, культури. Саме тому проблема формування сучасної молодшої української еліти, здатної адаптуватися до життя в умовах ринкової економіки, спроможної збагатити творчий, інтелектуальний потенціал держави, набуває важливого значення.

Великі можливості для творчої самореалізації школярів в області відкриває позашкільна освіта. Рівненська Мала академія наук учнівської молоді стала однією з важливих складових у структурі позашкільної освіти області і допомагає обдарованим дітям реалізувати свої творчі здібності у науково-експериментальній діяльності в різних галузях наук. Обдаровані старшокласники у колі ровесників, в атмосфері дружньої підтримки та уваги науковців і педагогів академії, щирого захоплення науковим дослідництвом і пошуковою роботою мають гарні можливості реалізувати власні творчі здібності через науково-експериментальну діяльність у різних галузях сучасної науки в Україні.

Особливо приємно відзначити, що з кожним роком інтерес до навчання у Рівненській Малій академії наук тільки зростає, адже для цього відкриваються нові можливості.

Всього у I етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт взяли участь 2415 учнів-членів Рівненської Малої академії наук учнівської молоді (8-11 класи), що на 34 відсотки більше порівняно з 2010-2011 навчальним роком.

До участі у II етапі конкурсу-захисту було допущено 699 учнів загальноосвітніх, позашкільних закладів та студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Всього на розгляд журі всього було подано 743 науково-дослідницькі роботи (у 2011 році – 667), що на 10,2 відсотка більше порівняно з минулим навчальним роком. Щодо кількості робіт за відділеннями, то найбільше робіт було у відділеннях: філології та мистецтвознавства – 216; хімії та біології – 116; екології та аграрних наук – 68; математики – 54; філософії та суспільствознавства – 51; фізики та астрономії – 49; наук про Землю – 43. Відділення історії нараховувало 39 робіт, технічних наук – 37, комп'ютерних наук – 33, економіки – 18.

Учасники конкурсу захищали свої роботи у 60 секціях 11 наукових відділень та виконували контрольні завдання з 11 базових дисциплін.

У роботі журі конкурсу-захисту взяли участь 164 науково-педагогічні працівники з 42 навчальних закладів та установ, з них 91 кандидат наук, 11 докторів наук. Для перевірки контрольних завдань було залучено 50 учителів загальноосвітніх навчальних закладів з Рівного, Острога та 6 районів області.

Із загальної кількості учасників II етапу конкурсу-захисту 266 учнів (35%) з міста Рівного; 302 учні (40%) – мешканці міст обласного підпорядкування та районних центрів; 192 учні (25%) – з сільської місцевості.

У 82 гуртках Рівненської Малої академії наук учнівської молоді навчалось 820 учнів. Навчальний процес у 2011-2012 навчальному році забезпечували 100 науково-педагогічних працівників, у тому числі 34 кандидати наук, 2 доктори наук, 2 професори, 2 Заслужених вчителів України, 1 Заслужений працівник освіти України, які працювали за власними авторськими програмами.

Члени журі обласного етапу конкурсу-захисту відзначили широкий спектр тематики наукових досліджень школярів, їх практичну спрямованість. З кожним роком зростає і якісний рівень науково-дослідницьких робіт; під час захисту все частіше використовуються мультимедійні технології, наочність та роздатковий матеріал у вигляді буклетів, путівників тощо.

Призові місця у II етапі конкурсу-захисту вибороли 387 юних науковців, що становить 50% від загальної кількості учасників.

Традиційно багато призерів з обласного центру – 120 учнів (116 у 2011 році), які зайняли 29 перших місць, 39 других, 52 третіх.

Порівняно з 2010-2011 навчальним роком збільшилася кількість призерів у командах Березнівського, Гошанського, Костопільського районів, міст Дубно та Кузнецовськ. На рівні минулого року виступили команди Сарненського та Рокитнівського районів.

За сумою рейтингових балів у II етапі конкурсу захисту лідерами стали: місто Рівне (217 балів), НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат» (69 балів), Здолбунівський район (41 бал), Сарненський (29 балів). Дубровицький (28 балів), Володимирецький та Гошанський райони (по 26 балів). Особливо слід відмітити результативність виступу учнів навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат», які вибороли 42 призових місця (у 2011 – 46), з них – 6 перших. Значно покращилася результативність виступів вихованців Острозького обласного ліцею-інтернату із посиленою військово-фізичною підготовкою, які вибороли 7 призових місць (1 перше місце, 1 друге, 5 третіх).

Із загальної кількості призерів (387 чол.) 130 учнів є членами гуртків Рівненської Малої академії наук учнівської молоді (у 2011 році – 127).

У цьогорічному фіналі – III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України – взяли участь 58 учнів з Рівненщини. Їх роботи отримали схвальну оцінку Всеукраїнського журі, а 33 юних науковці здобули перемогу.

Юні науковці з Рівненщини вибороли 3 перших місця, 7 – других, 23 – третіх місця, що є найвагомим результатом за кількістю призових місць на III етапі від часу створення Рівненської Малої академії наук учнівської молоді. Якщо порівнювати з результатами попередніх років, то: у 2007 році команда з Рівненщини на III-ому етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт у Києві виборола 16 призових місць – 2 перших і 14 третіх (три стипендіати Президента України); 2008 року здобула 24 призових місця (4 других і 20 третіх місць) (чотири Президентських стипендіати); у 2009 році – 23 призових місця (1 перше, 9 других і 13 третіх) (п'ять Президентських стипендіатів); 2010 року – 28 призових місць (2 – перших місця, 5 – других, 21 – третє (три Президентських стипендіати). У 2011 році – 31 призове місце (3 – перших місця; 11 – других місць; 17 – третіх місць (шість стипендіатів Президента України).

Приділяється належна увага матеріальному стимулюванню переможців фінального етапу, зокрема, вони стають стипендіатами Президента України і отримують іменні стипендії Рівненської обласної державної адміністрації. У 2012-2013 навчальному році стипендії Президента України отримуватимуть: Бутило Денис (Сарненська гімназія), Булавська Оксана (НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат»), Вовк Софія (Рівненська українська гімназія), Дятлик Олександр та Левковський Борис (Рівненський природничо-математичний ліцей «Елітар»).

Адміністрація Рівненської Малої академії наук учнівської молоді велику увагу приділяє розвитку матеріально-технічної бази позашкільного навчального закладу.

За п'ять років роботи Мала академія наук стала потужним координаційним центром роботи з обдарованою молоддю.

У структурі закладу успішно функціонує мультимедійний кабінет дистанційного навчання, відкрито астрофізичну обсерваторію, яку оснащено телескопом діаметром дзеркала 305 мм, обладнано кабінети та придбано фізико-технологічне та хіміко-біологічне устаткування для лабораторій. Така база забезпечує можливість проведення досліджень та вивчення електричних, термічних, оптичних, хімічних властивостей матеріалів та об'єктів. Дослідження біологічних об'єктів може проводитись на клітинному рівні.

Уже з цього навчального року до послуг юних науковців Рівненщини і Лабораторія гуманітарних досліджень.

Влітку, з 24 червня до 7 липня, Рівненська Мала академія наук учнівської молоді успішно втілює в життя ще один цікавий проект – Перший обласний літній профільний збір за напрямом «Філологія», учасниками якого стали 25 юних філологів і мистецтвознавців, переможців II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН України. Вірю у перспективність цього починання.

Юні науковці Рівненщини! Перед вами – широка життєва дорога. Головне – вірити у свої сили, залишатися вірним своїм друзям, думкам, рідній землі, нашій єдиній Україні, любити своїх батьків та не забувати школи, своїх наукових наставників.

Бажаю вам вірно зробити свій професійний вибір, упевнено йти дорогою знань та професійної майстерності, збагачуватись духовною наснагою, любов'ю до своєї рідної землі, готовністю та вмінням працювати на її благо!

*З повагою та гордістю за вас
начальник управління освіти і науки*

I.V. Vetrov

ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОЛОГІЇ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

СЕКЦІЯ «УКРАЇНСЬКА МОВА»

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРІВНЯЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ У РОМАНІ ОКСАНИ ЗАБУЖКО «МУЗЕЙ ПОКИНУТИХ СЕКРЕТІВ»

Автор: **Олексієнко Юлія Анатоліївна**, учениця 11 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Науковий керівник: **Леценко Г.П.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. пед. наук, професор Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. акад. С.Дем'янчука.

Мета наукової роботи – з'ясувати граматичні (морфолого-синтаксичні) та семантико-стилістичні особливості категорії порівняння у сучасному мовознавстві, здійснити структурно-семантичний аналіз та розкрити функції порівняльних конструкцій, виявити їхню роль у творенні ідіолекту сучасної української письменниці Оксани Забужко.

Завдання дослідження:

- з'ясувати стан дослідження порівнянь у сучасній лінгвістиці, стилістиці та суміжних дисциплінах;
- провести спостереження за структурно семантичними та функціонально-стилістичними особливостями порівнянь у прозі Оксани Забужко;
- укласти картотеку граматичного матеріалу, здійснити його характеристику та опис;
- виявити роль порівнянь у творенні ідіолекту письменниці;
- укласти словник індивідуально-образних порівнянь роману «Музей покинутих секретів».

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що порівняння як синтаксична структура характеризується неоднорідністю: охоплює рівень словосполучення, речення. Інтенсивний духовний та науково-технічний розвиток суспільства сприяє творенню нових порівняльних конструкцій. Крім того відсутні загальноприйняті погляди на структуру та семантику порівняльних конструкцій, нерозробленістю цього питання в українській лінгвістиці, важливістю порівнянь у системі тропів.

Якісно-кількісний аналіз структури і граматичного вираження порівняльних конструкцій, ужитих у романі Оксани Забужко, засвідчив широку уживаність різноманітних порівнянь: від підрядної частини складнопідрядного речення до простого орудного порівняння. Найбільш характерною ознакою індивідуального стилю О.Забужко є вживання в одному невеличкому контексті декількох порівняльних конструкцій різного синтаксичного рівня і функцій, що створює одну розгорнуту метафоричну картину, яка виникає у свідомості героїв твору та передається уважним читачам при сприйманні роману.

Усі перераховані функції порівняльних конструкцій сприяють реалізації авторського задуму письменниці, роблять мову роману неповторною.

ДІЄСЛІВНІ СИНОНІМИ У РОМАНІ ПАНАСА МИРНОГО «ХІБА РЕВУТЬ ВОЛИ, ЯК ЯСЛА ПОВНІ?»

Автор: **Богданець Марія Анатоліївна**, учениця 10 класу Рокитнівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – ліцей».

Науковий керівник: **Балдич Н.І.**, учитель української мови та літератури.

Метою наукової роботи є дослідження дієслівних синонімів у романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Завдання наукової роботи:

- дати класифікацію синонімів;
- показати частотність уживання дієслівних синонімів, які означають - психологічний стан людини і рух;
- показати вживання парних (паралельних) синонімів і роль контекстуальних синонімів;
- укласти короткий словник дієслівних синонімів, виявлених у романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного;
- визначити, яку роль виконують дієслівні синоніми у романі.

Актуальність: дієслівні синоніми у романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» недостатньо вивчене науковцями, однак становлять собою величезний і цікавий об'єкт дослідження з погляду їх стилістичного вживання.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЕМИ ЄВГЕНА ЦИМБАЛЮКА «СОЛОВЕЦЬКА СПОВІДЬ»

Автор: **Вайнер Андрій Ігорович**, учень 10 класу Рокитнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: **Любиш М.В.**, учитель української мови та літератури.

Джерело дослідження: поема Є. П. Цимбалюка «Соловецька сповідь», зокрема її мовна палітра.

Мовний матеріал карткувався шляхом послідовної вибірки за виданням: Цимбалюк Є. П. Лаври і терни. Поезії. – Рівне: «Азалія», 1997. – 49 с.

Предметом лінгвістичного аналізу тексту є виділення і характеристика мовних одиниць різних рівнів: фонетичного, лексичного, граматичного.

Об'єкт дослідження – художнє мовлення поеми.

Реалізація роботи потребувала застосування комплексу методів:

- аналіз наукової літератури з проблеми лінгвістичного аналізу художнього тексту і трактування образності в лінгвістиці й літературознавстві;
- контекстуальний аналіз, який використовувався для встановлення участі засобів контексту у творенні системи образів;

елементи статичного аналізу, які застосовувалися з метою кількісного зіставлення досліджуваних мовних одиниць для визначення їхніх якісних характеристик;

описовий метод дозволив описати, систематизувати й узагальнити результати дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному аналізі виражальних засобів поеми «Соловецька сповідь», які виступають джерелом образності у художньому стилі.

Достовірність та об'єктивність результатів дослідження забезпечується достатньою кількістю проаналізованого матеріалу та прикладів у картотеці мовно-виражальних засобів різних рівнів (понад 450 на 170 речень тексту), а також комплексом застосованих у роботі методів.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Автор: **Гречковська Анастасія Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 20.

Науковий керівник: **Мушировська Н.В.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, доцент Рівненського державного гуманітарного університету.

Об'єкт дослідження: мова українських регіональних друкованих рекламних текстів різного типу (листівки, буклети, проспекти, реклами у

газетах та журналах тощо), а також тексти зовнішньої реклами (вивісок, рекламних щитів, реклами на транспорті).

Предмет дослідження: лексико-граматичні та синтаксичні особливості рекламних текстів, різні художні прийоми, які використовуються у рекламі та їхній психологічний вплив на середньостатистичного громадянина, а також проблеми мовної безграмотності в сучасній українській рекламі.

Мета роботи: дослідити мовні особливості українських (зокрема місцевих) рекламних текстів, виявити лексичні та синтаксичні особливості рекламного дискурсу, провести спостереження за рівнем культури мовлення рекламних текстів та зробити загальні висновки про специфічність використання певних мовних засобів у рекламі.

Завдання роботи:

- узагальнити теоретичні відомості про основні принципи і типи класифікації реклами;
- опрацювати основні теоретичні аспекти мови реклами;
- дослідити особливості мовного дискурсу місцевої реклами;
- простежити особливості використання та виконати аналіз лексико-граматичних та синтаксичних прийомів у рекламних текстах;
- проаналізувати психологічний вплив досліджуваних мовних засобів на читача;
- визначити стилістичні особливості мови рекламних текстів та проаналізувати культурний рівень місцевої реклами.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що у ній було узагальнено теоретичні відомості про принципи та основні види класифікації реклами, з'ясовано мовні особливості рівненської реклами, яка стала предметом дослідження. Це перша робота, у якій висвітлюються лексико-граматичні і синтаксичні особливості саме місцевої реклами, аналіз їхнього культурного рівня.

Теоретичне і практичне значення дослідження виявляється в опрацюванні та узагальненні багатьох теоретичних відомостей про рекламу, розкриття основних положень та принципів створення рекламних текстів, співвіднесення їх із текстами місцевої реклами, опис практичних принципів побудови реклами, аналіз та порівняння реклами різних типів, визначення культурного рівня рівненської друкованої та зовнішньої реклами.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЮРКІЗМІВ У РОМАНІ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «РОКСОЛАНА»

Автор: **Демарчук Наталія Володимирівна**, член гуртка РМАНУМ, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 23.

Науковий керівник: **Савчук П.О.**, кер. гуртка РМАНУМ.

Мета роботи: дослідити семантико-стилістичні особливості використання тюркізмів у романі П. Загребельного «Роксолана».

Завдання:

- виокремити лексико-семантичні групи тюркізмів у творі;
- дослідити лексичну стилізацію тюркізмів у романі «Роксолана»;
- надати детальну класифікацію тюркізмів у складі троп;
- дослідити кількісний склад тюркізмів у романі «Роксолана».

Об'єкт дослідження: роман Павла Загребельного «Роксолана».

Предмет дослідження: тюркізми в романі Павла Загребельного «Роксолана».

Павло Загребельний у романі «Роксолана» відтворив дивовижну долю окремої особи і цілого народу. Він показав, як вродлива, мудра, вольова полонянка-українка майже сорок років мала вплив на безмежну Османську імперію і всю Європу.

Тому власний досвід, а також опрацювання низки історичних документів перед написанням роману «Роксолана» допомогли письменнику так чітко, багатогранно та досконало зобразити світосприйняття, вірування та побут турецького народу. А для зображення релігії та культури іншого

народу неможливо обійтися без лексичних запозичень.

Незважаючи на те, що вивчення особливостей функціонування запозиченої лексики в художньому контексті неодноразово було предметом уваги в українському мовознавстві, досі триває збір інформації про цей шар лексики. Лексичні запозичення у романі Павла Загребельного «Роксолана» не були ґрунтовно досліджені, тому наукова робота є спробою проаналізувати тюркізми, їх семантичні групи, функціонування у складі стилістичних фігур і троп. Це і визначає **актуальність** теми наукового дослідження.

Науковою новизною роботи є детальний аналіз тюркізмів у складі троп та стилістичних фігур мовлення, дослідження тюркської лексики у романі, а також її поділ на семантичні групи із кількісною характеристикою.

УКРАЇНОМОВНИЙ КОМП'ЮТЕРНИЙ СЛЕНГ

Автор: **Загура Владислав Олександрович**, ліцеїст I курсу комунального закладу «Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою».

Науковий керівник: **Шинкарук О.В.**, вчитель української мови та літератури.

Мета роботи: ознайомлення з лексикою сленгу в цілому та комплексному аналізі україномовного комп'ютерного сленгу.

Для досягнення мети було поставлено такі **завдання:**

- розмежувати значення термінів «арго», «жаргон», «сленг»;
- охарактеризувати молодіжний сленг як активний шар сленгової лексики;
- окреслити основні особливості україномовного сленгу;
- проаналізувати тематико-функціональні групи комп'ютерного сленгу;
- визначити основні способи та найпродуктивніші моделі словотвору лексики комп'ютерного сленгу;
- укласти словник лексики комп'ютерного сленгу.

Об'єктом дослідження є сленг як складова ненормативної лексики, що набуває все більшого поширення серед різних суспільних груп. Одним із різновидів такого мовного явища є лексика у сфері комп'ютерних технологій. Останні характеризуються активним розвитком та використанням і дають поштовх до творення специфічних слів для найменування різноманітних явищ і процесів. Саме тому **предметом дослідження** є особливості комп'ютерного сленгу.

На сучасному етапі розвитку мови сленг є одним із головних джерел поповнення словникового складу. Це явище віддзеркалює реалії життя окремих груп людей, розкриває їх світовідчуття, світобачення та мотиви поведінки. Сленг як такий швидко змінюється, а тому весь час вимагає уважного, детального вивчення, чим і обґрунтовується **актуальність** обраної теми. Крім того, комп'ютерні технології стали невід'ємною частиною процесу праці багатьох людей, що зумовило виникнення сленгу, який характеризується тенденцією наближення до живого мовлення, частовживаністю, посиленою експресією, полегшує і спрощує процес спілкування.

СИМВОЛІЗАЦІЯ НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Автор: **Колоденська Анна Юріївна**, учениця 10 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат»,

Науковий керівник: **Бортнік Л.М.**, вчитель української мови та літератури

Мета дослідження: з'ясувати, чому та в яких формах зверталися українці до природних явищ.

Від інших знаків символ відрізняється тим, що містить щось невідоме, приховане, тобто його семантика не повністю пізнана, і, що

дуже важливо, вона може бути взагалі непізнаваною, якщо першозначення дуже змінилося або загубилося. Сучасні мовці застають ці слова уже з символічним значенням, а отже, з широкою семантикою, що містить у собі крім предметного значення первинно символічні (успадковані символи, генетичні) і вторинно символічні, витворені у просторі конкретної національної культури.

Теоретичне і практичне значення: завдяки різноманітним науковим матеріалам ми багато довідалися про давні вірування наших предків, та маючи наукове підґрунтя, дослідили кожен образ-символ, підібрали основні компоненти символічного значення, з'ясували особливості символу як одиниці мови.

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ АФОРИСТИКИ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ І СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Автор: **Реньова Олена Костянтинівна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Лещенко Г.П.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. пед. наук, професор Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. акад. С.Дем'янчука.

Мета дослідження: виявити і описати структурно-семантичні і стилістичні особливості різних типів речень української афористики та визначити їх роль у передачі змісту думки.

Актуальність теми полягає у зверненні до питань синтаксичних особливостей української афористики у структурно-семантичному та стилістичному аспектах, бо у шкільних програмах вивченню афоризмів приділяється мало уваги, хоча вміння лаконічно формулювати думку, знання і розуміння афоризмів є одним із основних складників комунікативної компетенції, показником риторичної вправності учнів.

У ході роботи ми дослідили специфіку вживання різних типів речень в українській афористиці і зробили наступні **висновки**.

Афоризм – це, точне, лаконічне судження, що містить у стислій, зручній для запам'ятовування формі глибоку думку.

Афоризми різноманітні за своєю будовою і мають різну синтаксичну структуру. Найпоширенішим типом полізв'язкових речень (26%) є СБКР з безсполучниковим і підрядним зв'язком. У таких конструкціях провідним СЗ здебільшого виступає безсполучниковий.

Серед афоризмів найбільш уживаними є елементарні складні речення, які складають 37,4% від загальної кількості афористичного матеріалу. На другому місці за уживаністю знаходяться СБКР, далі – прості неускладнені речення, односкладні, ССЦ. Така частотність пов'язана з ознаками афоризму.

Серед односкладних найбільш уживаними є особові, що зумовлюється комунікативною настановою автора, їхнім повчальним характером. За своїми змістовими особливостями вони належать до узагальнено-особових, незалежно від морфологічної вираженості ГЧР.

Стилістичні особливості української афористики теж зумовлюються диференційними ознаками афоризму – парадоксальністю, контрастністю думки. 83% афоризмів будуються на антитезі та містять антонімічні пари, серед яких переважають контекстуальні антоніми, що посилює їхню повчальність.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З АНІМАЛЬНИМ КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Автор: **Садовський Богдан Богданович**, учень 9-Б класу
Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3.

Наукові керівники: **Савчук Н.П.**, учитель української мови та літератури; **Сергіюк Т.В.**, кер. гуртка, методист відділення філології та мистецтвознавства РМАНУМ.

Мета дослідження: опрацювати українські фразеологізми з компонентами – назвами тварин, систематизувати та провести їх системний аналіз.

Тема і мета дослідження передбачають реалізацію таких завдань:

- зібрати та систематизувати фразеологічний матеріал з огляду на тематичні групи т.пов;
- згрупувати фразеологічні одиниці з анімальним компонентом за семантичними групами, проаналізувати специфіку образно-переносних значень т.пов;
- систематизувати зібраний фразеологічний матеріал за лексико-граматичними типами, описати основні структурні моделі фразеологізмів з анімальним компонентом.

Предмет дослідження: назви тварин, що складають основу образно-переносних значень з метою характеристики людини (так званих зооморфізмів) та фразеологічні одиниці з компонентами – назвами тварин в українській мові.

Об'єкт дослідження: фразеологічні одиниці української мови з анімальним компонентом, засвідчені у Фразеологічному словнику української мови – Харків, 2010.

Фразеологічні одиниці з компонентами-назвами тварин складають одну з найчисленніших та найцікавіших тематичних груп української фразеології. У роботі зібрано та систематизовано фразеологічний матеріал з огляду на тематичні групи т.пов, котрі виступають у ролі компонентів фразеологічних одиниць. Здебільшого значення фразеологічних одиниць виявляється пов'язаним із позитивними чи негативними характеристиками тієї чи іншої тварини, котрі закріпилися за нею у свідомості носіїв мови.

Усі фразеологічні одиниці з анімальним компонентом ми об'єднали за спільністю загального значення у три основні семантичні групи. Таким чином, реалізовано завдання щодо специфіки образно-переносних значень т.пов у складі фразеологічних одиниць та їх вплив на становлення значення фразеологічної одиниці.

Отже, фразеологічні одиниці із компонентом-назвою тварини в усіх трьох їх семантичних групах певним чином характеризують людину чи дію, а сама характеристика /переважно негативна/ так чи інакше пов'язана із символічними значеннями, що закріпилися в українській мові.

ГОВІРКА СЕЛА ЯЦЬКОВИЧІ БЕРЕЗНІВСЬКОГО РАЙОНУ – СКЛАДОВА ПОЛІСЬКОГО ДІАЛЕКТУ

Автор: **Семенович Юлія Василівна**, учениця 11 класу Балашівського навчально-виховного комплексу «Колегіум – загальноосвітня школа I-II ступенів» Березнеівського району.

Науковий керівник: **Хурсяк Л.Г.**, вчитель української мови та літератури.

Предмет дослідження: говірка окремого населеного пункту – села Яцьковичі Березнеівського району.

Актуальність дослідження полягає в тому, що знання особливостей

мови говірок, уміння по-науковому аналізувати її необхідні сучасній освіченій україномовній особистості.

Мета роботи: за допомогою описового (монографічного) методу дослідити мовні особливості місцевої говірки с. Яцьковичі Березнівського району.

Завдання:

- визначити місце говірки в системі діалектних одиниць;
- дослідити особливості говірки на різних мовних рівнях: фонетичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному (граматичному);
- проаналізувати взаємозв'язок літературної мови та діалектів (зокрема досліджуваної говірки).

Уся різноманітність діалектних одиниць нашої мови зводиться до трьох основних діалектних угруповань, що об'єднують однотипні діалекти з рядом спільних фонетичних, граматичних і лексичних ознак, якими вони й розрізняються між собою.

Дослідження показало, що говірка даного села належить до середньо- поліського говору поліської діалектної групи (наріччя) та має певні особливості на різних мовних рівнях: фонетичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному (граматичному) і підтвердило, що літературна мова та діалекти перебувають у постійній взаємодії.

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ПЕРИФРАЗ ТА ЕВФЕМІЗМІВ, ОСОБЛИВОСТІ ЇХ УЖИВАННЯ У ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ

Автор: **Романюк Леся Анатоліївна**, учениця 11 класу Радивилівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I – III ступенів № 1 – гімназія».

Науковий керівник: **Ксьондзик Р. К.**, вчитель української мови та літератури.

Мета дослідження: вивчення місця і ролі перифраз та евфемізмів у газетному тексті як одного з найважливіших засобів експресивного вираження думки, оновлення та збагачення образних ресурсів газети, що відкривають широкі можливості творчого використання описових зворотів мови.

Вчення про перифрастичний та евфемістичний зворот і до сьогодні залишається предметом дискусій, маючи не тільки своїх прихильників, але й чимало опонентів.

Виходячи з теоретичних досліджень, які є сьогодні, та маючи достатній обсяг фактичного матеріалу, пропонуємо умовне визначення:

перифраза – це функціонально-семантична одиниця мовлення, яка має форму метафоричного словосполучення, що виділяє одну або декілька характерних рис предмета чи явища, є засобом їх образно-описової характеристики та контекстуальним синонімом до слова або неоднослівного позначення предмета чи явища;

евфемізм – це заміна будь-якого небажаного в даній ситуації слова або виразу за допомогою нейтрально або позитивно конотірованого позначення з метою уникнути конфлікту в спілкуванні та приховати неприємні явища дійсності.

Теоретичне та практичне значення:

У мові газети використовуються в основному перифрази та евфемізми, породженні в рамках публіцистичного стилю. Чимало запозичено їх із художньої літератури, історії, суспільних відносин.

Перифрастичні та евфемістичні звороти в системі мовних засобів публіцистичного стилю виконують естетичну, експресивну, нормативну, економно-стилістичну, узагальнено-типізуючу, художньо-естетичну та інші функції.

Перифрази та евфемізми є важливою диференціальною одиницею, яка розмежовує жанри публіцистичного стилю. Досліджувані одиниці цих двох стилістичних явищ в мові газети вживаються з різною частотою залежно від специфіки жанру.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ПОЕТИЧНОГО СЛОВНИКА ІВАНА СИДОРЧИКА

Автор: **Токарська Вікторія Валеріївна**, член гуртка Володимирецького будинку школярів та юнацтва, учениця 11 класу Володимирецького районного колегіуму.

Науковий керівник: **Городна О.З.**, учитель української мови та літератури.

Завдання дослідження:

- визначити домінантні лексико-семантичні групи мовної картини світу І.Сидорчика;
- встановити їхню роль у його поезії;
- охарактеризувати образні засоби, що ґрунтуються на розгортанні тих чи інших компонентів лексико-семантичних груп.

Лексико-семантична група найменувань на позначення *простору* і *часу* представлена лексемами, що змальовують простір у двох вимірах: *земному й небесному*. Семантичним центром пов'язаних із ними мовних підгруп є лексеми: *зорі, земля*. Часові межі означені лексемами: *минуле, майбутнє, сучасне, дитинство, молодість* та т., назвами частин доби та пір року. Мовні одиниці: *провесінь, весна, літо, осінь, зима* часто виражають внутрішній світ поета, який, як правило, асоціюється з осінню.

На основі здійсненого аналізу поетичного ідіолекту І. Сидорчика зроблено такі **висновки**: основними лексико-семантичними групами мовної картини світу поета є групи лексем на позначення *кольору, простору і часу, флори і фауни та реалій побуту*. Вживаючись у різних контекстах, вони пов'язані з ідейно-тематичним спрямуванням поезій, розкривають багатогранний образ рідного краю.

Лексико-семантичні групи, які розглянуто в ідіолекті І.Сидорчика розширюють мовно-виражальні можливості поетичного твору, є важливим засобом розкриття його ідейно-художнього змісту, творення багатогранного образу рідного краю.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЕМАНТИЧНИХ ГРУП ЛЕКСИКИ В ІСТОРИЧНОМУ РОМАНІ ПЕТРА КРАЛЮКА «ДІОПТРА»

Автор: **Удовиченко Ілля Петрович**, учень 9 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Наукові керівники: **Мушировська Н.В.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, ст. викладач Рівненського державного гуманітарного університету; **Давидюк Д.П.**, вчитель української мови та літератури.

Об'єкт дослідження: художній історичний роман Петра Кралюка «Діоптра, або Дзеркало, в якому ми бачимо не лише себе, а й інших, подорожуючи у часі та просторі».

Предметом дослідження є семантичні групи лексики у романі Петра Кралюка «Діоптра».

Мета дослідження: виявити особливості лексичної організації у творах Петра Кралюка, дослідити функціонування лексичних одиниць, встановити особливості семантичних полів та лексико-семантичних т.п у художньому історичному детективі Петра Кралюка «Діоптра», що передбачає розв'язання таких **завдань**: характеристика на основі теоретичної літератури функціонування семантичних т.п лексики; дослідження використання слів та словосполучень релігійного стилю у творі, використання історизмів, архаїзмів та неологізмів у художньому тексті, крилатих висловів, авторських афоризмів, прислів'їв і цитат в історичному детективі «Діоптра», особливостей

використання образних засобів у творі Петра Кралюка.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що творчість П.Кралюка з погляду характеристики лексичних систем досліджується вперше. т.по виділено основні семантичні поля та лексико-семантичні групи історичного детективу «Діоптра». Також т.по твір розглянуто як ціле, в якому образні засоби, афоризми, застаріла лексика, неологізми, жаргонізми, а також інші лексично забарвлені одиниці відіграють важливу роль та підпорядковані художньому замислу автора. Досліджено стилістичні особливості т.по твору, зокрема особливості та цілі вживання конфесійного (релігійного) стилю, розмовної лексики. Отже, на основі теоретичної літератури було охарактеризовано функціонування семантичних т.п лексики, визначено склад лексики з точки зору стилістики та її зв'язок з ідейно-змістовою системою історичного детективу «Діоптра».

СЕКЦІЯ «УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА»

КОНЦЕПТ МІСТА У МАЛІЙ ПРОЗІ ВАЛЕР'ЯНА ПІДМОГИЛЬНОГО

Автор: **Коваль Андрій Ігорович**, учень 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 27.

Науковий керівник: **Коваль Л.С.**, вчитель української мови та літератури

Предмет роботи: мала проза Валер'яна Підмогильного, розглянута в урбаністичному дискурсі.

Об'єкт дослідження – концепт міста в оповіданнях «Третя революція», «Історія пані Ївги», «З життя будинку», «Проблема хліба», «Собака»,

«Старець».

Метою дослідження є аналіз концепту міста реалізованому на рівні топосів вулиці, дороги, будинку (вікна, підвіконня, кімнати) у творчості Валер'яна Підмогильного.

Основна мета нашого дослідження передбачає такі **завдання**:

- аналіз теми міста в літературному творі;
- становлення концепту міста;
- виявлення та репрезентація концепту міста в оповіданнях «Третя революція», «Історія пані Ївги», «З життя будинку», «Проблема хліба», «Собака», «Старець»;
- дослідження міста як особливого простору існування літературного героя.

Місто завжди було місцем концентрації культури та історії, воно продукує усі можливі сфери людської життєдіяльності. «Місто є онтологічною ідеєю збирання людини в одне ціле, ідея організації простору життя, включаючи як людську тілесність («храм душі», тіло як «місце перебування душі»), так і зовнішні, по відношенню до індивіда, форми тілесності – форми середовища (житла, доріг, комунікацій)» [37].

Починаючи з XVI століття, європейська проза все більше уваги приділяє відображенню міського середовища. У романі XIX–XX століть місто є тлом, локусом і персонажем водночас. Європейський модернізм – це, насамперед, текст міста, в якому здійснюється рефлексія автора над тілесністю, фізіологією та антропологією. Місто постає як новий спосіб існування та мислення, структурування простору за певною парадигмою. Урбаністичний дискурс української літератури започатковує традицію нового письма та нового погляду на реальність. Попри те, що «в українській ситуації мусить зауважити за давній шлейф дражливого несприйняття міста [24, с.118], модерна українська література відзначається зосередженістю уваги до зображення міста (творчість В.Підмогильного, В.Винниченка, В.Домонтовича, М.Хвильового тощо). «Засадниче для модернізму освоєння урбаністичного простору в українській літературі часто означало завойовування чужого й ворожого міста [1, с.93], яке протиставлялось селу і поставало як «рідний» простір, якого не потрібно завойовувати, позаяк воно уже завойоване і «своє».

Актуальність теми. Одним із перших дослідників міста в літературі є Микола Анциферов

[3], який по-особливому почав вивчати місто, як «історико-культурний організм», що змінюється, проте залишає упродовж свого розвитку внутрішню єдність. Вчений досліджує Петербург як синтез матеріально-духовних цінностей з метою пізнати «душу» міста. Його праці «Душа Петербурга», «Біль и миф», «Петербург Достоевского» створили новий напрям у дослідженні міста – науково-поетичний, в основі якого розповіді-екскурсії з історичним коментарем. М.Анциферов вперше сформулював тези «місто і письменник» і «від міста до літературного твору». «Ескурсія, – на думку вченого, – має бути

поступовим підкоренням міста пізнанню екскурсантів. Вона має *розкрити* душу міста і душу, що змінюється в ході історичного процесу, *вивільнити* її від матеріальної оболонки міста, в надрах якої заховано душу...» [3].

Дослідники звертали увагу на великі прозові твори автора, несправедливо оминаючи увагою малу прозу письменника, тому саме малі прозові твори прозаїка потребують активного включення до наукових дискурсів із застосуванням нових методів досліджень, переосмисленням змісту і значення творів.

ЯЗИЧНИЦТВО ЯК СВІТОГЛЯДНО-ЕСТЕТИЧНІ КООРДИНАТИ «СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ»

Автор: **Авдєєнко Юлія Сергіївна**, учениця 9 класу, Рівненської загальноосвітньої школи I – III ст. № 13, дійсний член Рівненської Малої академії наук.

Науковий керівник: **Мазур О.О.**, кер. гуртка, заступник директора РМАНУМ.

Актуальність теми полягає в осмисленні цієї літературної пам'ятки в контексті розвитку культури, літератури і мови українського народу «Слово о полку Ігоревім» як жоден інший твір староруської літератури, овіяне духом свого часу і відбиває цілу історичну епоху у всій її складності та багатогранності.

Завдання роботи: простежити історію написання; з'ясувати світоглядно естетичні координати «Слова о полку Ігоревім»; дослідити особливості язичницьких традицій.

Наукова новизна та висновки: не спираючись на дослідження науковців, наш внесок полягає у відкритті абсолютно нових світоглядно естетичних координат. Ми дійшли висновку, що давні слов'яни були дуже близькі до природи. Вона давала їхній уяві поетичні образи, які пов'язувалися не тільки з релігійними уявленнями, але і з їх естетичними потребами. Окрім цього, ми намагалися бачити на світ очима автора та відчувати його.

ПРИРОДА МОРАЛЬНОГО ПАДІННЯ СІМ'Ї ЯК ОСНОВИ СУСПІЛЬСТВА У ПОВІСТЯХ «АРМАГЕДОН УЖЕ ВІДБУВСЯ» МАРІЇ МАТІОС ТА «ЗЕМЛЯ» ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Автор: **Барканець Юлія Вікторівна**, учениця 11 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Наукові керівники: **Мазур О.О.**, кер. гуртка, заступник директора РМАНУМ, Рудюк Л.В., вчитель української мови та літератури.

Мета роботи: дослідження соціального аспекту прози Марії Матіос та Ольги Кобилянської, зокрема з'ясування причин моральної деградації сім'ї.

Поставлена мета реалізується через виконання **завдань**: з'ясувати особливості моделювання взаємостосунків між членами родини у творах обох письменниць;

дослідити естетичну парадигму «жіночого» письма Марії Матіос та Ольги Кобилянської; розглянути вплив композиційної побудови повістей «Армагедон уже відбувся» і «Земля» на

розкриття сімейних конфліктів.

Здійснивши аналіз повістей «Армагедон уже відбувся» та «Земля», ми дійшли висновку, що Марія Матіос та Ольга Кобилянська – це письменниці-модерністки, які психологічно підкорили читача. Незважаючи на те, що вони писали під впливом однієї літературної течії, зображення подій, почуттів, емоцій відрізняються. Це можна пояснити тим, що проблеми, які були актуальними сто років назад, у наш час зміщуються на задній план.

Марія Матіос та Ольга Кобилянська порівняно з іншими письменниками характеризуються неоднорідним стилем написання своїх творів, ідейно-тематичним змістом, сюжетом і композицією, улюбленим жанром, основним способом творення образів, особливістю поетичної мови тощо. Всі ці особливості стилю письма є наслідком довгої та зосередженої діяльності. Відмінність між парадигмами творчості Марії Василівни та Ольги Юліанівни у тому, що ідеологічна точка зору порізного проявилась у їхніх творах. Матіос описує природу душі людини, а Кобилянська – людину в природі та її вплив на світобачення. Однак психологізм дозволяє з'ясувати природу жіночого тексту й відчитати специфіку письма: суб'єктивізм, емоційність, камерність, ірраціональність.

Соціальні дослідження **актуальні** в літературознавстві тим, що допомагають простежити осмислення ролі сім'ї як основи суспільства в сучасному світі у творах письменників. Зміни, які відбуваються у сім'ї, визначають її роль у суспільстві, впливають на її стан і розвиток.

В основі нашої наукової роботи лежить вивчення особливостей художньої системи зображення моральної деградації сім'ї як основи суспільства у творчості Марії Матіос та Ольги Кобилянської, зокрема, на прикладі творів «Армагедон уже відбувся» і «Земля» згаданих письменниць відповідно. У повісті «Армагедон уже відбувся» зображено історію морального убозтва, змізернення людської душі, безбожництва, проблему гріха й спокути, життя й смерті, добра й зла, а у повісті «Земля» перед читачем постає багатий світ непростих людських стосунків, братовбивство, згубний вплив жадоби і наживи на психіку людини, на сімейні взаємини та їх руйнування.

«Я ПРИЙМАЮ ЖИТТЯ. СУМНО. ЩЕМНО. І СВІЖО.» (З ПОЕТИЧНОГО СВІТУ АНАТОЛІЯ КРИЛОВЦЯ)

Автор: **Брухлій Світлана Тарасівна**, учениця 11 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа-ліцей».

Науковий керівник: **Сергієнко Ю.М.**, учитель української мови та літератури, член Національної спілки журналістів України.

Проблеми, які осмислюються філософією, не байдужі й літературі. Знайти на них питання через призму власних творчих доробків намагається рівненський поет і науковець Анатолій Криловець. Як саме автор реалізує можливості власних думок про світ і людину взагалі, про вічну тему кохання зокрема – мета наукового дослідження.

Виходячи з поняття вартісності поетичного слова, робилася спроба дослідження проблематики поезій автора. Матеріалом слугували п'ять збірок- «Великдень гряде», «Скресання», «Друга чаша», «Похмілля» та «Моя вселенська тимчасовість». Структурно робота охоплює всі збірки, де у перших двох (1 розділ) – важливі проблеми суспільного життя, сподівання на «Великдень національного відродження». Чи це гірка іронія часів «розвинутого соціалізму», чи біль Чорнобиля, чи екологія у широкому розумінні – як сплюндрованої природи, так і душі людської.

«Мирські» проблеми теж у колі бачення автора, бо переоцінка цінностей, руйнація канонізованих святинь звучить як сувора констатація реального.

Окрім патріотичної лірики, автор в іронічній, філософській тональності міркує і споглядає світ зі своєї точки зору – оригінальної та небуденної. Багатство образів, свої нюанси бачення животрепетних тем – ось ознака поезій про сенс буття, про життєву другу чашу, розпач від нерозділеного кохання і надія. Збірка «Похмілля» – це пошук відповідей на одвічні екзистенційні питання. Тому чимало поезій мають теж екзистенційні назви.

Остання збірка автора – синтез сотвореного, де вже хоча і змінились певні цінності-вектори, та збережено власну іміджеву свіжість. З неабиякою чутливістю автор сприймає категорію часу –

передусім часу внутрішнього, особистісного. Вглядаючись, вслухаючись, вживаючись у слово, поет винахідливий у своїй любові. Традиційно не шукаються напівтони, архітектоніка образів смілива і неповторна.

Коли слова не пустоцвіт, то в них – правда. Правда і є основою поетичних творів, адже це – авторське одкровення. Дві тональності збірок Анатолія Криловця – філософсько-іронічна та мінорно-емоційна (але не песимістична) надають віршами виваженості, філософізму та художньої довершеності.

ПЕРЕДЧУТТЯ ЛЮБОВІ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

Автор: **Ворон Ольга Олександрівна**, учениця 10 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Наукові керівники: **Мазур О.О.**, кер. гуртка, заступник директора РМАНУМ; **Бакунець Г.В.**, вчитель української мови та літератури.

Мета наукової роботи: означити й схарактеризувати концептуальні основи інтимної лірики у поетичній творчості М. Вінграновського як цілісної художньої системи.

При написанні роботи ми ставили такі **завдання**: виявити елементи автобіографізму в художньому світі митця; визначити актуальність інтимної тематики у поезії М. Вінграновського; зрозуміти значення алегоричних зворотів у ліриці поета; пізнати за допомогою інтимної лірики духовний світ митця і мати змогу його аналізувати; з'ясувати: М. Вінграновський – винятковий «творець» своєї епохи чи епігон своїх попередників.

Об'єктом дослідження є поетична творчість Миколи Вінграновського, репрезентована поетичними збірками: «На срібному березі» (1978), «Поезії» (1971).

Предметом дослідження є художній світ М. Вінграновського, стильові аспекти авторської моделі буття.

Актуальність дослідження: Микола Вінграновський – поет надзвичайного мистецького обдарування: сила його таланту потужно втілилася в поезії, прозі, акторській діяльності, режисурі. Визначальним у його творчості, починаючи від перших проб пера, було, за спостереженнями літературних критиків і майстрів поетичного слова, органічне і яскраво виражене національне світосприйняття, засвідчене в домінантних образах і мотивах свободи, незалежності, любові і краси, в художній іскрометності його незрівнянної метафорики. Учень О. Довженка, М. Вінграновський шукав втілення гуманістичного ідеалу в естетичному утвердженні людини, її творчого покликання, найповнішої духовної самореалізації, усвідомлення ваги національних традицій і живлющої сили багатоголового етичного досвіду народу.

Митець гучно ввійшов у літературу на початку шістдесятих років минулого століття. З-поміж плеяди молодих талантів М. Вінграновський з його харизматично масштабним і дедалі більше інтимно-сповідальним стилем вирізнявся незмінною налаштованістю на відкриття прекрасного, вишуканим естетизмом, тримаючи читацький загаль у постійному очікуванні його новаторських поетичних сплесків. Його творчість (як і всіх шістдесятників) знаменувала посилення особистісного начала в літературі, ліричну розкутість, збагачення психологізму, єдність художніх мікро- й макродомінант, що зближували реалії буденності із масштабним сприйняттям людського буття. Свобода вислову, незужитість образного мовомислення, змістовий і формальний нонконформізм – ознаки художнього світу М. Вінграновського, природного в усіх своїх творчих і життєвих виявах. За словами П. Загребельного, поет був позбавлений претензійності й домагань визнання, завжди залишався вірним своєму талантові, не спокушався доволалітературною метушню.

У цілому ґрунтовні дослідження, присвячені поезії М. Вінграновського, акцентовані на певних її аспектах, проблемах, часових відтинках, окремих збірках, рельєфно окреслили оригінальний багатогранний художній світ поета.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в укладенні роботи, науковій, аналітичній

і системній інтерпретації інтимної поезії М. Вінграновського з урахуванням послідовному простеженні збагачення концепції людиноцентризму та естетизму як стилю, як визначальної ознаки художнього світу поета. Розгляд притаманних цій творчості образних доміант, повторюваних мотивів, що еволюціонують від пафосу глобальності, драматизму героїки до глибокого психологізму, метафоричної образності, дозволяє окреслити засади авторової глибоко суб'єктивної моделі художнього освоєння буття.

ВАЛЕР'ЯН ПОЛІЩУК – СПРАВЖНІЙ І УЯВНИЙ

Автор: **Кашпрук Марія Анатоліївна**, учениця 10 класу Боремельського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-II ступенів – колегіум»

Наукові керівники: **Жулинський М.Г.**, академік НАНУ, директор Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка; **Форостецька Л.Й.**, вчитель української мови та літератури.

Предметом нашого дослідження є спроба показати Валер'яна Поліщука справжнього, не домисленого радянськими ідеологами, - поета зібраного по крупинах літературознавцями, сучасниками, поета «видатного, оригінального і трохи лірика з мовою добірною і виразною...», поета сонячної міці...», який «всією істотою вріс у нову, сьогоднішню добу... ренесансу, буйних життєрадісних, непричесаних слів, могутніх полотен, матеріалістичної свідомості, кохання й образів...», класичного майстра замислу; дослідити умови, середовище, в яких зростав, виховувався могутній поет.

Сьогодні, як слушно зауважує в своїй книзі «Із забуття – в безсмертя» академік М. Жулинський, «без творчості Валер'яна Поліщука ми не уявляємо історії української літератури, тієї нової літератури, полум'яним творцем і поборником якої він був усе своє життя, на жаль, трагічно обірване на сорок першому році...».

Творчість В. Поліщука досліджена не повною мірою, разом з тим вершини його творчості світлі і чисті, їх не затуманила завеса часу.

У роботі зроблено спробу дослідити період життя Валер'яна Поліщука в рідному селі, дитинство, його родину, навчання, пройти стежками, якими ходив майбутній поет. Автор роботи побувала біля хати — родового гнізда Поліщуків, на місцевому кладовищі, де захоронені батьки, родичі поета, ознайомила з експонатами та матеріалами кімнати-музею в Малівській загальноосвітній школі I-III ступенів, спілкувалася зі старожилами, зробила спробу «через себе пропустити» творчість письменника.

Досліджувана тема виявилася і складною, і цікавою водночас. Творчість В.Поліщука засяла в українській літературі яскравим сонцем, яке висвітлює скарби незборимого духу нашого народу, його спадщина спроможна робити людей кращими та величнішими, духовно багатшими та цілеспрямованішими, бо він жив гордо, а до мети йшов чесно, тому й будить вона інтерес до себе у сучасного читача.

ФІЛОСОФІЯ ЗРАДИ У ДРАМАТИЧНОМУ ДІАЛОЗІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «НА ПОЛІ КРОВІ»

Автор: **Ковтунович Наталія В'ячеславівна**, учениця 10 класу Зарічненського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія».

Науковий керівник: **Кирикович З.Л.**, вчитель української мови та літератури.

Концентрація уваги на літературному матеріалі кінця XIX – поч. XX століття зумовлена тим, що саме в цей період відбувалися трагічні події

та катаклізми, які змінювали й визначали долі не тільки окремих народів, а й усієї загальнолюдської цивілізації. Це по-перше. По-друге, саме кінець XIX – поч. XX століття відзначається початком процесу активної історизації євангельських персонажів, «оживлення» досить узагальнених євангельських колізій засобом їх національно-історичної та психологічної конкретизації у світовій літературі.

Саме цими двома чинниками й визначається **актуальність** нашого дослідження, адже творчість Лесі Українки припадає на переломний, надзвичайно складний за своїми історико-соціологічними, світоглядними, ідеологічними, політичними аспектами час. Звернення до образу євангельського зрадника у творі «На полі крові» мотивується насамперед тим, що відносна однозначність інтерпретації образу Юди протягом його багатовікового літературного функціонування переживає якісні зміни в світовому письменстві кінця XIX – поч. XX століття, про що свідчить інтерпретація цього образу в досліджуваному нами творі. На перший план виходить виявлення морально-психологічних мотивувань вчиненого злочину з точки зору національно-історичної своєрідності конкретної літератури, української зокрема. Наявність в українському літературознавстві величезної кількості праць засвідчує про значний інтерес і ґрунтовну «роздробленість» названої проблеми.

Мета дослідження: представлення авторської інтерпретації концепту зради та образу Іуди у драматичному діалозі Лесі Українки «На полі крові».

Виходячи з мети, ми поставили перед собою наступні **завдання**:

- розкрити історію філософсько-психологічного трактування євангельської колізії зради;
- визначити основні мотиваційні версії зради;
- охарактеризувати особливості інтерпретації образу Іуди в канонічній літературі та драматичному діалозі Лесі Українки «На полі крові»;
- з'ясувати психологію концепту зради у творі та її актуальність у наші дні.

Головним результатом дослідження є такі факти:

відносна однозначність інтерпретації образу Іуди протягом багатовікового літературного функціонування радикально змінилася вже наприкінці XIX століття, а багатогранність трактувань образу Іуди світовою літературою підтверджує неоднозначність образу зрадника в новозавітних текстах, складність і суперечливість євангельської загадки;

образ Іуди Іскаріота, який сконцентрував у собі в найбільш загальному вигляді мотивування зради однієї людини іншою, набув у світовій літературі акцентовано архетипового звучання і значення;

письменниця розглядає зрадництво як породження деморалізуючого впливу власності, показує залежність людини як від обставин, так і від внутрішнього стану людини, бідності чи багатства її духовного світу;

дослідження філософії зради у драматичному діалозі Лесі Українки «На полі крові» дає можливість наступного компаративного аналізу з іншими творами (української, російської, світової літератури) на євангельські сюжети.

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕМИ ЗЕМЛІ У ПРОЗІ КІНЦЯ XIX — ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Автор: **Крупка Любомир Олександрович**, учень 11 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Юрчук Т.П.**, вчитель української мови і літератури.

Мета роботи: розкриття різнопланового відображення теми землі у повісті «Земля» Ольги Кобилянської, новелах «Камінний хрест» Василя Стефаника та «На чужину» Стапана Васильченка.

Об'єкт дослідження: повість «Земля» Ольги Кобилянської, новели «Камінний хрест» Василя Стефаника та «На чужину» Стапана Васильченка.

Предмет: інтерпретація теми землі у літературі кінця XIX – початку XX століття. Для реалізації мети розв'язано наступні **завдання**:

- ознайомитися з літературно-критичними працями;
- виокремити найголовніші аспекти, у яких розглядається символ землі;

- всебічно розкрити проблему землі у творчості Ольги Кобилянської;
- з'ясувати концептуальні риси земельного питання в інтерпретації Василя Стефаника;
- визначити особливості трактування теми землі у творчості Степана Васильченка.

Письменники у кінці XIX – початку XX століття подають нові модифікації теми землі, зокрема, земля – це годувальниця, яка приносить добробут; джерело духовної сили, наснаги та насолоди праці; мірило духовних цінностей людини; найглибший вияв душі селянина; право називатися хазяїном і спосіб заслужити повагу в односельчан-трудівників; єдиний шлях існування селянина, що визначає спосіб та умови його життя; Батьківщина, рідний край; критерій соціального статусу на селі; батьківське майно, спадщина, яка передається з покоління у покоління; визначальний фактор рівня працьовитості людини, її вміння господарювати; духовний центр селянської родини, який акумулює досвід поколінь, їхні життєві устрої та духовно-естетичні засади суспільного існування; важка, виснажлива праця; об'єкт одержимості, що призводить до одухотворення природної стихії; руйнівна сила, що нищить людське життя, призводить до фізичного та морального каліцтва; смертоносне ложе, яке навіки поглинає людей; чинник, що штовхає на вбивство; ворожа сила, яка жене людей у чужі краї; джерело людських страждань, що зумовлює еміграцію; загарбницька сила, яка керує людською долею; засіб наживи та збагачення.

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ЛІНИ КОСТЕНКО

Автор: **Лебедюк Дмитро Юрійович**, ліцеїст 11 класу Комунального закладу «Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою».

Науковий керівник: **Шинкарук О.В.**, вчитель української мови та літератури.

Поезія Ліни Костенко – справжня, неповторна в найглибшому сенсі цього слова, ця поетеса – наша сучасниця, і як митець вона ідеально «вписана» у свій час.

Актуальність даної теми ґрунтується на дослідженні поетичного доробку Ліни Костенко, адже досить важко дати остаточну оцінку доробку митця, який постійно поповнюється новими творами, новими ідеями, збагачується новими різноманітними способами і засобами поетичної майстерності.

Ім'я Ліни Костенко підноситься, наче прапор, у нашій українській поезії. Хоча вартість її поезії ще й не оцінена повною мірою, не вивчена літературознавцями, але для українського читача вона вже давно стала джерелом цілющого слова, яке тамує спрагу щирості й душевної щедрості, ліквідує брак правдивості й чистоти.

Мета роботи полягає у вивченні особливостей поетичного стилю Ліни Костенко. Відповідно до мети, в роботі поставлено ряд **завдань**:

вивчити художні особливості поетичної майстерності Ліни Костенко; дослідити афористичність поезії поетеси; простежити, яким чином різні рівні інтертекстуальної взаємодії виявляються в поезії Ліни Костенко.

Об'єкт дослідження: поетичний доробок Ліни Костенко, а **предмет** – художні особливості поезії поетеси.

На основі аналізу поетичного доробку Ліни Костенко ми виокремили культурологічні аспекти, художні особливості та філософське начало її поетичного слова. Ми дослідили такі аспекти творчості поетеси, як використання різноманітних художніх засобів: алітерації, метафори, анафори і т. д., афористичність та інтертекстуальні впливи.

Поезія Ліни Костенко – це музика слова, пристрасна і велична. Музика в поезії Ліни Костенко – це душа, безмежна і непізнана. Музика і поезія Ліни Костенко – це два космоси. І кожен – неосяжний. Її поезія – це неповторність художнього дива в українській літературі.

ХУДОЖНЯ ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОЛЬКЛОРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У МАЛІЙ ПРОЗІ ЄВГЕНА МОРГУНА

Автор: **Мотько Мар'яна Володимирівна**, вихованка гуртка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва, учениця 11 класу Володимирецького районного колегіуму.

Науковий керівник: **Дядечко Р.П.**, кер. гуртка, учитель української мови і літератури.

У роботі досліджується художня трансформація фольклорних елементів у малій прозі Є. Шморгуна. Актуальність теми визначається потребою вдумливого прочитання творів митця з позицій сучасного літературознавства. Основні завдання: визначити теми, мотиви усної народної творчості, які знайшли втілення у творах митця; вивчити творче засвоєння фольклорних елементів у малій прозі письменника.

На основі здійсненого аналізу зроблено такі висновки: фольклорні елементи творчо переосмислюється Є.Шморгуном; часто з легенд автор виводить походження назв рослин; письменник використовує емоційно забарвлену лексику, властиву фольклорним творам; створені пейзажі служать допоміжним композиційним засобом для виразнішого розкриття творчого задуму, звернення до фольклору допомагає письменнику співвідносити сучасні моральні виміри й критерії з виробленою впродовж віків етикою, автор романтично відтворює міфологічні ситуації, напівміфологічні образи і проектує їх в наш час.

Є. Шморгун активно звертається до народних легенд, повір'їв, міфів, казок, пісень, замовлянь, обрядів. У книзі «Мова зела» він подав міркування про такі символи, як квітка, вінок, гільце, квітник. Автор творить індивідуальну фольклороподібну художню реальність.

ВИКОРИСТАННЯ СНІВ ТА СНОВИДІНЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КЛАСИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (ХІ-ХІХ СТ.) ТА ЇХ ПСИХОАНАЛІЗ

Автор: **Петренко Ольга Володимирівна**, учениця 11 класу Березнівської гімназії.

Науковий керівник: **Делідон Л.Г.**, вчитель української мови та літератури.

У нашій роботі проаналізовано та класифіковано найбільш вагомі сновидіння української літератури класичної доби, визначено їхнє значення, функції та роль у контексті художніх творів, пояснено їх у світлі психоаналізу Зигмунда Фрейда.

Художня література як людинознавство прагне досягнути всю складність життя людини, в тому числі й загадкові процеси людської психіки, незвідану сферу підсвідомого, що вирує пристрастями й бажаннями. Вивчення взаємозв'язків картин сну з авторською концепцією й художніми особливостями творів відкриває необмежені можливості світу української літератури. У сучасній літературознавчій науці поряд з безперечним інтересом до сфери підсвідомого наявна певна прогалина в дослідженні сновидінь, змальованих у художніх творах. Саме тому актуальність даного дослідження зумовлена сьогоднішніми потребами пізнавати аспекти літератури як мистецтва слова, в тому числі й такий її феномен, як можливість використання картин сновидінь у контексті художнього твору.

Для досягнення **мети** наукової роботи було поставлено **завдання**:

- з'ясувати роль та естетичні функції картин сну в контексті творів; -
- класифікувати виявлені картини сну за типом художнього зображення, характером впливу на психологію персонажів, обсягом та місцем їхнього розташування; виявити особливості опису сновидінь залежно від стилю та творчої манери письма автора; дослідити у ряді художніх творів української класичної літератури приклади снів та картини сновидінь на основі психоаналітичних

теорій Зигмунда Фрейда та Карла Юнга.

Опрацювавши дану тему, можна зробити висновок, що письменники цього періоду часто використовували сновидіння у своїй творчості. Класифікувавши усі аналізовані сновидіння, ми виявили, що найчастіше письменники вдавалися до снів-мрій, розташовували сновидіння в середині твору, описували досить масштабні картини сну. Усі сновидіння мають стильову різноманітність, адже серед аналізованих нами зразків були картини сну, зображені у реалістичній, бароковій та модерністській манері письма. Аналізуючи сновидіння персонажів за теорією Фрейда, ми визначили, що вони – сні-ребуси, яким потрібно знайти переклад на адекватну мову; сні, у яких думки персонажів перетворюються у зорові образи; сні, які містять символічні елементи та приховані натяки; сні-архетипи. У всіх аналізованих зразках сновидінь світ та людина проходять через призму авторської думки;

Зважаючи на те, що в українському літературознавстві тема сновидінь та їхньої естетично-художньої ролі вивчалася дуже мало, можна вважати дану проблему новою в українській дослідницькій сфері.

КОНСТРУЮВАННЯ ФУТБОЛЬНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «ПИСЬМЕННИКИ ПРО ФУТБОЛ»)

Автор: **Приходько Петро Олегович**, учень 9 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Наукові керівники: **Сергіюк Т.В.**, кер. гуртка, методист відділення філології та мистецтвознавства РМАНУМ, **Бортнік Л.М.**, вчитель української мови та літератури.

У сучасному літературознавстві, яке базується на принципах літературознавчої компаративістики, в центрі уваги постає базова (якщо не архетипна) дихотомія розподілу *Свого* і *Чужого*. У футболі ми маємо справу з певними соціокультурними стереотипами, пов'язаними з етнічною належністю гравців. Футбольне змагання уподібнюється до зустрічі з *Чужим*, яке мусить бути подолане. Не випадково часто футбольні матчі призводять до величезних зіткнень і бійок між футбольними вболівальниками. Все це засвідчує актуалізацію у футбольних змаганнях навіть на підсвідомому рівні базових прадавніх (а тому без перебільшення, архетипних) моделей сприйняття людиною себе в часі.

Крім того, в радянській традиції футбольний міф конструювався за одними канонами. У новітній час, коли футбол став не лише наймасовішим дивом, а й величезною бізнес-індустрією, змінилися і форми конструювання футбольного дискурсу в літературі та інформаційному просторі.

Предмет дослідження: стратегії конструювання футбольного дискурсу в сучасній українській літературі та інформаційному просторі.

Об'єкт роботи: художні твори, що увійшли до книжки «Письменники про футбол».

Актуальність теми пов'язана з проведення у червні-липні 2012 року на території України (а також Польщі) чемпіонату світу з футболу «ЄВРО-2012».

Висновки: у роботі детально проаналізовано погляди письменників різних генерацій на природу футбольної гри.

ЖАНР ГУМОРИСТИЧНО-САТИРИЧНОГО ОПОВІДАННЯ У ТВОРЧОСТІ М. ЛЕВИЦЬКОГО

Автор: **Романюк Леся Анатоліївна**, учениця 11 класу Радивилівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I - III ступенів № 1 – гімназія».

Науковий керівник: **Ксьондзик Р. К.**, вчитель української мови та літератури.

Кінець XIX – початок XX століття в українській літературі був періодом оновлення змісту та форми художньої творчості, переосмислення традиційних способів світозображення.

Проблема жанрових особливостей у творчості М. Левицького – це цілий комплекс питань, кожне з яких заслуговує уважного розгляду. Зокрема, це проблема розрізнення жанрових форм, проблема об'єктивного і суб'єктивного, загального й індивідуального, закономірного і випадкового, традиційного і новаторського в жанрі.

Дослідження законів художності малих форм прози М. Левицького дозволяє зробити висновок, що письменник орієнтувався на новітні тенденції руху літератури: його твори – це синтез традицій класики та жанрових впливів модерністської літературної школи.

Модест Левицький оновив деякі види оповідань, що стало свідченням до нового типу образного узагальнення, заснованого на суб'єктивно-діяльному світосприйнятті героя. Новаторським є характер конфлікту оповідань митця – етично-моральний чи психологічний, соціальний що надає творам високого трагедійного звучання.

Для гумористично-сатиричних оповідань обдарування і майстерності письменника. У його творчості визначено глибокий суб'єктивізм, заснований на життєвих фактах, ліризм і драматизм одночасно.

Змінюючи форми традиційного оповідання, автор вніс новизну в ідейно-естетичне зображення. Для М. Левицького характерна соціально-політична спрямованість, зв'язок проблематики з духом часу. У цьому жанрі відчувається прагнення більш глибоко зобразити внутрішній світ сатиричного й гумористичного персонажа. За формою і характером розгортання дії сатирично-гумористичні твори М. Левицького нагадують народні анекдоти або так звані «побрехеньки».

Авторський сарказм невіддільний від гіркоти, сатира – від трагедійності. У творах наявні різноманітні відтінки сміху, який поєднує критичне, сатиричне ставлення до оточуючої дійсності, непримиренність до всього негативного, мерзенного в ній та доброзичливий гумор у зображенні невдахи-законника.

Прагненням розкрити трагікомізм дійсності, зірвати з ворога «покрови» та показати його у смішному й огидному вигляді підпорядкована вся яскрава, різнобарвна сатира Модеста Левицького. Митець володів глибоким знанням життя і справжнім почуттям гумору, що допомагає йому синтезувати з дійсності такі істотні комічні риси, які довгий час залишалися прихованими і замаскованими.

Проза письменника стала новаторським явищем української літератури межі століть як за змістом, так і за формою. М. Левицький творчо сприйняв тогочасні літературно-естетичні новації, поєднав їх із традиційними способами художнього відтворення життя. Окремі елементи експресіонізму, імпресіонізму, натуралізму, неореалізму, як складники образного синтезу, переосмислені автором, були трансформовані, перетворені в його творчості у власну цілісну художню систему, яку можна вважати перехідною від «народницької до модерної».

СПЕЦИФІЧНІ РИСИ НОБЕЛЬСЬКОЇ ПРЕМІЇ

Автор: **Свистак Альона Ігорівна**, учениця 9 класу Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» ім.Т.Г.Шевченка.

Науковий керівник: **Турчик С. М.**, вчитель української мови та літератури.

Мета роботи – дослідження специфічних рис Всеукраїнського фестивалю гумору «Лауреат Нобельської премії». Актуальність нашої наукової роботи полягає в тому, що Всеукраїнський фестиваль гумору, який проходить на Поліссі і назвою перегукується із всесвітньовідомою премією Альфреда Нобеля, малодосліджений і маловідомий пересічному українцю, проте має суттєве значення для розвитку української культури в нашому регіоні та в Україні в цілому.

У процесі роботи ми з'ясували причини започаткування фестивалю на теренах Рівненщини, його атрибутику, проаналізувати номінації, премії (нагороди), ознайомилися з життєвим та творчим шляхом окремих лауреатів. Дослідили культурно-мистецьке значення фестивалю у розвитку української літератури та суспільства.

Ідею фестивалю подав Г. Штонь, її підтримали місцева влада та Спілка письменників Рівненщини. Атрибутика фестивалю є прототипом шведської премії, заснованої Альфредом Нобелем, але насичена українським гумором та місцевими традиціями. Премії та нагороди теж мають гумористичні ознаки, що підтверджують літературну спрямованість фестивалю, сприяють розвитку гумористичних і сатиричних жанрів. Лауреатами в літературній номінації в певні роки були визначні гумористи: П.Красюк, В.Бойко, В.Пушкар, Р.Дідула, Л.Куліш-Зіньків, О.Чорногуз, Ю.Береза, Є.Дудар, Р.Демчук, М.Прудник, М. Степанюк.

Висновки: Всеукраїнський фестиваль гумору «Лауреат Нобельської премії» несе в собі пізнавальну, розвивальну та виховну функцію. Нобельська премія – це своєрідна візитна картка Рівненщини та України, має велике значення у розвитку української літератури і суспільства в цілому.

ОБРАЗ МАРУСИ ЧУРАЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ ст. (НА ПРИКЛАДІ ІСТОРИЧНОГО РОМАНУ У ВІРШАХ ЛІНИ КОСТЕНКО «МАРУСЯ ЧУРАЙ»)

Автор: **Сопронюк Тетяна Михайлівна**, учениця 9-А класу,
Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Крупка М. А.**, канд. філол. наук, доцент
Рівненського державного гуманітарного університету.

Мета дослідження – з'ясувати особливості зображення постаті Чураївни українськими письменниками.

Відповідно до мети визначено **завдання**:

- проаналізувати джерельну базу із зазначеного питання;
- з'ясувати реальне і вигадане в народних переказах про Марусю Чурай;
- охарактеризувати особливості образу Чураївни в романі «Маруся Чурай» Ліни Костенко;
- проаналізувати історичні аспекти даного твору.

Об'єктом особливої уваги в останнє десятиліття став образ Марусі Чурай, який наші предки витворили ще в часи козаччини і активно використовували упродовж тривалого часу в народному мистецтві в усьому його розмаїтті.

Однак, незважаючи на величезну популярність цієї постаті, особливих історико-теоретичних джерел, які б пояснювали витoki цього образу, існує дуже мало. Статті та книги, що з'являлися останнім часом, мали досить фрагментарний характер і давали читачеві лише приблизне уявлення про Марусю Чурай.

Біографія цієї дівчини неодноразово драматизувалася різними письменниками. Однак однією із найвдаліших таких спроб, на нашу думку, є історичний роман у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай».

Цей твір широко досліджувався науковцями. Однак слід зазначити, що жодне із цих досліджень прямо не стосувалося образу Марусі Чурай, скрізь він розглядався лише поверхово.

Теоретичне і практичне значення роботи в тому, що її результати можуть бути використані під час подальших досліджень роману «Маруся Чурай» Ліни Костенко, а також біографії самої Чураївни.

Головна увага приділена з'ясуванню вигаданих і реальних фактів у переказах про цю дівчину через призму її пісень, а також визначенню особливостей зображення образу головної героїні роману Ліни Костенко «Маруся Чурай».

Здійснивши аналіз джерельної бази, ми дійшли висновку про те, що легенди про Марусю Чурай, записані в різний час і в різній місцевості, передають переважно одні й ті ж факти з її біографії. І хоча сучасна наука має недостатню кількість праць, присвячених проблемам витоків цього образу, можемо виявити наступне:

Марусю Чурай слід вважати історичною особою, що жила в XVII столітті;

в усній народній творчості є пісні, сюжет яких збігається з долею Чураївни. Саме в них згадуються її здібності до складання і виконання пісень;

про долю цієї дівчини можна дізнатися з її пісень, адже в них вона описувала свої переживання; образ Марусі Чурай в історичному романі у віршах Ліни Костенко динамічний, він поступово

змінюється протягом твору;

образ Марусі співзвучний із образом самої Ліни Костенко;
роман “Маруся Чурай” написаний на основі реальних історичних фактів.

Таким чином, можемо сказати, що постать Чураївни стоїть поруч із такими великими українками, як Богуславка, княгиня Ольга та Роксолана.

ДУХОВНІСТЬ У ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Автор: **Ярченко Анна Валеріївна**, учениця 10 клас
Великоомелянського навчально-виховного комплексу «Школа-гімназія»
Рівненського району.

Науковий керівник: **Рибалкіна Т.М.**, вчитель української мови та літератури.

Мета роботи – дослідити творчість Василя Симоненка та її вплив на формування національної свідомості українського народу, долю нашої нації, наше сьогодення і майбутнє.

Духовний світ людини, її ідейне становлення в сучасному світі, формування справжніх цінностей, моральної культури – головні проблеми, які хвилюють нині, мабуть, кожного свідомого українця.

Ми повинні любити життя, рідну землю, людей на землі й творити добро, бо любов відкриває в людині людину. Саме до цього закликає нас поезія Василя Симоненка. Саме в цьому і полягає **актуальність дослідження**.

У творчому доробку Василя Симоненка речі, які сьогодні справедливо можемо назвати класичними. Його поезія живе, їй відкрито шлях до юнацьких сердець, до народу, України – нині вже оновленої, незалежної, соборної, вона навіки увінчала поета своєю любов'ю. Справді, ніби молодий витязь, звівся він у нашій поезії, і так виразно чуємо його свіжий, мажорний, юнацький бадьорий голос, яким він і сьогодні вітає життя.

Василь Симоненко не встиг розкрити всю розмаїтість своєї творчої особистості, талант якого обіцяв так багато. Однак і те, що він залишив, – неоціненний духовний скарб. Його безкомпромісне щире слово правди так потрібне нам нині для утвердження думки, що справедливе суспільство може створити лише вільна людина, а будувати його треба на засадах правди і любові.

СЕКЦІЯ “СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ”

ДАВНЬОСЛОВ'ЯНСЬКА МІФОЛОГІЯ У РОМАНІ О. КОНДРАТЬЄВА «НА БЕРЕГАХ ЯРИНИ»

Автор: **Реліна Катерина Вікторівна**, учениця 10 класу, Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Науковий керівник: **Бєлова С. А.**, канд. пед. Наук, доцент Рівненського державного гуманітарного університету; **Мартинчук Н.А.**, вчитель світової літератури.

Олександр Кондратьєв – видатний російський письменник, представник Срібної доби російської поезії, який 20 років прожив на Рівненщині (з 1919 по 1939 рік.). Його ім'я сьогодні не згадується у шкільних програмах зі світової літератури, але, на нашу думку, творчість цього письменника є

самобутньою, яскравою і вартою уваги. Цим і зумовлюється **актуальність** нашого дослідження.

Мета роботи: дослідити специфіку давньослов'янської міфології роману О. Кондратьєва «На берегах Ярині» шляхом аналізу образної системи твору.

Джерельною базою дослідження слугує текст роману О. Кондратьєва «На берегах Ярині», а також монографія М. Костомарова «Слов'янська міфологія».

Об'єкт роботи – образи-персонажі давньослов'янської міфології, система звичаїв та вірувань наших предків, зафіксованих О. Кондратьєвим у романі «На берегах Ярині».

У роботі визначено жанрові ознаки демонологічного роману, що знайшли відображення у творі О. Кондратьєва:

Проаналізовано демонологічний світ роману, представлений різноманітними образами, найбільш колоритними з яких є Лісовик, Водяник та Болотяник. Яскраво індивідуалізованими є образи Домовика, Гуменника, багато уваги приділено розповіді про життя русалок, болотяниць та заріцьких відьом.

У роботі також розглянуто особливості зображення у творі «На берегах Ярині» давньослов'янських богів, народних свят та вірувань давніх слов'ян у порівнянні із «Слов'янською міфологією» М. Костомарова. Боги у О. Кондратьєва, як і вся природа, олюднені та близькі до земного життя.

Доведено, що роман «На берегах Ярині» – це своєрідна енциклопедія давньослов'янського фольклору волинян.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали роботи можуть бути використані під час вивчення світової літератури на уроках позакласного читання в 11 класі в темі «Срібна доба російської поезії».

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБРАЗІВ НИЗОВОЇ МІФОЛОГІЇ В ЛІТЕРАТУРІ ТА МИСТЕЦТВІ (НА МАТЕРІАЛАХ ТВОРІВ ПРО ВАМПІРІВ)

Автор: **Штогрин Іванна Юрївна**, учениця 11 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Васильєв Є.М.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філ. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

Предметом дослідження є система художнього мислення, зіставлення з аналогами з метою окреслити своєрідність, самодостатність й самоцінність.

Обрана нами тема практично не досліджена. Відсутні монографії та наукові статті присвячені даній проблемі, та творчості обраних нами авторів, адже вони перебувають на межі високої класичної літератури і низької масової. Також не існує серйозних праць, присвячених вивченню вампірських мотивів у сучасній рок-поезії чи кінематографі. У них можна відшукати як проблеми, так і героїв, які залишатимуться актуальними упродовж століть, аналогічно і поверхневі та стандартні ситуації та образи. У зв'язку з такою непостійністю та швидкими змінами загальних тенденцій вампірської та загалом готичної культури дослідження цієї теми є доволі складним і потребує серйозної бази знань не лише літературних творів, але й паралелей з іншими видами мистецтв.

Мета дослідження довести, що сучасне готичне мистецтво є повноцінним жанром, має право на незалежне існування і може впливати на читацьку аудиторію не лише негативно, але й позитивно, формуючи певне світобачення читача.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- ознайомитися з особливостями наукової розробки теми, класифікувати досліджувані твори до категорій: класика, белетристика, масова література;
- проаналізувати особливості наукової рецепції вампірів;
- розглянути образ вампіра в сучасній літературі та порівняти його з людиною;
- дослідити особливості авторської інтерпретації вампірів у російській та англомовній рок-поезії;
- відстежити еволюцію образу вампіра в кінематографі новітнього періоду.

Наукова новизна. Автор дослідження, з'ясовуючи феномен вампіра, піднімає й аналізує його як істотну проблему існування в загальноєвропейському та світовому художньому мисленні. Уперше якнайповніше окреслено не тільки ґенезу та розвиток на різних історичних етапах, а й визначено та систематизовано еволюцію образу вампіра.

УКРАЇНА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ РАЙНЕРА МАРІЇ РІЛЬКЕ

Автор: **Владика Олена Василівна**, учениця Підзамчівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Радивилівського району.

Науковий керівник: **Фещук Л.Ф.**, вчитель світової літератури.

Українська тема – значне явище у розвитку світової літератури впродовж XIX-XX століть. Образ України, її природа, героїчне минуле, риси національного характеру були предметом розгляду і творчих пошуків для багатьох письменників, серед яких був і Р. М. Рільке.

Райнер Марія Рільке – видатний австрійський поет, прозаїк, драматург, один з найвизначніших ліриків XX сторіччя. Рільке-творець і Рільке-людина вабить читачів, є нерозгаданою таємницею, спонукає до пізнання.

Предмет дослідження – українські мотиви в творчості Р. М. Рільке.

Об'єкт дослідження – твори Р. М. Рільке, які написані під враженням його подорожей до Росії і України та присвячені українській тематиці («Книга годин» («Часослов») та «Історії про Господа Бога» («Казки про любого Бога»).

Мета роботи – здійснити аналіз віршів і оповідань Р. М. Рільке, в яких змальовано образ України і українців.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- розкрити роль України в долі Р. М. Рільке; дослідити, чому так багато значила для Райнера Марії Рільке наша Батьківщина;
- з'ясувати українські мотиви в творчості митця.

У результаті дослідження зроблено висновки, що Україна, Київ викристалізували з Р. М. Рільке поета з новим світобаченням і світовідчуттям. В Україні він знайшов втрачену гармонію людини зі світом, яка полягала у духовному єднанні народу, у його спільному житті з природою, у згоді з Богом. Україна стала духовною батьківщиною Райнера Марії Рільке, дала творчу наснагу поетові.

І саме Рільке своїми творами допоміг Європі відкрити незвичайну країну – Україну з її героїчною історією, сильними людськими характерами і своєрідним національним колоритом. Українські сторінки творчості австрійського письменника – це його безперечна любов до нашої батьківщини, до нашої землі.

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ТА ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ ОСНОВИ СВІТОВОЇ КАРМЕНІАЛІ

Автор: **Денисюк Ольга Ярославівна**, учениця 11 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Васильєв Є.М.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

Фольклор ромів складається з пісень, байок, міфів, легенд, приказок і казок. Образ Кармен виник саме з переказів і легенд цього народу, а П. Меріме, познайомившись з культурою циган, запозичив його.

Існує багато груп циган, яких розрізняють за місцем проживання і культурними особливостями

(різний одяг, музика, звичаї). Ми ближче познайомимось з «Калє» (в перекладі – «смуглі, чорні») – це велика група ромів, які проживали на території Іспанії, Португалії, Латинської Америки і півдні Франції і розмовляли на діалектах з іспанських і португальських мов із внесенням циганської лексики і граматики. Кармен була саме такою циганкою, про це говорить також її одяг та манери поведінки. Художня культура «Калє» є однією з двох найвідоміших в світі циганських культур завдяки музично-танцювальному жанру – фламенко, що дуже приваблює мене в дослідженні цієї теми.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасних читачів приваблюють яскраві, динамічні і невеликі за обсягом твори в літературі, музиці, опері і т.д. У темі, яку ми обрали, ми досліджуємо саме такий образ – Кармен – це така особистість, що кожен, бодай раз у житті, чув про неї. Люди, які познайомилися з нею ближче, вже ніколи її не забудуть.

Метою наукової роботи є: дослідити інтертекстуальні та інтермедіальні основи сюжету і образів Кармен, прослідкувати подібне та відмінне сюжетів і акцентуацію творів у порівнянні з оригіналом.

Дослідивши та порівнявши твори світової літератури в яких циганські мотиви та інтерпретації образу Кармен проявили себе: В.Гюго – роман «Собор Паризької Богоматері», М.Сервантес – «Циганочка», О.С. Пушкін – поема «Цигани», Олександр Блок – цикл віршів «Кармен», Теофіль Готьє «Кармен», Федеріко Гарсія Лорка «Танець», Марина Цветаєва «Ровно полночь...» та проаналізувавши такі твори музично-театрального мистецтва як опера «Кармен» Жоржа Бізе, «Кармен Сюїта» Р. Шедріна, ми можемо зробити висновки. Кожен митець бачить її по-різному. Вони захоплюються нею, облагороджують її, чи навпаки, засуджують і підкреслюють негативні риси.

Кожен автор вносить своє бачення та трактування образу циганки. Разом із тим, сюжет, циганська натура, приваблююча зовнішність залишають незмінними та прослідковуються в кожному творі – чи то поема, чи то вірш. Інтертекстуальний зв'язок явно прослідковується аж від фольклору та міфології до поезії XIX-XX століття. Переживши видозміни, пристосування, трансформацію та вдосконалення, сьогодні ми знаємо саме таку Кармен. Образ, який пройшов крізь століття, набуваючи все нових рис та бачень. Кожен новий твір був реакцією на попередній.

У системі інтермедіальних відносин, як правило, спочатку здійснюється переклад одного художнього коду в інший, а потім відбувається взаємодія, але не на семіотичному, а на смисловому рівні. Це явище ми можемо простежити і в цьому випадку, адже спочатку Кармен «ожила» на сцені завдяки опері Ж.Бізе, а потім перейшла у хореографію, музику, живопис та кінематограф.

Справді, Меріме вдалося те, що не кожен відомий письменник зміг зробити, він створив традиційний образ. Мабуть, існують два типи геніального образу. Один – коли створюється щось штучне, неможливе до подальшого відтворення, як толстовська Наташа Ростова. Інший – коли створене, навпаки, перетворюється на якийсь універсальний архетип на всі часи. Це – Кармен. Цей образ не тільки «вічний», але й «світовий». Вона багатогранна, мінлива і чутлива, в ній глибинна і стихійна міць цілого народу.

ХУДОЖНЯ ПАЛІТРА ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ В.ШЕКСПІРА (МОВНІ ЗАСОБИ У ТРАГЕДІЇ «РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТА»)

Автор: **Євтушок Катерина Павлівна**, учениця 9 класу, Сарненської гімназії

Науковий керівник: **Стахова Н.Г.**, вчитель світової літератури.

Об'єкт дослідження: трагедія «Ромео і Джульєтта». Маючи **на меті** з'ясувати особливості художньої палітри творів драматурга, ставимо такі **завдання**: дослідити характер використаних поетичних засобів, їх роль у мовній характеристиці героїв.

Провівши дослідження ми встановили, що мова Шекспіра в трагедії частково сформована під впливом евфуїзму, який був притаманний літературно-мовному стилю епохи XVI століття. Тому особливо характерні для драматурга метафоричні конструкції, у яких предикатами виступають дієслова, що застосовуються для відображення найтонших відтінків людської психіки. Іменникових метафор у Шекспіра менше, ніж дієслівних, проте вони вирізняються оригінальністю. Особливо цікавими є метафоричні порівняння, які підкреслюють увагу письменника до асоціативних можливостей слова. Отже, метафоричні конструкції, що використовував Шекспір, характеризуються різноманітністю і є продуктивним засобом творення образності. Вони дають змогу митцеві передати

динаміку життя, уявити чуттєвість великої сили кохання. Шекспір також використав епітети, порівняння. З їх допомогою створюється образність, експресивність, можливість дати оцінку явищам, героям і т.д. Стилистичні та риторичні фігури допомагають створити образи драматичних героїв. Матеріали роботи розкривають не тільки багатство художнього мовлення відомого класика, а й дають можливість відчувати його естетичну вартість, стиль автора.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ АНТУАНА ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЩОДЕННИКОВИХ ЗАПИСІВ МИТЦЯ

Автор: **Козачук Вікторія Миколаївна**, учениця 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Піскаєва Т.Є.**, вчитель світової літератури.

Мета: дослідити особливості творчого шляху Антуана де Сент-Екзюпері і визначити його філософські роздуми про сенс життя в особистих записниках та художніх творах.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання **завдань:** визначити основні життєві цінності у працях світових філософів та творчості французького письменника-філософа ХХ століття Антуана де Сент-Екзюпері; дослідити, що «Записники» А. де Сент-Екзюпері є зразком гуманістичного мислення письменника; винайти паралелі між художніми творами Антуана де Сент-Екзюпері та його особистими записниками. **Об'єктом** дослідження є «Записники», роман «Планета людей», оповідання «Військовий льотчик», казка-притча «Маленький принц» та повість «Нічний політ».

Наукова новизна роботи. На початку 1950-х близький друг Антуана де Сент-Екзюпері П'єр Шеврієр вирішив зібрати матеріал для щоденників письменника і опублікувати їх. Українські читачі отримали можливість долучитися до роздумів Антуана де Сент-Екзюпері у 2010 році, коли Видавництво Жупанського надрукувало «Записники» філософа у перекладі Петра Тарашука. Актуальність даної роботи полягає у дослідженні щоденників письменника-філософа, які містять роздуми щодо життєвих істин та проведення аналогій між художніми творами та «Записниками» письменника.

Науково-практичне значення роботи в тому, що дані матеріали можуть бути використані для подальшого поглибленого вивчення творчості Антуана де Сент-Екзюпері, а також можливості використання даного дослідження вчителями як у шкільному курсі «Світова література», так і на факультативних та гурткових заняттях зі світової літератури.

ДИТЯЧІ ОБРАЗИ У ТВОРЧОСТІ

ЧАРЛЗА ДІККЕНСА ТА ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Автор: **Микитюк Наталія Ігорівна**, учениця 10 класу Квасилівського навчально-виховного комплексу «Школа – ліцей» Рівненського району.

Науковий керівник: **Микитюк Н.В.**, вчитель світової літератури.

Постаті митців світової літератури Чарлза Діккенса та Володимира Винниченка самобутні, яскраві. Кожен з них творив для свого народу: один для англійського, інший для українського з інтервалом у півсторіччя. Немає фактичного підтвердження того, що Винниченко був ознайомлений з творчістю Діккенса, однак, судячи з того, що український письменник був людиною освіченою та вивчав англійську мову, логічно припустити, що твори англійського класика були йому відомі. У творах, присвячених дітям, знаходимо багато спільних проблем: трагічні наслідки відсутності любові батьків до своїх дітей, ігнорування суспільством сиріт, боротьба малюків за виживання у жорсткому світі.

Актуальність роботи полягає у недостатньому вивченні спільних та відмінних художніх явищ у

творах про дітей Чарльза Діккенса та Володимира Винниченка.

Мета – типологічне дослідження подібностей та відмінностей дитячих образів у літературному доробку Ч. Діккенса та В. Винниченка.

Об'єкт дослідження – життя та творчість двох вищезгаданих митців; дитячі образи в їх творах.

Предмет дослідження – романи «Домбі і син», «Пригоди Олівера Твіста», «Холодний дім» Ч. Діккенса та оповідання «Федько-халамидник», «Ой випила, вихилила», «Кумедія з Костем» В. Винниченка.

Дана робота містить такі **завдання** :

- зробити огляд критичної літератури з теми: «Дитячі образи у творчості Ч. Діккенса та В. Винниченка»;
- дослідити автобіографічні аспекти дитячих творів письменників;
- провести короткий огляд життя та творчості митців;
- здійснюючи компаративний аналіз «дитячих» творів англійського та українського письменників, виявити подібність та відмінність дитячих образів;

Чарльз Діккенс та Володимир Винниченко залишили значний художній доробок. У Діккенса переважають твори великої форми (15 романів, останній незавершений), а Винниченко написав окрім 14 романів понад 100 оповідань та 23 п'єси.

Щодо дитячих творів Діккенса, то нашу симпатію викликають персонажі крихітки Нелл («Лавка старовини»), сміливого Олівера («Пригоди Олівера Твіста»), сироти підмітальника вулиць Джо («Холодний дім»), люблячих одне одного брата і сестру Домбі («Домбі і син»). У Винниченка дітям присвячена збірка «Намисто». Ми зустрічаємося з образом Ланки («Ой випила, вихилила»), сироти Костя («Кумедія з Костем»), сусідських хлопців Федька та Толі («Федько-халамидник»).

Проблема батьків і дітей – головна у романі «Домбі і син» Ч. Діккенса та «Федько-халамидник» В. Винниченка. Дорослі турботи лягли на плечі маленьких героїв Олівера («Пригоди Олівера Твіста») та Ланки («Ой випила, вихилила»). Трагедія сирітського життя яскраво показана у творах «Холодний дім», «Кумедія з Костем». Аналізуючи та порівнюючи ці твори, можна дійти наступних висновків: і Діккенс, і Винниченко були справжніми знавцями дитячої душі, співчували своїм героям, переживали разом з ними.

Порівнювані дитячі персонажі схожі у своїй поведінці, проте їхні характери проявляються згідно з національними особливостями та історичними умовами розвитку.

МІФ ПРО ОРЕСТА ТА ЙОГО ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В АНТИЧНІЙ ТА СУЧАСНІЙ ДРАМАТУРГІЇ

Автор: **Шпартак Анастасія Владиславівна**, учениця 9 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Васильєв Є.М.**, керівник гуртка РМАНУМ, канд. філ. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

Мета роботи: дослідити особливості інтерпретації Міфу про Ореста в античній та сучасній драматургії, визначенні основних причин виникнення цього явища.

Предмет дослідження – драма Есхіла «Хоефори» із трилогії «Орестея» і трагедія «Мухи» Жана-Поля Сартра.

Об'єкт дослідження – давньогрецький міф про Ореста та його інтерпретація у п'єсі Есхіла «Хоефори» із трилогії «Орестея» і трагедія «Мухи» Жана-Поля Сартра.

Есхіл вдосконалив трагедію, увів так багато нового, що саме у його творчості вона оформилась вже як драматичний жанр. Для своїх сучасників він був взірцем справедливості і мужності, палким проповідником патріотизму, вихователем громадянської доблесті, саме ці риси він і пропагував у своїх творах.

«Орестея» сповнена найактуальніших для часів Есхіла проблем, хоч її події відбуваються у далекі часи первісного суспільства з його неблаганними і суворими законами родової помсти, відплати за криваві злочини чи навіть родовими прокляттями.

Сартр використовує античний міф для вираження екзистенціалістської концепції світу й людини. «Екзистенція» і є постійно живий момент діяльності, взятий суб'єктивно. Цим поняттям позначається не стійка субстанція, а постійна втрата рівноваги.

Поєднання крайніх форм натуралізму з модернізованим міфом – визначальна особливість сартрівської драматургії. П'єса «Мухи» є спробою поєднати філософію і політику, щоб примирити екзистенціалізм та лібералізм. Вона опирається на грецький міф, уже інсценований Есхілом у «Орестеї», але її художній ефект пов'язаний саме з оригінальним та тривожним переживанням сакраментального

Часи змінюються і разом з ними народи, і навіть цілі суспільства, але ж змін зазнає саме суспільство, як конструкція, а деякі частини, індивідуальності, в боротьбі за несхожість із безликою масою, залишаються сталими. І саме приклади конкретних персон стають індикаторами суспільної думки. Впродовж цього дослідження такими індикаторами стали Есхіл і Сартр. Двоє абсолютно несхожих людей, різні епохи, такі далекі одна від одної, але ж обидва автори звернулися до одного і того ж міфу. Кожен для того, аби пронести «меседж» до свого народу. Есхіл, як і Сартр, дає розширені можливості читачеві; кожен, прочитавши, зробить свій висновок.

ТИПОЛОГІЯ ІМПЕРСЬКОГО ДИСКУРСУ ОБРАЗУ РОСІЇ В ПОЕМАХ А.МІЦКЕВИЧА І Т.ШЕВЧЕНКА

Автор: **Човпило Максим Миколайович**, учень 9 класу
Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3.

Наукові керівники: **Савчук Н.П.**, учитель української мови та літератури; **Сергіюк Т.В.**, кер. гуртка, методист відділення філології та мистецтвознавства РМАНУМ.

Кожен народ має своїх геніїв: для українського народу – це Тарас Шевченко, для польського – Адам Міцкевич.

Метою нашого дослідження було визначити природу спільних ознак, контактні зв'язки та типологічні подібності вищезазначених творів.

Для реалізації поставленої мети ми передбачали розв'язання наступних завдань:

- дослідити контактні зв'язки і типологічні подібності в долі і творчості Адама Міцкевича та Тараса Шевченка;
- прослідкувати особисті контакти митців;
- проаналізувати поеми «Сон» Шевченка та уривок з третьої частини поеми «Дзяди» Міцкевича у порівнянні.

Об'єктами дослідження обрані поема «Сон» Т.Шевченка та «Дзяди» А.Міцкевича.

І Міцкевич, і Шевченко тяжіли до творчості, яка б відображала дійсність, проблеми, вказувала шлях до змін.

Що ж маємо на увазі, коли говоримо про типологічні подібності у творчості Т. Шевченка та А. Міцкевича?

Поема «Дзяди» за жанром є ліро-епічною, в її основі – реальні події польської історії, вона чітко національна за духом, поєднує у собі реальне й фантастичне, ліричне та епічне. Темою поеми є засудження тиранії, боротьба за людину, сподівання на перемогу. Міцкевич помітно вірить і надіється на особливу місію Польщі та її майбутнє воскресіння.

«Сон» Шевченка – це сатирична поема (комедія), в основі якої – політична сатира, що вказує не стільки на жанр, скільки на спосіб відображення дійсності. Композиційний прийом (подорож у сні) додає їй фантастики. Шевченко, сповнений сарказму, сміливо маніфестує проти темного царства.

«Сон» Шевченка й «Дзяди» А.Міцкевича (особливо розділи «Перегляд війська») мають виразне антимілітаристичне та антиколоніальне спрямування).

Типологічна спорідненість цих творів пояснюється близькістю типів поетичного мислення авторів як носіїв демократичної ідеї, й ідентичністю об'єктів їх сатиричного викриття.

ВИКОРИСТАННЯ БІБЛІЙНИХ ДЖЕРЕЛ У РОМАНІ Ф.М.ДОСТОЄВСЬКОГО «ЗЛОЧИН І КАРА»

Автор: **Думніцька Ганна Петрівна**, учениця 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Токарчук О.Є.**, вчитель світової літератури.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що творчість великого майстра майже 200 років є дороговказом для багатьох людей. Проблеми сьогодення: невизначеність, відсутність ідеалів, незрозуміле майбутнє особливо гостро торкаються молоді. Вдумливе та свідоме читання творів Ф.М. Достоевського дає відповіді на багато запитань, які так довго турбують людські душі.

Тому **метою** моєї науково-дослідницької роботи є велике бажання донести до сучасників приклад духовного воскресіння великого письменника, філософа Ф.М. Достоевського через дослідження шляху його «переродження» та аналізу біблійних джерел у співставленні з текстом роману «Злочин і кара», довести, що саме знання Біблії були використані письменником при написанні даного твору. Саме такий шлях обрав Ф. М. Достоевський, щоб донести істини Святого Письма до сучасників, вказати дорогу, яка приведе людство до великої мрії митця: братерство і любов усіх людей світу. Простежити духовний шлях письменника від атеїстичних поглядів до визнання етики християнства як вищої моральної цінності і абсолютного орієнтиру в житті та проаналізувати використання письменником у романі «Злочин і кара» біблійних доктрин є основними **завданнями** науково-дослідницької роботи. Особливе мистецтво думки витонченого філософа полягає в тому, що в його романі має значення все: і числа, і думки, й імена, і прізвища, і час дії.

Роман Ф. М. Достоевського «Злочин і кара» – це твір, в якому релігія є способом вирішення моральних проблем. Провівши дослідження, я переконалась, що Федір Михайлович постійно використовував біблійні джерела при написанні своїх геніальних творів і, зокрема, роману «Злочин і кара». Вислови з Євангелія зустрічаються у творі і в числовій символіці, і в біблійних іменах героїв, і в близькості Родіона Раскольнікова до святого Лазаря. Письменник згадує святі місця, де відбувались різні події, описані в Новому Заповіті, постійно підкреслюючи, що покаєння і милосердя є єдиним правильним шляхом до Бога.

Роман Ф. М. Достоевського «Злочин і кара» – актуальний твір сьогодення. Тонкий філософ передбачав стрімкий вплив розвитку прогресу на вразливу людську душу. І він мав рацію. Адже нині багато людей не можуть знайти свого гідного місця в житті, не знаходять спокою для власної душі. Суспільство стає жорстокішим, а злочиння – нелюдськими.

АННА КАРЕНІНА – ЕММА БОВАРІ: ПАРАЛЕЛІ ДОЛЬ

Автор роботи: **Журавель Ганна Василівна**, учениця 10 класу Миляцької ЗОШ I- III ступенів Дубровицького району.

Науковий керівник: **Малош Т. І.**, вчитель світової літератури.

Актуальність роботи полягає в дослідженні особливостей теми кохання у творах Льва Толстого «Анна Кареніна» та Гюстава Флобера «Пані Боварі». Це дослідження цікаве для нас тим, що в літературознавстві цю тему глибоко не вивчали. Учені переважно акцентували свою увагу на проблемах тогочасного суспільства, на характеристиці особистості.

Предметом дослідження нашої роботи є романи Льва Толстого «Анна Кареніна» та Гюстава Флобера «Пані Боварі» як зразки творів про кохання. У необхідний для аналізу порівняльний та типологічний ряд включено праці дослідників та пізніші розвідки творчості Толстого й Флобера. Використано також документи літературно-критичної думки нашої епохи (статті, рецензії, авторські передмови, коментарі до романів).

Об'єкт дослідження: специфіка кохання в творах "Анна Кареніна" та «Пані Боварі».

Мета дослідницької роботи полягає у вивченні своєрідності трактування кохання в романах Льва Толстого та Гюстава Флобера. Вивчення передбачає поглиблення уявлень про особливості та жанрову систему реалізму та романтизму, з'ясування національної своєрідності французького та російського романів XIX століття.

Окремо виділено в дослідницькій роботі такі питання:

- з'ясувати суспільно-політичні особливості епохи, в яку жили та творили Л.Толстой та Г.Флобер;
- вивчити причини та умови трагедій почуттів Емми та Анни;
- проаналізувати дії, вчинки героїв роману;
- дослідити вплив суспільної моралі на розвиток особистості.

СЕКЦІЯ «ФОЛЬКЛОРИСТИКА»

ФОЛЬКЛОРНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗРАЗКОВОГО АМАТОРСЬКОГО ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНОГО ГУРТУ «КРИНИЧЕНЬКА» с.ВЕЛИКЕ ВЕРБЧЕ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Бортнік Ольга Ігорівна**, учениця 11 класу Сарненської загальноосвітньої школи II ступеня – економіко-правового ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Дибач Т.А.**, учитель української мови та літератури.

Фольклор для українського народу завжди був і є невід'ємною частиною повсякденного життя і становить велику цінність. В Україні фольклористика як окрема галузь склалась на початку XIX ст. З кожним етапом української історії вона розвивалась по-різному, у залежності від її повороту.

За останні кілька років тільки на території нашого району в кожному населеному пункті, не говорячи про райцентр, створені аматорські фольклорно-етнографічні ансамблі, що сприяють відродженню української культури, зокрема поліської. Зараз усе частіше в клубах, палацах культури, концертних залах, на імпрізованих майданчиках лунає українська пісня.

Саме тому і ми звернулись до питань збереження наших народних традицій.

Попри те, що в історіографії фольклористика представлена не такою вже й малою кількістю праць, дослідження цього пласту пісенності в межах поліського регіону не можна вважати ні вичерпним, ні навіть досконало вивченим. Студіювання фольклору Полісся проводилося лише в контексті загальноукраїнських розвідок, а тому чимало аспектів залишаються до сьогодні мало з'ясованими, а то й зовсім обійденими увагою. До таких належать питання регіональної специфіки календарного обрядово-пісенного циклу Полісся.

Виступи колективу «Криниченька» – це завжди вибух творчої енергії, потенціалу, таланту. Одним з основних завдань фольклорно-етнографічних колективу є відродження та збереження національних і культурних традицій нашого поліського краю, які несуть в собі багату обрядову пісенність, безліч ритуальних дій, відновлюючи призабуті старовинні обряди, втілюючи їх у життя на сценічних майданчиках.

ЗАМОВЛЯННЯ ЯК ОДИН ІЗ НАЙДАВНІШИХ ЖАНРІВ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Автор: **Васюк Оксана Олександрівна**, учениця 9 класу Балашівського навчально-виховного комплексу «Колегіум – загальноосвітня школа I-II ступенів» Березнівського району.

Науковий керівник: **Хурсяк Л.Г.**, вчитель української мови та літератури.

Мета роботи полягає у дослідженні специфіки замовлянь як одного із найдавніших жанрів усної народної творчості на прикладі зразків лікарських замовлянь, записаних у селах Балашівка та Яцьковичі Березнівського району.

Для реалізації поставленої **мети** необхідно було розв'язати такі **завдання**:

- дослідити виникнення та розвиток замовлянь як жанру усної народної творчості;
- проаналізувати специфіку різних тематичних груп замовлянь;
- зібрати зразки лікарських замовлянь у селах Балашівка та Яцьковичі Березнівського району;
- з'ясувати сферу та мету застосування замовлянь на сучасному рівні розвитку людського суспільства.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що із занепадом радянської влади, яка не визнавала замовлянь ні як жанру усної народної творчості, ні як вербального засобу народної медицини, інтерес до цього феномена стрімко зріс. Але тут постає проблема недостатнього вивчення жанру замовлянь на теоретичному рівні та відсутності достатньої кількості хрестоматійних збірок самих текстів. Окрім того, більшість опублікованих текстів замовлянь зіпсовані олітературненням.

Дослідження показало, що тексти замовлянь, маючи багато спільного, різняться у різних регіонах і є самотніми.

СИМВОЛІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОБРАЗУ ХЛІБА В РОДИННІЙ ОБРЯДОВІСТІ ТА ФОЛЬКЛОРИ ПОЛІЩУКІВ

Автор: **Гузей Юлія Сергіївна**, учениця 11 класу Володимирецького районного колегіуму.

Науковий керівник: **Діжурко К.В.**, вчитель української мови та літератури.

Родинна обрядовість та фольклор – специфічний пласт духовної культури, тому в руслі вивчення регіонального обрядового хліба дане дослідження є **актуальним**.

Метою роботи є проаналізувати символізм образу хліба межиріччя Горині та Стиру Володимиреччини. Постановка мети передбачає такі **завдання**:

- з'ясувати, як у вітчизняній науці висвітлено дане питання;
- охарактеризувати змістове та образне багатство досліджуваних творів.

Поліська народна творчість особливо опоетизувала, возвеличила і персоніфікувала обрядовий родинний хліб. У досліджуваному регіоні потужно представляють місцеву обрядовість та фольклор, пов'язані з хлібом, забавлянки, колискові, весільні пісні та мала неказкова проза.

Поліський фольклор, що супроводжував весільну обрядовість дуже багатий і специфічний, але він також в останні роки досліджувався багатьма науковцями, тому детального опису він не потребує. У даній роботі зосереджено увагу лише на тих обрядах та фольклорних творах, які ще не введені в науковий обіг. Це передвесільні “пироги”, “двойний хліб”, “пиріжки для молоді” та чимало обрядових весільних пісень дуже давнього походження. У роботі подається зміст записаних творів, частково їхній ідейно-художній аналіз.

З опрацьованого матеріалу постає символічний образ хліба, змістове багатство фольклорних творів, пов'язаних з хлібом та родинною обрядовістю. Матеріали дослідження можуть бути використані на уроках українознавства.

ПОРТРЕТНИЙ ОБРАЗ ТА ПОВЕДІНКА ПОЛІСЬКИХ РУСАЛОК ЗА ФОЛЬКЛОРНИМИ МАТЕРІАЛАМИ КІНЦЯ ХХ СТ.

Автор: **Кіструга Софія Петрівна**, учениця 10 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Бортнік Л.М.**, української мови та літератури.

Мета: послуговуючись етнографічними матеріалами зі спеціалізованих наукових видань та з серійних аудіодисків та спогадів мешканців Полісся, сформуванню цілісного та правдивого портрету поліської русалки, охарактеризувати їхню поведінку, дії, а також вплив на людей.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що у ньому об'єктивно, винятково на фольклорних матеріалах, зроблено спробу реконструювати портретний образ поліської русалки та охарактеризувати основні моменти поведінки міфічних істот у моменти їхніх контактів із місцевими мешканцями.

Саме на Поліссі, до складу якого входить значна територія Рівненщини, образ міфологічної русалки поширений у народних переказах, піснях, ритуалах.

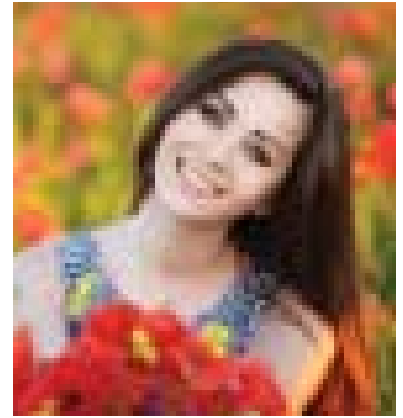
Русальні обряди найбільш досліджені у Волинській, Рівненській, Чернігівській, Житомирській, Київській областях. Саме тут було науковцями проведено активну збирацьку роботу, що стосується культу Русалій.

Основним **методом** дослідження є порівняння, узагальнення інформації, що стосується русальної обрядовості з різних місцевостей українського Полісся.

Із-поміж численних досліджень – це перша спроба проаналізувати русальну обрядовість, встановити універсальний портрет поліської русалки, визначити характерні штрихи та деталі, встановити типові риси і характерні моменти їхньої поведінки. Передати для загалу збірний образ поліської русалки.

Об'єктом дослідження виступає образ міфологічної русалки, поширений у народних переказах та піснях, а також у недавно забутих ритуалах. Саме на Поліссі, до складу якого входить значна територія Рівненщини, ця обрядовість набула розвиненої форми, а сам культ мав великий вплив на побут поліщуків.

Матеріалом для дослідження в основному послужили наукові розробки фахівців-етнологів – Корнелія Кутельмаха, який провів низку досліджень русального обряду у межах усього Полісся [Кутельмах, 1994; 2001], а також Тетяни Пархоменко, яка ретельно опрацювала інформацію з теренів Рівненщини [Пархоменко]. Крім того, використано й інші наукові статті [Виноградова; Галайчук; Квітка; Скуратівський] та інформацію зі студійних компакт-дисків [«На нашій юлоїци»].

ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОР У ПОБУТІ ЖИТЕЛІВ СЕЛА СТЕПАНГОРОДА

Автор: **Незелюк Ірина Володимирівна**, вихованка Володимирецького будинку школярів та юнацтва, учениця 10 класу Степангородської загальноосвітньої школи I-III ступенів Володимирецького району.

Науковий керівник: **Михеєва Т.С.**, учитель української мови та літератури.

Останніми роками в Україні все частіше доводиться чути про національний нігілізм, що веде до духовного зубожіння народу: зникають національні традиції, затихає навіть у селах народна пісня, виходить із вжитку чистота мовного спілкування, що може призвести до повної денационалізації. Щоб цього не трапилось, потрібно вивчати і популяризувати народну педагогіку, етнографію і фольклор. І починати необхідно із вивчення дитячої народної творчості як основи виховання і становлення особистості. Тому тему

даної наукової роботи ми вважаємо **актуальною**, а її **метою** є: з'ясувати особливості дитячого фольклору своєї малої батьківщини – села Степангорода, зіставити значення дитячої народної творчості у житті молодшого покоління українців у минулому і сучасному.

Найбільш поширеними жанрами дитячого фольклору в досліджуваному регіоні були (і певною мірою існують зараз): із творів, складених дорослими для дітей, – колискові, пестушки; із творів, придуманих самими дітьми, – лічилки, колективні рольові ігри. Тому саме ці жанри і стали **предметом** нашого дослідження.

Твори дитячого фольклору формували естетичні смаки дитини, становлячи морально-етичну основу розвитку особистості; збагачували дитячий розум знаннями про навколишній світ, учили доброти і співчуття, допомагали само-ствердженню, сприяли фізичному і моральному здоров'ю підростаючого покоління, його підготовці до суспільно корисної діяльності. Переживши віки, ці зразки дитячої народної творчості, як безцінне багатство, повинні бути переданими наступним поколінням українців.

ТОПОНІМІЧНІ ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ СЕЛА ДЕРМАНЬ ЗДОЛБУНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Пелант Андрій Олександрович**, учень 11 класу Дерманського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І ступеня – гімназія» Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Талабська О.Є.**, кер. гуртка РМАНУМ.

Легенди та перекази – споріднені жанри народної прози, які відрізняються від казок посиленням на вірогідність зображуваного. Вони відзначаються розмаїттям тем, сюжетів, образів, оскільки охоплюють усі сфери нашого життя. Тут і родинні оповіді, що складають основу історії певного роду і перекази, пов'язані з історією села, чи поселення, назв річок та інших місцевих реалій, і розповіді про видатних людей, про важливі історичні події.

Мета роботи: дослідження й аналіз топонімічних легенд і переказів села Дермань Здолбунівського району Рівненської області.

Мета дослідження визначає такі дослідження: провести дослідження з обраної теми; зібрати та систематизувати зібраний матеріал; опрацювати наукові джерела, здійснити їх аналіз.

Працюючи над науково-дослідницькою роботою, ми зробили спробу зібрати і систематизувати топонімічні легенди і перекази села Дермань Здолбунівського району Рівненської області.

Джерелом більшості легенд і переказів були соціально-побутові та історичні умови життя. У них знайшли відображення різноманітні суспільні події, світогляд народу, високі народні ідеали та естетичні смаки. Такими носіями моральності були герої народних легенд, імена яких живуть в народній пам'яті.

Неоцінним скарбом стали спогади довгожителів села Дермань Здолбунівського району Рівненської області: Єфімчука Федора Олеговича, 1946 р.н., Кравчука Дмитра Івановича, 1938 р.н., Криницької Марії Іванівни, 1928 р.н., Острозької Лідії Дем'янівни, Семерик Ганни Василівни, 1944 р. н., Фридрих Ганни Олександрівни, 1937 р. н., які допомогли розкрити топоніміку назв, легенд і переказів.

Проведене дослідження дозволило зробити **висновки**.

Народні топонімічні легенди і перекази продовжують своє життя. Рівень їх художньої довершеності великою мірою залежить від розвитку місцевої традиції, майстерності оповідача, життєвого досвіду.

Легенди та перекази по праву посідають почесне місце у вселюдській скарбниці духовної культури.

ЛЮДИНА В ПРИСЛІВ'ЯХ ТА ПРИКАЗКАХ

Автор: **Пшенична Анастасія Іванівна**, учениця 10 класу Варковицької гімназії Дубенського району.

Науковий керівник: **Литвинець А.І.**, вчитель української мови та літератури.

Прислів'я та приказки – неоціненна скарбниця народної мудрості.

Метою роботи є дослідження прислів'їв і приказок, які поширені на території села Варковичі, і пов'язані з людиною, її вдачею, характером.

Об'єктом нашого дослідження стали прислів'я та приказки, які використовують у своєму мовленні жителі нашого населеного пункту.

У своїй роботі ми ставили перед собою такі завдання:

- зібрати прислів'я і приказки, які побутують на нашій території;
- класифікувати їх за опорними словами, поділивши їх на чотири групи;
- укласти словничок прислів'їв і приказок, що побутують на території села Варковичі, з цієї теми.

Прислів'я та приказки — ці золоті зернята народної мудрості, маленькі, але дорогоцінні, служать і служитимуть справі морального і естетичного виховання нашого народу. Прислів'я та приказки майже енциклопедично розкривають усі сторони поведінки людини, риси її характеру. В них наголошується, що властивості і характер людини формуються під впливом зовнішнього середовища, життєвих умов, загальних етичних норм. Таких прислів'їв ми дослідили на нашій території 98.

Соматична (на означення частин тіла) група паремій (138) дуже розгалужена, гнізда відзначаються багатством варіантів. Така розгалуженість соматичних прислів'їв пояснюється, очевидно, самим процесом спілкування людини з навколишнім світом, чуттям єднання людини з природою, антропологічними уявленнями, які приводили до аналогій людських дій, ознак з подібними до них у природі. Прислів'їв та приказок на означення процесів, пов'язаних з діяльністю людини, зібрано 68. З їх допомогою також передається характер людини або різні ситуації з життя.

Велику тематичну групу складають паремії зі стрижневими словами з ономастичної лексики. Прислів'я з власними іменами відзначаються дотепністю, іноді й дошкульністю, для милозвучності часто використовується парне римування. У складеному нами словнику зафіксовано понад 50 одиниць з власними іменами.

Зібравши і дослідивши 355 паремій, ми уклали словничок найбільш уживаних прислів'їв та приказок, що побутують на території села Варковичі Дубенського району Рівненської області і на основі цього прийшли до **висновку**, що в своїй мові наші односельчани вживають багато прислів'їв та приказок, їх мова багата, образна, яскрава.

РОЛЬ ПІСНІ У ВЕСІЛЬНОМУ ОБРЯДІ СЕЛА ХОТИНА

Автор: **Ферчук Марія Олександрівна**, учениця 10 класу Хотинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Радивилівського району.

Науковий керівник: **Мельник О.В.**, вчитель української мови та літератури.

Актуальність теми у тому, що інтерес до народної весільної обрядової пісні не зникає багато сторіч, а давні й сучасні описи обряду різних місцевостей України відкривають ще й досі нові або маловідомі раніше елементи, явища традиційно-побутової культури українців, а головне – народну поетичну творчість, якою так оповите весільне дійство.

Весільні пісні — найбільш численний в українському фольклорі жанр, багатство і різноманітність якого пояснюються як регіональною специфікою (в кожному регіоні, крім спільних, є свої весільні пісні), так і тим, що весь хід українського весілля супроводжується весільними піснями. Живучість

весільних пісень зрозуміла: вони пов'язані з яскравою і найвідповідальнішою в особистому житті людини подією — одруженням, а значить, і весіллям, яке у всіх народів асоціюється з радістю, веселощами. Вивчення весільної традиції є необхідним з точки зору розкриття мікросвіту української сім'ї, пізнавального аспекту всього розмаїття обрядової символіки, поетичної творчості, соціальної психології та сімейної педагогіки. Семантика весільних ритуалів з її символікою та пісенністю ще не достатньо вивчена. Вона потребує комплексного культурологічного дослідження на рівнях етнології та музичної фольклористики.

Мета дослідження – висвітлити відображення дійсності (насамперед обрядової дійсності) в українських весільних піснях, виявити різні нюанси у взаємозалежності пісні від обряду на різних етапах весілля, а звідси – закономірність та специфіку відображення дійсності в певних групах пісень на різних композиційних відрізках обряду. Це допоможе розкрити зміст, характер і природу аналізованого жанру, його функціональні і регіональні особливості, художню специфіку, морально-етичну проблематику, життєдайність і занепад певних зразків і певних груп весільних пісень сьогодні.

Вивчаючи обряд весілля нашого села, я ставила **завдання**:

- глибше торкнутися коріння саме народної пісенної творчості, яка є невід'ємним осердям обрядовості;
- простежити функціонування весільної пісні в обряді;
- дослідити жанрову специфіку обрядового пісенного матеріалу;
- з'ясувати особливості поезики весільних пісень.

Враховуючи те, що весільна обрядовість, як етнокультурний феномен, і сьогодні викликає інтерес серед широких верств населення, вивчення її на різних рівнях та використання окремих її аспектів у сучасному житті з усвідомленням семантики кожного ритуалу є одним із засобів безпосереднього відновлення та збереження національної культурної спадщини і духовного генофонду нації.

Народні весільні пісні—це культурна спадщина, до того ж у кожного народу – своя. Їх історія сягає глибини віків, поєднує в собі уявлення про світ, ставлення до релігії, ознаки побуту і створення сім'ї.

ВЕСІЛЬНИЙ ОБРЯД В СЕЛІ МЕЖИРІЧ ОСТРОЗЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Швець Іванна Миколаївна**, учениця 9 класу навчально-виховного комплексу «Межиріцька загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Острозького району.

Науковий керівник: **Киричук Т.В.**, вчитель української мови та літератури.

Ця тема досліджувалась на території Рівненщини такими авторами: О.Романчук, К. Новак, Т. Маслянчук, В.Сироткін, А.Пономарьов та ін. Але в їхніх роботах описується весільний обряд Західного Полісся. Село

Межиріч розташоване на території Малого Полісся. Весільна обрядовість нашої території мало досліджена.

Тому **об'єктом** дослідження моєї роботи є обряд весілля в нашій місцевості.

Предметом дослідження є традиції та звичаї українського весілля.

Основним **завданням** роботи є показати, як народна мораль, етичні норми та світоглядні уявлення українців відбилися у характері весільної обрядовості нашої місцевості. А також визначити, наскільки збереглися традиції наших предків в сучасному весільному обряді.

У ході написання роботи використано друковану літературу, інформацію з мережі Інтернет, а також записи, зібрані під час опитування місцевих жителів Добровольської Євгенії Михайлівни (1940 р.н.), Левчук Віри Петрівни (1927 р.н.), Білецької Віри Василівни (1940 р.н.), Трофимчук Надії Василівни (1934 р.н.), Опанащук Ольги Миколаївни (1934 р.н.).

З метою вивчення ставлення жителів с. Межиріч до громадянського та церковного шлюбів, до весільного обряду та їхньої думки щодо щасливого сімейного життя, ми провели анкетування та зробили його аналіз.

Також ми проаналізували динаміку подання заяв на реєстрацію шлюбу з 1980 до 2011 року.

ОБРЯД МІСІННЯ КОРОВАЮ ЯК СКЛАДОВА НАРОДНО-ПОЕТИЧНОЇ ДРАМИ «ВЕСІЛЛЯ»

Автор: **Яремчук Ольга Сергіївна**, учениця 10 класу Бабинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Гоцанського району.

Науковий керівник: **Вітчук О.В.**, вчитель історії.

Із давніх-давен одруження завжди було однією з важливих, урочистих і хвилюючих подій у житті людей. Саме тому традиційна весільна обрядовість залишається **актуальною** темою для дослідження і визначається необхідністю збереження національної самобутності українців шляхом дослідження традицій українського народу та необхідністю активації національно-історичної пам'яті народу. Крім того зібраний матеріал обряду місіння короваю нашої місцевості допоможе краще пізнати неповторність і незвичність окремих традицій і звичаїв жителів Гоцанщини, особливої уваги дослідження обряду місіння короваю набуває саме в наш час, коли разом із здобуттям незалежності України починають відроджуватися і споконвічні традиції нашого народу.

Мета: дослідження проблеми приготування та призначення обряду місіння короваю як головного символу традиційного українського весілля, використавши дослідницькі роботи фольклористів та спогади старожилів.

Наукова новизна роботи полягає у дослідженні одного з ключових обрядів українського весілля. У дослідженні робляться спроби проаналізувати художню своєрідність весільних пісень Гоцанського району, Рівненської області.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути використані у педагогічній практиці, нормативних курсах фольклору, літератури, спецсемінарах, на уроках народознавства, а також музейній практиці та краєзнавчій роботі.

Опрацювавши подану тему, ми дійшли висновків, що родинно-побутова обрядовість становить одну із цікавих та найцінніших сторінок обрядової культури населення України, Це автентичний матеріал, який є великою мірою варіативним, а тому заслуговує на дослідження особливо у конкретно взятій місцевості.

СЕКЦІЯ «МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО»

ПАЛАЦОВО-ПАРКОВИЙ КОМПЛЕКС КНЯЗІВ ЛЮБОМИРСЬКИХ У РІВНОМУ – УНІКАЛЬНА ВТРАЧЕНА ПАМ'ЯТКА ВОЛИНСЬКО- ГО РЕЗИДЕНЦІОНАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА XVIII — XIX СТ.

Автор: **Чаплигіна Єлизавета Володимирівна**, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді, учениця 11 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: **Промська О.Л.**, викладач Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Палацово-парковий комплекс князів Любомирських у Рівному займає одне з чільних місць у архітектурній історії регіону – за масштабами, кількістю об'єктів та сукупністю реалізованого в ньому творчого потенціалу.

Актуальність теми дослідження полягає у поглибленні знань у зв'язку з вимогами сучасності,

потребою регенерації української архітектурно-історичної спадщини, усвідомлення цінності втрачених архітектурних об'єктів м. Рівне, а також зумовлена відсутністю ґрунтовного й систематизованого дослідження з архітектурного вирішення резиденції князів Любомирських у Рівному.

Мета роботи: дослідити унікальну втрачену пам'ятку волинського резиденціонального будівництва XVIII – XIX ст. – палацово-парковий комплекс князів Любомирських у Рівному.

Результати дослідження показали, що основними складовими просторово-планувальної структури резиденції Любомирських у Рівному були палацовий корпус та пейзажний парк. Палацовий корпус являв собою муровану двоповерхову будівлю у стилі пізнього бароко, що згодом була перебудована у класицистичних архітектурних формах. Основа палацу – тридільна «палладіанська» схема планування. Композицію палацу було організовано на основі розкритого на північ курдонера, утвореного головним корпусом і двома флігелями, що фланкували його. Головними структурними елементами внутрішнього простору, розташованими на спільній центральній осі, були головний вхід, парадний вестибюль, парадна сходові клітка та головний парадний інтер'єр – театральна зала. У період пізнього бароко та рококо фасади палацу Любомирських було оснащено волютами, картушами; даху було надано ламаного обрису з увігнутими схилами, характерними для рококо, фронтон центрального ризаліту оздоблено вишуканою ліпниною. Еволюція стильового оформлення палацових інтер'єрів охоплює пізнє бароко, рококо та пізній класицизм (ампір). Типологія знакових форм, розташованих на території парку, вражала широтою та, згідно ідеології романтизму, поєднувала різні епохи (античність та середньовіччя) і культури (європейську та східну)

ПАМ'ЯТКИ МУРОВАНОЇ АРХІТЕКТУРИ м.РІВНЕ: ПРОБЛЕМИ РЕСТАВРАЦІЇ

Автор: **Бартманська Юлія Богданівна**, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді, учениця 10 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Промська О.Л.**, викладач Школи образотворчого мистецтва Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

У літературних джерелах аналіз реставрації рівненських пам'яток практично відсутній. А проблемам забудови м. Рівного та реставрації окремих архітектурних об'єктів присвячено переважно статті у періодиці. Тому, крім літературних матеріалів, для вирішення основних завдань дослідження був застосований метод опитування (інтерв'ювання наукових співробітників Краєзнавчого музею, священнослужителів Воскресенського собору), а також метод візуального спостереження з фотофіксацією, що дозволив виявити негативні явища реставраційних втручань.

Отже, **метою** та головними **завданнями** дослідження стали: аналіз стану збереження та реставрації пам'яток рівненської архітектури, визначення застосованих реставраційних методик (консервація, реконструкція або реставрація), а також аналіз характеру порушень, здійснених при реконструкції окремих архітектурних пам'яток Рівного та формулювання принципів їх подальшого збереження.

Оцінюючи результати реставрації та реконструкцій рівненських пам'яток, ми дійшли висновків, що вони були проведені неправильно. Лише Краєзнавчий музей, як будівля, що збереглася завдяки методу консервації, відзначається первісним плануванням та вирішенням фасаду, колір якого лише оновлювався. Свято-Воскресенський собор був реставрований – перефарбований в жовтий колір. Крім того була зруйнована дзвіниця в 60-х рр. XX ст.

Костел св. Антонія та Будинок вчених зазнали найбільших змін. Реставрації позначились на фасаді цих будівель. Так Костел св. Антонія (органний зал) позбувся шпилів за часи війни, окремих архітектурних та скульптурних деталей, фасад було оформлено новою скульптурою із зображенням муз.

Проведений аналіз реставрації Будинку вчених показав, що найсуттєвішим для архітектури будівлі стало зникнення нестандартно вирішеної аттикової частини у вигляді масивної кам'яної ліри, яка вдало увінчувала головний фасад. Під час пристосування будівлі під Будинок вчених фасад розфарбували ультрамарином, знищили безслідно вишукані частини архітектурних деталей, а замість масивних дерев'яних вікон ручної роботи з'явилися «мертві» пластикові вікна, естетика яких не пасує до вишуканої стилістики модерної будівлі.

Отже, у Рівному триває тотальна перебудова старих будівель. Аби унеможливити зазіхання на пам'ятки міської архітектури, краєзнавці пропонують створити комісію з відомих архітекторів, істориків, а також представників міської влади та провести ревізію серед старих забудов Рівного. У майбутньому це допоможе зорганізувати реконструкцію старожитностей та відновити їх первісний вигляд.

Під час реставрації пам'яток архітектури Рівного варто дотримуватися встановлених правил.

ПОСТАТЬ ВАСИЛЯ ГЛАДЕЦЬКОГО ЯК НАРОДНОГО ІКОНОПИСЦЯ ВОЛИНИ

Автор: **Демедюк Інна Миколаївна**, учениця 10 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів – ліцей».

Наукові керівники: **Сергієнко Ю.М.**, вчитель української мови та літератури, вчитель-методист; **Ясковець О.В.**, вчитель історії, вчитель-методист.

Постать Василя Семеновича Гладецького та його талант живописця привертають увагу сучасників, передусім тим, що митець уособлює своєрідний, неповторний та яскравий стиль народного малярства Волині середини – другої половини ХХ ст. Цей стиль увібрав у себе як традиції середньовічного іконопису на цій території, так і канонічні традиції візантійського православного малярства.

Опрацювання джерельної бази дослідження виявило, що діяльність народного іконописця В. С. Гладецького потребує детальнішого та глибшого дослідження. На сьогодні постать цього народного майстра є практично невідомою сучасникам і маловідомою мистецтвознавцям-фахівцям.

У роботі розглянуто творчий і життєвий шлях самодіяльного художника. Встановлено, що його доля тісно пов'язана з творчою, мистецькою діяльністю як іконописця та художника, котрий самовіддано працював в ім'я свого краю, його славних духовних традицій. У процесі роботи над темою ми ще раз переконалися, що живописна спадщина слугує зміцненню позицій реалістичного мистецтва і є суттєвим внеском у скарбницю національно-духовної культури.

Досліджено характерні особливості художніх технік, в яких працював майстер-іконописець. Виявлено, що В.С. Гладецький виконував свої роботи, застосовуючи техніки темпері та олійного малярства.

Василь Семенович Гладецький – яскравий представник сучасного іконопису, а у своїх творах він використовував прийоми та техніки, притаманні іконі візантійської, ренесансної, барокової та класичної епох. Через кольорову гаму святі в іконах у народного майстра дивляться на людей, як живі. У сюжетах майстра яскраво простежується біблійна тематика: Свята Трійця, сцени з життя Ісуса та Марії, Страсний цикл. Також наявна тема зображення на іконах святих, мучеників та святих воїнів. Образи на іконах відзначаються різноманіттю та сценічністю. Внутрішній світ художника особливо яскраво виявляється в іконах: «Ісус з дітьми», «Хрест – душі спасіння», «Ісус зцілює дочку Іaira». В іконах художника існує відхід від православних канонів та образів іконопису, простежується поєднання історичного і пейзажного жанру.

Василь Семенович Гладецький – один із небагатьох, хто зумів відшліфувати діамант свого таланту і захвати його у вічну скарбницю нашої національної культури.

МОДИФІКАЦІЯ БАНДУРИ ТА СПОСОБИ ГРИ НА НІЙ

Автор: **Канарський Юрій Володимирович**, учень 10 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Горбатюк В.Г.** заступник директора навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат», заслужений діяч мистецтв України.

Із появою колективного бандурного виконавства виникла нагальна потреба стабілізації та уніфікації бандури, її хроматизації. Від того, які ставились вимоги до інструмента, залежав напрям його модернізації, який, в свою чергу, залежав від тієї чи іншої, виконавської традиції. На сьогодні в Україні домінує чернігівська бандура Івана Скляра та Василя Гересименка, що накладає відповідний відбиток на репертуар для неї. Стараннями Георгія Ткаченка та його учня, панотця Київського кобзарського цеху Миколи Будника, відроджується старосвітська бандура. За останні кілька років, з великими потугами, почала поширюватись харківська бандура, яка давно вже побутує в діаспорі США, Канади та Австралії.

Мета – довести необхідність поширення виконавської традиції харківської школи гри на бандурі в Україні.

Актуальність цього дослідження – в назрілій необхідності через співставлення різних типів бандур та способів гри на них визначити перспективи розвитку бандурного мистецтва в Україні.

Наше **завдання** – співставлення висновків різних дослідників бандурного виконавства в минулому і сьогодення, вивчення строїв і виконавських можливостей різних бандур.

Висновок: проаналізувавши різні бандури, їх строї, способи гри на них і їх виконавські можливості, ми приходимо до однозначного результату, що харківська бандура є найбільш досконалою і перспективною для подальшого використання в усіх музичних навчальних закладах України.

ТВОРЧІСТЬ ОЛЕКСАНДРА ХАРВАТА У РОЗВИТКУ ФОТОМИСТЕЦТВА РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Кіткайло Юлія Володимирівна**, учениця 11 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат»

Науковий керівник: **Антонюк О.В.**, вихователь вищої кваліфікаційної категорії.

Актуальність наукової роботи полягає в тому, що це перша спроба систематизувати і дослідити життя і творчість рівненського фотомитця Олександра Харвата.

Мета роботи: дослідити творчість О. Харвата як фотомитця в контексті розвитку фотомистецтва Західної України.

Вивчаючи умови формування фотомистецтва на Західній Україні і зокрема на Рівненщині, варто зазначити, що українське фотомистецтво намагалося розвиватися своїм шляхом, незважаючи на геополітичні зміни, які торкалися України протягом століть і не давали фотомистецтву повноцінно розвиватися.

У наш час українське фотомистецтво займає чільне місце у світі і не поступається європейській фотографії. У нашій державі, зокрема й у Рівному, часто проводяться фотовиставки. Яскравим прикладом цього є «Фотовернісаж на Покрову» – міжнародний салон художньої фотографії, організатором якого є фотомитець Олександр Харват.

Аналізуючи життєвий і творчий шлях майстра, вивчено розвиток митця як багатогранної,

неординарної та творчої особистості. Його життя надзвичайно яскраве і наповнене безліччю цікавих подій. Олександр Миколайович присвятив себе фотомистецтву. Яскравим свідченням цього є його фотоальбоми: «Рівне. На межі тисячоліть» та «Рівненщина. На межі тисячоліть» та ще багато інших фото проектів, які сприяють повноцінному розвитку фотографії на Рівненщині. Він відкриває нові імена у царині фотографії, заснувавши свою фотошколу, показує себе у світлі не тільки чудового організатора, але й педагога.

Фотоальбоми: «Рівне. На межі тисячоліть» та «Рівненщина. На межі тисячоліть» постали як вирок для нащадків, як індикатор того, що ми зуміли зберегти, а що зруйнували. Митець фотографує сучасну картину у тому ж ракурсі, у якому вона була відображена у минулому. Автор вдало використовує ракурси, для того, аби підкреслити велич архітектурної пам'ятки чи місцевості.

Фотографи використовували і використовують ті ж композиційні принципи, якими користуються художники в живописі – це, передусім, ракурс. Тим паче, якщо вважати фотографію однією з форм світосприйняття і світovidтворення, яка фіксує культурні і ціннісні орієнтації тієї чи іншої епохи, то є підстави вважати фотографію однією з форм мистецького відображення дійсності.

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ СВЯТА ЯК ФОРМИ ВИРАЖЕННЯ ДУХОВНИХ ІДЕАЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ (НА ПРИКЛАДІ ХРИСТІАНСЬКИХ СВЯТ)

Автор: **Мамчич Микола Васильович**, вихованець Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості Володимирецького району, учень 11 класу Рафалівської загальноосвітньої школи I-III ст. Володимирецького району.

Науковий керівник: **Грицкевич Н.М.**, кер.гуртка Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості Володимирецького району.

Сучасна наука використовує порівняльно-типологічний метод вивчення календарного свята, який враховує циклічність релігійних, природних, господарських та соціокультурних процесів. Історичні та етнографічні дослідження, розкриваючи генетичні засади та особливості національної специфіки народних українських свят та обрядів, висвітлюють лише окремі напрями трансформації святкової традиційної культури і не дають цілісної картини еволюції феномену українських календарних свят.

Християнські свята завжди акцентують увагу на конкретних особистостях, які уособлюють, у свою чергу, ідеал людини. Пам'ять про ідеал пробуджує у людини совість, а єднують людей у цьому спогляданні ідеалу, допомагають зрозуміти сутність світу у його взаємозв'язках саме ті види діяльності, що сконцентровані у явищі свята. Тому його функції можна віднести швидше до духовного розвитку людини і суспільства, аніж до прогресу, адже прогрес має властивість спрощувати.

Під час роботи над темою було з'ясовано, що слово «свято» похідне від: «святий», «святість», що засвідчує зв'язок з релігійним культом. «Святість» – це і поняття християнської культури, яке означає належність до божественної благодаті.

Актуальність роботи полягає у тому, що сучасна молодь, потребує залучення до культурної, у тому числі й релігійної, спадщини минулих епох, скарбів художнього (сакрального) мистецтва. Звернення гуртківцями центру до духовної спадщини минулого, її відродження є своєрідним комунікативним поєднанням різних пластів культури і поколінь.

ЗВ'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ ТРИВАЄ

Автор: **Мосійчук Вікторія Сергіївна**, учениця 11 класу Дубровицького навчально-виховного комплексу «Ліцей – ЗОШ І-ІІ ступенів».

Науковий керівник: **Матвійчук Т.Я.**

Мета роботи: узагальнити й систематизувати унікальний матеріал; популяризувати творчість відомої скульпторки Теодозії Бриж.

Вивчення і популяризація життя і творчості видатних особистостей рідного краю сприяє розвитку особистісної культури як невід'ємної частини духовності, вихованню смаку, шанобливого ставлення до історико-культурної спадщини.

Новизну нашої роботи ми вбачаємо в тому, що на основі аналізу, узагальнення і систематизації значного за обсягом унікального матеріалу, розглянуто витoki і основні тенденції розвитку скульптурного мистецтва видатного скульптора ХХ століття – Теодозії Бриж.

Висновок: на основі проведеного дослідження, узагальнення і систематизації матеріалів, ми вважаємо, що Т. Бриж однією з перших в Україні стала на шлях сучасного світового мистецтва, проте найкраще її талант розкрився у монументальній скульптурі. Творчість скульптора Фани Бриж неможлива без творчості художника Євгена Безніска – це два світи, які немислимі один без одного, без художнього взаємовпливу. Їх творчий тандем досяг загальнолюдських духовних і мистецьких вершин. На мистецькій спадщині Безніско – Бриж виховуємося нині ми і виховуватиметься ще не одне покоління, тому що зв'язок поколінь триває.

КАРИЛЬЙОН – ОСОБЛИВИЙ УДАРНИЙ ДЗВОНОВО-КЛАВІШНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Автор: **Охріменко Юрій Володимирович**, учень 9 класу Сарненської загальноосвітньої школи ІІ ст. – економіко-правового ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Гавдьо А.В.**, вчитель української мови та літератури.
Науковий консультант: Білявцева О.В., канд. мист., доцент Рівненського державного гуманітарного університету.

Актуальність та новизна дослідження. Явище карильйонного дзвону, який називають у народі «малиновим», викликало розвиток рідкісного мистецтва у світі – мистецтва карильйонного дзвону (гри на дзвонах), він здійснюється особливим ударним дзвонково-клавішним музичним інструментом. Карильйон – рідкісний музичний інструмент (всього у світі є біля 900 карильйонів) виник на баштах католицьких храмів і має набір не менше ніж 23 дзвони. На Україні є тільки 2 карильйони, в той час як у країнах Західної Європи (Нідерландах – 80, Франція –53, Бельгії – 90, США – 157) вони виникли ще у XV-XVI ст.

Дослідження розвитку карильйонного мистецтва, збір інформації про відомі світові карильйони та музикантів-карильйонерів, про створення карильйонів на Україні та карильйонні школи – це і склало **актуальність і новизну** нашої дослідницької роботи.

Велику увагу ми приділили вивченню специфічної наукової літератури, яка відкриває світ карильйонного мистецтва, відмінність православного дзвону від карильйону. Нас цікавило питання як історії розвитку карильйону та як він вперше з'явився на православній дзвіниці.

Ці запити обумовили роботу з працями, в яких розглядаються питання розвитку церковних дзвонів, дзвонарного мистецтва. Без вивчення цих питань, не можна було б зрозуміти шляхи розвитку

та будування карильйонів, адже карильйон по суті набір різних за розміром, вагою, звучанням дзвонів.

Крім того ми приділили увагу вивченню питання історії двох знаменитих дзвіниць Софійського собору та Михайлівського Золотоверхого монастиря м. Києва, де знаходяться два українські перші православні карильйони, внеску в розвиток цього мистецтва Йо Хаазена – директора Королівського Інституту Карильйонного Мистецтва, Георгія Васильовича Черненка – професора Національного університету культури і мистецтв.

МИСТЕЦЬКИЙ ДОРОБОК ЮРІЯ ДРОЗДА В КОНТЕКСТІ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ІКОНОПИСНОЇ ТРАДИЦІЇ

Автор: **Яремчук Марія Борисівна**, учениця 9 класу Здолбунівської гімназії

Науковий керівник: **Тобяш А.О.**, учитель художньої культури та музичного мистецтва.

У сучасних умовах українська художня культура переживає незвичайний момент у своєму поступі – входження в європейський мистецький простір. Відбувається процес взаємодії місцевої традиції та зовнішніх запозичень, а, отже, активізуються тенденції осучаснення української образотворчості. Сучасні митці у своїй творчості органічно поєднують українські мистецькі корені та світові постмодерні новації.

Щось подібне у своєму розвитку вітчизняна художня культура вже переживала. Це стосується, зокрема, тих тенденцій у мистецтві, які виявили себе після Берестейської унії 1596 р. Постання нової Греко-Католицької Церкви, культово-обрядова практика якої ґрунтувалася як на православних (східних), так і католицьких (західних) духовно-культурних традиціях, зумовило появу якісно нових рис у галузі національного іконописання. Греко-католицькі малярі, за висловом відомого українського науковця Дмитра Степовика, «зберігаючи тверду відданість канонічній основі східної православної ікони, ...водночас думали й відчували в естетичному просторі людей «західного покою» і пильно працювали над узгодженням східного аскетизму із західною життєрадісністю, яка більше відповідала національній психології українців».

Яскравим прикладом органічного поєднання давніх українських мистецьких традицій і західноєвропейського досвіду, своєрідною їх інтерпретацією є іконописні твори сучасного художника, жителя м. Здолбунів, Юрія Дрозда. Його роботи є не лише свідченням високого професіоналізму, а й підтвердженням власної самодостатності вітчизняного іконописання у просторі європейської художньої культури. Саме тому важливо звернутися до вивчення мистецького доробку цього іконописця. В цьому полягає **актуальність дослідження**.

Об'єктом науково-дослідницької роботи є сакральне малярство греко-католицької традиції.

Предметом дослідження є іконописні твори сучасного українського художника Юрія Дрозда.

Мета дослідження полягає у докладному вивченні та аналізі ідейної спрямованості і стилістичної специфіки іконописних творів сучасного здолбунівського художника Юрія Дрозда в контексті греко-католицької іконописної традиції.

Для досягнення поставленої мети вирішено низку наступних **завдань**: розглянуто основні віхи історії Української Греко-Католицької Церкви; досліджено ікону як феномен християнської культури; визначено внутрішній розподіл храму та розміщення ікон; окреслено життєвий і творчий шлях іконописця Юрія Дрозда; проаналізовано Розарій як специфічну форму молитви греко-католиків і особливий сегмент мистецького доробку художника; здійснено мистецтвознавчий опис основних іконописних робіт Ю. Дрозда.

У висновках подано узагальнення щодо проблематики науково-дослідницької роботи.

СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА»

МОВНА АГРЕСІЯ ЯК АНТИПОД КУЛЬТУРИ МОВИ

Автор: **Сноч Сніжана Павлівна**, учениця 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Наукові керівники: **Назарук В. М.**, викладач Національного університету «Острозька академія»; **Якобчук І.І.**, вчитель української мови та літератури.

Мета дослідження: проаналізувати основні порушення мовних норм в ефірному мовленні, з'ясувати їх причини, вказати шляхи вирішення проблеми.

У вступі акцентовано увагу на ролі ЗМІ у процесі творення важливого для національної держави мовного образу, обґрунтовується актуальність теми, яка пояснюється тим, що жодна з наукових концепцій, які пояснюють природу людської агресії, не розглядає вербальний прояв агресії як самостійний предмет наукового аналізу. Проблема мовної агресії ЗМІ особливої ваги набуває у контексті психолого-соціологічному. Враховуючи вплив ЗМІ на свідомість молодого покоління і населення в цілому, необхідно проаналізувати причини мовної агресії та способи її ліквідації.

У роботі проаналізовано сучасний мовний телепростір, розглянуто особливості ефірного мовлення, витлумачено поняття «культура мови», визначено сутність термінів «мовна агресія», «вербальна агресія» та способи її прояву. Крім того проілюстровано конкретні приклади порушень культури мовлення у ЗМІ, зроблено спробу з'ясувати як впливає російська мова на мовлення дикторів, журналістів, телеведучих та визначено роль лихослів'я у медійному просторі, а також з'ясовано причини мовної агресії як антиподу мовної культури.

Висновки та конкретні пропозиції щодо вирішення зазначеної проблеми.

Мова – явище змінне. Мовлення ЗМІ також постійно змінюється, оновлюється, відображує соціальні, політичні, культурні процеси.

У галузі комунікації потрібна чітка державна політика, яка виявлятиметься у регламентованому законодавстві, його дотриманні всіма суб'єктами мас-медійного простору.

«Немає двомовних народів так само, як немає дитини, в якій було б дві біологічні матері» (Є.Велюнський). Одне з нагальних сучасних завдань – відновлення природних стихійних форм існування мови. Це завдання великою мірою має вирішуватися прикладом ЗМІ.

Для поліпшення діяльності телебачення в зазначеній сфері потрібні зусилля не лише журналістів-практиків, а й теоретиків - учених-лінгвістів, соціологів, психологів, філософів, культурологів та ін.

Щоб вдосконалити техніку ефірного мовлення, журналістам потрібно більше працювати над собою, вдосконалювати свою артикуляційну базу, дотримуватися норм української мови, працювати над граматичними, лексичними, фразеологічними, фонетичними, стилістичними, орфографічними помилками.

Питання культури мовлення є компонентом питання про загальну культуру. Дбати про підвищення рівня етикету, моралі, духовності суспільства – важливе питання сьогодення, яке ми маємо вирішувати спільними зусиллями.

ЖУРНАЛ «ВУЛИК» ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ВОЛОДИМИРЕЦЬКОГО РАЙОННОГО КОЛЕГІУМУ

Автор: **Масюк Ірина Арсенівна**, учениця 9 класу Володимирецького районного колегіуму, член гуртка «Юний журналіст» КПНЗ «Володимирецький районний Будинок школярів та юнацтва».

Науковий керівник: **Войтович Н.М.**, вчитель української мови та літератури.

Актуальність дослідження визначається необхідністю підвищення морального рівня сучасної молоді (у тому числі й засобами масової інформації), виховання в підростаючого покоління ціннісного ставлення до себе, до родини, до суспільства, до Батьківщини, до історичних та культурних надбань рідного краю, до природи і праці, до мистецтва.

Метою роботи є дослідження на основі матеріалів журналу «Вулик-ВРК» гуманістичних аспектів виховання розвитку особистості учнів Володимирецького районного колегіуму.

Гуманна педагогіка – це класична ідея, яка виходить ще з праць К.Ушинського, В.Сухомлинського. Вона орієнтується на гармонійну особистість, що досягла розвитку, вершин «самоактуалізації».

У Володимирецькому районному колегіумі створено всі умови для розвитку загальнолюдських цінностей учнівської молоді: організовано гуртки за інтересами, проводяться традиційні дні: здоров'я, пам'яті, української вишиванки, учня; стали традиційними тематичні вечори, зустрічі з цікавими людьми, благодійні акції, діє учнівське самоврядування.

Аналіз тематичного блоку журналу Володимирецького районного колегіуму «Вулик-ВРК» під кутом зору «учень – учень», «учень – учитель», «учень – батько» як одного із засобів гуманістичного виховання школярів.

Використання матеріалів журналу на класних годинах, уроках зв'язного мовлення, педагогічних всеобучах, п'ятихвилинках, нарадах, батьківських зборах.

Матеріали науково-дослідницької роботи можуть бути використані у закладах освіти при організації навчально-виховного процесу, орієнтованого на гуманістичне виховання, при написанні творів на морально-етичну тему, рефератів учнями загальноосвітніх навчальних закладів, написанні дипломних робіт студентами вузів.

ЖУРНАЛІСТИКА ЯК СВІДОМИЙ ВИБІР ДІЯЛЬНОСТІ

Автор роботи: **Новак Анна Сергіївна**, учениця 11 класу Сарненської загальноосвітньої школи II ступеня – економіко-правового ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Шашук В. А.**, керівник студії дитячої та молодіжної творчості «Слово і час», директор КП ТРК «Полісся».

У науковій роботі «Журналістика як свідомий вибір діяльності» ми відстежили, який шлях потрібно пройти журналісту, щоб результативно працювати задля задоволення інформаційних потреб населення.

Радіопередача «Шлях у журналістику» містить повідомлення, факти, інтерв'ю, які утворюють думку, що найважливіша частина професійної діяльності працівника ЗМІ – творча і фахівцями стають лише за умов усвідомленого вибору журналістики як способу життя.

Актуальність теми полягає в актуальності значення усвідомленої журналістики, що надзвичайно важливо у час, в якому ми з кожним днем все більше поринаємо у вир впливу засобів масової інформації. Тож дізнатися про те, що таке журналістика, яке її значення і роль у стосунках між людьми, який шлях потрібно пройти, щоб стати кваліфікованим працівником у цій сфері і стало головним **завданням** роботи.

У науково-дослідницькій роботі передбачено оглянути теоретичні засади функціонування журналістики, освітньої бази і фахової діяльності журналістів, проаналізувати та описати діючі засоби масової інформації Рівненської області та освітньо-кваліфікаційний рівень їх працівників.

Об'єктом дослідження стали підручники, наукові праці, що стосуються діяльності та підготовки журналістських кадрів, діючі засоби масової інформації Рівненської області.

У роботі застосовано комплекс дослідницьких методів, зокрема, метод аналізу, описовий метод, порівняльно-типологічний, метод спостереження, моніторинг даних редакцій, творчих спілок, державних реєстрів.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що проведено дослідження у сфері засобів масової інформації на Рівненщині.

Практичне значення одержаних результатів пов'язане з тим, що теоретики і практики журналістикознавства ще і ще раз переконуються у твердженні, що пріоритетну роль у становленні журналіста відіграє потяг до творчої професії і відчуття її важливості.

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЗМІ ТА ЗАСАДИ ЇЇ ТВОРЕННЯ

Автор: **Полелюк Наталія Валеріївна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи № 27.

Науковий керівник: **Коваль Л.С.**, вчитель української мови та літератури.

Мета роботи полягає у виконанні наступних **завдань**: дослідити феномен мас-медіа, зокрема зосередити увагу на видах ЗМІ та їх цензурі; визначити роль масової культури в сучасному соціумі, дати характеристику мас-медіа як важливого засобу формування та поширення масової культури, а також дослідити кожне з понять базової засади журналістики, визначити основні засади, на яких будується українська журналістика та аналізувати кожне з понять, конкретизуючи на прикладах. У подальшому освоїти засади журналістики, та неухильно дотримуватись їх. **Новизна роботи** полягає у її практичній частині, де ми намагаємось визначити основні неписані закони, яких мають дотримуватись ЗМІ, а також у тому, що дослідження ведеться на основі молодшої преси, розвиток якої можливий і ми прагнемо посприяти цьому.

Об'єктом цього дослідження є сучасна масова культура, відповідно **предметом** – мас-медіа як важливий чинник формування масової культури. Опрацьовуючи літературу з теми, ми використовували такі методи дослідження: проблемно-пошуковий, аналізу та синтезу, описовий та метод класифікації.

Досліджуючи обрану тему ми прийшли до таких висновків: інформаційна культура твориться не лише дотримуючись законів, передбачених державою, а й дотримуючись неписаних законів ЗМІ, які не є обов'язковими, проте їх недотримання дискредитує журналіста, як спеціаліста у цій галузі.

До засад журналістики ми зараховуємо такі визначення, як достовірність, правдивість, об'єктивність, оперативність та актуальність, логічність та лаконічність, а також алгоритмічність та новизну.

Після проведеної науково-дослідницької роботи, з упевненістю можемо сказати про те, що об'єднавши у своїй творчій діяльності ці постулати, журналіст зможе добитись визнання себе та своєї творчості у суспільстві.

Також ми визначили роль масової культури в сучасному соціумі, тобто розкрили поняття «інформаційне суспільство» та «масова свідомість», дали характеристику мас-медіа як важливого засобу формування та поширення масової культури.

КОНЦЕПЦІЯ АВТОРСЬКОЇ РАДІОПРОГРАМИ «ЯЗИК – ДРУГ І ВОРОГ МІЙ»

Автор: **Семерей Анастасія Вікторівна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Стахнюк І.В.**, викладач Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. ак. С. Де'мянчука.

Необхідною умовою для вирішення існуючих мовних питань є розвиток української мови в усіх сферах життя суспільства. Радіо як один з каналів масової комунікації навіть в двадцять першому столітті не втратив своєї популярності. Незаперечним є те, що радіо створює мовленнєвий фон, який впливає на мовленнєву поведінку слухачів. Тому важливо створити повноцінну радіопрограму, яка ненав'язливо навчить рецепієнта культурі мовлення.

Актуальність наукової роботи зумовлена вивченням мови сучасних ЗМІ, її аналізом,

дослідженням існуючих проблем та процесів.

Мета роботи – створення авторської радіопрограми про культуру мовлення.

Об'єкт дослідження – вплив радіопрограм на мовну ситуацію в Україні молодого покоління та шляхи вирішення проблеми низької мовної культури.

Предмет наукової роботи – створення та обґрунтування важливості та необхідності навчально-розважальної програми, яка б виховувала у молоді культуру мовлення.

Теоретичне значення наукової роботи у тому, що в ній розкривається вплив радіомовлення на мовну культуру людини, визначаються особливості творення радіопрограми.

Наукова новизна дослідження – створення повноцінної радіопрограми для підвищення грамотності населення, яка може лунає в ефірі.

СЕКЦІЯ «ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ»

«У ПОТЯЗІ МРІЙ»

Автор: **Цибах Ірина Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 28.

Наукові керівники: **Береза Ю.П.**, письменник, член Національної спілки письменників; **Цибах В.М.**, вчитель української мови та літератури.

У потязі мрій... Чому саме ця метафора стала назвою творчої роботи? Дивлячись на картини життя, що так швидко змінюються за вікном під монотонний стук коліс, починаєш ще швидше змінювати напрям своїх думок і плетеш з них мереживо мрій.

Які ж мрії, які духовні пошуки полонять шістнадцятилітнього юнака? Звичайно, домінантними є проблеми людських стосунків – передчуття кохання, вірності, розставання й перших невдач. *Розбите серце лежить під столом і чекає, коли його будуть клеїти... Розірвана на шматки душа хоче, щоб її зашили нитками. Чорними, синіми, червоними – неважливо... Любов, яка ще вчора текла по венах, несподівано випарувалась...*

Хто є найкращим другом? Намагаюся дати відповідь і на це запитання:

*Хто ж найкращий друг у світі?
Той, хто зможе зрозуміти...
Той, хто руку подасть в допомогу,
Хто з тобою знайде у болоті дорозу.*

У синівській любові до рідного поліського краю освідчуюся в поезіях «Батьківщина», «Ранок», «Дощ», «Осінь», в етюдах «На добраніч», «Доброго ранку!».

*Людино, ти хоч раз красу поміть
Сріблястої доріжки в безвість дику.*

Як справжньому українцю, мені не байдуже майбутнє держави. Так хочеться, щоб співвітчизники розвіяли сіру оману безвиході й пустоти, сміливо стали на ноги й відчули себе людьми, гідними кращого життя. Над долею країни розмірковую в поезіях «Кобзар» старенький розгортаю...», «Безсмертна».

*І чую: б'ється серце України!
І вірю: збудуться слова пророчі,
Засяє сонце після ночі,
Земля оновлено розквітне,
Пізнавши слово заповітне.*

У творах «Думка», «Її чекали...» намагаюся розкрити абсурдність буття у світі без добра, співчуття і любові.

Вірю:

*Голубом заворкую,
Над долею покепкую,
Рани усі залікую,
Край від зневіри врятую.*

Ятрять мою душу і філософські питання. У чому сенс життя? Який його кодекс? Навіщо нам прогрес? Як розірвати замкнене коло віртуальності?

Шукаю відповіді, мандрую в часі:

*Смак життя в мелодії серця,
Смак життя в усмішці душі.
Він – в морозива відерці.
Смак життя в духовній красі.*

Віталій Максимчук, відомий літератор, зазначав, що «поети стають прозаїками, коли їх болить історія». Я ж пишу прозові твори, тому що мені болить сьогоднішня. Ми не помічаємо краси навколо себе, не пам'ятаємо Божих заповідей, забули, що таке гуманність.

Отож, словом намагаюся достукатися до ближнього, прагну розпалити вогонь та розтопити холод у людських серцях.

Не було зливи, не було грому, не було болю. Була лише всеперемагаюча любов...

«ЗА НАШУ І ВАШУ СВОБОДУ» (ІСТОРИЧНИЙ РОМАН)

Автор: **Бончковський Олександр Сергійович**, учень 11 класу Боремельського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів – колегіум» Демидівського району.

Науковий керівник: **Форостецька Л. Й.**, вчитель української мови та літератури.

Тема твору: зображення подій часів польського повстання 1830-1831 років на території с. Боремель Демидівського краю та на їхньому тлі - трагічної долі родини Чацьких.

Ідея твору: патріотизм як уособлення рушійної сили розвитку держави.

Головний конфлікт твору: протистояння двох світів: підлого і справедливого та невирішеність цього питання.

Композиція твору:

Вступ: опис передумов Боремельської битви 1830-1831 рр.

Зав'язка: Михайлу Чацькому (головному героєві) приходиться лист з Польщі, що сповіщає про підготовку повстання.

Кульмінація: битва під Дашевом (смерть усіх рідних головного героя).

Розв'язка: зустріч сина Чацького зі своєю далекою ріднею.

Від автора

В основу роману покладено реальні історичні події і постаті, які розширюються, доповнюються і деталізуються для більшої реалістичності. Велика поетика зображуваних подій і персонажів є авторським домислом: різного роду детективні історії, фантастичні епізоди, наукові припущення і т.д. Проте перераховане є лише фоном, на якому зображується боротьба народу за свої права. У творі протиставляється два народи: поляки і українці, які люблять свою землю, борються за неї, хоча патріотизм кожного з них різний.

Чому я написав цей роман? – Це мій спосіб самовираження, моє життя – це джерело особистого пізнання світу. Я вважаю, що лише філософський зміст, новаторство, авангардизм є рушійною силою прогресу, революцією в мистецтві.

Мій твір закликає відмовитися від хутірної філософії «моя хата скраю...» та бачити Україну державою не багатостраждальною, а сильною та вільною.

«ДОКИ ЦВІТУТЬ ЛІЛІІ...»

Автор: **Гунько Олеся Олегівна**, учениця 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія».

Наукові керівники: **Косарєва М.М.**, викладач української мови Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. акад. С. Дем'янчука; **Якобчук І.І.**, вчитель української мови та літератури.

Актуальність роботи: Проблеми дружби, любові, порядності, справедливості, які О. Гунько порушує у своїх творах, її спостереження за поведінкою людей у різних ситуаціях, спонукають до роздумів про складність характерів та суперечливість людської душі, будуть близькими не лише ровесникам авторки, а й читачам інших вікових категорій.

Мета: донести до читачів свої враження, емоції та почуття, висловити власну думку щодо суспільних процесів та явищ, моральності та аморальності вчинків, одвічних людських цінностей та поділитися сокровенним з іншими за допомогою мистецтва слова.

Так вже сталося, що я пишу вірші. І я рада, що так сталося. Мене ніхто ніколи не примушував, мене ніхто ніколи не просив.

Хоча ні. Просило серце, душа, і навіть якийсь відсоток сірої речовини в голові. Просило натхнення, і я завжди слухалася.

Я ніколи не придумую, про що писати. Я не шукаю сюжетів і слів – вони спадають на думку самі.

Я ніколи ні на кого не рівняюсь – в поезії немає стандартів, не існує правил. Принаймі для мене. Чесно кажучи, мені не завжди подобається написане. Іноді здається, що таке безглуздя може написати лише хтось несповна розуму. Але всі ми такі. Особливо творчі люди. І я – не виняток. Тому ніколи не розчаровуюсь. Моє – це моє. І нехай навіть тисяча літературних критиків скажуть, що мої рядки – це даремна трата часу і сил, я буду впевнена, що це не так.

Адже писати – це моя потреба. Бо мої вірші – це мої почуття, те, від чого болить і сміється серце, те, без чого я – не я.

Вдячна долі, за те що пишу.

Вдячна всім, хто мене підтримує.

Вдячна собі, що не покладаю рук.

Вдячна поезії, що вона в мене є.

ПОЕЗІЇ

Автор: **Лукашук Владислав Юрійович**, учень 11 класу Боремельського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-II ступенів – колегіум»

Наукові керівники: **Міщерська Н.А.**, заслужений журналіст України; **Форостецька Л.Й.**, вчитель української мови та літератури.

Думки вголос...

Поезія. Поезія – це свобода. Це спосіб жити і творити не під диктовку. Це той світ, де людина може бути повністю вільною, залишаючись під чияюсь залежністю в реальному житті. Поет не знає рамок чи табу, він нікому нічим не зобов'язаний. Я, будучи комусь підпорядкований, хочу свободи і тому пишу.

Чому я живу? Відома думка: поети зреклися всіх благ життя в ім'я служіння вічним ідеалам. Я більш приземлений: пишу просто для самовираження і нічого зрікатися не збираюсь, а навпаки – стараюсь брати від життя всі ті радості, які воно може запропонувати.

Лірика. Я не пишу лірики в традиційному її розумінні, бо нічого нового таким чином не скажу. Про

любов і природу було вже написано дуже багато, і в цій царині важко бути оригінальним. Я не пересипаю рядки незліченними метафорами і епітетами, бо це тільки затруднить читання: про красу можна сказати стримано і зрозуміло, акцентувавши увагу на самій суті. Епітет чи інший художній засіб повинен бути доречним, тобто потрібним саме в такому вигляді, саме в такому місці.

Про поезію і життя. Марнославство поета полягає в тому, що він вірить, ніби однією своєю фразою може змінити світ. Поезія є такою ж роботою, як і землеробство, столярство чи наука. Поет щодо своїх віршів переживає ті ж емоції і почуття, що й фермер – щодо багатого урожаю, столяр – щодо гарно зроблених дверей, вчений – щодо відкритого ним закону. Я ставлюсь до поезії, як до справи, якою мені хочеться займатися протягом свого життя.

Якість поезії. Я намагаюсь писати добре. Поет – виразник певної моралі, поглядів і принципів, тому критерієм оцінювання якості його творів може бути лише рівень майстерності, з якою вони написані, бо, як відомо, мистецтво – це не що сказати, це як сказати.

Життєве і творче кредо. Людина повинна викликати до себе не жалість, а повагу.

«ДЕСЬ НА ДНІ МОГО СЕРЦЯ» (ПОЕЗІЯ ТА ПРОЗА МОГО ЖИТТЯ)

Автор: **Турчинська Юлія Юріївна, учениця 11 класу** Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 3.

Науковий керівник: **Асауленко Н.П.**, вчитель української мови та літератури.

Уламки мрії ненароком спіткнулись у порвані струни ілюзій, тихо зупинились у симфонії жовтого листя і навперебій почали стукати у стомлену шибку, неначе молились бути почутими за байдужим склом. Саме так і приходять натхнення – заглядає у вікно іронічною посмішкою осіннього дощу і вдихає тобі за комір солодке надвечір'я, надвечір'я з ароматом думок... Цей аромат приносить на своїх крилах Синій Птах, вслухається в незриму мелодію мовчання і пише – краплями дощу... Адже, іноді дощ – це просто сльози, а сльози – це просто дощ... Він вчить відчувати красу, вчить розуміти поезію, вчить приходити до Бога... А ще дощ вчить любити, але аж за гранями розмитого життя – десь на дні мого серця...

Любов прокладає історію нашого життя – поглядами, жестами, словами... І з кожної миті ми крокуємо дорогою людського існування, дорогою вічності. Але іноді ми не помічаємо вічності і блукаємо в тумані марної метушні. Позаду – самотність... Тоді людям залишається писати листи – до тих, хто зрозуміє.

...Він відлітає. Відносив на своїх крилах нетривку сугестію щастя – мій Синій Птах, мій мовчазний янгол натхнення і зворушення. Я довго дивитимусь йому вслід. Цікаво: хто впіймає крилатого друга? Цей «хтось» зачинить його у золоту клітку, випустить на волю чи задушить у міцних обіймах... А, може, просто помолиться за мене. До свого Бога...

Слова... Вони завжди приходять якось непомітно. Іноді вливаються в животворчу тишу душі, іноді гинуть у глухонімому віварії думок. А іноді... Коли краса шукає Бога, слова стають поезією – тоді, коли вони просто зайві...

Сніг замете мої хаотичні сліди... Однак, Синій Птах так же літатиме до тих, кому він потрібен. Та неповторні миті натхнення торкатимуться моїх вій і знову шукатимуть щастя, але десь там – на дні мого серця...

«БІЛІ ОРХІДЕЇ»

Автор: **Шпартак Анастасія Володимирівна**, учениця 9 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей інтернат».

Науковий керівник: **Бортнік Л. М.**, вчитель української мови та літератури.

Інтимна лірика:

«Нічого такого, здається,
Та це погляд ще не раз повернеться.
Згадка разом про тихе вагання,
Це і є – наше перше кохання»

Філософська лірика:

«Я - не графиня,
Тому що не цікаво
Приписувати щось чуже собі.
Єдине право, невід'ємне право -
Не здатися у вічній боротьбі!»

Пейзажна лірика:

«В купі з пожовклих осінніх трав
Весна почне сукню собі шити.
Хитрий злодій всі квіти вкрав,
Хоча і так теж можна жити.»

Громадянська лірика:

«Така одна, для мене і навіки.
В душі єдина, мова серед мов.
Доки востаннє не склеплю я повіки
В душі до тебе житиме любов.»

Сатирична лірика:

«Спасибі Вам, дорогі вороги,
Ваша заздрість, хоч гірке, та срібло.
Зламати мене вам не до снаги,
Тож поведітьесь, будь ласочка, гідно.»

Заключна теза:

Є люди, котрі не люблять поезію. Я вважаю їх душі атрофованими. Вони, по суті, атеїсти, бо як можна не вірити у те, що стає сенсом життя. Краса поезії, вона ж і є порятунком для суспільства.

СЕКЦІЯ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»

СЕМАНТИЧНА ДИНАМІКА НОМІНАЦІЙ ОДЯГУ КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНАХ «ВЛАСНИК» ДЖОНА ҐОЛСУОРСІ ТА «ПОРТРЕТ МИТЦЯ ЗАМОЛОДУ» ДЖЕЙМСА ДЖОЙСА

Автор: **Степась Мар'яна Іванівна**, учениця 11 класу Кузнецовської гімназії, асоційованої школи ЮНЕСКО.

Науковий керівник: **Степась С. П.**, вчитель англійської мови.

Метою роботи є дослідження та порівняння форм художньої репрезентації внутрішнього мовлення для розкриття характеру персонажів у романах Джона Ґолсуорсі «Власник» та «Портрет митця замолоду» Джеймса Джойса.

Поставлена мета передбачає необхідність розв'язання таких **завдань**:

- співставити філософсько-естетичні погляди письменників;
- проаналізувати функціональні типи невласне-прямого мовлення персонажів у наративній структурі романів;
- охарактеризувати морфологічні, лексичні та синтаксичні особливості
- невласне-прямого мовлення персонажів;
- виявити й описати індивідуальні авторські особливості побудови та функціонування внутрішніх монологів та «потіку свідомості»;
- з'ясувати спільне й відмінне у використанні різних видів внутрішнього мовлення у творах письменників реалістичної та модерністської орієнтації.

Новизна даної науково-дослідницької роботи полягає в тому, що в ній уперше досліджено та зіставлено внутрішнє мовлення як комунікативне явище, як літературно-художній прийом та як спосіб передачі чужого мовлення з врахуванням певних лексико-семантичних, морфологічних та стилістичних характеристик у творах письменників полярних за своїми літературно-естетичними принципами.

Внутрішнє мовлення персонажів у творах Джона Ґолсуорсі і Джеймса Джойса представлене в трьох основних формах – невласне-прямого мовленні, внутрішньому монологі та «потіці свідомості».

У обох письменників найбільш продуктивним стилістичним прийомом для розкриття характеру персонажів є невласне-пряме мовлення II групи. НПМ притаманні певні лексичні, морфологічні та синтаксичні ознаки.

У обох авторів внутрішній монолог, як правило, невеликий за об'ємом. У Ґолсуорсі він завжди виразний і реалістичний і вживається у поєднанні з НПМ; з тексту вичленовується легко, завдяки наявності графічних та морфологічних засобів. Джойс використовує внутрішній монолог для передачі статичного стану свідомості героя. В ньому часто відсутні морфологічні та графічні засоби виділення.

«Потік свідомості» характерний для твору письменника-модерніста Дж. Джойса і повністю відсутній в романі Дж. Ґолсуорсі.

СЕМАНТИЧНА ДИНАМІКА НОМІНАЦІЙ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Автор: **Аладько Ольга Дмитрівна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Науковий керівник: **Деменчук О.В.**, канд. філол. наук, доцент Рівненського інституту слов'язознавства Київського славістичного університету.

Дослідження семантики мовних одиниць є одним із пріоритетних завдань сучасного мовознавства. Питанню дослідження значення, змісту, семантичної наповненості одиниць мови присвячували праці провідні вітчизняні та закордонні мовознавці (Ю. Д. Апресян, В. Г. Гак, М. П. Кочерган, О. О. Тараненко, В. М. Телія, С. М. Толстая, М. Е. Рут, Ю. С. Степанов, та ін.). Теперішній етап розвитку лінгвістики є епохою семантики [1, с. 4]. Семантичні зв'язки слів відображають актуальні для людини відносини між предметами та явищами дійсності і, тим самим, передають особливості національного світосприйняття.

Опис функціонування лексико-семантичних груп та мотиваційних моделей номінативних одиниць є одним з актуальних завдань сучасної лексикології. Основними проблемами і напрямками сучасної лексичної семантики є дослідження слова як основної мовної одиниці, характеру його мотивованості, природи лексичного значення та його типології, номінації, структури та групувань в межах лексико-семантичної системи мови. Важливим є також вивчення співвідношення мови, мислення та позначуваної дійсності, фіксації в мові результатів пізнання світу. Семантичний аналіз повинен пояснювати, яким чином одиниці мови розуміються, інтерпретуються і співвідносяться із явищами та об'єктами зовнішнього світу.

Ми вважаємо доцільним використати вчення про наявність внутрішнього та зовнішнього вимірів мотивації. Кожне слово може бути мотивованим, в ньому представлена певна мотиваційна модель, і – воно може бути мотивуючим, тобто саме може мотивувати іншу (чи інші) номінації [17]. Обидва ці виміри характеризують місце слова в мові, так само і кожне семантичне поле характеризується моделями номінації, які використовуються при утворенні його складових, та можливістю мотивувати номінативні одиниці інших лексико-семантичних груп.

Актуальність роботи зумовлена тим, що в ній розглядаються семантична динаміка назв одягу в англійській мові. Досліджувана проблема дозволяє виявити особливості та закономірності процесів номінації на матеріалі групи предметної лексики.

Об'єкт дослідження становлять номінації одягу в англійській мові.

Предмет дослідження – мотиваційні моделі найменувань одягу в англійській мові.

Метою дослідження є виявлення та класифікація моделей номінації одягу в англійській мові з огляду на їхні мотиваційні ознаки.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- виявити найменування одягу в англійській мові;
- визначити мотиваційні моделі назв одягу (у внутрішньому та зовнішньому вимірах);
- запропонувати класифікацію визначених моделей з огляду на мотиваційні ознаки.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні положень сучасної теорії номінації та мотивології. Запропонована методика дослідження назв одягу може бути застосована при вивченні інших груп лексики.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їхнього використання в процесі викладання англійської мови, словотвору та лексикології.

Методи дослідження. Мотиваційні моделі назв одягу визначались за допомогою методики словотвірної аналізу. Порівняльно-історичний метод дав змогу виявити дериваційну основу слів із непрозорою внутрішньою формою.

АНГЛІЙСЬКА МУЗИЧНА ТЕРМІНОСИСТЕМА: АСПЕКТИ СЕМАНТИКИ, СТРУКТУРИ І СЛОВОТВОРУ

Автор: **Кадил'як Катерина Ярославівна**, учениця 11 класу Колоденської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рівненського району.

Науковий керівник: **Стецик Т.А.**, вчитель англійської мови.

Мета наукової роботи – простежити історію формування і розвитку термінології, вивчення термінологічних одиниць англійської музичної терміносистеми в аспектах структури, семантики і словотвору.

Поставлена мета визначає такі завдання роботи:

- виявити лексико-семантичні особливості музичної термінології англійської мови;
- розглянути структурно-граматичну будову музичних термінів англійської мови;
- з'ясувати способи і засоби термінологічного словотворення, охарактеризувати словотвірні моделі термінів.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю простежити формування, розвиток і сучасний стан англійської музичної термінології, вивчити її лексико-семантичні, словотвірні та структурно-граматичні особливості.

Дослідження граматичної структури термінів англійської музичної терміносистеми показало, що в ній існує два основні типи термінів: терміни-слова, які становлять 82,7% всіх досліджуваних мовних одиниць та терміни-словосполучення, які складають 17,3% всього корпусу досліджуваних термінів.

Наше дослідження показало, що відповідно до семантики термінів та їх функціонального призначення можна виділити 10 тематичних груп музичних термінів:

1. Музичні інструменти та їх деталі – 187 термінів.
2. Професії, спеціальності, амплуа – 115 термінів.
3. Назви співацьких голосів та їх регістрів – 8 термінів.
4. Назви музичних колективів та їх груп – 26 термінів.
5. Назви дій, процесів праці у галузі музикування – 83 терміна.
6. Назви форм, жанрів і галузей музики – 46 термінів.
7. Назви окремих музичних творів та їх складових частин – 74 терміни.
8. Терміни нотного письма – 67 термінів.
9. Танцювальні форми – 85 термінів.
10. Назви темпів – 30 термінів.

ВИКОРИСТАННЯ ІМПЕРАТИВУ У СТВОРЕННІ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ

Автор: **Бартманська Юлія Богданівна**, вихованка Рівненської Малої академії наук учнівської молоді, учениця 9 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей інтернат».

Науковий керівник: **Боярчук О. А.**, вчитель англійської мови.

Реклама в будь-якій країні світу – складне і багатогранне явище не тільки соціально-економічної але й мовної дійсності. Примусити людину дізнатися щось про товари допомагають невеликі за обсягом салогани. Було проведено оглядовий дискурс Інтернет ресурсів щодо використання імперативу у створенні слоганів соціальної реклами.

Слоган – це рекламний девіз, що виражає саму суть комерційної пропозиції. Слоган обов'язково несе в собі певний емоційний заряд, спонукає до покупки. Мета рекламного слогана полягає в тому, щоб привернути увагу аудиторії і викликати зацікавленість до товару чи послуги, що рекламується. Синтаксис має великі можливості для вираження тонких змістовних й емоційних відтінків висловлювання. У процесі дослідження англомовних слоганів можна прослідкувати їх наближення до розмовної мови. У рекламознавстві використання дієслів вважається головним засобом, здатним

спонукати до виконання певної дії. Для рекламних слоганів типовим є спонукальні речення. Оскільки вони виражають заклик, запрошення, пропозицію, пояснення, пораду, переконання. Отже, за допомогою вживання наказового способу в рекламних слоганах, можна переконати покупця у правильності вибору, підкреслити певні переваги продукції і не тільки. Актуальність теми наукової роботи зумовлена необхідністю проведення дослідження рекламних слоганів з використанням імперативу. Основна мета цієї роботи полягає у з'ясуванні синтаксичних особливостей вживання імперативу у створенні слоганів. Проведене дослідження рекламних слоганів з використанням імперативу дозволило розробити структурну класифікацію. Як показують результати дослідження для англомовного рекламного дискурсу переваг надається простим стверджувальним реченням з використанням імперативу.

УТВОРЕННЯ І ВЖИВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Автор: **Гербиц Анна Михайлівна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Науковий керівник: **Черній В.С.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. пед. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

У дослідженні ми розглянули шляхи та способи утворення нових лексичних одиниць у сучасній англійській мові та розробили класифікацію неологізмів за тематичними групами.

Метою роботи є дослідження шляхів та способів утворення нових лексичних одиниць, а також визначення основних сфер їх вживання в сучасній англійській мові.

Завдання роботи:

- ознайомитись та проаналізувати роботи мовознавців, які займаються вивченням утворення нових слів в англійській мові;
- дослідити способи творення неологізмів в мові та описати їх функції;
- визначити основні сфери вживання неологізмів в мові;
- розробити класифікацію неологізмів за сферою їх вживання в сучасній англійській мові.

Актуальність проблеми утворення і вживання неологізмів зберігатиметься, поки існує прогрес, оскільки необхідність у назві нових явищ не зникне, тому дуже важливо вивчати та слідкувати за тенденціями створення неологізмів у сучасній англійській мові.

СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ У СИТУАЦІЇ СИЛЬНОЇ ЕМОЦІЙНОЇ НАПРУРИ (НА ПРИКЛАД ДІАЛОГІВ МІЖ ПЕРСОНАЖАМИ РОМАНУ СТЮАРТА ХАРРИСОНА «БІЛИЙ СОКІЛ»)

Автор: **Даюк Юлія Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів «Центр надії».

Науковий керівник: **Бойко І.П.**, кер. гуртка РМАНУМ.

Мета: визначити засоби зображення сильної емоційної напруги у художніх текстах, дослідити причини таких ситуацій за допомогою аналізу діалогів між персонажами роману «Білий сокіл».

Актуальність: необхідність подальшого всебічного аналізу синтаксично-стилістичних особливостей мовленнєвих актів у ситуації сильної емоційної напруги з використанням новітніх підходів, зорієнтованих на проникнення в глибинні механізми художньої творчості письменника-реаліста Стюарта Харрісона.

Завдання:

- визначити причини стану сильної емоційної напруги;
- проаналізувати мовні одиниці, що позначають сильну емоційну напругу;
- виявити вживання певних мовних одиниць, що використовуються у ситуаціях сильної емоційної напруги у романі Стюарта Харрісона «Білий сокіл».

Результати: необхідною умовою міжособистісного спілкування виступає мовленнєвий акт сильної емоційної напруги, що може нести, як позитивне, так і негативне значення. У художніх творах для реалістичного відтворення таких ситуацій використовуються певні синтаксично-стилістичні прийоми. На основі досліджуваного нами роману Стюарта Харрісона «Білий сокіл», ми виділили чотири основні групи мовних одиниць, що позначають сильну емоційну напругу: незавершеність речень і фраз (7%), повтор речень, словосполучень та слів (38%), запитання (в тому числі і риторичні запитання) (31%) та вживання зниженої лексики (вульгаризмів) (24%).

ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА СФЕРИ ЇХ ВЖИВАННЯ

Автор: **Калиш Юлія Петрівна**, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Черній В.С.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. пед. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

У дослідженні ми розглянули особливості функціонування запозичень у складі сучасної англійської мови та розробили класифікацію відібраних запозичених одиниць за сферами вживання.

Метою дослідження є визначення місця та ролі сучасних запозичень у складі англійської мови.

Згідно з даною метою поставлено **наступні завдання:**

- ознайомитися з поняттям «запозичення» та його класифікацією;
- дослідити історичні умови виникнення та функціонування запозичень у складі сучасної англійської мови;
- проаналізувати особливості асиміляції запозичень;
- відібрати, проаналізувати та класифікувати сфери вживання запозичень в сучасній англійській мові.

Актуальність дослідження визначається необхідністю вивчення запозичень, адже ця проблема ще не є остаточно вивченою.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ З НАЗВАМИ ЧАСТИН ТІЛАВ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Автор: **Королькова Наталія Сергіївна**, учениця 11 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Клименко Л.Г.**, вчитель англійської мови.

Фразеологізми – це своєрідні мовні знаки, які становлять основу національного обличчя кожної мови, бо в них, як ні в жодній іншій мовній одиниці, яскраво виражається специфічний національний колорит, особливості образного народного мислення, власне національне сприйняття «мовної картини світу», віддзеркалення характерних особливостей культури й побуту, народних звичаїв, історичного минулого тощо.

Соматичну фразеологію утворюють одиниці фразеологізмів, один з компонентів яких – назва частини тіла людини або тварини. Це одна з обширних і продуктивних груп у фразеології. Характерною межею соматичної фразеології є наявність в мовах численних аналогів, дуже близьких по образній спрямованості словосполучень.

У соматичній фразеології уживаються найменування частин тіла, з функціями яких чоловік стикається повсякденно. Від важливості і функцій тих або інших органів або частин тіла залежать кількість і тематичне різноманіття груп фразеологічних одиниць, що включають відповідні соматизми.

Схожі фразеологізми могли виникнути в різних мовах внаслідок однакових спостережень людей і однакового їх оформлення у мові. Люди різних народів влаштовані однаково, тому лексика по темі «Частини тіла» збігається і є загальноживаною. Проте є випадки неповних словесних відповідностей в іншій мові. Тому при перекладі фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу вдаються до різних способів (за допомогою еквівалентів, за допомогою аналога, дослівний, тлумачний, або описовий, за допомогою антонімічної заміни).

У роботі нами було вивчено вирази фразеологізмів з лексикою з теми «Частини тіла».

Ми систематизували найуживаніші фразеологізми в англійській мові з назвами частин тіла, дослідили ситуації коли вони є доречними для вживання, та виокремили значення в які вони найчастіше доносять. З'ясували, що більшість таких фраз мають відповідні в українській мові, хоч часто перекладаються за допомогою аналогів і не містять у своєму складі частини тіла. Також ми розглянули синонімію фразеологічних одиниць з частинами людського тіла без зміни ключового слова (частини тіла).

Гіпотезою даної наукової роботи є те, що більшість фразеологічних одиниць з частинами людського тіла (в англійській мові) мають відповідників в українській мові. Це зумовлено схожим розвитком лексики.

Завдання дослідження полягає у тому, щоб систематизувати найуживаніші фразеологізми в англійській мові з назвами частин тіла, прослідкувати методи їх перекладу на українську мову, дослідити ситуації коли вони є доречними для вживання та оцінити існування фразеологічних рядів з тими фразеологічними одиницями, що розглядалися раніше.

Результати дослідження показали, що не всі англійські фразеологізми мають відповідні в українській мові. Ми обрахували відсоткові частки тих, які перекладаються тлумаченням і отримали такі результати : з Heart – 23%, з Head – 15%, з Brain(s) – 19%, з Face – 15%, з Eye(s) – 31%, з Nose – 33%, з Mouth – 30%, з Ear(s) – 36%, Finger(s) – 21%, з Heel(s) – 29%, з Foot (feet) – 28%, з Blood – 30%, з Hand(s) – 34%, з Neck – 29%.

Також ми дослідили особливості синонімії фразеологічних одиниць з частинами людського тіла, намагаючись підібрати синоніми з використанням згаданої раніше плоти. Ми помітили тенденцію, що чим популярнішими є фразеологічні частини з певним органом, тим більше у нього синонімів.

На даний час найчисленнішими у синонімічному ряді є фразеологізми зі словами Foot (feet), Heart, Eye, Brain(s). Фразеологізми у складі яких є слова Neck, Mouth, Face і Nose не мають синонімічних рядів.

КОНЦЕПТ «ЖІНКА» У ПРИСЛІВ'ЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Автор: **Лотоцька Інна Миколаївна**, учениця 11 класу Дубенської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5.

Науковий керівник: **Рудик Н. О.**, вчитель англійської мови.

Об'єктом дослідження є соціокультурний концепт «жінка».

Предмет - вираження жіночої теми в англійських прислів'ях.

Актуальність теми визначається необхідністю переосмислити традиційний стереотип про роль жінки у сучасномуангломовномуусупільстві, щосформувався на матеріалі фольклорно-літературної спадщини.

Мета дослідження – вивчити типове словесне вираження концепту «жінка» в англійських

прислів'ях, узагальнити їх смислове (позитивне чи негативне) навантаження; знайти спільне між англійськими та українськими прислів'ями з жіночою темою.

Проаналізувавши прислів'я зі словника «A complete collection of English proverbs, also the most celebrated proverbs of the Scotch, Italian, French, Spanish and other languages» (1817), довела, що концепт «жінка» має 4 пласти: фізіологічний, соціальний, психологічний та моральний.

Вдалося виділити основні тематичні групи прислів'їв про жінку в англійській мові: жінка – дружина, жінка - мати, жінка – господиня, дівчина, донька, вдова, літня жінка, жінка – одвічна життєва мудрість.

Наведено приклади паремій, де особистість жінки деперсоніфікується. Зневажливе ставлення виражено через порівняння жінки з тваринами (віслук, мавпа), побутовими предметами (рушниця, дім), їжею. Це доводить деяку безпідставність прислів'я «England is the paradise of women».

У роботі запропоновано прислів'я англійської та української мов, що характеризуються частковою та повною смисловою подібністю. Спільними є й стилістичні засоби: епітети, порівняння, метафора, метонімія, гіпербола, антитеза, рідше синекдоха та оксиморон.

ТРАНСФОРМАТИВНІ РІВНІ ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ ПЕРІОДИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ

Автор: **Михайлов Станіслав Вікторович**, учень 11 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Романюта Л.В.**, вчитель англійської мови.

Актуальність теми полягає в тому, що під час перекладу періодичних інтернет-видань перекладач вдається до трансформацій, як на граматичному, так і на семантичному рівні.

Мета роботи – проаналізувати перекладацькі трансформації, які використовує перекладач під час роботи з періодичними інтернет-виданнями.

Об'єктом дослідження є сучасні українські та англійські періодичні інтернет-видання, та види граматичних трансформацій, що використовуються під час перекладу цих матеріалів, причини їх використання.

Тексти періодичних інтернет-видань – це такий вид тексту, який є опосередкованим засобом масової інформації, текст інтернет-видань - це «глобальний» вид дискурсу.

Граматичні трансформації - це вид перекладу, під час якого граматична конструкція однієї мови перетворюється на граничну єдність іншої.

Причини використання перекладацьких трансформацій - відмінності у системах мов, відмінності у мовних нормах.

Граматичні трансформації на синтаксичному рівні: асиміляція, перестановка членів речення, зміна порядку слів від зворотного до прямого, пропуски, додавання, зміна присудків, розділення речення, поєднання речень, переміщення синтетичних зв'язків.

Трансформації на морфологічному рівні: перестановка частин мови, зміна номеру, зміна категорії часу, трансформації словотворення.

Результати дослідження: під час роботи з періодичними інтернет-виданнями перекладач повинен використовувати граматичні трансформації, трансформації на морфологічному рівні завжди супроводжуються синтаксичними трансформаціями, синтаксичні трансформації можуть використовуватися без застосування морфологічних трансформацій, граматичні трансформації відбуваються як на синтаксичному, так і на морфологічному рівні.

МЕТАФОРА В АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ

Автор: **Нестерук Дмитро Аркадійович**, учень 10 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Гарбар О.Д.**, кер. гуртків РМАНУМ.

Важливим аспектом у розумінні рекламного тексту є застосування закону стилістичної форми, для реалізації якого служить такий засіб вираження мовлення як метафора.

У роботі ми розглянули основні особливості використання метафори в англomовному рекламному тексті, описали механізм її творення та фактори, що впливають на вибір елементів її структури. Так, ми визначили, що суб'єктом метафори в рекламі майже завжди виступає сам продукт, механізм же вибору об'єкту та реалізації принципу схожості між ними є набагато складнішим, і, подекуди, потребує залучення допоміжних об'єктів (спостерігача, судді, помічника).

Також ми визначили певну закономірність між типом рекламованого продукту та типом фрейму, який реалізує реклама цього продукту, хоча дану закономірність не можна назвати універсальною.

Використання метафори підтверджує ту тенденцію реклами, котра складає головну її специфіку – тенденцію до маніпуляції людською свідомістю. Основна функція метафори в рекламі – привернення уваги покупця нестандартною формою, а також його переконання шляхом вибодовування ланцюга метафоричних асоціацій, які обходять раціональну сторону мислення, і апелюють до його підсвідомого прошарку.

У чому ж полягає секрет рекламної метафори? Наші дослідження ми можемо підсумувати наступним **висновком**: метафора в рекламному тексті служить для формування в людини попереднього враження, висуваючи одні порівняння на передній план, і ховаючи при цьому інші, забезпечує структуру для надання потрібного значення інформації, що потенційно допускає двояке трактування.

Заповнюючи простір рекламного тексту метафори дозволяють скласти враження про те, наскільки багатим та складним психолінгвістичним явищем є мова реклами.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Автор: **Рабченюк Аліна Сергіївна**, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Черній В.С.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. пед. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.

У дослідженні ми розглянули особливості функціонування комп'ютерних термінів у сучасній англійській мові, розробили класифікацію комп'ютерних термінів за способом утворення та проаналізували особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову.

Мета дослідження полягає у дослідженні особливостей утворення та функціонування комп'ютерних термінів в сучасній англійській мові та особливостей їх перекладу. Згідно з даною метою ставляться наступні **завдання**:

- опрацювати літературу по темі дослідження ;
- дослідити причини та способи утворення нової комп'ютерної термінології;
- класифікувати терміни за способом утворення та визначити найбільш продуктивні словотворчі моделі;
- проаналізувати способи перекладу, які застосовуються в англomовних комп'ютерних текстах.

Актуальність дослідження обраної нами теми полягає у тому, що процес поширення новітніх

технологій продовжується, виникнення нової лексики та потреба у її тлумаченні залишається. Виникає необхідність у тлумаченні та роз'ясненні нових лексичних одиниць. Видання різних технічних словників полегшило сприйняття нової лексики та специфічних текстів.

РЕАЛІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ НА ПРИКЛАДІ ДІАЛОГІВ АМЕРИКАНСЬКОГО КОМЕДІЙНОГО СЕРІАЛУ «ДРУЗІ» ТА ЙОГО ОФІЦІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕЮ «1+1»

Автор: **Роспопа Ірина Василівна**, учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу № 12.

Науковий керівник: **Бойко І.П.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Об'єктом нашого дослідження є одиниці на позначення реалій, які присутні у діалогах американського серіалу «Друзі». У роботі ми аналізуємо використання цього виду безеквівалентної лексики, застосовуємо класифікацію даних одиниць та аналізуємо способи їх передачі українською мовою.

Вибір теми обґрунтований тим, що основою нашого дослідження є американський комедійний серіал «Друзі», діалоги якого наповнені сучасними англійськими одиницями на позначення реалій, які, якнайкраще, зображають повсякденне життя, культуру, а також є джерелом «живої американської мови», що і робить наше дослідження **актуальним**.

Мета дослідження реалізується через ряд наступних **завдань**:

- із діалогів американського серіалу «Друзі» методом суцільної вибірки дібрати одиниці на позначення англійських реалій;
- класифікувати й проаналізувати дібрані одиниці на позначення американських реалій;
- визначити способи передачі дібраних реалій перекладачами студії «1+1» українською мовою;
- визначити ступінь адекватності перекладу дібраних одиниць перекладачами студії «1+1».

У ході нашого дослідження ми дійшли до наступних **висновків**:

- одиниці на позначення реалій є своєрідним відображенням культури певного народу, його «живої» мови, тому і становлять значні труднощі при перекладі;
- переклад американських реалій являє собою процес вибору найбільш підходящого варіанту їх передачі, що часто, при недостатніх ґрунтових знаннях перекладача, призводить до не цілком адекватного перекладу.

Зробивши аналіз дібраних нами одиниць, ми прийшли до висновку, що перекладачі студії «1+1» найчастіше використовують такі способи передачі англійських реалій як транскрипцію, що становить 32% від загальної кількості та метод приблизного перекладу – 37%. Це зумовлено тим, що транскрипція часто використовується при перекладі власних назв, імен та прізвищ, що у великій кількості присутні у діалогах серіалу. А такий метод, як опис-пояснення є найбільш підходящим, коли йдеться про максимально точну та конкретну передачу семантичного змісту реалії.

Аналізуючи українськомовний варіант перекладу, ми прийшли до висновків, що найбільшу складність при передачі реалій становлять фразеологічні одиниці, які складають 40% від загальної кількості дібраних нами одиниць. Саме цей вид реалій ставав на шляху до адекватного перекладу. У деяких випадках ми помітили, що перекладачі уникають переклад таких одиниць, обираючи при цьому метод упущення, вилучення із контексту, самої реалії, що призводить до втрати відповідного колориту, експресії та гумористичного забарвлення досліджуваної одиниці.

СТЕРЕОТИПИ В КРИМІНАЛЬНИХ НОВИНАХ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ

Автор: **Шевчук Олена Віталіївна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ № 13.

Науковий керівник: **Гарбар О.Д.**, кер. гуртків РМАНУМ.

Феномен соціального стереотипу – складне і багатогранне явище, вивчення якого вимагає об'єднання різних сфер науки – психології, соціології та лінгвістики. Соціальний стереотип – спрощений, схематизований, емоційно забарвлений та надстійкий образ будь-якої соціальної групи чи спільноти, легко поширюваний на всіх її представників.

Аналізуючи кримінальні новини в американських ЗМІ ми визначили, що там активно відображаються стереотипи наступних класів: расові та етнічні, культурні, професійні, стереотипи релігійного та політичного характеру, стереотипи, направлені проти молоді.

Використання імпліцитних мовних засобів відіграє важливу роль у формуванні опозиції «свій – чужий», яка лежить в основі стереотипів. Саме ці засоби дозволяють автору новини найбільш ефективно реалізувати функцію прихованого впливу. Наявність цих засобів у тексті новини можна розглядати як наявність своєрідних «лінгвістичних маркерів» стереотипізації.

За даними аналізу ми визначили основні мовні засоби, які брали участь у формуванні стереотипів в кримінальних новинах преси США:

- використання іронії;
- широке використання дисфемізмів, емоційно забарвленої негативної лексики, яка характеризує сам об'єкт стереотипу, його вчинок, чи саму ситуацію в цілому, направленої на створення його негативного образу;
- використання евфемізмів, направлених на створення позитивної характеристики жертви;
- використання цитатій та посилань на «третю особу» як джерело оцінки;
- використання в заголовках номінацій, які відносять об'єкт стереотипу до певного класу меншини і який, як правило, вже є стереотипізованим, що сприяє формуванню нових стереотипів та поглибленню існуючих;
- побудова в заголовках так званого «логічного ряду», де в заголовку поряд із іменуванням об'єкта стереотипу наводиться ряд номінацій, які фактично є підтвердженням вже існуючих асоціацій до даного об'єкта.

Стереотипізація мислення, яка впливає на фактичну діяльність індивіда та груп в соціально-економічній, політичній та ідеологічній сферах життєдіяльності суспільства, є природнім продуктом людської психіки, захисною реакцією. Проте, в інших випадках, наявність неадекватних соціальних стереотипів гальмує суспільний розвиток, наносить видимий моральний та матеріальний збиток для носіїв даного стереотипу.

Будучи закономірними, детермінованими явищами індивідуальної та суспільної свідомості, соціальні стереотипи в мультикультурному середовищі США при їх гіперпродукції, нав'язуванні (засобами масової інформації зокрема) можуть стати небезпечним явищем. Це може відбутися, коли гіперовані стереотипи перетворюються в домінують індивідуальної та суспільної свідомості американців та почнуть «диктувати» неадекватні соціальні рішення та дії окремим індивідам та цілим соціальним групам, призведуть до расової, етнічної, культурної нетерпимості.

МОВА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ TWITTER, FACEBOOK ТА YOUTUBE)

Автор: **Щерба Олександр Валерійович**, учень 10 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Гарбар О.Д.**, кер. гуртків РМАНУМ.

Поява та розвиток Інтернету є паралельним експансії Інтернет-культури, яка здійснюється значною мірою засобами англійської мови. Мова англійських соціальних мереж постійно розвивається і змінюється завдяки тому, що популярні сайти щоденно отримують нових користувачів, і відповідно – нові словосполучення, нікнейми, статуси, аббревіатури та скорочення слів. Її розвиток є доволі закономірним, але на різних етапах він може набувати різних форм. За час функціонування соціальних мереж (таких як Facebook, Twitter та Youtube), мова Інтернету накопичила вагомі зміни, продукуювані користувачами цих мереж.

Головною тенденцією, яка керує нині розвитком мовлення у соцмережах, є спрощення традиційного мовного коду. З іншого боку, принцип самореалізації, само презентації користувачів веде до часткової індивідуалізації мовного стилю, використання значної кількості різноманітних морфологічних та стилістичних прийомів для продукування шаленого потоку нової лексики.

У соціальних мережах відбувається стрімке утворення неологізмів. При творенні неологізмів використовуються найрізноманітніші типи словоскладання (аббревіації, акронімія, складання скорочених слів), афіксації (префіксації та суфіксації), скорочення, конверсії та стилістичний прийом каламбуру. Серед нетипових засобів творення можна вирізнити загальноінтернетівську тенденцію до бікапіталізації. У мові чат-спілкування використовуються різноманітні орфографічні викривлення, а також широко застосовуються комбінації літер та символів.

Нікнейми – це також наслідок функціонування соцмереж та розвитку особливостей їхньої мови; яскравий засіб самовираження користувача.

Найчастіше вони походять від імен та прізвищ (sania_33, sheva1best), відображають характеристики особистості (mOst_bEaUtiFul). Популярними є ніки з позитивною конотацією (Sweet Dreams).

Статуси в соцмережах, за даними аналізу, найчастіше мають форму гумористичного інформативного повідомлення, звернення до інших користувачів, а також крилатого виразу, народної мудрості та ін.

Мова соціальних мереж постійно розвивається, адже щоденно збільшується кількість Інтернет-користувачів, які збагачують лексичний запас сайтів. Важливу роль у її розвитку має взаємодія різних культур. Цей процес набуває особливого значення, тому що в ньому відграють активну роль користувачі соцмереж – носії цих культур.

ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ АМЕРИКАНСЬКОГО ТА БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Автор: **Ягодова Сніжана Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Черній В.С.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. пед. наук, доцент Рівненського інституту слов'язнознавства Київського славістичного університету.

У дослідженні ми розглянули історію виникнення обох варіантів, а також її відмінності: семантичні, граматичні, фонетичні та правописні.

Мета дослідження полягає у дослідженні причини виникнення американського та британського варіантів мови, визначення її стану на

сьогоднішній день, а також її основних відмінностей.

Згідно з даною метою ставляться наступні **завдання**:

- опрацювати літературу по темі дослідження ;
- дослідити історію виникнення та розвитку британської та американської англійської;
- визначити роль англійської мови та її варіацій у сучасному світі;
- проаналізувати основні відмінності британського та американського варіантів англійської мови.

Актуальність дослідження обраної нами теми полягає у тому, що не існує поняття “правильної” англійської мови, важливо визначити основні відмінності найпопулярніших (британського та американського) її варіантів та зрозуміти їх сутність.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ ФЕНОМЕНУ «DEATH (СМЕРТІ)» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Автор: **Якимчук Марія Сергіївна**, учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу № 12.

Науковий керівник: **Бойко І.П.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Об'єктом дослідження є фразеологічний фонд англійської та української мов.

Вибір теми обґрунтований тим, що існує необхідність подальшого всебічного аналізу ставлення носія мови до вищезгаданого феномену, а також дослідження даного феномену у плані бінарного зіставлення фразеологічної добірки двох мов (англійської та української). Нами було помічено, що інтерес до досліджень феномену смерті, який виник в українській культурі ще в 90-их роках минулого століття, до нашого часу поступово зник. Проте про таке явище як смерть рано чи пізно задумується кожен і на підтвердження цьому ми можемо чітко помітити у фразеологічній скарбниці будь-якої країни, і саме таку тенденцію ми дослідили у нашій науковій роботі, що і робить наше дослідження актуальним.

Мета роботи розкривається через ряд поставлених завдань:

- дібрати фразеологічні одиниці на позначення феномену смерті із фразеологічних словників англійської мови та їх україномовні відповідники;
- класифікувати дібрані одиниці відповідно обраної класифікації (типом емоційного сприйняття);
- проаналізувати ступінь еквівалентності (відповідності) обраних фразеологізмів англійської та української мов.

У ході нашого дослідження ми дійшли до наступних висновків:

- усі фразеологічні одиниці на позначення концепту «death» (смерті) можна умовно поділити на три групи за типом сприйняття:
- фразеологічні одиниці на позначення позитивного ставлення до згаданого феномену;
- фразеологічні одиниці на позначення негативного ставлення до згаданого феномену;
- фразеологічні одиниці на позначення нейтрального ставлення мовця.

Більшість фразеологізмів на позначення феномену смерті при перекладі викликають труднощі і є здебільшого частковими еквівалентами, або і зовсім безеквівалентними фразеологічними одиницями.

Аналізуючи ставлення мовця до дібраних нами одиниць ми помітили, що більшість з них сприймають негативно. Підтвердження цьому ми можемо помітити у нашій класифікації, де чітко видно переважання негативної групи фразеологічних одиниць над позитивною.

Зробивши аналіз дібраних нами одиниць, ми прийшли до **висновку**, що фразеологізми на позначення феномену смерті в англійській мові зустрічаються частіше, ніж в українській, а деякі з них належать суто до англійського лексику або ж до сфер діловодства, біології/зоології, криміналістики, спорту тощо. Саме через це у нас з'явилися деякі труднощі в перекладі і в подальшому лексичному чи граматичному значенні фразеологізму після перекладу. Більшість фразеологічних одиниць ми віднесли до часткових еквівалентів або безеквівалентних ФО.

СЕКЦІЯ «НІМЕЦЬКА МОВА»

СИМВОЛІЗМ ФІЛОСОФСЬКОЇ ЛІРИКИ НІМЕЦЬКОГО ЕТНІЧНОГО ПОЕТА ІЗ ПОЛІССЯ АЛЕКСАНДЕРА ЦІЛЬКЕ

Автор: **Степанченко Соломія Антонівна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів №15.

Науковий керівник: **Терещенко Т.В.**, канд. філол. наук, доцент Рівненського державного гуманітарного університету.

Серед творчої спадщини німецьких літераторів, вихідців із Полісся, привертає до себе увагу лірика Александра Цільке, знаного серед етнічних німців колишнього Радянського Союзу самотнього поета, перу якого належить понад сто п'ятдесят віршів і прозових творів.

Мета роботи: дослідження та аналіз символів філософської лірики Александра Цільке.

Незважаючи на те, що у німецькомовному літературознавстві колишнього СРСР, Казахстану та у літературознавстві Німеччини зверталась увага на поезію Александра Цільке, їхній аналіз носив епізодичний і дещо однобокий характер, а літературознавці і читачі України на сьогодні практично взагалі незнайомі з життям та творчістю свого земляка.

У роботі розглянуто 20 ліричних творів А. Цільке, серед яких філософська лірика складала 9 творів. На основі дослідженого матеріалу ми дійшли висновку що лірика А. Цільке насичена різноманітними засобами художньої виразності багатоманітними за стильовим забарвленням, що обумовлюється соціальною, культурно-етнічною, психологічною та естетичною спрямованістю поетичних творів. Саме символи допомагають поету рельєфно і глибоко вималювати художню картину, створити відповідний мікрообраз і на основі цього викликати глибокі естетичні переживання у читача. Твори Александра Цільке здатні позитивно впливати на свідомість читачів, формувати їх естетичні думки та погляди, а тому Александр Цільке посідає важливе місце серед німецькомовних етнічних письменників Полісько-Волинського регіону.

ЛЕКСИЧНИЙ СКЛАД НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Автор: **Богдан Оксана Миколаївна**, учениця 11 класу Дубровицького навчально-виховного комплексу «Ліцей – загальноосвітня школа I-II ступенів».

Науковий керівник: **Сокол М.Ф.**, вчитель німецької мови.

Аналіз фразеологізмів німецьких та українських мов показує, що національний характер та національна своєрідність порівнюваних мов підтверджується наявністю в їх фразеологічному складі елементів стародавнього шару ядерної лексики. Ця лексика характеризується високою частотністю і багатоманітною семантичною структурою, а поповнювалася і збагачувалася вона протягом усієї історії розвитку як у німецькій, так і в українській мовах переважно на національній основі. Ця тенденція характерна для багатьох мов світу.

У фразеологічних системах німецької та української мов функціонують ФО, утворені з вільно вживаних слів, що відображають в основному подібність фразеологічних систем, і ФО, які виникли зі слів вільного та зв'язаного вживання, з лексико-семантичними особливостями, що відображають специфіку фразеологічних систем порівнюваних мов.

У німецькій та українській мовах значну групу фразеологізмів становлять сталі словесні комплекси, складовими компонентами яких є вільно вживані слова, що належать до активної лексики порівнюваних мов. В основному це фразеологізми із сомантичним компонентом або компонентом, що позначає назви різних явищ природи, орнітофауни, предметів домашнього вжитку, абстрактних понять тощо.

У фразеологічних системах німецької та української мов значну групу становлять ФО з компонентами-числівниками. Особливістю цих фразеологізмів є числова синонімія, що свідчить про набуття числівниками якісного і втрату ними числового значення у складі ФО.

Аналіз ФО німецької та української мов, що мають у своєму складі прикметники на позначення кольору свідчить також про деякі ізоморфні явища в межах порівнюваних фразеологічних систем.

У німецькій та українській мовах є ФО із словами-реаліями, невідомими носіям інших мов.

У сучасній українській мові також збереглися слова, що позначають реалії старовинного побуту українського народу. ФО з такими словами функціонують переважно в розмовній мові.

У німецькій та українській фразеологічних системах значно поширені ФО, до складу яких входять соматизми, причому в українській мові таких фразеологізмів значно більше, ніж у німецькій.

Значну групу фразеологізмів у порівнюваних мовах становлять ФО, в лексичному складі яких функціонують реліктові одиниці із закріпленим уживанням (слова-архаїзми або слова з архаїчним значенням).

У сучасній німецькій мові в окремих ФО функціонують як компоненти лексичні одиниці діалектного характеру. В українській мові значно менше фразеологізмів з діалектними словами.

У складі німецьких і українських фразеологізмів трапляються власні назви. Це можуть бути імена з грецької міфології, біблійного походження та інші. Вони є національними за формою та інтернаціональними за змістом. Сюди належать також ФО, у складі яких є топонімічні назви.

На відміну від німецької, в українській фразеологічній системі часто функціонують як компоненти клички тварин (Сірко, Рябло тощо), а також частіше, ніж у німецькій вживаються штучно створені «найменування-символи», які конденсують певні риси характеру людини, її поведінки: Іван Непам'ятливий, Іван Забудько, Хамітка, Брехунівка та ін.

Німецька та українська фразеологічні системи характеризуються значною кількістю іншомовних елементів, особливо греко-латинського походження. Серед німецьких фразеологізмів помітне місце займають французькі запозичення, а українських – елементи слов'янських мов.

В обох мовах існує значна кількість інтернаціональної фразеології.

У фразеологічному складі української мови певне місце займають переклади іншомовних зворотів, тобто кальки й напівкальки.

Синхронно-порівняльний аналіз німецьких та українських фразеологізмів щодо їх лексичного складу дає змогу говорити про певні міжмовні збіги й відмінності порівнюваних мов. Найвність міжмовних збігів у галузі фразеології двох неспоріднених мов – закономірне явище. Ця закономірність пояснюється взаємодією факторів інтра- та екстралінгвістичного характеру. Фразеологізми, які є ізоморфними для порівнюваних мов, свідчать про матеріальну суть людського мислення, що підлягає загальним законам логіки й психології. Ця категорія фразеологізмів підтверджує також існування різносторонніх контактів між народами, тому цілком зрозуміле поширення їх у порівнюваних мовах.

Поряд із зазначеними ФО в кожній з порівнюваних мов функціонують і такі, в яких конденсуються національні специфічні риси відповідно до особливостей конкретної мови, матеріальних та історико-культурних умов життя носіїв цієї мови.

Отже, фразеологізми двох порівнюваних мов дуже різноманітні за своєю лексичною структурою, що свідчить про цікаві й складні дивергентні та конвергентні процеси в межах кожної фразеологічної системи.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КАЗОК БРАТІВ ҐРІММ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Автор: **Гайдук Наталія Ігорівна**, учениця 10 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Семенець О.Р.**, вчитель німецької мови.

Актуальність теми обумовлена тим, що на сьогодні казкам і казковим персонажам у лінгвістичних дослідженнях приділяється дуже мало уваги. Ми забуваємо про те, що коли людина пише казки, вона вкладає в них свої почуття, душу, любов до тварин, природи. Потрібно зауважити, що в казках значне місце приділяється тваринам, їх образу

та внутрішньому світу. Дослідження рис характеру, поведінки, інших особливостей казкових героїв дозволяє ближче познайомитися з культурою цілого народу. Під час читання казки перед нами постають образи, з допомогою яких ми можемо зрозуміти, кого символізує той чи інший персонаж, до якого народу належить, і виявити його особливості. Читач може уявити себе головним героєм, відчувати і пройти весь його шлях від початку до кінця казки. Ми не повинні забувати й про те, що головною функцією казок є виховна функція. Дякуючи такій функції, у читачеві виховується любов до навколишнього світу, до людей. Окреслена тема є важливою з огляду на те, що в Україні, у тому числі й на Закарпатті, історично проживають тисячі етнічних німців, про етнопсихотип, яких годилось би знати більше. У цьому випадку ми розглянемо текст німецьких казок і особливості німецького народу та порівняємо їх з українською культурою.

Об'єктом нашого дослідження виступає процес формування особистості засобами дитячого фольклору, а саме казками, **предметом** – можливість використання німецької казки у контексті діючої у нас навчально-виховної системи.

Казки братів Ґрімм знайомі нам з дитинства. Читаючи деякі з них в оригіналі, можна помітити жорстокість в описі окремих подій або невідповідність окремих деталей тексту оригіналу і перекладу. Казки братів Ґрімм в іншому виданні, адаптовані до дитячого сприйняття, не містять опису «страшних» подій. Напевно, невипадково.

Метою нашого дослідження є виявлення особливостей перекладу казок братів Ґрімм для дітей шкільного віку та причин змін авторського тексту перекладачами. Для цього були поставлені наступні **завдання**:

- вивчити творчість братів Ґрімм;
- порівняти оригінал творів з декількома варіантами перекладів;
- ознайомитися з особливостями дитячої психології;
- провести анкетування серед учнів 5, 6, 7, 9, 10 класів з метою надання переваг тому чи іншому варіанту перекладу, аналіз результатів анкетування.

Теоретична цінність роботи – це порівняння українських та німецьких зразків дитячого фольклору, зокрема казок братів Ґрімм, дослідження особливостей перекладу казок братів Ґрімм українською мовою, доведення необхідності практичного використання німецьких казок в діючій навчально-виховній моделі змісту освіти в Україні (зокрема в місцях компактного проживання німецької національної меншини).

Практична цінність науково-дослідницької роботи полягає в тому, що після дослідження отримані результати та зроблені висновки можна використовувати при читанні лекцій з теорії літератури, зокрема дитячого фольклору, у лекціях з дитячої психології. Отримані знання можна застосувати також у роботі з учнями на уроках німецької мови та в роботі театральних гуртків, написанні науково-дослідницьких робіт з цієї теми.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ТА СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НІМЕЦЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК

Автор: **Дещинська Марія Анатоліївна**, учениця 11 класу, навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Янів Р.С.**, кер. гуртка РМАНУМ, вчитель німецької мови, Заслужений вчитель України.

Актуальність дослідження зумовлена загальною тенденцією сучасної лінгвістики до вивчення мовної форми певних аспектів фольклору народу і його впливу на духовний розвиток молодого покоління. Кожна людина протягом життя вживає 200-300 прислів'їв, цінність яких обумовлена стислістю викладу і ємністю переданого сенсу в спілкуванні.

Мета роботи полягає в подальшому пошуку мовних еквівалентів німецьких прислів'їв та приказок в українській і англійській мові та в дослідженні функціонування прислів'їв та приказок у деяких

галузях людського спілкування. Досягнення поставленої мети здійснюється шляхом вирішення таких **завдань**:

- дослідити лексико-граматичні особливості німецьких прислів'їв та приказок;
- вивчити палітру художньо-виражальних засобів;
- знайти мовні еквіваленти німецьких прислів'їв та приказок в українській і англійській мові;
- аналізувати функціонування прислів'їв та приказок у деяких галузях людського спілкування.

Результативність дослідницької роботи:

- досліджено різноманітність лексико-граматичних структур прислів'їв та приказок і проведена їх класифікація;
- вивчено палітру художньо-виражальних засобів: порівняння, персоніфікація, контраст, паралелізм, зорові образи, метафори;
- здійснено пошук мовних еквівалентів німецьких прислів'їв та приказок в українській і англійській мові;
- проаналізовано функціонування прислів'їв та приказок у деяких галузях людського спілкування.

Особливий вид народної поетичної творчості, прислів'я і приказки, небезпідставно можуть сприйматися як пам'ятки не лише літератури, а й історії, філософії, логіки, мови, – адже вони дають поживу для дослідницької думки представників різних гуманітарних наук та конкретних науковців.

Народна мудрість твердить «Мудрі прислів'я ніколи не набридають», тому вони завжди актуальні й повчальні, прикрашають літературу і мистецтво.

«МОВА МОЛОДІ» В СУЧАСНІЙ ГЕРМАНІСТИЦІ

Автор: **Карпюк Тетяна Андріївна**, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Наукові керівники: **Бісовецька Т. В.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, в. о. доцента Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету; **Попенко Л.**, вчитель німецької мови, зав. кафедри німецької мови Рівненської гуманітарної гімназії.

У дослідженні розглянуто особливості функціонування «мови молоді» в сучасній германістиці, її походження, проаналізовано найпоширеніші молодіжні висловлювання, які функціонують в сучасних молодіжних німецьких журналах «Perfekt» та «Deins!».

Мета даної розвідки полягає в дослідженні існування німецької «мови молоді» в сучасному форматі та висвітлення її у німецьких журналах «Perfekt» та «Deins!».

Згідно з даною метою ставляться наступні **завдання**:

- познайомитися із загальним визначенням «мови молоді» та історією її виникнення;
- узагальнити проблеми ідентифікації «мови молоді»;
- проаналізувати причини виникнення «мови молоді»;
- відібрати в ході опрацювання німецьких мас-медіа найпоширеніші висловлювання молоді;
- угрупувати відібрані висловлювання за їх позитивним та негативним забарвленням і за частинами мови;
- визначити у відсотковому співвідношенні кількісну перевагу того чи іншого аспекту угруповання.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що нині «мова молоді» часто зустрічається в німецьких мас-медіа, і українська молодь, використовуючи їх, не завжди розуміє зміст молодіжних висловлювань (у тлумачному словнику не завжди можна знайти їх пояснення, як показало дослідження), то доцільним було роз'яснити найпоширеніші висловлювання для кращого розуміння мови молоді. За основу даного дослідження було взято німецькі молодіжні журнали «Perfekt» та «Deins!», що також було актуальним, оскільки ми мали можливість прослідкувати елементи молодіжної мови у комунікації німецьких підлітків. Це дало можливість краще зрозуміти суть та значення мови молоді в житті німецького суспільства.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ МОДАЛЬНОЇ ЧАСТКИ

Автор: **Мерко Анастасія Степанівна**, учениця 10 класу Гощанської районної гімназії.

Науковий керівник: **Пришнівська Л.В.**, вчитель німецької мови.

Актуальність вибраної теми визначається необхідністю вивчення побутово-розмовної німецької мови, яка немислима без модальних часток, і їх вживання у процесі спілкування обов'язкове, адже вони передають найтонші відтінки змісту, надають мові емоційного забарвлення, жвавості, гнучкості і неповторного колориту природного спілкування між співрозмовниками. Розмовна мова без модальних часток сприймається носіями мови як суха, нелюб'язна, занадто категорична.

Найбільш доступною та найпоширенішою формою комунікації на даному етапі визнано листування електронною поштою (E-mail – листування), тексти якого і були використані у даному дослідженні, оскільки представляють собою яскравий приклад розмовної мови у процесі неформального спілкування. Тому мета даної наукової роботи – визначити функції та семантику модальних часток.

З'ясовано, що загальною семантико-синтаксичною функцією модальних часток є вираження відношення мовця до його співрозмовника і до того, що повідомляється. Модальні частки надають різні смислові відтінки окремим словам і групам слів.

Здійснивши аналіз функціонально-семантичних параметрів, нам вдалося визначити, що найбільш уживаними модальними частками є: *aber, auch, ja, doch, mal, schon*. У ході дослідження було виявлено і функціонування сполучень модальних часток: *auch mal, doch auch, ja doch, doch mal, denn mal* та інші і вияснилося, що вони виконують функцію підсилення емоційного забарвлення висловлювання.

У носіїв мови процес вибору і використання модальних часток є автоматизованим і завжди ситуаційно зумовленим. Для тих, хто вивчає німецьку мову як іноземну, використання модальних часток становить певну проблему. Адекватне ж володіння навичками німецького розмовного мовлення передбачає правильне вживання модальних часток.

РОЗВИТОК НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ПІД ВПЛИВОМ ІНТЕРНЕТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Автор: **Петрова Катерина Олегівна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Бісовецька Т.В.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, в. о. доцента Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету.

Актуальність дослідження визначається, необхідністю лінгвістичного висвітлення способів і засобів сучасної німецької мови Інтернету, роллю комп'ютерної галузі у збагаченні словникового складу німецької загальноновживаної мови, необхідністю теоретичного узагальнення системних змін у лексичній системі німецької мови під впливом Інтернет-мови. Усе зазначене вимагає вивчення позамовних чинників запозичення лексики комп'ютерної галузі й технологій у систему німецької мови-реципієнта, шляхів їхнього надходження, способів запозичення та інтеграційних процесів у системі німецької мови.

Метою цієї роботи є дослідження за допомогою літератури та інформації Інтернету впливу

Інтернет-мови на сучасну німецьку мову. Мова як засіб спілкування має яскраво виражений соціальний характер, де суспільні функції активно впливають на її структуру і багато в чому визначають її розвиток. У цьому плані комунікативний статус і сутність мови комп'ютерників складає теоретичний і практичний інтерес. Розгляду саме цього питання і присвячена дана робота. І щоб повною мірою відповісти на всі поставлені запитання, спершу слід розглянути, у чому ж таки полягає феномен мови Інтернету.

Для розв'язання поставленої мети формулюються такі **завдання**:

- визначити поняття «комп'ютерний жаргон» і його місце в системі понять лінгвістики;
- схарактеризувати роль КОК в історичному процесі розвитку людської комунікації, культури і цивілізації;
- описати Інтернет спілкування як реалізацію важливої функції мови;
- розглянути структуру, зміст та стабільність Інтернет-мови .

З огляду на це, **об'єктом** вивчення є комп'ютерне спілкування, що трактується як комунікативна подія, яка відбувається у режимі реального часу і здійснювана за допомогою чи пов'язана з роботою комп'ютера.

Як **предмет дослідження** розглядаються мовні характеристики комп'ютерного спілкування як різновид КОК, а також функціональних параметрів, зумовлених спонтанним, фатичним і неформальним характером полілогічного спілкування.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що здійснено спробу дослідити шляхи збагачення німецької загальноповсякденної мови лексикою комп'ютерної галузі й технологій. Питання вивчення німецької мови в мережі Інтернет, на жаль, у школі не вивчаються.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТАРОВИННИХ МОВНИХ ФОРМ І ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ЗАСОБІВ У КАЗКАХ БРАТІВ ҐРІММ

Автор: **Смалюк Софія Василівна**, учениця 10 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Янів Р.С.**, керівник гуртка РМАНУМ, учитель німецької мови, Заслужений вчитель України.

Кожна молода людина читає протягом свого життя велику кількість народних казок. Цінність їх полягає у впливі на духовний розвиток людини, її світогляд та знання.

Актуальність даного дослідження зумовлена загальною тенденцією сучасної лінгвістики до вивчення мовних явищ у старовинних літературних джерелах та їх впливом на розвиток мови.

Наукова новизна полягає в проведенні дослідницького аналізу збереженого народного слова і літературно-художньої обробки німецьких казок.

У роботі поставлено **мету**:

- досліджувати старовинні мовні форми німецького фольклору у збірці казок братів Ґрімм;
- проаналізувати використання авторами літературно-художніх засобів;
- вивчити та дати інтерпретацію використання позитивних та негативних образів і символів казок;

Результати проведеної дослідницької роботи:

- досліджено збереження у казках братами Ґрімм таких старовинних мовних форм: синонімічні фольклорні назви тварин та осіб («Die Bremer Stadtmusikanten», «Der Froschkönig oder der eiserne Heinrich», «Die sieben Schwaben», «Tischchen deck dich Goldesel und Knüppel aus dem Sack»), гумористичні примовки та римовані ігри слів: («Frau Holle», «Sneewittchen», «Aschenputtel», «Der Wolf und die sieben jungen Geißlein»), використання старовинних назв та римованих ігор слів у діалогічному мовленні («Das Waldhaus», «Rotkäppchen», «Tischchen decke dich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack»), застарілих слів та виразів («Hans im Glück», «Tischchen deck dich Goldesel und Knüppel aus dem Sack»).
- проаналізовано використання авторами літературно-художніх засобів: епітетів («Der Hase und der

Igel», «Rotkäppchen», «Der Riese und der Schneider»), метафор («Rotkäppchen», «Der Hase und der Igel», «Rapunzel», «König Drosselbart», «Schneeweißchen und Rosenrot») персоніфікацій («Der Riese und der Schneider», «Rotkäppchen», «Die Bremer Stadtmusikanten»), порівнянь («Aschenputtel», «Schneewittchen», «Vom Fischer und seiner Frau») та синонімічних виразів («Katze und Maus in Gesellschaft», «König Drosselbart», «Hans im Glück», «Schneeweißchen und Rosenrot»);

- вивчено та подано інтерпритацію позитивних та негативних образів і символів казок («Der Froschkönig», «Aschenputtel», «Dornröschen», «Schneewittchen», «Hänsel und Gretel».)

У казках Ґрімм відсутні розгорнуті психологічні мотивування, описовість мінімальна, проголошується «буденність» дива, відсутні моралізуючі елементи. Казкам братів Ґрімм притаманна зрозумілість і простота викладу, доступність сприйняття. Цим здебільшого пояснюється і популярність «Дитячих і родинних казок». Як об і Вільгельм Ґрімм заклали основи наукового та літературного підходу до публікацій пам'яток народної творчості, внесли важливий внесок у фольклористику. Вивчення натомість спадщини самих братів Ґрімм та їхніх послідовників оформилося в школу ґріммознавства.

Дослідження проводилося з **метою** засвоєння принципів лінгвістичного та літературознавчого аналізу казок, їх фольклорної основи. Брати Ґрімм підняли галузь німецького фольклору та лінгвістики на новий науковий рівень.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЗАГАДОК ЗА ЇХ СТРУКТУРОЮ ТА СЕМАНТИКОЮ

Автор: **Хорішман Роман Сергійович**, учень 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Бісовецька Т.В.**, кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, в. о. доцента Рівненського інституту слов'язнознавства Київського славістичного університету.

Актуальність наукової роботи визначається необхідністю перегляду традиційних і вироблення нових підходів щодо вивчення текстів загадок із залученням сучасних наукових підходів.

Мета дослідження полягає у виявленні та систематизації лінгвокультурологічних особливостей українських і німецьких народних загадок з урахуванням специфіки їх структури, семантики та прагматики.

Загадка – жанр усної народної творчості, дотепне запитання, часто у віршованій формі і є в фольклорі всіх народів світу.

Вивчення народних загадок здійснюється шляхом їх зіставлення з такими одиницями мови, як речення й текст. Незважаючи на схожість зовнішньої та внутрішньої форми речення та тексту народної загадки, її план вираження набуває довершеності лише за поєднання обох складників – образної частини й відгадки.

Створити загадку – це стисло описати за допомогою певних яскравих метафоричних образів кілька найбільш характерних для предмета чи явища ознак. Відгадати ж її можна лише шляхом логічної заміни метафоричних образів на реальні, адже між предметами та створеними метафоричними образами існує помітна подібність, яку й покладено в основу образу: подібність їх зовнішнього вигляду; подібність за кольором; подібність їх внутрішньої організації; подібність функцій та ролі, що вони відіграють у житті людини; подібність за особливостями руху, співвідношенням нерухомого й рухомого.

Аналіз українських і німецьких народних загадок дозволив виділити такі моделі переносу значення: 1) *предмет* → *предмет*; *фізичне явище* → *психічне явище*; *істота* → *істота* (*тварина* → *людина*, *людина* → *тварина*, *тварина* → *тварина*); *неістота* → *істота* (*предмет* → *людина* і *предмет* → *тварина*); *істота* → *неістота* (*особа* → *предмет* і *тварина* → *предмет*) (персоніфікація).

Згідно з результатами аналізу фактичного матеріалу, у більшості українських і німецьких народних загадок – образні частини оформлені як розповідні речення. Більшість українських

народних загадок – конституюється у вигляді простого судження й виражена у формі простого речення. Німецькі народні загадки – це складні судження, що мають форму складнопідрядного чи складносурядного речення.

Дослідження прагматичних особливостей українських і німецьких народних загадок і аналіз специфіки їх функціонування у мовленні дозволив виділити дві великі групи висловлень: загадки-розповіді і загадки-запитання.

Представників українського та німецького народів цікавлять різні категоріальні ознаки предметів і явищ дійсності, які представляють в переінтерпретованому вигляді *людину* та *природу*. Це показує «життя» у його національному фольклорно-міфологічному та літературному контекстах.

Текстам українських народних загадок більшою мірою притаманна образність і конкретизація образу, великого значення набуває також символіка кольорів, у них частіше актуалізується емоційно-оцінна лексика. У німецьких народних загадках, навпаки, більше уваги приділено зображенню зовнішнього вигляду та практичного призначення предметів дійсності.

У текстах українських і німецьких народних загадок знайшли втілення багатогранність та унікальність людини в усіх сферах її життєдіяльності.

СЕКЦІЯ «ФРАНЦУЗЬКА МОВА»

ОБРАЗИ-СИМВОЛИ У ЗБІРЦІ ШАРЛЯ БОДЛЕРА «КВІТИ ЗЛА»

Автор: **Царук Ірина Віталіївна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів №13.

Наукові керівники: **Селінова Є.М., Фінчук Г.В.**, вчителі французької мови.

Актуальність теми полягає в тому, що творчість поета-символіста викликає постійну зацікавленість та різноманітність його сприйняття читачами та дослідниками. Поет дає нам можливість «осягти нове» у поетичній творчості.

Об'єктом наукової роботи є поезії зі збірки «Квіти зла».

Предмет дослідження – образи-символи у поезії Шарля Бодлера та їхнє художнє функціонування.

Мета наукової роботи – дослідити особливості новаторської естетики Шарля Бодлера і презентувати свої перекладацькі спроби.

Для реалізації нашої мети було вирішено визначити своєрідність світогляду й естетики Бодлера, дослідити провідні мотиви збірки «Квіти зла», інтерпретувати образи-символи у власних перекладах поезій: «Hymne à la Beauté», «Une charogne», «Le Voyage» (фрагменти).

Збірка «Квіти зла» наповнена глибоким філософським змістом, у центрі якого – напруженість творчої особистості, яка шукає саму себе та прагне осягнути незнане досі. Символ є найактивнішим виражальним засобом у поезії Бодлера. Досліджено, що символ у «Квітах зла» допомагає митцеві відшукати «відповідності» між явищами, між реальним і таємничим світом. Основними художніми прийомами у творенні образів-символів є контрастність і метафоричність. Осяйні образи у Бодлера є ключовими. В них мрії та ідеали поета, що втілюють красу і гармонію буття.

Дослідивши образи-символи у поезії Шарля Бодлера та їхнє художнє функціонування, ми дійшли висновків, що своєрідність світогляду та естетики Бодлера пояснюється трагічністю особистості митця та неординарністю його творчої натури, і саме тому Добро і Зло у Бодлера виступає джерелом Прекрасного. Шарль Бодлер – зачинатель французького символізму, адже художні доміанти його поезій – контраст і символіка, а образ-символ у поета набуває експресивного вираження. Власні перекладацькі спроби – самореалізація у творчому осягненні поезій Ш.Бодлера.

ПРОЦЕС ЗБАГАЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НЕОЛОГІЗМАМИ

Автор: **Тарасюк Олена Вікторівна**, учениця Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів №13.

Науковий керівник: **Селінова Є.М.**, вчитель французької мови.

Метою науково дослідницької роботи є простежити на сучасному етапі новий поштовх до більш уважного і детального вивчення неологізмів.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, щоб визначити джерела поповнення французької мови неологізмами, дослідити причину їх появи.

Завдання наукової роботи проаналізувати живий процес утворення слів; варіації і розвиток словника у формі і смислі, виявлення нових слів та значень, аналіз факторів їх появи, вивчення засобів їх утворення, розробка принципів відношення до них (їх прийняття чи неприйняття носіями мови) та їх лексикографічної обробки (фіксація в словниках затвердження значень).

Процес збагачення мови за рахунок раніш невідомих одиниць проходить постійно, освіжаючи та оновлюючи мову, приводячи її у відповідність до потреб людей та змін, що постійно відбуваються в світі. Ось чому вивчення системи словотвору французької мови, її компонентів, ступенів їх активності, продуктивності та варіативності є таким необхідним. Бурхливий розвиток усіх областей сучасного людського життя знайшов своє відображення в мові, особливо на лексичному рівні. Еволюція лексики – це не просто зміна складових словника. Виходячи з того, що «поняття мови включає динаміку мови як діяльності», ми спробували розглянути основні проблеми неології в аспекті діяльнісного підходу до мови, проаналізувати фактори появи нових слів та співвіднести їх з прагматичними потребами суспільстві в цілому, окремої соціальної групи, окремого індивіда.

СЕКЦІЯ «РОСІЙСЬКА МОВА»

МЕТАФОРА В ЦИКЛІ СОНЕТІВ О.О. КОНДРАТЬЄВА «СЛАВЯНСКІЕ БОГИ»

Автор: **Аладько Ольга Дмитрівна**, учениця 11 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Науковий керівник: Бісовецька Л.А., кер. гуртка РМАНУМ, канд. філол. наук, доцент Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету.

Об'єктом дослідження являється цикл сонетів А. А. Кондратьєва «Славянские боги».

Предмет дослідження – метафора і її роль в циклі А. А. Кондратьєва «Славянские боги».

Целью роботи являється виявлення і спроба класифікації моделей метафорического переносу в циклі А. А. Кондратьєва «Славянские боги».

Робота состоит из введения, двух глав (теоретической и практической), выводов и списка литературы.

Во введении определяются актуальность, цель, задачи, практическая ценность работы, методы исследования и структура работы.

В первой главе «Метафора с точки зрения современной науки о языке» обосновываются основные теоретические положения работы, терминология и методика исследования.

Во второй главе «Классификация метафор в цикле «Славянские боги» предлагается опыт описания моделей метафорического переноса.

В выводах подводятся итоги проведенного анализа. Значительное количество метафорических переносов в сонетах А. А. Кондратьева можно считать как художественными, так и «стертыми». Например, метафора *жгучий взгляд* (*От той, что прежде мне дарила жгучий взгляд* («Волос II»)) все еще сохраняет образность, но в то же время часто употребляется в повседневной речи. Языковая может быть разделена на идентифицирующую и предикатную. Идентифицирующая метафора описывает сам объект, сосредоточена на его характеристиках, рассказывает слушателю, каков он: *И леший слушает тот сладостный напев* («Леший II»). Предикатная метафора направлена на действия, показывает, каким образом объект существует либо действует: *Я мир земле дарил* («Волос I»).

ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

СЕКЦІЯ «РЕЛІГІЄЗНАВСТВО ТА ІСТОРІЯ РЕЛІГІЇ»

БРАТСТВО ІМ. КНЯЗІВ ОСТРОЗЬКИХ: ЗАСНУВАННЯ, ОСНОВНІ ВІХИ ІСТОРІЇ, ПАМ'ЯТКООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ

Автор: **Саханчук Віталій Володимирович**, учень 11 класу комунального закладу «Бугринський агротехнічний ліцей і загальноосвітня школа І-ІІ ст. Гощанської районної ради Гощанського району.

Науковий керівник: **Саханчук В.В.**, вчитель історії та правознавства.

Силами місцевої інтелігенції 1909 р. в Острозі було створено Братство імені князів Острозьких. Уже з перших років діяльність цього братства була спрямована на об'єднання зусиль усіх зацікавлених історією рідного краю з метою її вивчення і популяризації.

Мета дослідження: комплексне дослідження діяльності Братства імені князів Острозьких. У ході дослідження наголошено, що світські та церковні очільники Російської імперії всіляко сприяли виникненню та розширенню мережі православних братств як засобів зміцнення позицій Російської православної церкви. Акцентовано на тому, що саме на православні братства на теренах Правобережжя, зокрема й Волині, покладался обов'язок реалізувати дії, спрямовані на обмеження впливу на населення Римо-католицької церкви та сектантських течій. Доведено, що обставини заснування та діяльність Братства імені князів Острозьких засвідчують, що саме освітньо-культурна та пам'яткоохоронна діяльність стала чи не найбільш вагомим за своїми результатами напрямом діяльності як цього, так і інших православних братств на Волині в другій половині XIX – на початку XX ст. З'ясовано, що зусиллями Імператорської Археологічної Комісії і волинських пам'яткознавців на початку XX ст. була відновлена і набула функціонального призначення самотутня пам'ятка української архітектури – Вежа Мурована. Доведено, що особливу роль у постанні та діяльності Братства імені князів Острозьких відіграли М. Тучемський та Й. Новицький. З'ясовано, що членами Братства була здійснено значну роботу в галузі музейництва, зокрема, ними було зібрано значну колекція рукописних і стародрукованих книг, частина яких є окрасою низки музейних закладів Острога.

ІСТОРІЯ ЦЕРКОВ У С.КИСОРИЧІ

Автор: **Бричка Ігор Вікторович**, учень 9 класу, вихованець історико-краєзнавчого гуртка Рокитнівського будинку дітей та молоді.

Науковий керівник: **Несенчук К.І.**, керівник історико-краєзнавчого гуртка Рокитнівського будинку дітей та молоді.

Вивчення історії церкви має першочергове значення для відтворення цілісної картини нашого минулого. Адже церкви прикрашають, облагороджують наше життя, радують око, умиряють душу і зовнішньою зримою красою, і гармонійною піснею дзвонів.

Обрана для дослідження тема відзначається подіями й процесами, які відбувалися в церковно-релігійному житті нашого села Кисоричі.

Науково-дослідна робота є комплексним дослідженням історії релігійного життя, особливості будови церков на території села Кисоричі. В роботі досліджено стан православної церкви, значення храмових споруд, визначено чинники, що впливали на процес їх існування.

Опрацьовуючи дану проблему ми ставили за мету дослідити історію православ'я в селі Кисоричі, визначити особливості релігійного життя села.

У науковій роботі було визначено особливості та тенденції розвитку духовного життя кисорчан, проаналізовано вплив суспільно-політичних та економічних процесів на церковну ситуацію в селі, визначено значення церковних символів, особливості будови храму та проаналізовано процес створення й існування церков.

Православна Церква протягом всього свого існування на теренах нашого села дійсно впливала на процес творення української нації, виховувала душу народу, формувала його світоглядні цінності. Які б труднощі не зазнавав наш люд, завжди він тягнувся до духовної скарбниці, до нашої православної церкви.

ВОЛИНСЬКА ЄПАРХІЯ РОСІЙСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ КІНЦЯ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.: СТАН ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Автор: **Шевчук Олександр Вікторович**, учень 10 класу Здовбицької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Слободянюк С.І.**, вчитель історії.

Сьогодення нашого народу постає в дуже сумнівному характері відносно культури, духовності та й взагалі в надбанні будь-яких цінностей. На даному етапі розвитку церкви, всі хто належить до її лона, а в основному священослужителі, повинні проводити активну місіонерську діяльність для того, щоб навертати до істинної віри ті душі, які ще її не пізнали. Одним з головних аспектів для цього є дослідження певної території, в даному випадку єпархії, її діяльності, життя. Саме ось такі дослідження допоможуть збагатити духовний світ, зацікавленість історією християнства на своїй території молоді. Волинська православна єпархія стала об'єктом дослідження для небагатьох краєзнавців, тому актуальність цієї теми порушується у деякому плані саме в контексті подальшого, можливо менш ефективного дослідження. Протягом років церква, а в ній і Волинська єпархія, насаджувала зерна культури серед народу, які з роками процвітали. Щоб відродити їх потрібно в першу чергу звернутись до витоків історії, не дарма ж запевнюють «народ, який не знає свого минулого, не вартий майбутнього». Підняття цієї теми сприятиме кращому уявленню волинян про розвиток церкви і духовних цінностей, а також зміцнить їх думку про православне життя.

Систематичне вивчення проблем, які склалися в Православній церкві, допоможе виробити нові ідеї і підходи, придатні для формування в суспільстві атмосфери терпимості і взаєморозуміння, яке приведе до об'єднання православної церкви в Україні.

Мета дослідження: метою дослідження є здійснення комплексного історико-релігієзнавчого аналізу стану та окремих аспектів функціонування православної Волинської єпархії Російської православної церкви в кінці ХІХ – на початку ХХ століть.

Об'єкт дослідження: Волинська єпархія Російської православної церкви кінця ХІХ — початку ХХ століть.

РОЛЬ РОДИНИ КНЯГИНИ АНАСТАСІЇ ГОЛЬШАНСЬКОЇ В РОЗВИТКУ ДУХОВНО-ОСВІТНЬОГО ЖИТТЯ КРАЮ

Автор: **Стасько Олена Олександрівна**, учениця 11 класу Селецької загальноосвітньої школи I-III ступенів Дубровицького району.

Науковий керівник: **Черпак Л.М.**, вчитель Селецької ЗОШ I-III ст., спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист.

Мета нашого дослідження розкрити значення та вагомий внесок родини княгині Анастасії Гольшанської в духовно-освітнє життя краю.

Теми «Роль родини княгині Анастасії Гольшанської в розвитку духовно-освітнього життя краю» в деякій мірі торкалися науковці, Рожко В. «Православні монастирі Полісся», Бухало Г. «Дерманський Святотроїцький монастир», Федоришин М. «Українська першокнига». Однак вона висвітлена недостатньо, адже не видно ґрунтовного дослідження, у якому було б повністю розкрито всі події, пов'язані з темою.

Головні завдання дослідження: опрацювати джерельну базу з даної теми, описати історію родини княгині Анастасії Гольшанської, створити родовідне дерево, виявити рівень історичної пам'яті про духовно-освітню діяльність княжої родини в пам'яті сучасних мешканців, виявити маловідомі історичні джерела і ввести в науковий обіг, окреслити впливовість княжої родини на місцеве населення Дубровиччини, окреслити форми і методи просвітництва, яке здійснювалося під егідою представників княжого роду Гольшанських, встановити імена невідомих до тепер представників княжого роду Гольшанських.

Джерельною базою нашого дослідження стали опубліковані документи і матеріали. Зокрема, архів князів Сангушків, а також матеріали подані як додатки у книгах Рожко В., Попенка В., Федоришина М. Важливе значення мають матеріали усної історії. Зокрема, матеріали опитаних мешканців Ракович М., Стасько Є., Кузіної Н., Ракович П.; документи і матеріали церковного архіву Свято-Миколаївського храму в м. Дубровиця, де зосереджено документи «Заявление прихожан», «Опись церковного имущества», список церковної ради тощо.

ДУХОВНА ТА ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ НЕДІЛЬНИХ ШКІЛ (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ НЕДІЛЬНИХ ШКІЛ СВЯТО-ТРОЇЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА СВЯТО-ПОКРОВСЬКОГО СОБОРУ М. САРНИ)

Автор: **Добриднік Лариса Вячеславівна**, учениця 11 класу Сарненської загальноосвітньої школи II ст. – економіко-правового ліцею «Лідер».

Науковий керівник: **Дибач Т.А.**, учитель української мови та літератури.

Актуальність дослідження цих проблем та недостатнє висвітлення процесу формування християнських цінностей та художньо-естетичних смаків у молоді і зумовили вибір теми нашої науково-дослідницької роботи: «Духовна та художньо-естетична діяльність недільних шкіл (на прикладі роботи недільних шкіл Свято-Троїцької церкви та Свято-Покровського собору м. Сарни)».

Мета дослідження – здійснити цілісний історико-педагогічний аналіз джерельної бази з проблем діяльності недільних шкіл, виявити їх навчально-виховні засади й особливості.

Об'єктом нашого дослідження є становлення та розвиток недільних шкіл в Україні, а предметом

– процес художньо-естетичного та духовного виховання дітей в недільних школах Свято-Троїцької церкви та Свято-Покровського собору м. Сарни.

Духовно-моральна криза українського суспільства потребує термінового повернення до духовних джерел. Україна історично була християнською державою і повернення до християнських норм моралі та етики допоможе їй відродитися і зайняти відповідне місце серед європейських країн. Відродження християнської моралі може змінити суспільство, і перш за все цього потребує молодь.

В умовах сучасного суспільства у вихованні і навчанні підростаючого покоління очевидна потреба в об'єднанні зусиль сім'ї, школи та церкви з метою створення єдиного педагогічного простору, в якому б закладалася правильна ієрархія життєвих цінностей і формувалася цілісна особистість, виховувались би та розвивались художньо-естетичні смаки. Сьогодні це завдання окремо розв'язати не під силу ні сім'ї, ні школі, ні церкві. Тільки разом, досягаючи духовної єдності основних учасників педагогічного процесу, ця мета буде досягнута.

СВЯТІ МІСЦЯ – ПОЧАЇВСЬКА ЛАВРА ТА ДЖЕРЕЛО СВЯТОЇ АННИ В ОНИШКІВЦЯХ – ЯК ФЕНОМЕН НАРОДНОЇ РЕЛІГІЙНОСТІ НА ВОЛИНІ

Автор: **Петровська Марія Сергіївна** учениця 10 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів №23.

Науковий керівник: **Борщевич В.Т.** канд. іст. наук.

Упродовж тисячолітньої історії християнства в українських землях витворено народні форми пошанування місць особливого проявлення присутності Бога, Діви Марії, святих. На Волині є низка монастирів, скитів, святих джерел, пов'язаних з різними подіями церковної історії, з чудесами Божими, котрі стали об'єктами паломництва віруючих. Метою дослідження є прагнення об'єктивного розуміння феномену святих місць Волині.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено хронологічні та територіальні рамки, мету і завдання, об'єкт та предмет дослідження, методи роботи, окреслено наукову новизну одержаних результатів.

Перший розділ присвячено з'ясуванню ролі угодників, чудотворних ікон та демонстрацій присутності Бога в історії Української церкви, у виникненні та розвитку святих місць на території Волині. Культ Божої гори, чудотворної ікони Почаївської Богородиці, мощів Преподобного Іова Почаївського досліджено у другому розділі. Особливості духовного статусу джерела Святої Анни в с. Онішківці, заходи радянської тоталітарної системи проти народної релігійності проаналізовано у третьому розділі.

Викладені положення дозволяють зробити такі узагальнення:

Святі місця Волині як феномен народної релігійності – це потужний духовний потенціал, що спонукає особистість до самовизначення, внутрішньої зосередженості і душевних переживань. Феномен народної релігійності полягає у прощах, переказах, особливих молитвах до місцевих угодників, поширенні копій ікони Почаївської Богородиці в храмах Волині й оселях волинян, щорічних хресних ходах у Почаїв. Серед найцінніших духовних пам'яток України особливе місце посідає м. Почаїв. Божа гора Почаївська – місце подвижництва численних монахів. Понад чотириста років у Почаївській лаврі перебуває чудотворна ікона Пресвятої Богородиці. За 110 років зафіксовано 539 дивовижних зцілень за молитвами до образу. Джерело Святої Анни – місце таїнства, численних зцілень, визначний духовний осередок. У 40-80-х роках ХХ століття радянська влада намагалася знищити святе місце.

РЕЛІГІЙНА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ВОЛИНІ І ПОЛІССІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Автор: **Туренко Юлія Анатоліївна**, учениця 10 класу Кисорицької загальноосвітньої школи I-III ст., вихованка історико-краєзнавчого гуртка Рокитнівського будинку дітей та молоді.

Науковий керівник: **Несенчук К.І.**, керівник історико-краєзнавчого гуртка Рокитнівського будинку дітей та молоді.

20-30-ті роки ХХ ст. наповнені неоднозначними, суперечливими і складними сторінками у взаєминах між двома народами. У роки Другої Речі Посполитої більшість поляків вважала, що її незалежність без земель, які до поділу належали Речі Посполитій, є неповною. Вони не помічали, що це земля українців, з якими вони довго жили в одній державі, що вони теж мають свої права. Обидві сторони виставляли рахунки кривд, іноді справедливі, що ґрунтувалися на непорозуміннях.

Метою наукової роботи є виявлення в процесах та подіях міжвоєнного періоду стану української православної релігії та церкви і встановлення місця релігійного чинника в політиці польського уряду. А також дослідити вплив суспільно-політичних та економічних процесів на церковну ситуацію, визначити форми та методи боротьби польської влади проти православ'я, а також масштаби утисків застосованих до православного населення Волині та Полісся.

У дослідженні особливої увагу було приділено польсько-українським відносинам в Рокитнівському районі. Саме тут у міжвоєнний період проходив польсько-радянський кордон. Ця тема обрана не випадково, адже про даний період конфесійного життя Рокитнівщини практично немає досліджень. Цей період нашої історії привертає увагу тим, що процеси колонізації, ревідикації, які проходили в основному на Волині, Галичині, Холмщині, торкнулися і Полісся, особливо в прикордонній зоні.

РЕЙМСЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ – НАЙДАВНІШИЙ СВЯЩЕННИЙ РУСЬКИЙ МАНУСКРИПТ

Автор: **Антонюк Вікторія Олександрівна**, учениця 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім. Т.Г. Шевченка.

Науковий керівник: **Антонюк Т.О.**, вчитель історії та правознавства, спеціаліст вищої категорії, старший вчитель Костопільської ЗОШ I-III ст. №3.

Місяцеслов, знаний як Реймське Євангеліє, є найдавнішою оригінальною пам'яткою української книжності. Як весільний посаг привезла його у Францію дочка Ярослава Мудрого Анна. Саме на цій книжній пам'ятці присягатимуть французькі королі, навіть не підозрюючи про її київське походження.

Історія Реймського Євангелія стала загадковою для багатьох дослідників. З нею пов'язана велика кількість гіпотез, припущень, легенд.

Найдавніший київський княжий кодекс мусив пережити певний катаклізм, внаслідок якого від списку чотирьох канонічних Євангелій та Місяцеслову залишилось лише шістнадцять знаних нині аркушів – два зошити місяцесловної частини.

Саме кириличні зошити Реймського Євангелія є стародавньою пам'яткою київської книжності й водночас одним із найдавніших автентичних зразків української мови – під цим оглядом його випереджують хіба що поодинокі найстаріші написи, виявлені на стінах Софійського собору. Проте цим значення реймського фрагменту не обмежується. Це ще також найстарший рукопис із середовища княжого скрипторію першої половини ХІ ст.

Для української науки Старокиївське Реймське Євангеліє досі існує винятково через короткі згадки на сторінках оглядових видань та популярної літератури.

Воно так і не посіло належного місця серед українських культурних надбань, фактично надалі залишається маловідомим. Реймський фрагмент — не лише найдавніший київський оригінальний рукопис, а й має бути визнаний ще й найстарішою Богослужбовою книгою Київської Церкви.

ВЗАЄМОДІЯ ЯЗИЧНИЦЬКИХ ТА ХРИСТИЯНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ У ПОХОВАЛЬНІЙ ОРБЯДОВОСТІ ТА ВІРУВАННЯХ В ПОКІЙНИКІВ НА ПОЛІССІ

Автор **Карпенюк Іванна Валентинівна**, учениця 11-Б класу Зарічненського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія».

Науковий керівник **Павлович В.В.**, заступник директора з науково-методичної роботи, вчитель історії, вчитель вищої категорії.

Зростання національної самосвідомості населення, підвищений інтерес до витоків традиційної культури, етнічної історії диктує звернення до цієї проблеми, адже розпочатий процес національного відродження України може бути прискорений, зокрема, через засвоєння духовних багатств народу, накопичених поколіннями. Не є таємницею, що вірування та повір'я – ця основа світоглядних уявлень людей і найважливіша складова їхнього духовного життя – до останнього часу або залишались поза увагою науковців, або ж описувалися ними однобічно. Тому актуальність обраної теми зумовлена необхідністю фіксації свідчень про поліський поховальний обряд, роль кладовища як одного з чинників формування етнокультурної спадщини поліщуків та всебічного комплексного вивчення вірування в покійників як однієї з ланок української традиційної культури.

Мета дослідження: дослідити, проаналізувати та узагальнити роль поховального обряду, сутності кладовищ та вірувань, пов'язаних з покійниками, у становленні етнокультурних засад світогляду жителів Рівненського Полісся.

Дана робота структурно складається зі вступу, основної частини з трьох розділів та висновків. У першому розділі здійснено типологічний аналіз поховань «чистих» та «нечистих» покійників на Поліссі з точки зору єдності язичницьких та християнських аспектів. У другому і третьому розділах містяться результати дослідження – дослідження поховального обряду та сутності кладовищ крізь призму єдності язичницьких та християнських мотивів та аналіз змісту вірувань в покійників жителів Рівненського Полісся.

Головним результатом дослідження є твердження, що у поховальній обрядовості та віруваннях в покійників жителів Рівненського Полісся постійно прослідковується взаємодія язичницьких та християнських традицій, що підкріплено численними фактами та свідченнями.

ХРИСТИЯНСЬКІ СВЯТІ, ШАНОВАНІ У ПІДКАМЕНІ

Автор: **Пришко Роман Віталійович**, учень 11 класу Радивилівського загальноосвітнього ліцею.

Науковий керівник: **Пархута Г.М.**, вчитель історії Радивилівського загальноосвітнього ліцею

Предметом нашого дослідження є сакральні пам'ятки християнських святих шанованих у Підкамені. А критерієм вибору пам'яток стали сакральні споруди посвячені тим, чи іншим святым, окремі вівтарі всередині них, чи навіть монастирський колодязь.

Наукова новизна роботи являє собою спробу поєднання історії

храмів, каплиць, вівтарів, скульптур у Підкамені з легендами, переказами та автобіографічними даними про християнських святих, яким ці сакральні споруди були посвячені.

Мета дослідження: провести спеціальне дослідження історії сакральних пам'яток, легенд та переказів про них, а також життєписів шанованих у Підкамені християнських святих.

Реалізація зазначеної мети зумовила постановку таких дослідницьких завдань: розкрити стан та ступінь дослідження проблеми в історіографії, визначити рівень та повноту її джерельного забезпечення; висвітлити маловідомі факти про окремі історико-культурні пам'ятки унікального, в своєму роді, галицького містечка.

Джерельна база цієї теми ґрунтується в основному на архівних документах домініканців. Багато про Підкамінські святині можна почерпнути із „Пам'ятної книги”, яку написав Садок Баронч в 1745р. Цікавими є дослідження сучасних українських науковців: Святослава Галасливого, Михайла Рожка, Ярослава Онищука, Володимира Рожка, місцевого краєзнавця Петра Гудими, які оригінально трактують історичну минувшину Підкаменя і його святинь. Також нами були використані спогади ченців і місцевих жителів.

Робота поділяється на три частини: в I частині основну увагу приділено історії сакральних пам'яток в їх іменах і титулах; в II частині – життєписам шанованих в Підкамені християнських святих; в III частині записано легенди і перекази, які доповнюють маловідомі факти про окремі історико-культурні пам'ятки.

Працюючи над темою, ми зробили висновки, що коло християнських святих, які в той, чи інший спосіб шанувались у Підкамені є доволі таки широким в просторовому та часовому аспектах. Тут ми можемо зустріти культу евангельських та ранньохристиянських святих, католицьких святих, святих домініканського ордену. Завершує цей перелік постать українського новомученика Миколи Цегельського. Наявність такої великої кількості культів християнських святих у Підкамені свідчить про природний, але водночас полікультурний та інтегрований характер цього релігійного осередку, де найшли поруч місце, як простонародний, так і домініканський (елітарний) варіанти розуміння християнства. А легенди і перекази, пов'язанні із цими святинями, хоч і не мають наукової цінності, але допомагають висвітлити маловідомі факти про окремі історико-культурні пам'ятки, а також сприяють духовному збагаченню і вихованню людей.

СЕКЦІЯ «ФІЛОСОФІЯ»

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МАНДРІВНОЇ ПРОПОВІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ТА ЛЕОНТІЯ ГРИЦАНА

Автор: **Саханчук Віталій Володимирович**, учень 11 класу комунального закладу «Бугринський агротехнічний ліцей і загальноосвітня школа I-II ст. Гоцанської районної ради Гоцанського району.

Науковий керівник: **Саханчук В.В.**, вчитель історії та правознавства.

Мета дослідження: вивчити феномен мандрівного проповідництва, особливо його вплив на свідомість простих людей через дослідження мандрівної діяльності Григорія Сковороди та Леонтія Грицана. Для реалізації цієї мети було виділено такі завдання: розкрити значення мандрівного проповідництва; охарактеризувати мандрівну діяльність Г. Сковороди; висвітлити основні моменти з біографії Л. Грицана; за допомогою архівних матеріалів, свідчень очевидців та інших матеріалів відстежити суспільну оцінку діяльності Леонтія; простежити стан життєдіяльності леонтіївців на сучасному етапі.

Об'єкт дослідження: мандрівне проповідництво як особлива священодія; духовне

християнство як спадщина діяльності Г. Сковороди; рух леонтіївців; біографія та релігійні погляди Г. Сковороди та Леонтія Грицана.

Предмет дослідження: компаративістський аналіз проповідницької діяльності Г. Сковороди та Леонтія Грицана, леонтіївський рух як найбільш організований релігійний рух.

Г. Сковорода знехтував високим положенням вченого і філософа, яке міг би по праву посісти, і обрав інший шлях – 25 років свого життя він провів у мандрах з однією флейтою і Біблією в руках. Саме завдяки його діяльності виникає такий релігійний рух, як духовне християнство, який став одним із паростків можливості активного ширення протестантизму на теренах України.

Всупереч рішенню Синодально-Богословської комісії УПЦ МП від 2001 р., згідно з яким шанування Леонтія як самого Бога Саваофа, вияв йому почитань, що належать одному Богу, є запереченням православного вчення про Святу Трійцю і спасіння нею людського роду. Однак попри політичні репресії та церковні переслідування леонтіївці збереглися як релігійний рух і донині є об'єктом внутрішньоцерковних турбот. Ця тема є недостатньо вивченою і тому не втрачає актуальності на даний час.

ФІЛОСОФІЯ ВИЖИВАННЯ ТА ЕПОХА СПІВІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ ТА ПРИРОДИ

Автор: **Ковальчук Катерина Олександрівна**, учениця 11 класу Мізоцького навчально-виховного комплексу «ЗОШ І-ІІ ст.-ліцей» Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Германюк Г.О.**, вчитель вищої категорії.

Актуальність та доцільність дослідження полягає в тому, що сьогодні перед людиною постало питання зберегти себе як вид, який добре пристосований до змін навколишнього середовища – соціального, природного. Разом з тим ми знаємо, що науково – технічна революція дає нові можливості й засоби розвитку людини як біо-соціальної істоти, які однак можуть бути реалізовані лише в розумних і гуманних умовах. Людина повинна приділити увагу навколишньому середовищу, розглядати її взаємовідносини з ним не тільки в соціальному, а й в духовному і філософському аспектах. Сьогодні ми самі створили собі ряд проблем, які не маємо можливості подолати, бо не працюємо над тим. Ми подумки малюємо відносини – людина – природа, де ми вищі за природу, хоча згідно з тлумаченням терміну людина – це біологічна істота, а отже істота, яка пішла від природи і є її коренем. Отож, напевне в своїй уяві ми повинні малювати відносини, які є ідеальними, але не реальними на даний момент «людина = природа». Такі ідеальні стосунки повинні підкреслюватися розробкою певних методів і визначенням причин екологічної кризи.

Мета дослідження – розглянути ряд проблем та причин екологічної кризи, поставити людину не як спосіб створення проблем для природного середовища, а як інноваційний засіб стабілізації екологічного становища. Об'єкт дослідження – вплив людини на екологічну систему. Предмет дослідження – людина і природа, їхні взаємовідносини і взаємовплив.

Досліджуючи тему «Філософія виживання і епоха співіснування людини і природи» ми поставили перед собою низку завдань: виділити причини глобальної екологічної кризи; виділити проблеми, які спіткають людину у подоланні проблем забруднення навколишнього середовища та підкреслити вплив людини на природу і їх взаємовідносини; налагодити зв'язки з екологічними організаціями, які борються за чисте довкілля; провести дослідження серед учнів ліцею й вивчити питання про екологічну культуру учнів; створити авторську методику боротьби з екологічною кризою.

ГЕНЕЗА ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ РЕЛІГІЇ З ПРАДАВНИХ ЧАСІВ ДО ХХ СТОЛІТТЯ

Автор: **Смачило Любов Андріївна**, учениця 11 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Шокало Ю.М.**, доц. кафедри філософії і соціальних наук Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету, канд. іст. наук.

У духовному житті людства неможливо знайти феномен, який упродовж усього його земного існування відігравав би вагомішу роль, ніж релігія. Від кам'яного віку і до сьогодення, зазнаючи дивовижних метаморфоз, живе вона в нерозривному зв'язку з людським духом як надбанням світової культури. Релігія була вирішальним мотивом та імпульсом у багатьох соціально-історичних рухах і процесах. Широкомасштабність впливу релігії, абсолютність її поширення, функціонування на всіх етапах людської історії закономірно породжували й породжують питання про природу цього духовного явища, неминущу силу його впливу як на світ внутрішніх людських потреб, так і духовну культуру людства загалом. Відповіді на ці складні і неоднозначні питання завжди прагнула і прагне дати філософія. Проблема співвідношення філософії і теології виникла в перші століття існування християнства і не втратила своєї актуальності до наших днів.

З огляду на стан джерельної бази та ступінь наукової розробки теми, автор ставить за мету проаналізувати процес зародження, становлення філософії релігії як специфічного типу філософських знань.

Для реалізації поставленої мети було виділено такі завдання: оцінити загальний стан наукової розробки обраної теми та визначити її найменш вивчені аспекти; охарактеризувати процес становлення і розвитку античної релігійної філософії; з'ясувати місце християнської релігії у філософії Доби Середньовіччя; визначити фактори, під впливом яких розвивалась філософія релігії в XV – XIX століттях; проаналізувати філософські концепції релігії XX століття.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, в першу чергу, в постановці проблеми, яка ще не була об'єктом спеціального дослідження. На основі аналізу джерел і літератури прослідковано і проаналізовано історичний шлях розвитку філософії релігії. Узагальнено результати досліджень низки науковців, які так чи інакше торкалися даної теми.

У даній роботі було досліджено взаємозв'язок філософії та релігії на різних етапах історії, представлено основні положення формування релігійних і філософських уявлень античного періоду, тенденції та вплив думок філософів античності на подальший розвиток філософсько-релігійної думки, яка, висунувши і розробивши цілу низку ідей, донині пронизує духовне життя суспільства. У релігійній філософії зроблено спробу осмислення названих ідей і вчень у категоріях, властивих цій формі світогляду, розробки й обґрунтування їх логічними, раціональними методами.

Було розглянуто взаємовідносини християнства та філософії в середньовічну епоху, де домінуюче положення займала релігія. У добу Середньовіччя, на відміну від інших епох, філософії притаманні засилля в усіх сферах життя релігії та схоластика як спосіб філософствування.

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Автор: **Дулюк-Орлова Бажена Богданівна**, учениця 9 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів – ліцей».

Науковий керівник: **Ясковець О.В.** вчитель історії вищої категорії, учитель-методист.

У час національно-культурного розвитку України спостерігається всезагальний потяг до дослідження історико-культурної спадщини нашої держави загалом та вивчення

конкретних аспектів життєдіяльності нації зокрема.

Україна відзначила 20-ту річницю своєї незалежності. Протягом багатовікової історії тисячі патріотів нашої держави боролися за її соборність. На сучасному етапі Україна є Батьківщиною для 46 млн. українців. Однак, на жаль, не кожен з них вважає себе щирим патріотом великого українського народу.

Загальновідомо, що суспільним орієнтиром для кожного народу, який об'єднує його в єдине ціле, є національна ідея. Саме вона виконує функції дороговказу для кожного громадянина у його щоденній праці задля добробуту всієї держави та свого особистого блага. Завжди національна ідея слугувала девізом для підкорених народів у боротьбі за власну незалежність. Сьогодні національна ідея спонукає населення самостійних розвинених держав до подальшого розвитку та благополуччя.

Метою дослідження є вивчення феномену української національної ідеї та з'ясування особливостей її змісту у сприйнятті учнями-старшокласниками.

У вітчизняній науковій думці надзвичайно багато теоретичних розробок, присвячених феномену української національної ідеї. Однак, практично всі науковці, наче навмисне уникають прямого визначення поняття української національної ідеї. Це сприяє ситуації, коли у кожного журналіста, політика чи громадського діяча є своє власне визначення української національної ідеї, яке, на думку його автора, претендує бути істинним.

Багатозначність та відсутність єдиного розуміння змісту національної ідеї в Україні сприяє непрацездатності цього поняття і не вирішує, а поглиблює проблему філософського розуміння його змісту. Тому, зважаючи на вищенаведені факти, актуальним постає дослідження феномену національної ідеї серед української молоді, зокрема, учнів-старшокласників. Адже саме цей контингент молоді виріс у незалежній Україні, і саме від нього залежить майбутнє нашої держави.

Сучасна молодь є надзвичайно активною і рішучою, креативною і творчою, здатною запропонувати багато прогресивних ідей, і тому саме на неї у недалекому майбутньому буде покладено роль вирішувати назрілі суспільні проблеми та розбудовувати велику українську націю.

СЕКЦІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

УКРАЇНСЬКА СІМ'Я НА ПОРОЗІ ХХІ СТОЛІТТЯ: РЕАЛІЇ І ТЕНДЕНЦІЇ

Автор: **Бабчанік Юлія Вікторівна**, учениця 10 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів №28.

Науковий керівник: **Шокало Ю.М.**, доц. кафедри філософії і соціальних наук Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету, канд. іст. наук.

Питання сім'ї, сімейно-шлюбних відносин торкаються всіх громадян. Інтерес до них, як свідчить практика, є найбільш стійким. Соціально-логічний аналіз сім'ї дозволяє виявити основні суперечності, що виникають у відносинах між сім'єю та суспільством, в середині сім'ї, і тим самим віднайти шляхи та засоби їх розв'язання. Ми ставили за мету дослідити питання сучасного стану сім'ї в Україні. Криза інституції сім'ї нікого не повинна залишати байдужим (середній відсоток розлучень в Україні за останні 13 років складає 55,8% від загальної кількості одружень). Міцність чи руйнація сім'ї віддзеркалює стан в державі. Відповідно до того, якою є перспектива майбутнього сім'ї – такою є перспектива і держави. Сучасні українські сім'ї дуже різні. Вже перелік їхніх назв – «благополучна», «проблемна», «молода», «неповна», «багатодітна», «заможна», або «малозабезпечена», – яскраве тому підтвердження. На сьогодні дана тема є дуже актуальною. Для українського суспільства, яке шукає дійсні принципи власного розвитку особливо важливим є дослідження проблем молоді сім'ї її взаємодії з суспільством, оскільки сучасна сім'я

характеризується значними структурними та змістовими трансформаціями, що спричиняють зміну її функціонування як системи.

Проведене соціологічне дослідження, вивчення теоретичних основ питань сім'ї дали можливість виявити гострі проблеми, які турбують більшість українських сімей, вказали на основні джерела цих проблем.

Мета нашого дослідження – вивчити стан розвитку сім'ї, соціально-правові, сімейно-побутові та інші проблеми її розвитку, питання підготовки молоді до сімейного життя, соціально-психологічні стосунки між членами подружжя, між батьками та дітьми, складові сімейного щастя й добробуту, чинники стабільності сім'ї. А також метою даного соціологічного дослідження є зібрати якомога більше інформації про поставлену проблему. Для реалізації поставленої мети було виділено такі завдання: визначити ставлення до сім'ї та сімейно-шлюбних відносин; дослідити основні проблеми сімей (соціально-правові, сімейно-побутові та інші); дослідити тривалість шлюбів; визначити найбільш часті причини розлучень.

Інститути шлюбу і сім'ї переживають сьогодні в Україні складний процес перебудови, що супроводжується низкою суперечливих і небажаних наслідків, зокрема: зростання розлучень; розширення масштабів позашлюбної народжуваності та зростання кількості неповних сімей; зменшення середньої тривалості шлюбу; проживання подружніх пар без оформлення шлюбу; зменшення розмірів сім'ї і народжуваності дітей; збільшення кількості одиноких людей, які не беруть шлюб.

Всі проблеми, які розглянуто в цьому дослідженні, є дуже актуальними сьогодні і потребують негайного вирішення. На жаль, сьогодні основні зусилля нашої держави сконцентровані на політичних та економічних перетвореннях. Але ж послаблення уваги до проблем, що існують у сфері сім'ї загрожує руйнуванням, втратою політичних і економічних здобутків.

Якою буде українська сім'я XXI ст. передбачити складно, проте захисту і підтримки з боку держави вона потребує і зараз, і надалі... Пріоритетними мають стати заходи щодо зміцнення іміджу, стану і статусу сім'ї, створення сприятливих умов для її морально-психологічного, соціального і культурного розвитку, недопущення бродяжництва, безпритульності дітей і насильства в сім'ї, формування у свідомості людей розуміння важливості ролі сім'ї у забезпеченні суспільної стабільності та прогресу.

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ КИШЕНЬКОВИХ ГРОШЕЙ У ПІДЛІТКІВ (НА МАТЕРІАЛАХ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕД УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ КОРЦЯ)

Автор: **Мосійчук Тетяна Олександрівна**, учениця 11 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів - ліцей».

Науковий керівник: **Рогальчук О.В.**, учитель-методист вищої категорії Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів - ліцей».

Розмір грошей, які видають батьки дітям, залежить від різних чинників: їх фінансових можливостей, зрілості дитини, її віку, а також здорового глузду. Як же ці проблеми вирішують батьки наших учнів. Чи дають своїй дитині гроші? Регулярно? Або час від часу? Скільки? Як і куди витрачають учні кишенькові гроші?

Ці та інші запитання і зумовили вибір досліджуваної теми, яка є актуальною для сучасних підлітків, їх батьків і вчителів. Здійснивши аналіз літератури з проблеми вивчення кишенькових грошей у підлітків, можна відзначити, що економічна соціалізація – це соціально-психологічний процес входження індивіда в економічну систему суспільства.

Гроші є одним із факторів формування психіки людей, створюючи і задовольняючи потреби виживання, існування, самозадоволення, посідання певного статусу в суспільстві.

На основі отриманих результатів нашого дослідження можна стверджувати, що діти, які

мають достатню для них суму кишенькових грошей, ставляться до них адекватно і раціонально; володіють мистецтвом керувати грошима і, як правило, ведуть особистий фінансовий облік. Підлітки повинні розуміти, що гроші – це еквівалент витраченої людської праці. Видаючи кишенькові гроші, потрібно контролювати їх використання, зважаючи на вік і враховуючи обсяг виділених грошей; популяризувати ієрархію цінностей, які є вищими за гроші.

СЕКЦІЯ «ПРАВО»

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАРОДОВЛАДДЯ В СУЧАСНИХ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Автор: **Халанчук Вікторія Іванівна**, учениця 11-А класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів №27.

Науковий керівник: **Шибецька Р.О.**, керівник гуртка «Право» Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

Актуальність даної теми зумовлена тим, що проблеми реалізації Конституції та народного суверенітету в Україні займають одне з ключових місць у конституційно-правовому житті держави. Конституційна демократія в Україні означає реалізацію народного суверенітету, тобто права народу бути єдиним джерелом влади в державі (ст. 5 Конституції України).

Метою дослідження є визначення основних шляхів та проблем реалізації народовладдя у сучасних державно-правових умовах в Україні та способів їх подолання.

В результаті роботи:

По-перше, вивчено історико-правові засади принципу народовладдя та його еволюцію.

По-друге, проаналізувавши розбіжності щодо ідеї народовладдя у Декларації про державний суверенітет України та Конституції України, визначено, що представником Українського народу є Верховна Рада України, а держави – Президент України.

По-третє, визначено суб'єкти народовладдя. При цьому з'ясовано конституційні повноваження суб'єктів народовладдя. Наголошено на невичерпності повноважень Українського народу.

По-четверте, комплексно розглянуто інститут референдуму як основний механізм забезпечення безпосереднього народовладдя.

По-п'яте, підсумовано можливості прийняття законів України та ухвалення Конституції України шляхом всеукраїнського референдуму.

ТРЕТЕЙСЬКІ СУДОЧИНСТВО: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Автор: **Лазарчук Катерина Вікторівна**, учениця 10 класу Рівненського економіко-правового ліцею.

Наукові керівники: **Березняк В.І.** старший викладач кафедри політології РДГУ, **Прокопчук С.Ю.** вчитель правознавства Рівненського економіко-правового ліцею.

Процес перетворення України в демократичну, соціальну, правову державу вимагає проведення судової реформи та створення ефективного чинного законодавства, а також, судової системи, що забезпечує реальний захист прав та свобод людини. Одним із важливих заходів реформування

судочинства на даному етапі є юридичне закріплення діяльності третейських судів та усунення недоліків у їх роботі. Введення цього інституту в нашу державу та правову систему вимагає зваженого підходу, врахування як історичного досвіду, так і сучасної практики його діяльності в інших країнах. З огляду на це дослідження проблем та перспектив розвитку третейського судочинства в Україні є актуальним питанням.

Об'єктом дослідження роботи є сучасний стан і подальший розвиток третейського судочинства, місце третейського суду у суспільстві та судовій системі, проблеми його формування та організаційно-правові проблеми його діяльності.

Мета роботи полягає у дослідженні теоретичної системи знань про третейський суд, історію його становлення та функціонування, проблеми та перспективи розвитку в Україні, а також дослідження процедури розгляду справ третейськими судами. Відповідно до мети поставлено наступні завдання: з'ясувати основні проблеми у діяльності третейських судів в Україні; розробити шляхи їх подолання; дослідити процедуру розгляду справ третейськими судами.

З метою якнайширшого охоплення досліджуваних проблем було розроблено структуру наукової роботи, яка складається з вступу, висновків, додатків та трьох основних розділів: у I розділі розкриваються історичні аспекти виникнення третейського судочинства та принципи діяльності третейських судів; у II розділі досліджується нормативно-правова база діяльності третейських судів в Україні; III розділ присвячений практичній діяльності третейських судів, проблемам та перспективам розвитку третейського судочинства в Україні.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ ОРГАНІВ І ТКАНИН ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Автор: **Бабіць Римма Германівна**, учениця 10 класу Рівненського економіко-правового ліцею.

Науковий керівник: **Березняк В.І.** старший викладач кафедри політології РДГУ.

Актуальність названої проблематики пояснюється тим, що в сучасному світі гостро постає питання морального права та нормативного врегулювання питання трансплантації. Саме тому розгляд і вивчення цього явища в медичній практиці та закріплення трансплантації в законодавчих актах покликане створити передумови для кращого його розуміння і втілення в життя.

Визначення поняття трансплантації в українському законодавстві та міжнародному праві. На сьогоднішній день назріла необхідність більш диференційованого підходу до суспільно небезпечних діянь, пов'язаних з трансплантацією. Українське законодавство потребує більш широкого спектру розгляду питання трансплантації, а також впровадження норм міжнародного права у вітчизняне законодавство.

Проблеми трансплантації в Україні: правовий та релігійний аспект. Однією з проблем є недосконале законодавство, зокрема в Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» передбачено презумпцію незгоди на вилучення органів і тканин у випадку смерті людини, яка сповільнює дії та повноваження трансплантологів на правомірне вилучення органів і тканин людини. На даний момент розвиток трансплантології гальмується через відсутність єдиного державного механізму координації роботи закладів охорони здоров'я, відсутність контролю за якістю трансплантантів, недостатнє фінансування, відсутність підтримки щодо трансплантації органів як в ЗМІ, так і в православній церкві. Підвищена суспільна небезпека злочинів, пов'язаних з незаконною трансплантацією, зумовлена не лише шкодою, що заподіюється життю та здоров'ю нелегальних донорів, а й підривом довіри до лікувальних закладів та трансплантологічної діяльності взагалі.

Можливе застосування законодавчого досвіду розвинутих країн та узгодження українського законодавства з міжнародно-правовими нормами. Відсутність удосконаленої нормативно-правової бази вилучає Україну і її науковий потенціал зі світової царини надсучасних біотехнологій. Шансів отримати потрібний орган більше, якщо країна є членом мережі «Євротрансплант» та і «Scandiarttransplant». За даними Міністерства Охорони здоров'я Ізраїлю більше 1000 чоловік чекають пересадки органів на нинішній час. Одним з рішень цієї проблеми в Ізраїлі, стала донорська карта «Аді». Це спеціальна карта, що свідчить про їх готовність пожертвувати свої органи після смерті.

Шляхи вирішення названих проблем на нашу думку є:

- Удосконалення спеціального законодавства, а зокрема передбачення в Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» презумпції згоди на вилучення органів і тканин у випадку смерті людини;

- створення національного електронного реєстру осіб, що за життя висловилися проти пересадки їхніх органів у разі смерті;

- запровадження постійного моніторингу та перевірку змісту Інтернет-оголошень про пропозицію продажу органів: зобов'язати трансплантологів повідомляти правоохоронні органи про факти звернення до них посередників, інших осіб, що бажають продати чи купити трансплантанти;

- створення юридичних клінік, що могли б надати консультацію щодо того, яким чином вирішити тимчасові матеріальні труднощі, не продаючи свої органи.

ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ

Автор: **Янчишин Андрій Ярославович**, учень 9 класу Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ст. №1.

Науковий керівник: **Микулінська Т.Д.**, вчитель історії та правознавства Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ст. №1.

Україна знаходиться на шляху впровадження ювенальної юстиції в систему правосуддя щодо неповнолітніх, саме тому є актуальним дане дослідження.

Мета роботи вивчити питання, яке хвилює більшість українців останні роки – що таке ювенальна юстиція і чи потрібна вона Україні.

Для досягнення поставлених цілей сформульовано наступні завдання: вивчити досвід країн, де уже існує практика ювенального судочинства; визначити необхідність зміни існуючої системи правосуддя, простежити передумови та перспективи розвитку ювенальної юстиції в Україні.

Вивчення рівня злочинності неповнолітніх в Україні за останні роки дало можливість зробити висновки, що існуюча система судочинства і профілактики є малоефективною.

З метою належного виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань у частині забезпечення дітям особливого піклування та допомоги з боку держави, реалізації положень Конституції України щодо визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності найвищою соціальною цінністю, постає необхідність у розробленні державної політики у сфері захисту прав дітей, які потрапили у конфлікт із законом.

Виникає потреба реформування «дитячого правосуддя». Яким шляхом піде Україна, чи перейме досвід країн з ювенальною юстицією, зокрема і нашого східного сусіда Російської Федерації, чи створить щось нове, врахувавши їх помилки і прорахунки, покаже час.

ПРАВОВИЙ СТАТУС МІСЬКОГО ГОЛОВИ В УКРАЇНІ

Автор: **Шимкуте Юлія Вікторівна**, учениця 9 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Буцька Л.М.** учитель історії та правознавства учитель-методист Здолбунівської гімназії.

Проблема забезпечення правового регулювання діяльності міського голови, а також проблеми, що перебувають у тісному взаємозв'язку з такою діяльністю, незмінно викликають інтерес як вчених, що представляють різні галузі правової науки, так і широкого кола практичних працівників. Пильна увага до зазначеної проблематики цілком зрозуміла: сьогодні в Україні відбувається активний процес модифікації та удосконалення системи місцевого самоврядування, наближення його національної моделі до міжнародних стандартів, в якій роль керівника міського самоврядування має важливе політико-правове та соціально-економічне значення.

Актуальність теми дослідження обумовлюється тим, що питання щодо організації місцевого самоврядування не врегульовані Конституцією України, нечітко визначаються законом. Правовий статус міського голови частково визначається ст.ст. 12, 42, 59 та 79 Закону України від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні», проте в рамках профільного закону оптимальне врегулювання всіх аспектів діяльності міського голови уявляється об'єктивно неможливим, внаслідок чого мають місце численні прогалини у нормативному регулюванні, які негативно впливають на становлення, формування та функціонування досліджуваного інституту. Звідси, прийняття відповідного законодавчого акта, в якому вичерпно було би закріплено коло повноважень означеної посадової особи, правові гарантії її діяльності, порядок відповідальності перед територіальною громадою та органами виконавчої влади, виступає як нагальна необхідність.

Метою нашого дослідження є комплексний аналіз теоретичних та нормативних аспектів розвитку і функціонування інституту міського голови та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері нормативно-правового регулювання цього інституту.

Мета реалізується через виконання таких завдань: визначити та проаналізувати правовий статус міського голови, виходячи з наявного нормативно-правового масиву профільного характеру; проаналізувати основні аспекти повноважень міського голови; розробити та запропонувати теоретичну оцінку організаційно-правових форм діяльності міського голови; визначити перспективні організаційно-правові форми, спрямовані на оптимізацію та підвищення ефективності діяльності головної посадової особи міської територіальної громади з метою внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства.

Об'єктом дослідження є сукупність суспільних відносин, що виникають в процесі конституювання, функціонування та нормативного розвитку інституту міського голови в Україні. Предметом дослідження є правовий статус міського голови як головної посадової особи міської територіальної громади.

Дана робота є спробою комплексного правового дослідження інституту міського голови в конституційному праві України, проведеного на основі аналізу нормативних актів, що регулюють дане питання, сформульовано аргументи на користь прийняття Закону «Про статус сільських, селищних, міських голів», Кодексу законів про місцеве самоврядування (Муніципального Кодексу), а також внесення змін та доповнень до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУЇЦИДУ В УКРАЇНІ

Автор: **Ковальчук Іван Іванович**, ліцеїст 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Науковий керівник: **Стрельбіцька Л.Я.**, вчитель правознавства Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Актуальність теми дослідження зумовлена загрозливими статистичними даними, що свідчать про стійку тенденцію збільшення показників парасуїциду та завершених суїцидальних актів в усьому світі і в Україні. Окрім того суїцид давно перестав бути явищем, притаманним лише особам з явними психічними патологічними захворюваннями та так званим неблагополучним верстам населення. Наразі маємо ситуацію, коли жертвою самогубних настроїв може бути загалом будь-яка нормальна людина. Самогубство вже не може сприйматися як індивідуальний поодинокий акт спричинення собі смерті, а є небезпечним тотальним проявом девіантності, деструктивності всередині усього суспільства. При цьому це явище є не менш небезпечним та загрозливим, ніж злочинність, а можливо і більш, адже породжує абсолютну апатію, добровільну відмову від життя і більше того – чітке прагнення його позбутися.

Метою роботи є дослідження проблеми суїциду, зокрема його кримінального та психологічного аспектів в контексті комплексного вивчення механізму детермінантів та особливостей попередження.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань: ознайомитися в контексті історії розвитку людства з процесом виникнення суїциду; розглянути суїцидальну поведінку у кримінальному та психологічному аспектах, глибоко проаналізувавши механізм її здійснення; провести аналіз детермінантів та мотивів, що спричиняють здійснення суїцидальних актів серед населення України; дати характеристику основних засад, принципів та вимог побудови комплексного механізму запобігання суїциду в Україні.

Об'єктом дослідження являється складне антисоціальне деструктивне явище суїциду. Предмет дослідження – особливості правового регулювання суїциду в Україні.

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: ЮРИДИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Автор: **Кондратовець Лілія Юріївна**, учениця 10 класу Кам'янської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Кривушенко Р.П.**, вчитель правознавства Кам'янської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рокитнівського району.

В умовах ринку важко знайти роботу молоді: випускникам загальноосвітніх закладів та молодим спеціалістам, хоча саме молодь розглядається як потужний потенціал будь-якої країни.

Наше дослідження присвячено проблемі зайнятості і працевлаштування в нашій державі молоді, а також проведення аналізу національних та іноземних нормативно-правових актів із цього питання.

Метою роботи є дослідження проблем зайнятості і працевлаштування в нашій державі молоді, а також проведення аналізу національних та міжнародних і іноземних нормативно-правових актів щодо зазначеного питання.

Предметом дослідження є юридичні відносини, які виникають у зв'язку з реалізацією конституційного права молоді на працю.

Завдання роботи: здійснити аналіз проблеми правового регулювання працевлаштування молоді в Україні та аналіз національного, міжнародного й іноземного законодавства; з'ясувати питання щодо реалізації трудових прав молоді в умовах трансформації українського суспільства; визначити шляхи вдосконалення чинного трудового законодавства України.

У результаті дослідження нами було з'ясовано ряд недоліків чинного законодавства: обмеженість категорій молоді, на яких поширюється дія спеціальних нормативно-правових актів у сфері працевлаштування; певна застарілість нормативно-правової бази, оскільки деякі гарантії передбачені нею, у зв'язку з об'єктивною неможливістю реалізувати їх у сучасних економічних умовах носять декларативний характер; в Україні прийняті на державному рівні спеціальні програми забезпечення трудової зайнятості молоді, але їх реалізація знаходиться лише на початковій стадії і молоді поки що не відчула на собі її результатів. Очевидно також, що у зв'язку з кризою фінансування даних програм державою на теперішній час є недостатнім.

ЕКСПЛІКАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПРОГРАМАХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ

Автор: **Мороз Віталій Васильович**, учень 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Буцька Л.М.** учитель історії та правознавства учитель-методист Здолбунівської гімназії.

Незабаром в Україні розпочнеться чергова виборча кампанія, у жовтні 2012 року відбудуться парламентські вибори. Надзвичайно цікавим є питання про ставлення політичних партій України, які претендують отримати депутатські мандати, до питань місцевого самоврядування. Спираючись на досвід попередніх, 2007 року, парламентських виборів, виборчої кампанії 2010 року до місцевих органів влади, можна констатувати, що сьогодні політичні сили України не мають чіткого уявлення про кінцевий варіант реформування місцевого самоврядування. Під питанням і напрям еволюції місцевого самоврядування як такий: чи залишати радянську модель, чи еволюціонувати в бік цивілізованіших зразків. Для аналізу бачення трансформації місцевої влади програмні документи політичних партій є найбільш придатним матеріалом.

Актуальність теми нашої роботи зумовлена, по-перше, важливістю запровадження досліджень розвитку місцевого самоврядування в контексті експлікації програмних документів провідних політичних партій України; по-друге, необхідністю розробки узгодженого підходу до аналізу інститутів місцевого самоврядування та їх ролі в політичній системі України.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що на основі експлікації програм політичних партій, представлених у Здолбунівській міській та районних радах, виокремлено і описано основні моделі системи місцевого самоврядування та узагальнено основні пропозиції політичних партій щодо розбудови системи місцевого самоврядування.

Мета науково-дослідницької роботи: обґрунтування шляхів удосконалення системи місцевого самоврядування, а також виокремлення шляхів його розвитку на основі експлікації програм провідних політичних партій України.

Мета передбачає необхідність постановки наступних завдань: узагальнити теоретичні засади місцевого самоврядування в Україні шляхом аналізу експлікації програм провідних політичних партій України, місцеві осередки яких представлені в Здолбунівській міській та районних радах; виокремити концептуальні підходи різних політичних партій щодо розвитку місцевого самоврядування; проаналізувати досвід європейських країн і роль їхніх політичних партій в процесі демократизації місцевого управління та оцінити можливості його адаптації до українських реалій; обґрунтувати шляхи та напрямки інституційного вдосконалення місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства в Україні.

Об'єктом дослідження є вдосконалення системи місцевого самоврядування в Україні. Предметом дослідження є експлікація місцевого самоврядування в програмах політичних партій України, порівняльний аналіз складу Здолбунівських районної та міської рад.

ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Автор: **Раков Віталій Сергійович**, учень 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім.Т.Г.Шевченка.

Науковий керівник: **Горбач Г.В.**, вчитель права та історії.

Від розв'язання проблеми створення ефективної системи охорони інтелектуальної власності залежить міцність фундаменту для інноваційної моделі розвитку України, її модернізації, підвищення конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі. А від цього, у свою чергу, - перспективи створення робочих місць у нових галузях, які визначають обличчя світової економіки XXI століття – економіки, що базується на знаннях.

Мета роботи: дослідити інститут інтелектуальної власності, основні проблеми та перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні.

У ході дослідження було поставлено такі завдання:

- дослідити розвиток права інтелектуальної власності в Україні;
- визначити проблеми розвитку права інтелектуальної власності в Україні;
- визначити основні види захисту права інтелектуальної власності в Україні;
- дослідити іноземний досвід з питань захисту прав інтелектуальної власності.

У ході дослідження було дано відповіді на поставлені запитання та завдання:

- проаналізовано Цивільний Кодекс України;
- досліджено інститут права інтелектуальної власності;
- досліджено нові точки зору науковців щодо розвитку права інтелектуальної власності в Україні;
- досліджено шляхи вдосконалення проблем захисту права інтелектуальної власності.

СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ОСНОВА КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ

Автор: **Кордон Катерина Ігорівна**, учениця 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії ім.Т.Г.Шевченка.

Науковий керівник: **Горбач Г.В.**, вчитель права та історії.

Принцип суверенітету України як фундаментальний принцип демократичної правової держави закріплений в Декларації про державний суверенітет від 16 липня 1990 р. Цим документом Україна проголосила державний суверенітет, який характеризується як верховенство, самостійність, повнота і неподільність влади у межах національної території, незалежність і рівноправність у зовнішніх відносинах. Згідно зі ст.1 Конституції нашої держави Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Проте це лише загальні конституційні засади.

Для того, щоб побудувати таку державу необхідне міцне теоретичне підґрунтя, глибокі наукові розробки юристів – вчених і практиків, із врахуванням як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

Мета дослідження: з'ясувати проблеми збереження суверенітету української держави, тому що саме за цією ознакою держави відрізняються від колоній.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання: здійснити аналіз історичного розвитку поняття «суверенітет»; внести свої пропозиції щодо вдосконалення механізму реалізації принципу суверенітету; внести свої пропозиції, показати перспективи та довести необхідність удосконалення щодо напрямів діяльності державних органів та установ, а також різних громадських об'єднань у сфері забезпечення та збереження суверенітету української держави.

У нашому дослідженні розкривається зміст поняття суверенітет, називаються його основні ознаки,

дається характеристика видів суверенітету; розкриваються принципи суверенітету України та політико-правові аспекти проголошення суверенітету української держави; зазначаються теоретико-практичні проблеми, конституційно-правові та міжнародно-правові аспекти забезпечення суверенітету.

Принцип суверенітету дійсно виступає основою конституційного ладу не лише української держави, а й більшості сучасних незалежних країн світу.

Суверенітет конституційного ладу полягає насамперед у визначенні, встановленні конституційного ладу народом і можливості його зміни лише волею народу. Це означає суверенітет нації, народу та держави.

ВІДДІЛЕННЯ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ

СЕКЦІЯ «КЛІМАТОЛОГІЇ ТА МЕТЕОРОЛОГІЇ»

ОЦІНКА БІОКЛІМАТИЧНИХ УМОВ МІСТА САРНИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Заремба Даниїл Вікторович**, учень 10 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Тітетко С.Є.**, вчитель-методист, заслужений вчитель України.

Біоклімат території – важливий природний ресурс, від якого залежить комфортність відчуттів і самопочуття людини, працездатність, продуктивність праці і здоров'я організму в цілому. Досліджуючи вплив змін метеорологічних умов на адаптаційні механізми, можна вирішити проблему збереження здоров'я людини в умовах погіршення середовища існування.

Біокліматична оцінка – це визначення позитивних і негативних впливів різних кліматичних факторів і їх комплексів на організми – виявляє медико-кліматичний потенціал території для раціонального використання ландшафтно-кліматичних умов в охороні здоров'я і рекреації.

Предмет дослідження: оцінка біокліматичних умов Сарненщини. Об'єкт дослідження: особливості основних кліматоутворюючих факторів і окремих метеопказників, що формують біокліматичні умови Сарненщини.

Отже, клімат Сарненщини в цілому комфортний для організації господарської діяльності і відпочинку.

Зміни клімату Сарненщини в другій половині ХХ століття і початку ХХІ століття пояснюються не лише природними факторами, але і потеплінням на планеті.

На формування клімату Сарненщини впливає і циркуляція повітряних мас, атмосферний тиск, який у свою чергу залежить від циркуляції атмосфери; кількість сонячної радіації, яка залежить від географічної широти та підстилаючої поверхні.

У холодну пору року вітри переважно західні і південно-західні, такі ж вітри дмуть і влітку, а навесні і восени – південно-східні та північно-західні.

Еколого-географічна оцінка кліматичної комфортності території здійснюється на основі медико-біологічного підходу.

Для оцінки ступеня комфортності розраховувалась ефективна температура, яка є характеристикою впливу на людину комплексу метеоелементів (температури і вологості повітря). Аналіз отриманих результатів показує, що на території Сарненщини за холодний період ефективна температура знаходиться у межах від +12,9 до -20,5 °С, що характеризує зимові умови як помірні слабо холодні з мінімальним навантаженням на організм людини. Показники ефективних температур в теплий період (з травня по вересень) змінюється на досліджуваній території від 9,2 до 25,1°С, що характеризує біокліматичні показники, як «тепло», «помірно тепло», «комфортно». Виконано порівняння ефективних температур в місті Сарни і місті Дубно. Днів з комфортною температурою більше у місті Сарни. Для холодної пори року було пораховано індекс суворості клімату за Бодманом. Індекс суворості коливається від 0 до 3 балів, що характеризує зимові умови як «мало суворі», і «помірно суворі».

У результаті аналізу ходу метеорологічних елементів встановлено періоди комфортності погоди для проведення літніх і зимових видів рекреації і сільськогосподарських робіт.

СЕКЦІЯ «ГЕОЛОГІЇ, ГЕОХІМІЇ ТА МІНЕРАЛОГІЇ»

РАДІАЦІЙНО-ГІГІЄНИЧНА ОЦІНКА ГРАНІТІВ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНИХ СХИЛІВ УКРАЇНСЬКОГО КРИСТАЛІЧНОГО ЩИТА В МЕЖАХ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Бутило Денис Вікторович**, учень 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Тітечко С.Є.**, вчитель-методист, заслужений вчитель України.

Однією з найбільш поширених гірських порід, що зустрічаються на півночі Рівненської області є граніт. Граніти, гранодіорити – це корисні копалини, які широко використовуються в будівництві. Радіаційна безпека будівельних матеріалів, на даний час є важливою проблемою. Тому тема цього дослідження є актуальною. Мета дослідження – геологічна характеристика, систематизація відомостей про мінералогічний склад гірських порід, аналіз ступеню радіаційного забруднення гірських порід в межах північно-західного схилу Українського кристалічного щита в межах Сарненського району Рівненської області.

Поставлена мета передбачає розв'язання наступних завдань: проаналізувати довідкову і наукову літературу з геології, мінералогії і петрографії, вивчити геологічні умови східної частини Сарненського району, дослідити походження та мінералогічний склад гірських порід на північно-західному схилі Українського кристалічного щита в межах Сарненського району Рівненської області, відібрати зразки гірських порід для визначення мінералогічного складу та радіаційного забруднення, визначити і описати зразки гірських порід на підприємстві Рівненська геологічна експедиція, скласти маршрут геологічної екскурсії

Об'єктом дослідження є північно-західний схил Українського кристалічного щита в межах Сарненського району Рівненської області, а предметом – радіаційно-гігієнний стан гірських порід північно-західного схилу Українського кристалічного щита в межах Сарненського району Рівненської області.

Район дослідження знаходиться в межах Клесівської денудаційної рівнини Житомирського Полісся. У геоструктурному відношенні дані родовища розташовані в межах осницького блоку Українського кристалічного щита. Утворення осницького комплексу родовища представлені магматичними породами габро-діорит-гранодіоритової та гранітної формації.

Дану територію вивчали К.Смуліковський, Л.Г. Ткачук, Ю.Токарський та інші дослідники. У 1992-2005 р.р. працівники Житомирської ГЕ ПДРГП "Північгеологія" найбільш повно вивчили геологічну будову та оцінила перспективи рудоносності різновікових утворень регіону.

За даними замірів потужності експозиційної дози гамма-випромінювання та визначення величини сумарної питомої активності радіонуклідів корисні копалини родовищ гранітів даного району в надрах та продукти її переробки характеризуються низьким вмістом радіоактивності і згідно з «Нормами радіаційної безпеки України відповідають вимогам до сировини 1-го класу (використання без обмежень).

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКЛАДІВ МІНЕРАЛЬНОЇ СИРОВИНИ РАФАЛІВСЬКОГО РОДОВИЩА

Автор: **Юсин Яків Олексійович**, учень 11 класу Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4.

Науковий керівник: **Чирва Л.І.**, вчитель географії Кузнецовської загальноосвітньої школи №4, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії вчитель-методист.

Основна мета науково-дослідницької роботи – вивчення проявів мінералізації в базальтах Рафалівського родовища, зокрема, самородної міді і дорогоцінних металів – золота, срібла, платиноїдів, їхні мінералогічні властивості і перспективи їх промислового використання.

Об'єкт досліджень – поклади мінеральної сировини (зокрема, самородної міді і дорогоцінних металів) в базальтах Рафалівського родовища.

Предмет досліджень – мінералогічні властивості мінералів, що зустрічаються в районі досліджень, а також оцінка їх покладів в аспекті промислового використання.

Завдання: дати геологічну характеристику проявам мінералізації в базальтах Рафалівського родовища; вивчити мінералогічні властивості мінералів у базальтах Рафалівського родовища; дослідити перспективи промислового використання покладів Рафалівського родовища; скласти колекцію мінералів Рафалівського родовища.

Район родовища розташований на західному схилі Українського кристалічного щита і відноситься до тектонічної межі цього схилу-скиду, по кристалічному фундаменту якого відбувалося виливання базальтів. Геологічний розріз родовища представлений туфами, туфобрекчіями, базальтами, крейдою і пісками. Саме до базальтів приурочені поклади мінеральної сировини Рафалівського родовища.

Висновки: Геологічний розріз родовища представлений туфами, базальтами, крейдою і пісками. Поклади Рафалівського родовища є унікальними і перспективними для промислового видобування, що дало б значний економічний ефект для бюджету країни. Аналогічних Рафалівському родовищу в світі існує лише два: в США і Китаї.

КОРЕЦЬКІ КАОЛІНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Автор: **Яремчук Василь Юрійович**, учень 11 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів - ліцей».

Науковий керівник: **Опанасюк М.О.**, учитель географії вищої категорії Корецького НВК «Школа I-II ступенів - ліцей», учитель-методист.

Тепер, в час економічної кризи, економіка району переживає не найкращі часи, ми вирішили розглянути доцільність відродження виробництва керамічних виробів із місцевої сировини, а також відмітити, в яких галузях господарства можливо використовувати каоліни. Це спонукало до написання наукової роботи.

Метою роботи є: ознайомитись із видами гірських порід Кореччини; вивчити склад та властивості каолінів; дослідити пластичність та вологість каолінів Кореччини; дослідити вміст піщаних та пилуватих частинок каолінів Кореччини; вирішити питання про застосування каолінів; з'ясувати, якою є промислова цінність та потужність родовищ каолінів, що розташовані поблизу Корця; дослідити виготовлення вогнетривкої цегли та гончарних виробів з каоліну в домашніх умовах (на матеріалах, зібраних в с. Велика Клецька Корецького району); відмітити вплив робіт, пов'язаних з видобутком каолінів на довкілля.

З'ясовано, що основною галуззю використання каоліну є будівельна промисловість.

Досліджено процес виготовлення вогнетривкої цегли та гончарних виробів з каоліну в кустарних умовах (на матеріалах, зібраних в с. Велика Клецька Корецького району).

Розробка каолінів має ряд негативних моментів: порушення природного стану земель, пилове забруднення в результаті розробки кар'єрів. Щоб зменшити негативний вплив на довкілля після розробки кар'єрів, необхідно проводити біологічну рекультивацию на землях, що звільняються від гірничих робіт, створювати поля, сінокоси, пасовища, садити ліс і лісозахисні смуги.

ВИДІЛЕННЯ ГЕОТОПІВ В МЕЖАХ БЕРЕЗНІВСЬКОГО РАЙОНУ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В СИСТЕМІ ГЕОТУРИСТИЧНОЇ МЕРЕЖІ

Автор: **Соловей Наталія Василівна**, учениця 9 класу Березнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2.

Науковий керівник: **Швед Л. М.**, вчитель географії Березнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №2.

Протягом останніх років з'явилося багато робіт, присвячених геотуризму – галузі, виникнувши на пограниччі краєзнавчого туризму і кваліфікованого, нині впевнено займає свою власну нішу на стику геолого-геоморфологічних наук, охорони неживої природи і туризму.

Всі об'єкти неживої природи (геолого-геоморфологічні компоненти ландшафту), що мають наукову цінність і цікаві з пізнавальної та туристичної точки зору, можна розглядати як елементи геотуристичної мережі (геотопи).

Геотуризм можна визначити, з одного боку, як сукупність заходів активного туризму, які дозволяють поєднати відпочинок з пізнанням і розумінням геологічної будови, історії розвитку території, форм рельєфу, що нас оточують і процесів, які їх створили, а з другого – заходів які націлені на популяризацію геолого-геоморфологічних знань, шляхом забезпечення можливості відвідання унікальних об'єктів.

Мета нашої роботи: вивчити основні генетичні типи форм рельєфу Березнівського району з метою виділення окремих геотопів, придатних для використання у геотуризмі.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання: розробка схеми геолого-геоморфологічного дослідження території Березнівського району; визначення основних генетичних типів форм рельєфу; виявлення та аналіз умов формування різноманітних форм рельєфу; виділення на основі зібраного матеріалу геотопів; створення в перспективі на їх базі геотуристичних шляхів і стежок.

У ході проведення дослідження було опрацьовано картографічний матеріал, наукову літературу з геології та геоморфології, ряд статей сучасних дослідників рельєфу, вивчено основні проблеми та напрямки розвитку геотуризму та проведення паспортизації об'єктів неживої природи.

Було встановлено характерні особливості рельєфу Березнівщини, визначено основні генетичні типи рельєфу, проаналізовано умови їх формування.

Зокрема, встановлено, що найбільшого поширення на території району набули форми рельєфу, пов'язані з процесами вивітрювання, флювіальні, флювіогляціальні, еолові форми рельєфу. Присутні також карстово-суфозійні та антропогенні форми рельєфу.

Різнманітність рельєфу Березнівського району обумовлена його геологічною будовою, палеогеографічними умовами формування території та переважаючими екзогенними процесами. На основі зібраного матеріалу було виділено та описано 10 геотопів, а також визначено кілька об'єктів, які потребують довивчення з їх наступною паспортизацією.

ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА НАСЛІДКІВ АНТРОПОГЕННОГО ВПЛИВУ НА МАЛИХ РІЧКАХ ПОЛІССЯ

Автор: **Кравчук Олег Ігорович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар» Рівненської міської ради.

Наукові керівники: **Барда О.В.**, учитель-методист ПМЛ «Елітар»,
Волненко Н.П., керівник геологічного гуртка ОблСЮТур.

Малі річки формують ресурси, гідрохімічний режим та якість води середніх і великих рік, створюють природні ландшафти великих територій. Отже, вивчення особливостей природи та руслових процесів малих річок є справою дуже важливою і актуальною.

Мета дослідження: вивчити гідрологічні характеристики та особливості геологічної діяльності малих річок, ступінь їх антропогенних змін та визначення заходів щодо збереження.

Основні завдання: виявити характер прояву геологічної діяльності малих річок; визначити особливості природи малих річок; вивчити сучасні процеси і характер впливу діяльності людини на річки України; розглянути наслідки меліорації на річках Прип'ятського Полісся; з'ясувати роль геологічних процесів у фізичному самоочищенні річок; провести геолого-гідрологічні дослідження малої річки.

Головними формами рельєфу, створеного русловими потоками, виступають долини, домінуюча роль у формуванні яких належить процесам ерозії. Еродуюча діяльність потоку здійснюється головним чином за рахунок його енергії.

Спрямування рельєфотворчої діяльності водотоків, тобто переважання еродуючої або акумулюючої роботи, залежить від співвідношення енергії потоку та маси уламкового матеріалу, що переноситься водою.

Акумулятивна діяльність водотоку починається з моменту, коли його жива сила переключається на перенесення матеріалу та подолання сил тертя.

Дослідження на річці Корчик показали наявність прояву геологічної діяльності водотоку у вигляді формування річкової долини, цокольної та акумулятивної терас, накопичення алювіальних відкладів тощо.

Річки тісно пов'язані з економікою прилеглих територій і відіграють значну роль у розвитку соціального середовища. В той же час всебічне використання біоресурсів річок, їх урегулювання, відбір вод на полив та господарсько-побутові потреби, а також перетворення річок на колектори стічних вод порушили їх природний стан. Після регулювання річок насамперед збільшується швидкість потоку і зменшуються глибини річищ, що істотно відбивається на характері прояву геологічних процесів.

Малі річки мають важливе значення у системі водопостачання. Адже близько 90% водних ресурсів України формуються саме за рахунок малих річок. Крім того вони відіграють неабияку роль у рельєфотворюючих та геологічних процесах. Тому проблема їх охорони і раціонального використання набуває нині особливого державного значення.

МОРФОДИНАМІКА РУСЛОВИХ ПРОЦЕСІВ РІЧКИ СЛУЧ

Автор: **Швед Інна Миколаївна** учениця 9 класу Березнівської гімназії Березнівської районної ради.

Науковий керівник: **Швед, Л.М.**, учитель економіки, географії Березнівської гімназії.

Мета роботи: вивчення морфодинаміки руслових процесів у річці Случ на відрізу с.Більчаки – м.Березне та їх класифікування.

У роботі розглянуто загальні особливості гідрологічного режиму річки Случ, описано основні елементи її долини та їх розвиток і поширення в межах досліджуваного відрізка; визначено звивистість русла річки в межах відрізка с.Більчаки – м.Березне, розглянуто типи меандрування; виділено основні морфодинамічні типи руслових процесів, що виявлені на досліджуваній ділянці русла та прокласифіковано типи русел, грядових форм, руслових розгалужень, островів тощо. Проведено просторово-часовий аналіз змін русла річки на окремих ділянках та описано цікаві з геоморфологічної точки зору руслові процеси.

Річка Случ є унікальною з геолого-геоморфологічної точки зору. В межах її русла можна вивчати та досліджувати практично всі типи руслових процесів та їх динаміку. Така багатогранність руслових процесів створює в долині річки та в самому руслі найрізноманітніші форми рельєфу, що мають високу естетичну та навчально-пізнавальну цінність, а, отже, можуть активно використовуватися у геотуризмі.

Дослідження мають практичне значення, адже дають змогу прогнозувати можливі у майбутньому зміни напрямку русла, руслових процесів, виникнення нових форм рельєфу.

Зібрані матеріали можна використовувати у навчально-виховному процесі з метою покращення знань про рідний край та закономірні прояви законів фізики та географії у природному середовищі.

ПРИРОДНИЧО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ОЦІНКА, УПРАВЛІННЯ, ПРОГНОЗ НА ОСНОВІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Автор: **Макута Мілан Юрійович**, учень 10 класу Підлозецької загальноосвітньої школи I-III ст. Млинівської районної ради.

Науковий керівник: **Скібіцька Т.М.**, вчитель I категорії Підлозецької ЗОШ I-III ст. Млинівського району.

Метою роботи є дослідження природно-ресурсного потенціалу Рівненської області на основі геоінформаційних систем. Робота складається з 9 розділів. У розділах 1-8 детально описано природно-ресурсний потенціал Рівненщини. У дев'ятому розділі охарактеризовано перспективні ресурси області, а саме мідь, алмази, туфи, які є справжнім багатством України. Незважаючи на свою відносно невелику територію Рівненщина посідає значне місце в Україні за запасами мінерально-сировинних ресурсів. Зокрема, область багата родовищами будівельних матеріалів, серед яких переважають пісок, глина, мергель, крейда, вапняк, будівельний камінь. На сході Рівненської області розташовані масиви габро, діоритів і гранітів, які характеризуються великими декоративними властивостями. Унікальними є рівненські базальти, поклади бурштину. З інших корисних копалин, які мають перспективне значення, але поки що не розробляються, слід відмітити фосфорити, мідь, сапропель.

Дана наукова робота актуальна й має практичне застосування тому, що її матеріали можуть бути використані для дослідження наявних і розвідки нових родовищ корисних копалин та при вивченні курсу з географії чи геології і в позакласній роботі.

ЦІКАВА МІНЕРАЛОГІЯ РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Галганець Анна Сергіївна** учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу школа-ліцей №19.

Науковий керівник: **Волненко С.О.**, провідний геолог Рівненської геологічної експедиції, керівник гуртка РМЦТУМ.

Мета дослідження: вивчити, що таке мінерали, які вони мають фізичні властивості, з'ясувати які мінерали зустрічаються на Рівненщині і де саме, які з цих мінералів можна вивчати мікроскопічно, а які макроскопічно, які з них мають значення як корисна копалина а які, а які як колекційний матеріал, а також довести, що в нашому краї є багато цікавих, неповторних мінералів; на основі опрацьованого матеріалу створити міні-підручник «Цікава мінералогія Рівненщини».

Об'єктом дослідження є мінералогія Рівненщини. Предмет дослідження: мінерали Рівненщини, які можна знайти у видобувних кар'єрах та природних відслоненнях області.

У роботі, згідно з класифікацією, описано наступні мінерали, найбільше поширені на Рівненщині: алмаз; самородна мідь; золото; срібло; молібденіт; піротин марказит; кварц; аметист; халцедон; агат; опал; гематит; кальцит; гіпс; селеніт; барит; фосфати: монацит; польові шпати; слюди; цеоліти; палигорскіт; турмалін; гранат; селеноніт.

Після вивчення вищенаведених мінералів Рівненщини було зроблено наступні висновки:

У Рівненській області виявлено більше 100 мінералів. За своїм генезисом їх поділяють на три групи: магматичні, метаморфічні та осадові. Із породоутворюючих мінералів, які можуть мати великі розміри, на Рівненщині колекційними можуть бути: польові шпати, кварц, слюди. Мінерали пегматитів, такі як: польові шпати, турмалін, гранати мають великі розміри і можуть використовуватись як колекційні. До мінералів, які можна збирати у колекції у базальтових кар'єрах мною віднесено: мідь самородну, кальцит, барит, цеоліти, палигорскіт, агати. Мінерали базальтів такі як: аметист, агат, приховано-кристалічний кальцит з селадонітом, цеолітами відносяться до дорогоцінного та виробного каміння. Практичне значення як корисні копалини, на Рівненщині, можуть мати такі мінерали як: алмаз, мідь самородна, цеоліти, та агати.

ТЕХНОГЕНЕЗ ТА ЕКОЛОГО–ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Комісарова Олександра Сергіївна**, учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу №12.

Науковий керівник: **Яроменко О. В.** канд. географ. наук, доц. кафедри географії та туризму МЕНУ ім. С.Дем'янчука.

Оцінка змін геоecологічного стану геоморфосфери, що пов'язані з безпосереднім або опосередкованим впливом техногенних чинників на рельєф і інші компоненти навколишнього середовища (гідросфери, атмосфери, педосфери, біосфери) є пріоритетним завданням екологічної геоморфології.

Тому дослідження небезпечних геолого-геоморфологічних процесів та відповідно еколого-геоморфологічних проблем, вивчення природо-географічних чинників та соціальних і економічних передумов техногенного морфогенезу на території Рівненщини є актуальним і своєчасним.

Об'єкт дослідження виступають небезпечні геолого-геоморфологічні процеси на території Рівненщини, техногенний та антропогенно-змінений рельєф. Предмет дослідження – динаміка

небезпечних геолого-геоморфологічних процесів в умовах техногенезу, їх вплив та наслідки розвитку у межах досліджуваної території, поширення техногенного впливу на геоморфосферу, геоecологічні наслідки техногенезу.

Мета дослідження – виявлення доміантних небезпечних геолого-геоморфологічних процесів, особливостей їхнього поширення та розвитку на Рівненщині в умовах техногенезу, аналіз геоecологічного стану території Рівненської області.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання: проаналізувати літературні джерела, які висвітлюють зміст досліджень небезпечних геолого-геоморфологічних процесів; формування інформаційної бази про об'єкти техногенного впливу на природне довкілля області; розкрити історію вивчення взаємозв'язків між рельєфом і природокористуванням; проаналізувати геолого-геоморфологічні процеси на Рівненщині; проаналізувати масштаби господарської діяльності людини та її вплив на рельєф; екологічні проблеми території Рівненщини, обґрунтувати пропозиції, спрямовані на покращання стану природокористування та зниження геоecологічної напруги в регіоні.

Результати роботи можуть використовуватися фахівцями для вирішення інженерних завдань: територіального планування, інженерно-геоморфологічної підготовки території, обґрунтування розташування та функціонування господарських об'єктів підвищеного екологічного ризику; а також для естетико-геоморфологічних, природозахисних та прогнозних цілей.

АНАЛІЗ БАСЕЙНОВОЇ СИСТЕМИ Р. УСТЯ

Автор: **Чумак Юлія Василівна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 28.

Науковий керівник: **Яроменко О.В.**, канд. географ. наук, доц. кафедри географії та туризму МЕРУ ім. С.Дем'янчука.

Річка – це продукт функціонування клімату і ландшафту, їхніх взаємовідношень. У залежності від природних особливостей території та характеру її господарського використання відбуваються зміни у процесах функціонування ландшафту, а, отже, змінюється і його “продукт” – річка.

Чітким індикатором дії чинників довкілля, включаючи і такий специфічний, як антропогенний вплив, є басейнова система річки. Зміни параметрів структури гідромережі характеризують динамічний аспект її розвитку і тому дозволяють виявити просторово-часові особливості поширення трансформаційних процесів у межах досліджуваного річкового басейну. Окрім того, структура річкової системи знаходиться в тісному зв'язку з функціонуванням останньої, яке виражається в акумуляції стоку, перенесенні, перерозподілі енергії та речовини в басейні.

Об'єкт дослідження – річково-басейнова система Усті. Предмет дослідження – параметри структури, чинники впливу на її просторово-часову динаміку, наслідки розвитку природних та антропогенних процесів, які визначають екологічну ситуацію в басейні досліджуваної річки.

Мета дослідження – виявлення особливостей поширення та розвитку трансформаційних процесів у верхів'ї річкової системи Усті, їхніх зв'язків з природними та антропогенними чинниками, розробка рекомендацій з оптимізації функціонування річково-басейнової системи.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання: аналіз літературних джерел, які висвітлюють зміст структурного аналізу річкових систем; ознайомлення з методикою регіонального дослідження структури гідромережі; визначення параметрів структури верхів'я річкової системи Усті на двох різночасових зрізах; кількісна оцінка масштабів розвитку трансформаційних процесів у гідромережі за визначений період; виявлення та аналіз умов і причин структурних змін басейнової системи Усті; обґрунтування системи природоохоронних заходів, орієнтованих на оптимізацію екологічної ситуації в межах річкового басейну.

СЕКЦІЯ «ГЕОГРАФІЇ ТА ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА»

ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНА ОЦІНКА ВОДОЙМИ – БАСІВКУТСЬКЕ ОЗЕРО

Автор: **Войчишин Олексій Валентинович**, учень 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів №14.

Науковий керівник: **Мартинюк В.О.**, канд. географ. наук, викладач РДГУ.

Актуальність дослідження теми визначена рекреаційним значенням Басівкутського озера для обласного центру, а також, як регулятора стоку річки Усті в межах міста Рівного. Мета роботи – визначити ландшафтні та рекреаційні особливості Басівкутського озера.

З мети випливають наступні завдання: дослідити гідрометричні характеристики, біотичний склад та екологічний стан водойми, що зазнала антропогенного впливу; визначити особливості розвитку природно-аквального комплексу; здійснити оцінку рекреаційного потенціалу водосховища

У південно-східній частині Рівного на річці Устя створено водосховище під назвою Басівкутське озеро, яке в 60-і роки поглибили і прочистили. Басівкутське водосховище створено в межах річкової долини р.Усті – утвореної болотною акумуляцією. Абсолютні відмітки заплави – 178-180 м. Живлення водойми переважно снігодощове. Режим характеризується яскраво вираженою весняною повінню і сталим меженним періодом. За багаторічними показниками середня товщина льоду – 24 см – середня, а максимальна – 67 см. Озеро різниться власним мікрокліматом. Температура води на 0,1-0,8 °С вища взимку, а влітку на 2-3° холодніша. Кількість опадів – близько 613 мм. Ступінь забруднення озера в цілому можна оцінити як помірний.

У природно-аквальному комплексі нами виділено основні 3 зони: до глибини 2 м – знаходиться літораль. Далі, до глибини 3 м йде літорально-субліторальне підурочище. Глибші ділянки озера – це субліторальне підурочище.

Провівши власні польові дослідження та використавши фондові матеріали науково-дослідних установ, ми дійшли висновку, що антропогенне навантаження на водосховище значне. Екосистема водосховища потребує термінової розробки і впровадження заходів з оздоровлення, які нейтралізуватимуть негативний вплив техногенних забруднень в межах Рівного. Оцінюючи рекреаційні особливості водойми для таких видів рекреацій як: купання та пляжний відпочинок, водні види спорту, рибальство, ковзанярський спорт, а також оцінюючи антропогенне навантаження, Басівкутське озеро отримало сумарну оцінку 69 балів зі 100 можливих. Це означає, що рекреаційний потенціал водосховища високий.

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (КІНЕЦЬ XVIII ст. – 1939 р.)

Автор: **Доброчинська Наталія Віталіївна**, учениця 9 класу Рівненської української гімназії.

Наукові керівники: **Мартинюк В. О.**, канд. географ. наук, керівник гуртка “Географія” РМАНУМ, **Марач У. В.**, вчитель географії Рівненської української гімназії.

Здобуття незалежності Україною відкрило широкі перспективи та можливості географічних досліджень, у тому числі з історії географії. У середині 90-х років минулого століття український географ О. Краснопольський, на основі багаторічних досліджень, видає у

Санкт-Петербурзі тритомну працю “Отечественные географы (1917–1992). Библиографический справочник”; в останньому томі публікуються відомості про українських географів. В 1997 р. Я. Жупанський публікує чи не перший в Україні посібник “Історія географії в Україні”. У 2000 р. Українським географічним товариством, Тернопільським педуніверситетом та Географічною комісією Наукового товариства ім. Т. Шевченка започатковується видання наукового часопису “Історія української географії”. Актуальність проблеми історико-географічних досліджень постає на останніх з’їздах Українського географічного товариства (Луцьк, 2000; Чернівці, 2004; Київ, 2008), Всеукраїнської спілки краєзнавців. Згадані події та ключові віхи у географічній науці України засвідчують про зростаючий інтерес до історико-географічних досліджень регіонів держави, географічних персоналей і постатей, галузевих та комплексних студій у ретроспективі. Помітний внесок у розвиток історії географії України на сучасному етапі внесли Я. Жупанський, М. Костиця, Н. Краснопольська, О. Краснопольський, В. Круль, В. Руденко, О. Шаблій, П. Шищенко, О. Ярошенко та інші географи.

Краєзнавчі пошуки в межах Рівненщини на стику історії та географії рідного краю спонукали мене до обрання теми з історії географії регіону.

Мета роботи – дослідження історії становлення й розвитку природничо-географічних студій Рівненщини на тлі суспільно-політичних процесів перебування краю у різних адміністративно-територіальних утвореннях.

Слід відзначити, що природничо-географічні дослідження Рівненщини кінця XVIII ст. – 1939 р. засвідчили про становлення окремих галузевих напрямів фізико-географічної науки. Відставали або не розвивалися саме комплексні напрями досліджень, тобто ландшафтознавчі. Винятком є роботи українського вченого П. Тутковського та поляка Е. Рюлле яких ми вважаємо лідерами географічних досліджень періоду перебування області у складі Волинської губернії та Волинського воєводства.

ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНОЇ І МІСЦЕВОЇ СПЕЦИФІКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ РІВНЕНЩИНИ ТА МІСТА КУЗНЕЦОВСЬК)

Автор: **Огрібчук Юлія Володимирівна**, учениця 10 класу Кузнецовської гімназії, Асоційованої школи ЮНЕСКО.

Науковий керівник: **Літвінчук Т. О.**, вчитель географії.

У науково-дослідницькій роботі зроблено спробу оцінити якість життя населення на регіональному (Рівненщина) та локальному (місто Кузнецовськ) рівні. Аналіз умов життєдіяльності окремих територій і міст з врахуванням відповідних науково обґрунтованих індикаторів (показників) є важливим в плані прогнозування можливості стійкого, збалансованого розвитку територіальних громад, розробки найбільш ефективної регіональної політики.

Мета роботи: на основі всебічного аналізу дослідити і зробити науково – обґрунтовані висновки щодо специфіки якості життя населення Рівненщини та міста Кузнецовськ, запропонувати заходи щодо покращення якості життя з урахуванням всіх складових життєдіяльності територіальної громади – економічної, соціальної, духовної, екологічної.

Завдання наукового дослідження: виявити сутнісні характеристики категорії «якість життя населення», з’ясувати методики та індикатори вимірювання показника; вивчення регіональної картини якості життя населення на прикладі Рівненської області; здійснити порівняльний аналіз індикаторів якості життя населення на Рівненщині та міста Кузнецовськ із загальноприйнятими і задекларованими в державних документах.

Результати дослідження. Регіональна картина якості життя населення визначається такими специфічними рисами: низький валовий регіональний продукт на душу населення, низькі показники рівня зарплат, знижені показники житлової та інфраструктурної забезпеченості, різноманітна структура природних ресурсів, позитивна динаміка очікуваної тривалості життя та відтворення населення. Якість життя населення м. Кузнецовськ безпосередньо залежить від функціонування основного бюджетоутворюючого підприємства – ПАЕС.

ТИПИ КОНФЛІКТІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ М.КУЗНЕЦОВСЬК ТА ЦОГО ОКОЛИЦІ

Автор: **Лихацька Тетяна Вікторівна**, учениця 10 класу Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4.

Науковий керівник: **Китун П.І.**, учитель географії, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист Кузнецовської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4.

Однією з найважливіших умов соціально-економічного розвитку регіону є величина його природно-ресурсного потенціалу, що визначає напрямки і потенційну інтенсивність господарської діяльності економічних суб'єктів.

Кризові процеси, які охопили економіку України у кінці ХХ ст., посилили нераціональне природокористування. Воно виявляється передусім у необґрунтовано високому споживанні окремих видів ресурсів з метою короточасної наживи, загостренні еколого-економічних проблем у всіх регіонах країни. Необхідний перехід до нової системи природокористування, яка б передбачала перехід соціально-економічних систем на інтенсивні джерела зростання, скорочення обсягів використання природних ресурсів при більшому задоволенні суспільних потреб та поліпшенні умов відтворення природного довкілля.

Окремим аспектам даної проблеми присвячено наукові дослідження українських географів: Г.О. Бачинського, І.О. Горленко, Я.І. Жупанського, Ф.Д. Заставного, О.В. Заставецької, М.Г. Ігнатенка, І.П. Ковальчука, І.Ю. Левицького, П.О. Луцишина, О.М. Маринича, Л.Ц. Масловської, М.М. Паламарчука, В.М. Пашенка, М.Д. Пістуна, С.П. Позняка, В.П. Руденка, Л.Г. Руденка, П.О. Сухого, Ю.Ю. Туниці, П.Г. Шищенка, О.І. Шаблія, Т.Є. Ясюк. Значний доробок серед зарубіжних мають учені Росії – В.О. Анучін, Ю.Д. Дмитревський, І.В. Комар, О.О. Мінц, В.С.Преображенський.

Водночас багато питань економіко-географічних досліджень природно-ресурсного потенціалу (ПРП) на рівні адміністративних районів та областей залишаються недостатньо розробленими. Зокрема, подальшої уваги географів та економістів вимагають питання вдосконалення механізму природокористування і природоохоронної діяльності на рівні регіону.

Об'єктом дослідження є ПРП і стан природокористування у межах м. Кузнецовська та його околиці. Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні проблеми природокористування у визначеному регіоні в умовах перебудови суспільних відносин в Україні.

Метою наукової роботи є виявлення конфліктів природокористування в м.Кузнецовську і його околиці.

При підготовці роботи було поставлено такі завдання: вивчити теоретичні основи географічного природокористування; охарактеризувати передумови систем природокористування у м. Кузнецовську та його околиці; дослідити і вивчити типи конфліктів природокористування даної території.

ГЕОГРАФІЯ СВЯТ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: АСПЕКТИ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Автор: **Мельник Тетяна Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненської спеціалізованої школи I-III ступенів № 15.

Науковий керівник: **Яроменко О.В.**, канд. географ. наук, доц. кафедри географії та туризму МЕРУ ім. С.Дем'янчука.

Ми живемо в ХХІ столітті, коли нащадки майже забули звичаї та обряди своїх предків. Але чого варта людина, яка не знає свого коріння? Звісно, у всіх районах області традиції різняться, тому актуально дослідити та виділити не тільки загальноприйняті звичаї та обряди, а й місцевого значення. Залучившись

до цього, кожна людина відчуває, що у них присутній дух рідної землі, який надає сил і наснаги відродити та плекати традиції пращурів. Крім того, це неоціненний внесок у розвиток пізнавального туризму локального значення.

Мета дослідження – з'ясувати відмінність у проведенні релігійно-обрядових свят в різних районах Рівненщини, та відповідно до одержаних результатів виділити район (регіон) з найбільшим рекреаційним потенціалом для пізнавального туризму. Відповідно до поставленої мети в науковій роботі вирішуються такі завдання: дослідити традиції проведення свят у Рівненській області; з'ясувати звичаї та обряди характерні для окремого району (знайти відмінності, порівняти); за одержаними результатами визначити найбільш забезпечений пізнавальними рекреаційними ресурсами район (регіон); пояснити особливість даного району (регіону): виділити причини, завдяки яким первісні звичаї та обряди збереглися та дотримуються нині.

Об'єктом дослідження обрано традиційне проведення свят на Рівненщині, яке включає в собі звичаї та обряди. Особливості святкування були сформовані протягом багатьох років та різняться в окремих районах області. Предметом дослідження є власне особливості (відмінності) проведення свят у різних районах Рівненської області стосовно найбільш урочистих релігійно-обрядових празників.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані з метою розвитку пізнавального туризму, який дає додаткові кошти у місцевий бюджет та, як наслідок, позитивні зміни в економіці Рівненської області.

РИНОК ПРАЦІ В РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Автор: **Гайдук Дмитро Олександрович**, учень 11 класу Костопільської загальноосвітньої школи-комплексу I-III ступенів №6.

Науковий керівник: **Покотило Л.Ф.**, вчитель географії Костопільської загальноосвітньої школи-комплексу I-III ступенів №6.

Важливою проблемою розвитку України є стабілізація соціально-економічної та демографічної ситуації на регіональному рівні і формування ефективного та стабільного регіонального ринку праці, оскільки саме через ринок праці трудовий потенціал залучається в господарський комплекс регіону.

Особливо це стосується Рівненської області, для якої характерні депопуляція і старіння населення, суттєві зміни в структурі зайнятості, порушення основних співвідношень у формуванні та реалізації трудової активності, падіння продуктивності праці та зниження рівня життя населення, особливо у сільській місцевості. Починаючи з 2007 року, Рівненська область характеризується найвищими показниками безробіття. За співвідношенням показників попиту та пропозиції робочої сили, область належить до трудонадлишкових. Тому стоїть важливе завдання створення такого соціально-економічного середовища, яке стимулювало б впровадження в практику комплексної стратегії формування зайнятості населення та соціально-економічного розвитку регіону. Проте у такому аспекті вивчення ринку праці області практично не проводилося. Актуальність проблеми, її недостатня вивченість та практична необхідність зумовили вибір теми дослідження.

У даній роботі об'єктом дослідження виступає ринок праці в Рівненській області, а предметом – територіальна організація ринку праці та суспільно-географічні аспекти його функціонування.

Метою дослідження є аналіз суспільно-географічних аспектів функціонування ринку праці в Рівненській області та визначення напрямів його удосконалення. Досягненню мети сприяло вирішення наступних завдань: вивчення і узагальнення теоретико-методичних аспектів суспільно-географічного дослідження ринку праці в регіоні; аналіз суспільно-географічних чинників, що впливають на формування ринку праці в Рівненській області; оцінка економічної активності та структури зайнятості населення Рівненської області на сучасному етапі; аналіз динаміки кількісних та якісних параметрів, структури заробітної плати населення в Рівненській області; визначення основних проблем та шляхів реформування ринку праці в Рівненській області та Україні.

МЕДИКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАХВОРЮВАНOSTI НА ТУБЕРКУЛЬОЗ НАСЕЛЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Матвійчук Анастасія Миколаївна**, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: **Селецький В.П.**, керівник гуртка секції «Географія» Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

У роботі досліджуються медико-географічні особливості захворюваності на туберкульоз населення Рівненщини. Ця проблема є актуальною, оскільки туберкульоз відноситься до найнебезпечніших хвороб серед населення Рівненської області. Мета дослідження передбачала визначення територіальних особливостей поширеності активного туберкульозу серед населення Рівненщини на внутрішньообласному рівні.

У роботі проведено оцінку сучасного стану захворюваності та хворобливості населення Рівненської області активним туберкульозом та зроблено порівняння із основними медико-географічними чинниками: загальною захворюваністю населення, захворюваністю на ВІЛ, хронічний алкоголізм, онкозахворюваністю, рівнем профілактичної роботи щодо попередження туберкульозу.

У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Рівненська область належить до регіонів України з помірним рівнем захворюваності на туберкульоз. Рівень захворюваності населення туберкульозом в Рівненській області (59 випадків/100 тис. населення) дещо нижчий ніж середній по Україні – 68,5 випадки захворювання.

В останні роки спостерігається зниження рівня захворюваності населення Рівненщини на туберкульоз, що є позитивною тенденцією, однак потрібно враховувати, що все-таки для нашої області як і загалом для України, характерний дуже високий рівень захворюваності на туберкульоз.

Порівняльний аналіз захворюваності населення Рівненської області показав, що найвищі показники захворюваності та хворобливості населення характерні для північної частини Рівненщини. Однак, смертність від туберкульозу вища в центральних та південних адміністративних районах області.

Основними завданнями державної внутрішньої політики у боротьбі з епідемією туберкульозу мають бути економічне зростання, поліпшення соціально-побутових умов існування громадян. Але окрім цього не можна нехтувати впливом медико-географічних чинників.

ДЕМОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ СЕЛА БЕРЕЖКИ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Автор: **Покидько Анастасія Миколаївна**, учениця 10 класу Бережківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Дубровицького району.

Науковий керівник: **Скумін М.М.** вчитель географії Бережківської ЗОШ I-III ступенів, спеціаліст вищої категорії.

Мета роботи: довести, що демографічна ситуація в країні та в окремо взятому населеному пункті нерозривно пов'язані та взаємозалежні, й показати перспективи розв'язання такої актуальної проблеми нашого сьогодення – депопуляції української нації.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що вивчення демографічної ситуації в певному населеному пункті необхідне для вирішення багатьох теоретичних і практичних проблем, які реалізуються в роботі через розв'язання таких завдань:

- з'ясувати, що є причиною демографічної кризи як на загальнодержавному рівні, так і на рівні свого населеного пункту;

- зібрати і опрацювати статистичні дані, за допомогою яких відтворити демографічну ситуацію в конкретному населеному пункті:

- показати критичність демографічної ситуації в сільській місцевості і як наслідок – зникнення великої кількості сільських населених пунктів з карти нашої держави;

- визначити шляхи вирішення проблеми демографічної кризи в сільській місцевості.

Практична цінність наукової роботи в тім, що вчителі-географи, вчителі-історики можуть скористатися інформацією у своїй діяльності, особливо під час вивчення тем «Населення України», «Економічна та соціальна географія Рівненщини» з географії у 9 класі, матеріалу краєзнавчого характеру з історії у загальноосвітніх навчальних закладах.

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАСЕЙНУ РІЧКИ СЛУЧ

Автор: **Сахарук Вероніка Володимирівна**, учениця 10 класу Рівненської спеціалізованої школи «Центр надії» I-III ступенів.

Науковий керівник: **Селецький В.П.**, керівник гуртка секції «Географія» Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

У роботі досліджуються особливості туристично-рекреаційного потенціалу басейну річки Случ, оскільки перспективним є питання розвитку водного туризму в межах басейну річки Случ, яка користується популярністю серед туристів-водників у північно-західному регіоні України.

Мета дослідження передбачала комплексну оцінку туристично-рекреаційного потенціалу басейну річки Случ.

У роботі визначено фізико-географічні та історико-краєзнавчі характеристики басейну р. Случ, проведено оцінку туристично-рекреаційного потенціалу та туристичної інфраструктури досліджуваного регіону, визначено коло основних проблем та перспектив розвитку водного туризму в басейні річки.

У результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Природно-рекреаційний потенціал басейну р. Случ досить високий. Для даної території характерні сприятливі кліматичні умови, високий рівень атрактивності ландшафту та значна кількість унікальних природних об'єктів. Серед найцікавіших природних пам'яток варто виділити виходи гранітів Українського кристалічного щита – Марининсько-Устенські граніти та Соколині гори в Надслучанському регіональному ландшафтному парку. Конфігурація долини та гідрометричні особливості русла річки Случ сприятливі для розвитку різних форм водного туризму.

Також тут знаходиться значна кількість історико-археологічних пам'яток, які відносяться до різних історичних періодів. Серед найцікавіших – замок-фортеця князів Острозьких в Старокостянтиніві, садибний маєток у Самчиках, руїни замків-фортець на високих скелях у Новоград Волинському, Корці, Губкові та ін. Можна зазначити, що в регіоні є достатньо історико-культурних ресурсів, які варто використовувати у водному туризмі.

Важливе значення для розвитку водного туризму в межах досліджуваної території має туристична інфраструктура, яку формують комунікації, транспортні послуги, інженерні споруди, дороги, суміжні підприємства індустрії туризму, тощо. Варто зазначити, що в басейні р. Случ туристична інфраструктура розвинена недостатньо: немає зручних транспортних під'їздів до річки, обладнаних місць для ночівлі та відпочинку, пунктів прокату спорядження для водного туризму, тощо. Однак, у регіоні починає розвивається сільський туризм та екскурсійне обслуговування.

Територія басейну р. Случ використовується в індустрії туризму як рекреаційна зона для масового відпочинку місцевого населення та жителів найближчих великих населених пунктів; через басейн р. Случ часто пролягають маршрути спортивних пішохідних походів, велосипедних мандрівок, історико-краєзнавчих екскурсій та експедицій; комерційні водні тури по р. Случ пропонують туристичні

фірми та агентства Києва, Харкова, Одеси, Львова, Івано-Франківська, Тернополя, Хмельницького, Рівного, Луцька та інших міст України.

Регіон басейну р. Случ має багато перспектив для розвитку водного туризму. Однак, для їх втілення необхідно здійснити низку управлінських заходів. Зокрема, необхідне проведення цілеспрямованої державної політики щодо розвитку туризму в регіоні, підвищення рівня інформаційної реклами туристичних можливостей р. Случ та покращення туристичної інфраструктури даної території.

ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Афанасьєв Євгеній Михайлович**, учень 9 класу Дубровицької загальноосвітньої школи I-III ст. №2.

Науковий керівник: **Селецький В.П.**, керівник гуртка секції «Географія» Рівненської Малої академії наук учнівської молоді.

На сьогоднішній день мобільний зв'язок в Україні являє собою найбільш динамічний і швидкодіючий сектор ринку телекомунікацій. Він є з'єднувальною ланкою як промислової сфери, сфери послуг і споживачів, так і різних географічно розрізнених частин країни та економічних центрів. Стимулюючи людське спілкування за допомогою зв'язку, сучасні засоби мобільного зв'язку стають необхідною умовою для соціальної згуртованості та культурного розвитку будь-якого регіону.

Постійно зростаюча складність і динамічність виробничих, економічних і соціально-економічних потреб сучасного українського суспільства стає причиною масштабнішого розвитку послуг мобільного зв'язку в регіонах.

Побудова в Рівненській області якісної мобільної мережі залежить від багатьох чинників: потреб ринку, політики уряду, прагнення операторів створити таку мережу, від потреб самого суспільства чи від дій конкурентів, тощо.

У роботі об'єктом дослідження виступає система мобільного зв'язку в Рівненській області, а предметом – територіальна організація мобільного зв'язку у Рівненській області.

Метою дослідження є визначення особливостей територіальної організації системи мобільного зв'язку в Рівненській області як важливої складової господарського комплексу регіону.

Досягненню поставленої мети передують вирішення наступних завдань: аналіз та узагальнення сутності та ключових понять системи мобільного зв'язку, її структури та особливостей функціонування; вивчення особливостей просторового аналізу мережі мобільного зв'язку регіону; оцінка розвитку галузі мобільного зв'язку в Україні на сучасному етапі; просторовий аналіз територіальної організації системи мобільного зв'язку в межах Рівненщини; порівняльна оцінка покриття території області різними операторами мобільного зв'язку; визначення основних проблем та напрямів діяльності щодо покращення сфери мобільного зв'язку в Рівненській області.

Наукова новизна роботи полягає у визначенні територіальних закономірностей розвитку системи мобільного зв'язку в межах Рівненської області.

Практичне застосування отриманих даних можливе у роботі органів місцевого самоврядування для розробки заходів щодо розвитку та удосконалення мережі стільникового зв'язку на Рівненщині.

Джерелами інформації слугували дані статистичних щорічників, фондові матеріали Головного управління статистики у Рівненській області, Інтернет-джерела, наукова теоретична та методична література, результати власних розрахунків.

Автором роботи особисто було здійснено збір первинного матеріалу, підбір способів картографічних зображення та розробка змісту карт.

АНАЛІЗ ЗМІН ТОПОНІМІКИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ РОКИТНІВЩИНИ В ХХ СТОЛІТТІ

Автор: **Колодич Вікторія Сергіївна**, учениця 10 класу Рокитнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3.

Науковий керівник: **Хмельовський Ю. Л.** вчитель географії Рокитнівського НВК школи I-III ст. – ліцею, вчитель-методист.

Актуальність теми дослідження зумовлена широким застосуванням в географії даних топоніміки. У географічних назвах відбито реалії минулих епох, що дозволяє використовувати їх у якості “документів” під час географічних, історичних, лінгвістичних та інших досліджень. Однак, отримання достовірної інформації забезпечується лише науково обґрунтованим поясненням кожної географічної назви. Топонімія Рокитнівського району з-поміж усіх адміністративних одиниць Рівненщини вивчена чи не найменше і саме тому в краєзнавстві використовуються, в основному, народні легенди та далекі від істини етимології перекази, які потрапляють на сторінки газет та часописів. У той же час формування географічних назв відбувається під дією реально існуючих чинників, вивчення яких дозволяє з’ясувати важливі закономірності та регіональні особливості виникнення найменувань.

Основною метою науково-дослідницької роботи є формування семантичних топонімічних груп назв населених пунктів та аналіз змін і трансформацій ойконімів досліджуваного району в ХХ столітті.

Для досягнення цієї мети необхідним є вирішення таких завдань: розробка теоретичних та методичних основ географічного дослідження топонімії; виділення семантичних топонімічних груп назв населених пунктів району; встановлення зв’язку географічних назв із різноманітними соціально-історичними, етнічними, географічними та іншими явищами; дослідження адміністративно-територіального стану та державної приналежності досліджуваного району; встановлення причинно-наслідкових змін та трансформації ойконімів; створення словника топонімів населених пунктів району; формування каталогу зниклих хуторів району.

На основі цілісно-системного методу дослідження топонімія Рокитнівського району розглядається як система, що сформувалася за історичний час у вигляді вербального відображення природного і соціального середовища життя людей. Для з’ясування генези багатьох назв особливо важливими є історичний та етимологічний методи дослідження. Динаміка змін і трансформацій топонімів у просторі та часі виявляється за допомогою порівняльного, статистичного та картографічного методів. Важливим у плані дослідження мікротопонімів є експедиційний метод.

Уперше топонімія Рокитнівського району досліджується у географічному аспекті. Виділено топонімічні групи назв, пов’язані із природним середовищем, іменами людей, давніми ремеслами і промислами, сільським господарством тощо.

Здійснено аналіз змін і трансформацій топонімів населених пунктів району протягом історичного часу з використанням картографічного матеріалу.

Уперше створено словник ойконімів району та каталог зниклих хуторів, які потребують подальшого вдосконалення.

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА РОКИТНІВЩИНІ

Автор: **Кибукевич Катерина Василівна**, учениця 10 класу Блажівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Кибукевич С.О.**, вчитель географії Блажівської ЗОШ I-III ступенів.

Рокитнівський район не має великої розвинутої промисловості, а розвиток сільського господарства останніми роками на низькому рівні. Тому, якраз сільський зелений туризм може стати перспективною галуззю господарства нашого району. Чудові лісові ландшафти, річки, озера, а також щирі поліщуки з самобутньою культурою, приваблюють не тільки туристів, а й науковців. Крім природних об'єктів наш район славиться й історичними культурними пам'ятками.

Мета роботи дослідити розвиток сільського «зеленого» туризму на Рокитнівщині. Спробувати проаналізувати рекреаційний потенціал краю на даний час, а також висвітлити перспективи та проблеми розвитку галузі.

Завдання дослідження: проаналізувати розвиток сільського зеленого туризму; вивчити пропозицію найбільш популярних агросадіб району; показати проблеми та перспективи розвитку сільського туризму Рокитнівщини; показати рекреаційний потенціал району; дослідити туристичні маршрути.

Об'єкт дослідження: розвиток сільського зеленого туризму в районі.

Предмет дослідження: сільський зелений туризм, рекреаційні ресурси Рокитнівщини та історико-культурна спадщина.

Наукова новизна полягає в тому, що не весь рекреаційний потенціал району вивчений, особливо це стосується пізнавального сільського туризму, культури, самобутнього побуту, традицій. Адже, поліське село має багатющу історико- етнографічну спадщину.

Практичне та теоретичне значення роботи полягає у популяризації та систематизації знань про природу, духовну та матеріальну культуру своєрідного куточка Рівненського Полісся, дає перспективи застосування нагромадженого матеріалу для активізації використання туристсько-рекреаційного потенціалу району. Проектовані туристичні маршрути можуть бути використані в навчально-пізнавальній діяльності. Дослідження стане дороговказом для всіх любителів активного відпочинку та шанувальників краєзнавства.

ВІДДІЛЕННЯ ІСТОРІЇ

СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ», «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ РСР ДОБИ ПЕРЕБУДОВИ КРИЗЬ ПРИЗМУ КАРИКАТУРИ (1985-1991 рр.)

Автор: **Чучак Назар Михайлович**, учень 11 класу Радивилівського навчально-виховного комплексу «школа №1 – гімназія».

Науковий керівник **Пилипюк Н.В.**, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель.

Карикатура – це твір, або окремих художній образ, у якому в гумористичній або сатиричній формі перебільшують характерні особливості, частіше негативні, а іноді й позитивні як окремої людини, так і суспільства в цілому. Карикатура є цікавим і доступним історичним джерелом. Власне через карикатуру краще розуміємо певні політичні, економічні, національно-культурні процеси, що відбуваються в країні.

Карикатуристи 80-х років минулого століття показали, що керівництво СРСР, а тим більше УРСР, не мало чіткого плану дій, оголошуючи про перебудову. Веселий олівець художника чітко відобразив, що означали гласність, плюралізм, демократизація по-радянськи. Починалось формування багатопартійної системи – і тут перекоєчення були доведені до абсурду (коли план реєстрації партій перевиконувався).

Кінець 80-х років минулого століття характеризувався дефіцитом всього: продуктів харчування, промислових товарів, а найголовніше – апатією; зневірою в суспільстві. Як підтверджують сучасники цих подій, люди втрачали віру в ілюзії, були розчаровані тим, що практично жодне із перебудовчих гасел не здійснилося.

І все ж, одним із найвагоміших успіхів перебудови було зростання політичної активності населення. І саме роль карикатуристів тут переоцінити важко. Завдяки їхнім малюнкам викривались усі суспільні проблеми цього періоду.

Сприйняття кризь призму гумору завжди є цікавим і дотепним. А тому вивчати період перебудови в УРСР кризь призму карикатури цікаво, дохідливо, переконливо.

РАДЯНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ РІВНЕНЩИНИ

Автор: **Дудка Ольга Володимирівна**, учениця 9 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 28.

Наукові керівники: **Доброчинська В.А.**, доц. кафедри історії України івненського державного гуманітарного університету, канд. іст. наук; **Галамай О. М.**, головний спеціаліст відділу використання інформації документів Державного архіву Рівненської області, канд. іст. наук.

Особливе місце у дослідженні нашої історії посідає історія Західної України 1939–1941 рр. Створення радянською владою нового суспільства відбувалося тут надзвичайно швидкими темпами. За короткий час сталися відповідні соціально-економічні та культурні перетворення, що отримали назву «радянська». Цей процес збігся з періодом зміцнення тоталітарної держави, що означало відсутність будь-якого альтернативного розвитку. Одна із головних ролей у створенні радянського суспільства органами влади відводилася культурі, яка стала потужним механізмом впливу на маси.

Для реалізації планів щодо культури на Рівненщині було створено систему радянських державних органів, які займалися організацією закладів культури, надавали методичну допомогу та контролювали їх діяльність. Провідна роль у нав'язуванні населенню Рівненщини радянського світосприйняття відводилася кіно, яке перетворилось на ефективне знаряддя радянської пропаганди. Окрім демонстрації фільмів, у кінотеатрах проводилися інші види роботи з населенням: бесіди, показ кінохронік, проведення урочистостей.

На Рівненщині було організовано обласний театр, філармонія, інші клубні установи. Однак, і їх діяльність спрямовувалась на пропаганду ідей радянського суспільства та переваг радянського способу життя.

Повної реорганізації зазнала система освіти. Навчальні заклади відповідали радянському зразку. Навчальні плани, програми та зміст підручників змінювались відповідно до перемог та здобутків СРСР. Пропагування радянських ідей забезпечувала й виховна робота, яка проводилася не лише з учнями, а й з їх батьками.

Подолання неписьменності і малописьменності передбачало збільшення ефективності радянської пропаганди через пресу та літературно-книжкову продукцію. Влада намагалася забезпечити повне ознайомлення населення з пресою. Створена бібліотечна система теж забезпечувала пропагування радянських цінностей: книжкові фонди складали доробок партійної, сучасної радянської літератури та перевірених цензурою, класиків.

Радянізація культурного життя Рівненщини мала неоднозначні наслідки. З одного боку, існував ряд позитивних моментів: масове подолання неписьменності, поява спеціальних учбових навчальних закладів, збільшення загальної кількості установ культури та участь у них значної кількості населення і, перш за все, українізацію культурного життя. З іншого – нав'язування радянської моделі культурної сфери, виховання та перевиховання населення у дусі більшовизму, створення нових ідеалів та героїв, викривлення історичної правди, проведення антирелігійної пропаганди. Вплив на населення краю відповідно до вимог радянського суспільства здійснювався за всіма напрямками культурної роботи, яка жорстко контролювалась партійними та владними органами.

РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СУПЕРНИЦТВО ЗА ОСВІТНЕ ДОМІНУВАННЯ НА ВОЛИНІ В КІНЦІ XVIII – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст. (СПРОБА КОМПОРАТИВНОГО АНАЛІЗУ)

Автор: **Козловська Тетяна Василівна**, учениця 11 класу Гощанської районної державної гімназії.

Науковий керівник: **Скоцик В.Є.**, учитель історії, директор Гощанської районної державної гімназії.

Компаративний аналіз державних політик є перспективним напрямом історичних досліджень. Особливо цікавим він може бути у прикладанні до тих історичних періодів, які характеризуються суттєвими змінами у суспільному житті. Саме таким можна визначити період Волинської історії кінця XVIII – перш. пол. XIX ст., коли ця історична українська земля переходила від польського до російського панування. Багато аспектів цього періоду залишається малодослідженими. І серед них розвиток освітніх процесів, особливо через призму компаративістики, яка тут здається цілком допустимою.

Питання розвитку освіти на Волині, зокрема, були і залишаються суперечливими із часто протилежними оцінками, тому потребують подальшого вивчення для збагачення наших уявлень про них та набуття цінного досвіду.

Джерельну базу дослідження складають опубліковані документи указів російських самодержавців Олександра I та Миколи I, що стосуються освітньої політики, а також проекти освітніх заходів А. Чарторийського та Т. Чацького.

Окрему групу джерел склали документи Державного архіву Рівненської області. Серед них: фонд Острозького повітового суду, в якому містяться справи Указів Волинського губернського правління про видання додаткових розпоряджень, правил і царських маніфестів 1801, 1807 років.

Фонди: Рівненської гімназії (1837 – 1881 р.р.); Рівненської реальної гімназії (1841 – 1877 р.р.), Рівненського духовного правління (1828 – 1907 р.р.), Рівненського реального училища (1832 – 1925 р.р.), Рівненської вільної гімназії (1860 – 1862 р.р.).

У дослідженні використано фонди Житомирського державного архіву, зокрема Волинської губернської гімназії, канцелярії Луцького єпископа.

Отже, на основі вищенаведеного обґрунтування соціальної значущості й актуальності проблеми, недостатнього її вивчення, а також важливості об'єктивної оцінки історичного розвитку освіти на території Волині зазначеного періоду темою дослідження обрано: «Російсько-польське суперництво за освітнє домінування на Волині в кінці XVIII – перш. пол. XIX ст. (Спроба компаративного аналізу)».

Метою дослідження є вивчення суспільно-політичних умов, основних освітніх процесів, порівняльний аналіз освітньої політики і практики російських та польських чинників на Волині у кінці XVIII – перш. пол. XIX ст.

Для реалізації цієї мети поставлено такі завдання: виявити та охарактеризувати історичні, соціально-економічні та культурні умови, які справляли вплив на розвиток освіти в регіоні; виявити етапи освітнього процесу та основні тенденції його розвитку; показати роль державних, релігійних, громадських інституцій та окремих діячів у розвитку освіти; дослідити специфіку організації та діяльності різних типів навчальних закладів; провести наскрізний порівняльний аналіз польської та російської політики;

Хронологічні рамки дослідження від 1793 року, року включення Волині до складу Російської імперії до 1864 року, року освітньої реформи в Росії.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що зроблено спробу компаративного аналізу російської та польської освітньої політики і її наслідків, виявлено етапи домінування кожної зі сторін, показано роль державних, релігійних інституцій та окремих діячів у цьому суперництві.

ПРОПАГАНДИСТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН І УПА В 1941–1953 РР.

Автор: **Філіпчук Ліліана Анатоліївна**, учениця 11 класу Рівненського навчально-виховного комплексу “Колегіум”.

Науковий керівник: **Куделя П.І.**, вчитель історії вищої кваліфікаційної категорії, директор Рівненського НВК “Колегіум”.

Історія Організації Українських Націоналістів і Української Повстанської Армії належить до проблем, котрі тривалий період були за межами об'єктивного вивчення у вітчизняній історіографії. Це зумовлює необхідність всебічного відображення боротьби ОУН і УПА. Вирішення цього завдання буде неможливим без дослідження пропаганди ОУН і УПА, яка була одним з основних напрямків їх діяльності. Висвітлення пропагандистської діяльності ОУН і УПА дозволяє виразніше окреслити ідейно-політичний доробок українського революційно-визвольного підпілля та продемонструвати його вплив на формування сучасної ідейно- і військово-політичної думки.

Вивчення видавничої та публіцистичної діяльності ОУН і УПА відкриє ще один бік української культури, оскільки друковані видання є критерієм духовності й культури будь-якого народу.

Мета дослідження – відтворити цілісну картину пропагандистської діяльності ОУН і УПА як однієї з основних форм боротьби проти нацистського “нового порядку” і радянського тоталітарного режиму і в 1941 – 1953 рр.

Для реалізації мети визначено такі основні завдання: дослідити процес становлення та трансформацію організаційних структур пропагандистського апарату ОУН і УПА, визначити їх функції та повноваження; охарактеризувати основні напрямки пропагандистської діяльності, визначити їх значення у загальному контексті боротьби за національне визволення; розкрити форми та методи пропаганди, визначити їх характерні риси, переваги та недоліки, масштаби застосування; розширити джерелознавчу базу за рахунок введення в історичний обіг матеріалів преси ОУН і УПА.

Об'єктом дослідження є український національно-визвольний рух в 1941–1953 рр., а предметом – пропагандистська і видавнича діяльність ОУН і УПА в зазначений період.

Хронологічні рамки дослідження – 1941–1953 рр. Нижня межа визначається початком радянсько-німецької війни, що спричинило виникнення підпільних друкарень. Верхня межа окреслена датою виходу останнього з відомих періодичних видань ОУН – журналу “Молодий революціонер”. Географічні межі дослідження – етнічні українські землі, терени переважно західноукраїнських земель, де найактивніше діяли ОУН і УПА. За нинішнім адміністративно-територіальним поділом це Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська та Рівненська області, а також окремі райони Білорусії, Польщі, Словаччини та Румунії, по яких здійснювали рейди відділи УПА.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні пропагандистської діяльності ОУН і УПА. У наукових працях, присвячених українському національно-визвольному рухові 1940–1950-х рр., ця проблема розглядалася значною мірою фрагментарно, у загальному контексті діяльності ОУН і УПА, причому основна увага зосереджувалася на змістові пропаганди. Натомість, ми виділили дану проблему як окрему і здійснили спробу створити цілісну картину пропагандистської діяльності ОУН і УПА в 1941-1953 рр. Вперше основна увага зосереджується на організаційному аспекті “психологічної війни” ОУН та УПА проти радянського режиму. Відповідно питання становлення і розвитку пропагандистського апарату, напрямків пропаганди, форм і методів її ведення висвітлюються глибше і повніше, ніж це було зроблено раніше. Нами було залучено до наукового обігу нові і маловідомі матеріали Державного архіву Рівненської області, зокрема проаналізовано видання “Ідея і чин”, “До зброї”, “Український перець”, “За самостійну Україну”, “Інформатор”, численні листівки ОУН і УПА. Це дало можливість суттєво доповнити, а в дечому і переглянути існуючі погляди.

РАДЯНСЬКА І НІМЕЦЬКА ПЛАКАТНА ПРОПАГАНДА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ В РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ (1941-1945 РР.)

Автор: **Ігнатюк Віктор Володимирович**, ліцеїст 11 класу комунального закладу «Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою» Рівненської обласної ради.

Науковий керівник: **Романюк В.В.**, вчитель історії.

Світова спільнота вже давно «переросла» те розуміння збройних конфліктів, де використовується тільки вогнепальна, хімічна, біологічна зброя. Технічний прогрес сказав своє вагоме слово, і тепер навіть «ядерна бомба» є вже «вчорашнім днем» у воєнному мистецтві, порівняно із пропагандою. «Найстрашніша зброя війни» – так характеризував пропаганду англійський дослідник Ентоні Родс.

Значного розвитку пропагандистська діяльність досягла в період Другої світової війни, основними дійовими особами якої були Німеччина та Радянський Союз. Хоча вже і пройшло більше 70 років, та принципи роботи пропагандистських машин, діють і досі. Про Другу світову війну написано дуже багато праць, але, не дивлячись на це, вона і надалі залишається «білою плямою в історії». А плакати тієї епохи є необхідним елементом у складанні цілісної картини тогочасних подій, оскільки є не тільки художніми витворами мистецтва, але й істинними документами.

Мета дослідження: довести, що радянська плакатна пропаганда у порівнянні із німецькою була ефективнішою, а також, продемонструвати на конкретних історичних прикладах вплив пропагандистської діяльності на суспільно-політичні настрої населення України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що проаналізовані основні сюжети, тенденції розвитку, мотиви, що використовувались в плакатній пропаганді, ступінь дієвості цієї агітаційної продукції на українське населення. Визначено сильні і слабкі сторони в плакатній пропаганді окупаційної нацистської адміністрації та радянських пропагандистських органів та їх ролі у боротьбі за свідомість українського населення.

ДЕРЖАВОТВОРЧА ПОЛІТИКА ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Автор: **Друзюк Валентина Геннадіївна**, учениця 11 класу Млинівської гуманітарної гімназії, вихованка Млинівського будинку творчості школярів.

Науковий керівник: **Загоруйко С.В.**, вчитель історії і правознавства, вчитель-методист Млинівської гуманітарної гімназії, керівник гуртка МАН БТШ.

Метою роботи є дослідження реформ Володимира Великого і їх вплив на розбудову Київської Русі як приклад для розбудови сучасної Української держави.

Тема актуальна, тому що Україна як правова держава проходить етап становлення і розвитку. Тому врахування досвіду попередніх поколінь є дуже важливим на сучасному етапі.

Ми детально проаналізували реформаторську діяльність князя Володимира на основі праць істориків М. Грушевського, М. Костомарова, І.Крип'якевича та інших. Напрями і значення походів князя ми почерпнули із «Повісті временних літ» Нестора. Дані першоджерел порівняли із дослідженнями і висновками сучасних дослідників: Н.Яковенко, П.Толочка, Н.Полонської-Василенко та інших істориків, які подають свою точку зору на діяльність Володимира Великого. Нами опрацьовано матеріали із підручників таких авторів як Т.Сергієнко, В.Смолій, С.Кульчицький та інших, які допомогли зробити висновки й аналіз проблем, а саме: що за Володимира Великого завершився процес формування Русі як провідної європейської держави, складання її території, яка сягнула від Чорного до Балтійського моря, від Карпат до Волги.

Неоціненна роль князя у запровадженні християнства, яке зміцнило князівську владу, піднесло міжнародний авторитет Русі, сприяло налагодженню тісних зв'язків із християнським світом, підштовхнуло розвиток писемності, архітектури, мистецтва, утвердило високі морально-етичні цінності. Зміст державотворчої діяльності князя Володимира, пріоритет інтересів країни, а не власних є хорошим прикладом для наслідування в наш час.

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ МЕШКАНЦІВ РІВНОГО В ПЕРІОД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941–1944 рр.)

Автор: **Домбовецький Віктор Андрійович**, учень 10 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, канд. іст. наук, доц. кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету.

Із початком Великої Вітчизняної війни територію Рівненщини окупували нацистські війська. У серпні 1941 р. був створений райхскомісаріат «Україна» з центром у Рівному. Окупаційна влада виявила особливий економічний інтерес до природних багатств регіону та людського потенціалу, адже це було в планах А.Гітлера ще задовго до нападу на Радянський Союз. На українських землях окупаційна адміністрація встановила «новий порядок».

Період війни – це не лише дії на фронтах, а і життя багатотисячного цивільного населення. Повсякденне життя цивільного населення під час окупації 1941–1944 рр. становить значний науковий інтерес, адже з розвитком історичної науки виникає потреба освоювати все нові й нові підходи, що орієнтуються на вивчення найдрібніших деталей і фрагментів буття людини, її повсякденного життя, яке складається з таких складових, як робота, дозвілля, духовна та побутова сфера тощо. У мирний час життя відбувається за налагодженою схемою, але змушене частково змінюватися

в екстремальній ситуації. Такою ситуацією для населення України стала німецько-фашистська окупація, що внесла свої корективи у повсякденне життя.

Мета роботи – проаналізувати повсякденне життя рівнян у період німецької окупації і показати його особливості в екстремальних умовах.

Для реалізації поставленої мети виокремлено наступні завдання: проаналізувати наслідки вторгнення німецьких військ на територію Рівненщини та обґрунтувати запровадження «нового порядку»; висвітлити заходи німецької влади щодо працевлаштування населення та умови праці; показати функціонування навчально-освітніх закладів; обґрунтувати побутові умови життя рівнян; з'ясувати втілення продовольчої політики; проаналізувати культурне дозвілля цивільного населення; з'ясувати транспортне забезпечення у Рівному.

Об'єкт дослідження – повсякденне життя мешканців Рівного, а предмет – його особливості в екстремальних умовах німецької окупації періоду Другої світової війни.

Хронологічні межі дослідження – червень 1941 – лютий 1944 рр. Верхня межа обумовлена початком німецької окупації у Рівному, а нижня – часом звільнення червоною армією міста від нацистських загарбників.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в комплексному дослідженні умов життя цивільного населення Рівного за німецької окупації.

На основі матеріалів газети «Волинь», що видавалася в окупації, прослідковано зміни в повсякденному житті мешканців міста та його адаптацію до умов воєнного часу. Інтерес викликали мемуари, які допомогли доповнити окремі деталі буття рівнян.

ОРДЕН ЄЗУЇТІВ: ВИНИКНЕННЯ, ДІЯЛЬНІСТЬ І МІСЦЕ В ІСТОРІЇ РЕФОРМАЦІЇ

Автор: **Шаправський Андрій Олександрович**, учень 8 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа І-ІІ ступенів – лицей».

Науковий керівник: **Ясковець О.В.**, вчитель історії вищої категорії, учитель-методист.

Орден єзуїтів у своїй діяльності проходив і періоди піднесення, і занепаду, і ліквідації, і відродження, проте діє до нашого часу. Ставлення до цього ордену завжди було, і, ми вважаємо, що і буде, неоднозначним. При чому як з позиції вчених-істориків і релігієзнавців, так і з позиції пересічного громадянина. Проте як би там не було, але ми змушені констатувати той факт, що могутнішого католицького ордену, який управляв би в масштабах всієї Європи і світу політичним, релігійним, культурним, освітнім життям ми не знайдемо.

Метою науково-дослідницької роботи є неупереджене дослідження історії виникнення одного з найбільш впливових чернечих орденів католицької церкви, тих рушійних сил, які слугували передумовами виникнення ордену єзуїтів, аналіз основних форм, напрямків і методів діяльності ордену, найважливіших етапів, через які пройшов його розвиток та визначити місце ордену єзуїтів в історії реформації.

У результаті дослідження було встановлено, що орден єзуїтів існує і до сьогодні. У наші дні у Товаристві Ісуса налічується близько 20000 членів у 85 провінціях в 127 країнах світу. З'ясовано, що докорінно змінилася мета Товариства, яка полягає тепер не тільки у поширенні віри та зміцненні авторитету Церкви через місіонерство, проповідництво, просвітництво, інтелектуальний розвиток, але й активна діяльність у соціальних структурах для підтримування суспільної справедливості. Вперше в історії Церкви монаший орден поєднав у своєму служінні ці дві місії: захист віри і захист людської гідності та сприяння встановленню справедливості повсюди, у всіх частинах світу, серед всіх народів незалежно від їхнього віросповідання, культури, політичного устрою, етнічної та расової приналежності.

СТОЛИПІНСЬКА АГРАРНА РЕФОРМА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Автор: **Торчило Яна Олегівна**, учениця 10 класу, Сарненського навчально-виховного комплексу «Школа-колегіум» ім.Т.Г.Шевченка.

Науковий керівник: **Торчило Л.І.**, вчитель історії.

Мета роботи – на основі історичних джерел вивчити особливості проведення реформи, та дослідити чи можливо використати «уроки історії» у наш час.

Реформа сприяла перетворенню середньовічної колективістської системи праці селян на індивідуальну, формуванню господарств

фермерського типу.

Подвірне землеволодіння поступово привчало селянина до відчуття себе господарем свого наділу, психологічно підготувало селян до закріплення землі в особисту власність та покращання умов свого життя.

Реформа виявила необхідність надання селянам агрономічної допомоги, посилила увагу до цього питання з боку держави та місцевих органів влади.

Разом із позитивним значенням реформи вона має і ряд недоліків. Було встановлено високі ціни на поміщицькі землі, що робило їх недоступними для багатьох селян. Посилилося соціальне розшарування на селі та загострилася боротьба безземельних і малоземельних селян проти поміщиків та сільських багатіїв. Збільшилася кількість селян, які змушені були йти в місто, поповнюючи ряди робітничого класу. Крім цього столипінську аграрну реформу через протидію селян, недостатнє фінансування та загибель П.А.Столипіна не було доведено до кінця. У цілому аграрна політика Столипіна не досягла поставленої мети – не забезпечила створення твердого буржуазного ладу на селі, бо зберегла економічну основу кріпосницьких пережитків – поміщицьке землеволодіння. Та все ж історичний досвід впровадження агрономічних заходів у селянських господарствах, безперечно, є цінним сьогодні і може використовуватись, в окремих своїх аспектах, при формуванні сучасної аграрної політики в нашій державі для прискорення реалізації тих завдань, які стоять перед сільським господарством в умовах ринкових відносин.

ВАРШАВСЬКИЙ ДОГОВІР 1920 РОКУ ЯК СПРОБА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ

Автор: **Очеретович Ольга Олегівна**, учениця 11 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Науковий керівник: **Шмид О.П.**, старший викладач Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат історичних наук.

До сьогодні гостро дебатується питання про возз'єднання українських земель у єдиній державі. Гострота проблеми спонукає до поглибленого осмислення існуючого досвіду мирних ініціатив, дипломатичного мистецтва та актуалізує подальшу потребу історичного аналізу прикладів мирного врегулювання локальних та світових воєн.

Мета наукового пошуку полягає в комплексному розкритті процесу підготовки та підписання, а також геополітичних наслідків Варшавського договору 1920 року між урядом Речі Посполитої та урядом Української Народної Республіки.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що на основі історичної літератури комплексно розглянуто проблему укладення договору, уточнено та систематизовано сукупність факторів, що мали вплив на перебіг переговорів у процесі підготовки міждержавної угоди. Також проаналізовано участь різних українських і польських політичних діячів у цьому процесі і показано реакцію на підписання Варшавської угоди, як українського так і польського суспільства.

Завдяки Варшавській угоді та іншим договорам Українська держава в результаті міжнародного визнання в 1917-1920 роках постала як реально функціонуючий суб'єкт міжнародного права. На жаль, реалізувати та відстояти незалежність та соборність українських етнічних земель С. Петлюри та українському народові в той час не судилося. Проте підвалини, закладені міжнародною діяльністю Української держави в 1917-1920 роках, сприяли розвитку міжнародно-правового статусу сучасної України, яка з проголошенням незалежності стала повноправним суб'єктом міжнародного права й зайняла гідне місце в світовому співтоваристві.

ІВАН МАЗЕПА В ІСТОРІОГРАФІЇ ХУІІІ-ХХСТ.

Автор: **Пилипчук Роксолана Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненського навчально-виховного комплексу «Колегіум».

Науковий керівник: **Куделя П.І.**, вчитель історії вищої кваліфікаційної категорії.

В історії України важко знайти особу, навколо якої вже стільки віків точились би такі гострі суперечки, схрещувалися різні, часто полярні думки. Захоплення, різке несприйняття, замовчування – такий, щонайменше, діапазон суджень дослідників про великого гетьмана. Справді, ряд обставин зумовив, м'яко кажучи, неоднозначність існуючих оцінок і характеристик. Що спонукало Івана Мазепу виступити проти Росії? Яке його місце серед українських гетьманів та генераторів ідеї незалежності України? Чому улюбленець Петра І, на якого сипалися царські щедроті, став його заклятим ворогом і підданий анафемі? Це лише незначне коло питань, що вимагають відповіді – правдивої, об'єктивної, зваженої, побудованої на фактах, а не на домислах чи емоціях.

Постать Івана Мазепи, його життя та діяльність вже з XVII століття знаходилися в полі зору не лише його найближчого оточення, але й широкої громадськості – простих людей, літописців, політичних діячів та дипломатів, кореспондентів газет – вітчизняних і зарубіжних. Існує величезна історіографічна традиція, причому з найширшим спектром думок, поглядів та оцінок цієї непересічної особистості. Століттями російська влада будувала негативний образ гетьмана, наділяючи його найгіршими рисами. Звичайно ж, були й об'єктивні оцінки його діяльності, проте вони викорінювались зразу ж після появи, не доходячи навіть до народних мас. Внаслідок цього не лише у сусідів, а й навіть у самих же українців було сформоване спотворене уявлення про постать Івана Мазепи. Основним мотивом цієї роботи було прагнення дослідити оцінку Івана Мазепи в українській та європейській історіографії, що й визначає тему дослідження.

Мета дослідження: відтворити цілісну картину оцінки постаті Івана Мазепи в історіографії ХУІІІ–ХХст. Для реалізації мети визначено основні завдання: висвітлити відображення діяльності І.Мазепи в європейській пресі початку ХVІІІ століть; дослідити оцінку діяльності Івана Мазепи вітчизняними та іноземними істориками ХVІІІ–ХХ ст.; простежити за зміною поглядів в оцінці постаті Мазепи сучасною російською історичною наукою. Об'єктом дослідження є історична постать гетьмана Івана Мазепи. Предмет дослідження – оцінка діяльності Івана Мазепи в історіографії ХVІІІ–ХХ ст.

Основу джерельної бази склали дослідження російських істориків Д.Бантіш-Каменського, С.Соловйова, О.Рігельмана, А.Брокнера та ін., які висвітлювали історію взаємовідносин між Україною та Росією з позицій російського самодержавства, засуджуючи будь-які прояви «українського сепаратизму». У працях українських дослідників М.Костомарова, Д.Яворницького, М.Грушевського, В.Антоновича, Ф.Уманця, Т.Мацьківа, О.Оглоблина, О.Субтельного, Т.Чухліба, Н.Яковенко та інших відображено діяльність І.Мазепи як будівничого української державності, противника російського абсолютизму. Праці радянських та російських істориків продовжили традиції російської історичної школи ХVІІІ–ХІХ ст. в оцінці «зрадницької» діяльності І.Мазепи. Лише на початку ХХІ ст. напередодні 300-річчя битви біля Полтави серед окремих російських дослідників спостерігається тенденція до об'єктивного висвітлення діяльності Івана Мазепи.

СУЧАСНЕ ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ НА РІВНЕНЩИНІ В 40-Х – 50-Х РР. ХХ СТ. »

Автор: **Войчун Наталія Ігорівна**, учениця 11 класу Здолбунівської загальноосвітньої школи I-III ст. №3.

Науковий керівник: **Грипич Н.О.**, учитель історії.

Інформацію про історичні надбання населення Волині різних історичних періодів зберігають її пам'ятки – унікальні витвори матеріальної та духовної культури народу.

Серед пам'яток і пам'ятних місць, пов'язаних з державним і громадським життям, виділяються історичні будівлі, в яких функціонували державні установи, відбувалися важливі політичні події, пов'язані з життям і діяльністю державних діячів. Сюди належать також пам'ятки і пам'ятні місця, пов'язані з боротьбою за незалежність Української держави, а саме: місця найбільш відомих бойових дій, що мають відношення до різних періодів історії українського народу; військово-інженерні споруди; пам'ятки і пам'ятні місця, які мають відношення до життя і діяльності активних учасників боротьби за незалежність України.

Пам'ятки монументальної скульптури – скульптурні композиції, пам'ятники визначним особистостям, бюсти, барельєфи, меморіальні дошки (саме цей вид пам'яток широко використовується в монументальній пропаганді пам'яток історії).

Сучасна сфера пам'ятознавчої діяльності розширюється за рахунок всебічного пошуку, вивчення та збереження пам'яток, пов'язаних із державотворчим процесом в Україні ХХ ст. Святий обов'язок перед минулим і майбутнім – закарбувати усі трагічні сторінки історії у повноцінному монументальному літописі. Так, багатьма дослідниками із залученням молоді ведеться пошук поховань бійців УПА, на їх могилах встановлюються пам'ятники. Пам'ятними знаками позначаються місця боїв УПА та місця пам'ятних подій, пов'язаних з їхньою діяльністю.

Актуальність теми полягає в тому, що до цього часу ніхто не займався систематизацією пам'яток, що встановлені на Рівненщині в пам'ять про події національно-визвольних змагань на території нашого краю в 40-х – 50-х рр. ХХ ст.

Об'єктом дослідження є систематизація пам'ятних знаків встановлених воякам УПА у Рівненській області. Предмет дослідження – пам'ятники та пам'ятні знаки на Рівненщині, присвячені подіям на Рівненщині, що відбувались у сер. ХХ ст. Мета дослідження: визначити час і місце встановлення пам'ятних знаків діячам та подіям середини ХХ ст. на Рівненщині.

Огляд літератури: основною проблемою при дослідженні цієї теми було те, що книг, брошур чи інших систематизованих джерел наразі немає. Більшість інформації міститься в обласних і районних газетах. Серед основних використаних книг слід відмітити наступні: І. Марчук, О.Тищенко «Гурби: квітень 1944-го», О.Денищук «Герої Гурбенської битви» та І. Ольшевський «Пам'ятаймо, якого ми роду». Серед періодичних видань відзначено Рівненський обласний народний часопис «Волинь», який найбільше висвітлює питання пов'язані із діяльністю УПА, а також із вшанування їх пам'яті.

СЕКЦІЯ «ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»

«ПРОСВІТЯНСЬКІ ХАТИ» НА ЗАХІДНІЙ ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Автор: **Халанчук Вікторія Іванівна**, учениця 11 класу Рівненської загальноосвітньої школи I-III ст. № 27.

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, канд. іст. наук, доц. кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету.

Актуальність нашої теми полягає у необхідності об'єктивного

висвітлення суспільно-політичного та культурного життя волинян у 1921-1939 роках і діяльності «Просвітянських хат» як невід'ємної складової історії краю, оскільки, на жаль, і досі чимало людей навіть не знають про існування українських культурних осередків, які, не зважаючи на пропольську спрямованість, забезпечували збереження історичної пам'яті. Багато хто сплутує «Просвіти» і «Просвітянські хати», піддаючись польському обману (назви організацій були підібрані не випадково), не усвідомлюючи, що перші відстоювали право українців на самовизначення і державну самостійність, а другі, зберігаючи українські традиції, цілком задовільнялися життям у Речі Посполитій, були її вірними громадянами. Саме останній факт і робив політичний рух на Волині невизначеним, вносив у нього хаос, надавав стихійності. Тому важливим у наш час є детальне вивчення малодосліджуваної культурно-освітньої діяльності ВУО та «Просвітянських хат».

Наукова новизна дослідження полягає в залученні малодоступного масовому читачеві матеріалу. На основі знайдених історичних відомостей проаналізовано суспільно-політичні умови становлення і функціонування «Просвітянських хат». Здійснено аналіз та синтез матеріалів. Наголошено на напрямках роботи «Просвітянських хат» та їхньому впливі на національну свідомість та ідеологічно-політичні і культурні погляди не лише їхніх членів, а й широких мас населення Західної Волині. З'ясовано значення «Просвітянських хат» в еволюції польсько-українських стосунків. Визначено, що «Просвітянські хати» як осередки Волинського українського об'єднання були своєрідним компромісом між польською владою та українцями в культурному аспекті, а їхньою метою було поширення проурядових настроїв серед українців для гальмування діяльності більш націоналістично спрямованих осередків.

ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ НАДІЇ ЯКІВНИ ШУЛЬГИНОЇ-ІЩУК (1888–1979 рр.)

Автор: **Доброчинська Наталія Віталіївна**, учениця 9 класу Рівненської української гімназії.

Наукові керівники: **Доброчинська В.А.**, канд. іст. наук, доц. кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету. **Сацик С.П.**, вчитель історії Рівненської української гімназії, Заслужений вчитель України.

Із утвердженням незалежної Української держави відновлюються славетні сторінки національної історії і повертаються імена тих, хто подвижницькою працею на освітянській ниві у складних і неоднозначних суспільно-політичних умовах сприяв розвитку українського шкільництва. До таких постатей належить Надія Яківна Шульгина-Іщук – донька історика Якова Шульгина і рідна сестра політичного діяча, члена Центральної Ради, першого міністра закордонних справ Української Народної Республіки – Олександра Шульгина. З давнього українського роду Шульгиних вийшло багато відомих громадських і політичних діячів, провідників духовності українського народу. І якщо діяльність окремих представників цього роду проаналізована в історичних працях, то життєпис Н. Шульгиної-Іщук, наразі, не знайшов належного об'єктивного висвітлення у площині наукової історичної літератури. Інтерес до вивчення життя і діяльності Н. Шульгиної-Іщук викликаний ще й тим, що упродовж 1927–1939 рр. вона працювала у Рівненській українській приватній гімназії.

Мета – висвітлити грані життя і науково-педагогічну діяльність Н. Шульгиної-Іщук на українських землях та еміграції і проаналізувати її внесок у розвиток національного шкільництва.

Для реалізації поставленої мети виокремлено завдання: проаналізувати походження, родинне оточення і формування національних переконань Н. Шульгиної-Іщук на тлі суспільно-політичних процесів; дослідити педагогічну працю в Українському педагогічному інституті ім. М. Драгоманова; висвітлити педагогічні технології при викладанні математики у Рівненській українській приватній гімназії; обґрунтувати умови роботи вчителів за радянської влади; з'ясувати громадську та освітню діяльність в умовах німецького окупаційного режиму; відстежити життя і діяльність у еміграції.

Наукова новизна дослідження ґрунтується на основі опублікованих і неопублікованих документальних джерел, які допомогли комплексно відтворити життєдіяльність Н. Шульгиної-

Іщук, її родинне оточення, коло спілкування, які вплинули на формування світогляду та незламних національних переконань. Дослідницький інтерес становлять неопубліковані в Україні мемуари (окремі спогади вміщені в діаспорних виданнях) Н. Шульгиної-Іщук, які висвітлюють становлення українського шкільництва у Києві в період національно-визвольних змагань 1917–1920 рр., боротьбу за українську школу у Польській державі та знищення радянською владою освітянської інтелігенції у 1939–1941 рр. Цікаві спогади, цінні матеріали та світлини про матір до фондів шкільного музею, відродженої Рівненської української гімназії, надіслала зі США в червні 2010 р. дочка Надії Яківни – Наталя Пазуняк-Іщук. Окремі відомості про Н. Шульгину-Іщук виявлено у періодичних україномовних виданнях міжвоєнного та окупаційного періодів, а також у документальних джерелах фондів збірок Державного архіву Рівненської області. Опрацювання різноаспектних матеріалів дозволило об'єктивно відтворити етапи життя та педагогічної діяльності Н. Шульгиної-Іщук.

ДІЯЛЬНІСТЬ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОГО КОЛЕКТИВУ ГАЗЕТИ «ВОЛИНЬ» (1941–1944 РР.)

Автор: **Вайншельбойм Юліана Михайлівна**, учениця 9 класу навчально-виховного комплексу «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, канд. іст. наук, доц. кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету.

Одним із важливих історичних джерел, що відтворюють події минулого є періодичні видання. Саме вони оперативно доносять найважливішу місцеву інформацію та відомості про поточні події звідусіль, дають відповідь на злободенні питання часу та впливають на формування громадської думки.

І якщо історики аналізують події минулого на основі інформації з газетних шпальт, то меншою мірою цікавляться журналістським корпусом, матеріально-технічною базою видавництва та умовами праці редакційно-видавничого колективу.

У період Другої світової війни місто Рівне стало центром райхскомісаріату «Україна». Тут значно активізувалася діяльність національно свідомих патріотів, які налагодили роботу всіх ділянок українського життя і долучилися до культурницької пропаганди. Значна роль у цьому відводилася періодичним виданням, зокрема газеті «Волинь», яку видавало рівненське однойменне видавництво «Волинь» з 1 вересня 1941 р. до 7 січня 1944 р.

Велика заслуга в цьому належить українській інтелігенції редакційно-видавничого колективу газети «Волинь» – Уласа Самчука, Степана Скрипника, Андрія Мисечка, Петра Зінченка, Олени Теліги, Василя та Олега Штулів, Антона Кучерука, Анатолія Демо-Довгопільського та ін. Саме ці діячі забезпечили функціонування легальної української газети «Волинь» у нетворчих, екстремальних умовах війни.

Мета роботи – комплексний аналіз діяльності редакційно-видавничого колективу газети, зусиллями якого виходило у світ періодичне видання «Волинь» в окупаційний період (1941–1944 рр.).

Виходячи із поставленої мети виокремлено низку завдань: висвітлити вторгнення нацистської армії на територію Рівненщини і встановлення окупаційного режиму; проаналізувати видавництво українських газет редакційно-видавничим центром «Волинь» в окупаційний період; обґрунтувати роботу видавництва, функції та умови праці редакційного колективу; з'ясувати програмні цілі газети «Волинь» та способи їх реалізації; ввести до наукового обігу імена працівників редакційно-видавничої групи та відстежити їх життєві шляхи; простежити зміну настроїв видавців у ході військово-політичних подій Другої світової війни.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до вивчення діяльності редакційно-видавничого колективу газети «Волинь». На основі документальних джерел, виявлених у Державному архіві Рівненської області вдалося з'ясувати умови, в яких видавалася газета «Волинь» і з'ясувати коло працівників, уточнити імена редакторів, публіцистів, письменників, кореспондентів у Рівному та визначити їх конкретний внесок в історію української преси. Віднайдені фондові джерела

переконливо підтверджують складне політичне і матеріальне становище колективу видавництва.

Важливим джерелом слугували автобіографії і рукописна спадщина окремих працівників редакції газети «Волинь», які допомогли відтворити сторінки їх життя і діяльності. Опрацьовано масив газетних видань «Волині» та доведено, що видання творило інтелектуальну й духовну атмосферу, в якій формувався український національний рух.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ РОЗВИТОК ОСТРОГА В СЕРЕДИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Автор: **Фрідрих Олег Юрійович** учень 10 класу навчально-виховного комплексу «Межиріцька ЗОШ I–III ст. –ДНЗ».

Науковий керівник: **Сорочинська Н.В.**, учитель української мови та літератури НВК «Межиріцька ЗОШ I–III ст. –ДНЗ».

Питання історії міста Острога було предметом зацікавлення українських, російських, польських дослідників, які в своїх працях розглядали окремі аспекти життя цього економічного та освітнього осередку на Волині. Інтерес до Острога великої кількості дослідників – не випадковий. Протягом Середньовіччя та ранньомодерної доби це місто було визначним політичним, економічним, культурним, духовним й релігійним центром історичної Великої Волині.

Мета дослідження полягає у висвітленні основних напрямків соціально-економічного та культурно-освітнього розвитку міста Острога у сер. XIX – на початку XX ст. Для досягнення мети було поставлено такі дослідницькі завдання: проаналізувати історичні умови розвитку міста; охарактеризувати зміни в економічному житті міста Острога в сер. XIX – поч. XX ст.; дослідити соціальний та національний склад населення міста, з'ясувати основні аспекти культурно-освітнього розвитку Острога.

Об'єктом дослідження є м. Острог та його населення. Предмет дослідження – соціально-економічний та культурно-освітній розвиток м. Острога в сер. XIX – на початку XX ст. У роботі на основі застосування опублікованих та неопублікованих джерел про доходи та видатки Острога, про національний склад та соціальну диференціацію населення, здійснено спробу дослідження соціально-економічного розвитку міста в сер. XIX – на поч. XX ст. Простежено вплив зовнішніх чинників, а також політичних процесів на економічне та соціальне життя міста в зазначений період. На основі статистичних даних проаналізовано загальний економічний стан міста. Вперше введено до наукового обігу відомості та дані архівних матеріалів, а саме: “Кошторис про доходи і видатки м. Острога на 1852 р.”, “Відомості про доходи і видатки на 1855 р. Наявних сум, боргів і недостач м. Острога”, “Про чисельність фабрик і заводів в м. Острог на 1872 р.” та ін.

ОЛЕГ ЧУЖДА ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК ВЕЛОСПОРТУ УКРАЇНИ ТА СРСР

Автор: **Чужда Вадим Віталійович**, учень 10 класу Дубенського навчально-виховного комплексу «Школа-гімназія».

Науковий керівник: **Кецко Н. Б.**, вчитель історії Дубенського навчально-виховного комплексу «Школа-гімназія».

Україна на світовій арені одна з найбільш відомих своїми спортивними досягненнями: плавання, бокс, баскетбол, біатлон, а особливо у 2012 році, ще й футбол, постійно нам нагадують про важливість спорту у житті країни в цілому і кожної людини зокрема. Окрім того, у різних освітньо-виховних, реабілітаційних та культурних програмах значна роль надається здоровому способу життя, підвищенню фізичної культури сучасної людини, що стало б запорукою здорової нації.

У нашій роботі ми хочемо зосередити увагу на велосипедному спорті і, власне, на родині

Чуждів, яка проживає у місті Дубно, що на Рівненщині, а особливо, на найбільш знаменитому нашому земляку – Олегові Чужді, Чемпіонові світу з велоспорту. Ця родина представлена кількома поколіннями любителів і професіоналів велоспорту, зокрема 12 вихованців Петра Чужди заслужили звання «Майстер спорту». Та найкращі результати здобули його діти. Усі діти двох братів і тренерів Миколи і Петра Чуждів пов'язали своє життя зі спортом. Олександр та Валерій – учителі фізкультури, Олена – «Майстер спорту» (веслування), Віталій – «Майстер спорту» (велоспорт) та Олег – «Заслужений майстер спорту СРСР».

Ніхто з цієї родини не займає, і ніколи не займав керівних посад, але разом з тим, мало знайдеться дубенчан, яким було б невідоме прізвище Чужда. Для них спорт – це життя. Це змога реалізувати себе через виснажливу і клопітку працю і довести, що ти чогось вартий і що у своїй справі найкращий.

Метою роботи є дослідити внесок у розвиток фізичної культури і спорту Олега Чужди. З'ясувати причини виникнення спортивного інтересу родини Чуждів. Виявити особливості фізкультурної діяльності чотирьох поколінь родини спортсменів,

Опрацьовуючи спогади та інтерв'ю членів родини Чуждів, а також нагороди, листи, фото та інші документи, що містяться у сімейному архіві родини Чуждів, дослідити етапи професійного становлення Чемпіона світу Олега Чужди.

Інтерес і любов до велосипедного спорту, що зародилися завдяки прогресивності поглядів Антона Чужди, в результаті придбання ним «технічної новинки», передалися не лише його синам, а навіть внукам і правнукам.

ЖІНОЧИЙ РУХ У ЗАХІДНІЙ ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Автор: **Касянчук Богдана Вікторівна**, учениця 10 класу, навчально-виховного комплексу “Рівненський обласний ліцей-інтернат”.

Науковий керівник: **Доброчинська В.А.**, канд. іст. наук, доц. кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету; **Носальчук Г.І.** вчитель історії.

Значення і роль жінки в суспільно-політичному житті формувалося упродовж багатьох років. У міжвоєнний період жіноцтво Західної України спрямовувало свою діяльність на утвердження в суспільстві історичних святинь, національних ідеалів та духовної культури, ставило за мету виховання нової генерації української молоді, здатної побудувати власну державу. Ретроспективний погляд на діяльність жіночих організацій дає інформацію для роздумів сьогодишнім представникам жіночого руху. Об'єкт дослідження – товариство “Союз Українок” Волині у міжвоєнний період. Хронологічні межі роботи охоплюють 1921–1939 рр. – період перебування нашого краю у складі відродженої Польської держави. Наукова новизна роботи полягає в комплексному аналізі діяльності товариства на основі знайдених виступів, листів, спогадів керівників організації.

У 1927 р. офіційно розпочинає роботу “Союз Українок” Волині з центром у Рівному. Діяльність “Союзу Українок” поділялася на три напрямки: культурно-просвітницька робота, благодійні акції, господарська діяльність.

Культурно-просвітницька робота в основному була направлена на підвищення освіченості населення не лише у місті, але й по селах. Товариство відкривало читальні та бібліотеки, а книги та часописи купувалися за рахунок коштів його членів. Організовувались вечори, присвячені видатним особистостям, святкування Різдва, Андріївських вечорів, Свята матері, зачитувались реферати на тему здоров'я.

Значну частку в діяльності “Союзу Українок” становила соціально-гуманітарна робота серед населення. На Новий Рік членкині завжди споруджували ялинку для бідних дітей та домагалися видачі безплатних дров знедоленим людям. У грудні 1926 р. було зібрано речі для жінок, інтернованих у таборі м. Каліша. В 1932–1933 рр. провели низку заходів зі збору коштів та іншої допомоги українцям, які потерпали від голодомору на території Радянської України. У 1933 році товариство організувало Комітет допомоги потерпілим від повені і граду на Поліссі.

Управа вважала, що в першу чергу потрібно навчати молодь, але не лише історії України та літературі, але й дати їм практичні знання, які можуть знадобитися у господарстві. Тому працювали курси крою та шиття, куховарства, ознайомлення із засадами ведення дитячих садків, вивчення хатнього і городнього господарства, основ гігієни.

Отже, протягом 1926–1938 рр. “Союз Українок” стояв на захисті національних прав українського народу, намагаючись піднести на вищий рівень культурно-освітню та економічну організацію волинського жіноцтва. “Союз Українок” можна охарактеризувати як центр відродження, благодійності та об’єднання жіноцтва Волині.

МАРІЯ САВЧИН – ГЕРОІНЯ ОУН-УПА. ДОЛЯ ЛЮДИНИ НА ТЛІ ЕПОХИ

Автор: **Левчук Наталія Вікторівна**, учениця 11 класу Острозького навчально-виховного комплексу «Школа I-III ст. – гімназія».

Науковий керівник: **Конончук Л.Б.**, вчитель історії Острозького навчально-виховного комплексу «Школа I-III ст. – гімназія».

Центральним персонажем нашого дослідження стала Марія Савчин – відома підпільниця, письменниця та громадська діячка. Період її діяльності та життя в підпіллі став пріоритетним у моїй роботі.

Актуальність цього дослідження визначається хоч і достатнім висвітленням теми ОУН-УПА під час Другої світової війни, та на мій погляд, долі окремих людей, особливо жіноцтва, висвітлено не достатньо.

Мета роботи: зібрати та систематизувати матеріали, зокрема спогади, про Марію Савчин – жінку-героїню та відому підпільницю в складі ОУН-УПА в компактну наукову роботу.

Для виконання мети поставлено такі завдання: простежити життя Марії Савчин, виділити його ключові етапи; дослідити історію підпільної діяльності М. Савчин у складі ОУН-УПА у період з 1944 по 1953рр.; акцентувати увагу на великому внеску в підпільну боротьбу, що зробила М.П. Савчин.

Вивчення матеріалів, що стосуються життя та підпільної діяльності Марії Савчин у контексті боротьби ОУН-УПА за волю України, дають підставу зробити такі висновки:

Марія Петрівна Савчин – одна з найвизначніших українських жінок-героїнь сучасності.

Конкретною причиною, через яку Марію Савчин можна віднести до героїнь є її підпільна діяльність. Вона була вірною супутницею чоловікові – Василеві Галасі (Орлану) і перебувала разом з ним до самого їхнього арешту. За заслуги перед Батьківщиною вона має нагороди.

Найвизначніші роки життя Марії Савчин пов’язані з організацією ОУН-УПА, яка незважаючи на те, що сильно поступалася чисельністю багатомільйонній Червоній армії, продовжувала героїчно добиватися своєї мети – незалежності України.

У своїх спогадах, синтезованих у монографії «Тисяча доріг», Марія Савчин неупереджено та правдиво розповідає про діяльність ОУН-УПА в 1930-1950рр.

РЕПРЕСИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ У СПОГАДАХ ЖИТЕЛІВ ГОЩАНЩИНИ

Автор: **Степанюк Катерина Миколаївна**, учениця 10 класу Бабинської загальноосвітньої школи I-III ступенів Гощанського району.

Науковий керівник: **Мазур О.Є.**, учитель історії.

Наші сучасники, що мають багатий життєвий досвід, пережили „принади” пансько-польського господарювання, відчули порядки „перших” і „других совєтів”. Довгі роки радянської окупації залишили в історичній пам’яті українського

народу безліч білих плям. Однією із драматичних сторінок нашої історії є злочинна діяльність радянської влади проти народу України.

Мета дослідження – зібрати і систематизувати матеріал про негативні наслідки політики колективізації та розкрити методи репресивної політики радянської влади на основі свідчень очевидців.

Відповідно до мети визначено такі завдання: розкрити політику геноциду українського народу в період голодоморів; з'ясувати особливості колективізації західноукраїнських земель; дослідити наслідки зумисного нищення українців під приводом боротьби з націоналістами; з'ясувати ознаки репресивної політики радянської влади та прослідкувати злочини «місіонерів комунізму».

Предмет дослідження – репресивна політика радянської влади. Об'єктом дослідження є спогади очевидців про репресії українського народу.

Хронологічні межі охоплюють період від 1921-22 рр. до середини 60-х рр.

Джерельну базу становлять спогади очевидців. Ствердження про злочинну діяльність тоталітарної влади у нашому краї дали 17 очевидців. Дослідження доповнено матеріалами науково-історичних публікацій з цієї тематики.

У роботі простежується спроба на основі свідчень окреслити негативні чинники тоталітарної репресивної політики СРСР. За загальним визнанням опитаних можна зробити висновок, що діяльність радянської влади є злочинною супроти наших краян.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ КОРПУСУ ОХОРОНИ ПОГРАНИЧЧЯ НА ВОЛИНІ У 1924-1939 РОКАХ НА ПРИКЛАДІ 18-го БАТАЛЬЙОНУ КОП "РОКИТНО"

Автор: **Рудницький Андрій Валентинович**, учень 10 класу Рокитнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3.

Науковий керівник: **Кушнір Т.З.**, вчитель історії Рокитнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3.

Нові політичні реалії в Україні та в інших країнах Східної Європи, розсекречення багатьох архівних документів сприяло поглибленому вивченню історії національних меншин, що проживають на території української держави, зокрема, поляків. Довгий час історія Корпусу Охорони Пограниччя, його діяльність безпосередньо на території України, а саме на території прикордоння, що визначалось Ризьким мирним договором 1921 року, була «білою плямою» в історії. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого вивчення міжвоєнної військової історії в період 20-30-х рр. ХХ століття, а саме функціонування вздовж Східного кордону Корпусу Охорони Пограниччя (КОП), зокрема, створенням цілісного наукового дослідження у зв'язку з недостатньою його розробкою у вітчизняній та зарубіжній історіографії. Також пов'язана з уведенням в науковий обіг значного масиву архівних матеріалів, з допомогою яких вдалось реконструювати події на прикордонні, показати ефективність, структуру КОП та його внесок в життя місцевого населення, негативні сторони його діяльності. Полягає у власному баченні та оцінці окремих дискусійних точок зору, що стосується теми дослідження. І нарешті, у можливості використання опрацьованого матеріалу у краєзнавчій та науковій роботі.

ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНА СПАДЩИНА ВЕЛИКИХ МЕЖИРІЧ

Автор: **Шостак Марія Олександрівна**, учениця 9 класу Великомежиріцького навчально-виховного комплексу “Школа I ступеня – гімназія” Корецького району Рівненської області.

Науковий керівник: **Ільїн В.А.**, учитель історії, вчитель вищої категорії.

У процесі роботи досліджувались архітектура та історія трьох історичних пам'яток Великих Межиріч: костелу святого Антонія, палацу Стецьких і Петро-Павлівської церкви.

Було встановлено дату будівництва палацу Стецьких, що підтверджується римськими цифрами на фасаді палацу.

У процесі дослідження ми ознайомилися з кількома працями польських авторів, які, на жаль, і досі не надруковано українською мовою.

Було уточнено дату початку будівництва костелу св. Антонія, оскільки раніше всі краєзнавці сприймали за правильну ту дату, що була зазначена на іржавій табличці, встановленій ще в часи СРСР.

Ми ґрунтовніше ознайомилися з історією цих пам'яток, оскільки праці вітчизняних краєзнавців часто ґришили неточністю інформації або її відсутністю.

СЕКЦІЯ «АРХЕОЛОГІЯ»

СТОЯНКА ФІНАЛЬНОГО ПАЛЕОЛІТУ ТА ПОСЕЛЕННЯ ПІЗНЬОЇ БРОНЗИ БІЛЯ С.РУДНЯ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Сокол Світлана Олександрівна**, учениця 11 класу Людинської загальноосвітньої школи I-III ступенів ім. К. Хомич Дубровицького району.

Науковий керівник: **Котяй І.К.**, вчитель історії Людинської загальноосвітньої школи I-III ступенів ім. К. Хомич.

Зібрані матеріали з археологічної пам'ятки поблизу с. Рудня Дубровицького району Рівненської області дозволяють віднести її до таких етапів життєдіяльності давнього населення цієї території: фінального палеоліту (свідерської культури), пізнього мезоліту (яніславицької мезолітичної культури), бронзового віку (тшинецької культури).

Зібрані матеріали належать переважно до свідерської та тшинецької культур. Всього зібрано кілька десятків крем'яних виробів переважна більшість з яких фінального палеоліту свідерської культури. Це наконечники крем'яних стріл: верболисті з виділеним черенком, скребки, різці, пластини, відщепи, нуклеуси.

Поблизу с. Рудня було розташовано масове виробництво і застосування дрібних наконечників – так званих мікролітів. Виявлено у великій кількості мисливські мікроліти. Зокрема, мікролітичні крем'яні наконечники до стріл. Лише на дюнному багатощаровому поселенні біля с. Рудня знайдено

декілька десятків екземплярів вістер до стріл з ретушованою, тобто додатково дрібно обробленою основою.

Наступний період заселення дюни стосується доби бронзи, а саме тшинецької культури. Представлені вони виключно керамікою. Кераміка є типовою для пам'яток тшинецької культури: вона коричнева, здебільшого товстостінна, в глині присутні домішки крупних зерен паленого кременю, відносно добре вирівняна. Найбільш уживаним елементом декору є ряди широких горизонтально нанесених глибоких ліній. Краї вінчиків горщиків широкі, косо зрізані (діаметр 16, 30, 34 см) – ранній період, та звужені – пізній. Тобто не виключено, що населення тшинецької культури перебувало тут довгий період.

Тут знайдено кам'яне навершя булави з циліндричним отвором для держака та орнаментациєю, різбленням, шліфуванням; дві крем'яні сокири – одна з прошліфовкою, а друга з просвердленою провужиною. Ці вироби, не виключено, мають причорноморське походження. Навершя булави як знак влади ще раз підкреслює, можливо, сакральне значення дюни.

Берегові ділянки р. Горинь, дюни в її заплаві є місцезнаходженням важливих різночасових пам'яток. Тут доцільно проводити щорічні обстеження, археологічні розвідки.

КУРГАННИЙ МОГИЛЬНИК ДОБИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ БІЛЯ СЕЛА ГЛИННЕ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Автор: **Карповець Андрій Анатолійович**, учень 11 класу Глиннівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Скаковець І.П.**, вчитель історії Глиннівської ЗОШ I-III ступенів Рокитнівського району.

Об'єктом науково-дослідницької роботи є курганний могильник IX – XIII ст. – общинне кладовище часів Київської Русі. Знаходиться за 6 км на північ від села Глинне в урочищі Юзефін. Займає площу 120 на 50 м, витягнутий зі сходу на захід. На нинішній час поховання налічує 26 курганів, враховуючи і пошкоджені насипи у різні часи. Досить добре помітні місця розкопок двох курганів. Територія заліснена, більшість курганів знаходяться у хорошому стані.

Поховальні пам'ятки періоду Київської Русі досліджували археологи наприкінці XIX – на початку XX ст. Найбільше археологічна база поповнилася завдяки дослідженням науковців у 60 – 80-х рр. минулого століття.

Особливості поховального обряду племінних союзів волинян, древлян та дреговичів містять як спільні, так і відмінні ознаки.

Північні регіони Рокитнівщини і до сьогодні вважаються малодослідженими. Вперше кургани біля Глинного виявив С.П.Сегеда у 1975 році. У 1981 році археологічна експедиція Рівненського краєзнавчого музею під керівництвом Б.А.Прищепи здійснила охоронні розкопки двох курганів (№16,17). У них було виявлено людські останки, а також деякі речі, зокрема, ліпний горщик, фрагменти гончарних виробів, срібні скроневі кільця. Ліпний посуд із кургану можна датувати IX-X ст. Гончарна кераміка із кургану характерна для X-XI ст. В цілому, поховання в курганах можна датувати другою половиною X – першою половиною XI ст. Дослідження могильника дозволило археологам розширити знання про язичництво слов'ян. На сьогодні знайдені речі експонуються у відділі «Давня Русь» Рівненського краєзнавчого музею.

Завдяки цим знахідкам, а також наявності вугілля і попелу в насипах, вчені дійшли висновку, що це поховання належить древлянам. Курганний могильник знаходиться в зоні, яка вважається прикордонною між землями древлян і дреговичів. Північний рубіж древлянської землі йшов у напрямку с.Глинне, де його і фіксує древнє поховання. Місцеве населення довгий час вважало, що поховання стосується татарських набігів на поліські села в XV – XVII ст. Завдяки археологічним дослідженням вдалося зламати цей стереотип. Отже, це ще раз підтверджує, що на півночі сучасного Рокитнівського району проживали древлянські племена.

ГОРОДОЦЬКО-ЗДОВБИЦЬКА КУЛЬТУРА НА ВОЛИНІ

Автор: **Бурмака Олеся Василівна**, учениця 9 класу Кам'янської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Коханевич С.Г.**, вчитель історії Кам'янської загальноосвітньої школи I – III ступенів Рокитнівського району.

Важливим напрямком археологічних досліджень є вивчення пам'яток бронзової доби на Волині. Протягом XX ст. і на початку XXI ст. було зроблено ряд важливих відкриттів на цій території, зокрема було виділено з культур шнурової кераміки – городоцько-здовбицьку культуру.

Наше дослідження присвячено вивченню городоцько-здовбицької культури на Волині, воно є доопрацьованим. У роботі подано опис досліджень польських археологів, барона Ф. Р. Штейнгеля та результати археологічних експертиз в 2007 і 2008 рр. в с. Городок.

Зроблено доповнення про діяльність відомого українського археолога І. К. Свешнікова.

Досягнення мети роботи передбачає вирішення таких основних завдань: з'ясувати роль городоцько-здовбицької культури на Волині, сприяти виправленню тенденційних перекохань наукових фактів (культури шнурової кераміки Волині приписувались предкам германців) та розширити діапазон знань про цю культуру.

Ознайомити з місцем культури в загальній археології України та Європи, розповісти про досягнення не тільки українських, а й зарубіжних археологів у дослідженні цієї культури.

Довести, що городоцько-здовбицька культура є окрема культура шнурової кераміки, яка має ознаки характерні тільки їй.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЖІНОЧИХ ПРИКРАС ВОЛИНІ XI – XIII СТОЛІТТЯ (ПОГОРИННЯ ТА НАДСЛУЧАНЩИНА)

Автор: **Січкарук Тетяна Володимирівна**, учениця VII (11) класу Гоцанської районної гімназії.

Науковий керівник: **Скоцик В.Є.**, вчитель історії Гоцанської районної гімназії.

Вивчення середньовічної історії давньоруських земель є однією з важливих проблем вітчизняної науки, яка викликає незмінне зацікавлення в широких колах нашого суспільства. Археологічні дослідження, через фрагментарність інших джерел, дають можливість реконструювати великий ряд аспектів щодо минулого наших предків. Серед предметів матеріальної культури особливе значення мають ювелірні вироби, зокрема, жіночі прикраси. Їх вивчення дає можливість комплексної оцінки ступеня розвитку ремісничих умінь та технік, мистецьких уподобань та смаків, процесів соціального розшарування і матеріально-культурних взаємозв'язків та взаємовпливів.

Мета і завдання роботи: на основі вивчення та систематизації даних археологічних досліджень простежити наявність, особливості та застосування такого типу ювелірних виробів як жіночі прикраси у населення давньоруських міст Погоринської та Болохівської земель і здійснити їх порівняльну характеристику.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: вивчення даних археологічної науки про наявність та номенклатуру жіночих прикрас у найбільших містах Погоринської та Болохівської земель; характеристику виявлених жіночих прикрас за типовими ознаками; порівняння особливостей жіночих прикрас Погоринської та Болохівської земель; встановлення взаємовпливів давньоруських регіонів на мистецтво виготовлення жіночих прикрас.

Об'єктом дослідження є жіночі прикраси, виявлені археологічними експедиціями у давньоруських містах Погоринської та Болохівської земель. Предметом дослідження є номенклатура,

техніки виготовлення, матеріали виготовлення, соціальна належність жіночих прикрас, та їх особливості у Погоринській та Болохівській землях.

Географічні межі дослідження охоплюють регіони річок Горинь та Случ. Хронологічні рамки дослідження охоплюють період XI – перш. пол. XIII ст. від часу формування давньоруських удільних земель і до монголо-татарської навали. Дослідницький характер роботи проявляється у спробі систематизації та порівняльній характеристиці виявлених та описаних археологічною наукою таких артефактів, як жіночі прикраси між сусідніми давньоруськими регіонами Погоринської та Болохівської земель.

ХАРАКТЕРИСТИКА МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ДАВНЬОРУСЬКОГО ЗАМКУ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. НА ПРИКЛАДІ БАСІВКУТСЬКОГО ГОРОДИЩА XI – XII СТ.

Автор: **Ткач Ірина Вікторівна**, учениця 9 класу Рівненської загальноосвітньої школи I – III ступенів №8.

Науковий керівник: **Войтюк О.П.**, інспектор з нагляду за археологічними пам'ятками Рівненської філії Державного підприємства Охоронна археологічна служба Інституту археології НАНУ.

У період розквіту давньоруської держави територія сучасної Волині була всяяна сіткою територіальних центрів, які крім адміністративної, виконували й оборонну функцію. Тому у даний момент, варто акцентувати увагу на матеріально-культурних аспектах життя тогочасних людей.

Мета роботи – зробити аналіз археологічних матеріалів, знайдених у попередні роки на Басівкутському городищі, які можуть охарактеризувати матеріальну культуру жителів давньоруського замку. Завдання роботи: розглянути топографічні особливості городища в колишньому селі Басів Кут Рівненського району Рівненської області, за матеріалами археологічних експедицій; описати наявність, чи відсутність предметів матеріальної культури, які характерні всім верствам періоду Київської Русі; дати аналіз археологічних матеріалів у загальноукраїнській перспективі. Об'єкт дослідження – укріплення у давньоруський період, його культура і побут. Предмет дослідження – це залишки матеріальної культури, котрі можуть свідчити про заможність, розвиток ремесла на території населеного пункту.

Під час написання роботи було опрацьовано два види джерел це – писемні та археологічні матеріали з фондів Рівненського обласного краєзнавчого музею. Дослідники історії Київської Русі приділяють велику увагу розробці питань виникнення та розвитку давньоруських міст. Успіхи цих досліджень значною мірою пов'язані з проведенням масштабних археологічних розкопок. Розширення джерельної бази дозволило визначити нові завдання у вивченні давньоруського міста, яке було не лише осередком вищих духовних і матеріальних цінностей суспільства, але перш за все, найважливішою його соціально-економічною структурою. Цей підхід став визначальним при вивченні міських центрів в окремих регіонах Південної Русі.

ДРЕВЛЯНСЬКА ДУХОВНА СПАДЩИНА

Автор: **Туренко Юлія Анатоліївна**, учениця 10 класу Кисорицької ЗОШ I-III ст., вихованка історико-краєзнавчого гуртка Рокитнівського будинку дітей та молоді.

Науковий керівник: **Несенчук К.І.**, керівник історико-краєзнавчого гуртка Рокитнівського будинку дітей та молоді.

Метою роботи на основі комплексного аналізу джерел, насамперед археологічних, є дослідження генезу розвитку племінного об'єднання древлян протягом VIII – першої половини XI ст., розкриття релігійних

особливостей, їх історичного значення.

На підставі розглянутих матеріалів можемо зазначити, що дохристиянські релігійні та світоглядні уявлення були невід'ємною складовою частину древлянської дохристиянської культури. Еволюція світорозуміння, світосприйняття та релігійних уявлень древлян проходила складний та багатогранний процес, що залежав від багатьох факторів.

Навіть побіжний, позверхній погляд на дохристиянську духовну спадщину полісян засвідчує, що в тих її витворах, які дійшли до наших часів і які вдалося зафіксувати подвижницькою працею дослідників, збереглися елементи різних етапів розвитку древлянського язичницького світогляду, різних етапів розвитку їхніх вірувань.

У своєму історико-археологічному дослідженні ми встановили місце проживання древлян, особливості їх духовного життя. Встановлено також розміщення їхнього політичного центру в період самостійності. Древляни є слов'янським плем'ям, про яке згадується ще в «Повісті минулих літ», а древлянська земля, за літописними повідомленнями, займала північні території Рокитнівщини. Саме тут у поліських лісах розвивався господарський устрій наших предків, який і сьогодні можна побачити у деяких осібних господарствах. Свідченням того, що край дійсно був древлянською землею є колишні задокументовані назви річок Древня, Древлянка, Деревна.

У роботі ми простежили розвиток історико-археологічних досліджень цієї проблеми, систематизували відомі на сьогодні дані про археологічні, історичні пам'ятки та знахідки досліджуваного регіону, окреслили територію проживання древлянського об'єднання та конкретизували основні етапи становлення древлянського об'єднання, визначили періоди зародження, розквіту та занепаду древлянського князівства, розкрили особливості формування союзу і його історичне значення.

ЗБРОЯ КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

Автор: **Павлов Віталій Андрійович**, учень 10 класу навчально-виховного комплексу "Рівненський обласний лицей-інтернат".

Науковий керівник: **Носальчук Г.І.**, вчитель історії.

Козацька зброя привертає до себе увагу, по-перше, як бойовий засіб, по-друге, як необхідний козацький атрибут, невід'ємна частина історичного образу козака. У ті далекі часи вона свідчила про належність людини до привілейованого військового стану, про її повсякчасну готовність до виконання обов'язків щодо захисту своєї країни, її свободи, волі та прав рідного народу. Вивчення козацького комплексу озброєння дозволяє сучасникам сформулювати уявлення про зовнішні економічні й культурні зв'язки українського козацтва. Зазначимо, що на сьогодні історія зброї XVI – XVII ст. вивчена недостатньо повно та глибоко. Це зумовлено різними причинами, зокрема, повільними темпами розвитку українського зброєзнавства: досі не розробленого базового термінологічного апарату. Сучасні дослідження українських зброєзнавців, істориків, археологів лише частково формують уявлення про вигляд, специфіку, напрями використання козацької зброї.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю розкрити бойові можливості козацького війська, розширити наші уявлення про засоби боротьби козаків з ворогами.

Озброєння козаків було різноманітним, складалось зі зброї виготовленої на Січі та зброї захопленої в боях з іншими народами. Частина зброї була дуже поширена, як то шаблі, пістолі, рушниці, а інша частина (алебарди, аркебузи, бердиші) – навпаки зустрічались нечасто. Козаки вмело застосовували наявну зброю, вигадували нові прийоми її використання, постійно підвищували свій рівень, що надавало їм значної переваги перед супротивником.

Мета дослідження – проаналізувати види зброї XVI-XVII ст., дослідити особливості удосконалення та використання козацької зброї. Для реалізації мети дослідження були поставлені завдання: дати характеристику холодної та вогнепальної зброї; дослідити види холодної зброї козацької доби; дослідити види вогнепальної зброї козацької доби; порівняти різні види зброї та напрями її використання; ознайомитися з експозиціями РОКМ, в яких представлено озброєння XVI-XVII ст.; ознайомитися з історичними джерелами, архівними документами.

СЕКЦІЯ «ЕТНОЛОГІЯ»

НАРОДНА МЕДИЦИНА В СИСТЕМІ ТРАДИЦІЙНО-ПОБУТОВОЇ КУЛЬТУРИ ВОЛИНЯН (НА МАТЕРІАЛАХ КОРЕЦЬКОГО РАЙОНУ)

Автор: **Пряміцина Ірина Олегівна**, учениця 11 класу Корецького навчально-виховного комплексу «Школа I-II ступенів – ліцей».

Науковий керівник: **Ясковець О.В.**, вчитель історії вищої категорії, вчитель-методист.

Порівнюючи життя природи з життям дюдини, можна знайти багато спільного. І звертаючись до природи, ми повинні вчитись у неї, щоб жити краще. Між тим наші предки були ближчі до природи і бережно використовували її блага: носили одяг з натуральних тканин, споживали просту їжу. А йдучи на город, луг чи ліс, знали кожну рослинку, і те, для чого її можна застосувати: собі у їжу, для відгодівлі худоби, для господарських потреб, чи для лікування тієї чи іншої хвороби. Лікувались настоями та відварами з трав, тобто тим, по чому ходимо. Чому ж тепер лікуємось в основному хімічними сполуками? Часто лікуючи один орган, ці ліки порушують роботу інших, викликаючи ще складніші захворювання? Та ми рідко над цим задумуємось.

Знання народної медицини досить широко використовуються у щоденному житті українського народу і жителі волинського регіону, а серед них і корчани, не виняток. Народна терапія містить у своєму арсеналі як раціональні, так і ірраціональні засоби лікування. Жителі нашого краю користуються її методами як при лікуванні, так із метою профілактики різноманітних хвороб.

У траволікуванні чільне місце займають дикорослі трави, кущі, дерева, ягоди, навіть овочеві культури, оскільки саме з ними пов'язаний початок у лікуванні хвороб. На основі опитування жителів Кореччини, яке проводилось у 2009-2012 рр., складено довідник місцевих лікарських рослин. У «Малий атлас лікарських рослин Корецького району» ввійшло більше 120 лікарських рослин, які ростуть, чи вирощуються жителями спеціально. Подано ілюстрації рослини, народну назву, наукову (медичну) назву та вказано хвороби при яких їх застосовують.

Знання народної медицини достатньо широко використовуються жителями Кореччини у повсякденному житті.

Народна медицина сьогодні – це не тільки комплекс рецептів і прийомів народних методів лікування, набутих упродовж віків. Вона безперервно росте і розвивається, але тепер спирається на наукове підґрунтя та досягнення новітньої медичної науки та кваліфікованих медиків; ознайомлення та аналіз методики боротьби з раковими захворюваннями народного цілителя Кореччини М. Д. Климчука дали змогу чітко прослідкувати поєднання прийомів і засобів традиційної народної медицини з науково-кваліфікованими, та довели, що запропонована методика базується на ґрунтовних, як фахових, так і народних лікарських знаннях.

РІЗЬБЯРИ САРНЕНЩИНИ –ПРОДОВЖУВАЧІ ТРАДИЦІЙ ПОЛІССЯ

Автор: **Волошина Ірина Антонівна**, учениця 11 класу навчально-виховного комплексу „Школа-колегіум” ім. Т.Г. Шевченка, вихованка історико-краєзнавчого гуртка Сарненського районного будинку дітей і молоді.

Науковий керівник: **Андрєєва Ю.А.**, керівник гуртка.

Актуальність теми полягає в тому, що сьогодні в краї діє ціла плеяда художників-різьбярів, для яких залучення і використання традицій Сарненщини є предметом пробудження історичної пам'яті, утвердження національного самоусвідомлення. Тому назріла необхідність створення на державному рівні

професійної школи різьбярської майстерності, де величезний досвід можна було б передавати молоді, поглиблювати і розвивати багаті традиції художньої обробки дерева на Поліссі.

Метою нашої роботи було вивчити, узагальнити творчий спадок різьбярів Сарненщини. Відповідно було поставлено завдання: зібрати, дослідити, систематизувати матеріал про історію розвитку різьбярства на Сарненщині, показати зв'язок з давніми поліськими традиціями і їх збереженням щодо художньої обробки дерева сучасними майстрами-різьбярями, а також показати зв'язок між мистецтвами різьблення і вишивки, довести престижність різьбярського ремесла. Предметом дослідження було різьбярство, як вид мистецтва та його розвиток на Сарненщині.

Об'єктом дослідження стали стародавні церковні храми, різьбярські експозиції краєзнавчих та етнографічних музеїв, власні колекції різьбярів, вишивка.

У ході свого дослідження ми дізналися, що різьбярство давній вид ремесла. На Сарненщині найдавніші його початки знайшли у церквах, які відносяться до XVI-XVII ст. Дослідили, що нашими предками використовувалась велика кількість символів у різьбленні, які проявлялися у побутових речах, скульптурних зображеннях, хатній різьбі та різноманітних обрядових дійствах. Підтвердженням того, що різьбярство розвивалося протягом різних епох історії, є експонати історико-етнографічних та краєзнавчих музеїв. Ми також довели, що це мистецтво тісно пов'язане з іншим – вишивкою, саме орнаментальними мотивами. На конкретних прикладах показали, що різьбярство – це сучасне конкурентно спроможне мистецтво, яке знайшло своє місце в сьогоденні.

Познайомившись з сучасними майстрами різьбярства та їх роботами, дійшли висновку, що це ремесло не втратило своєї значущості і ваги. Адже, представники його живуть в кожному куточку краю, продовжуючи традиції своїх предків. Хоча процес різьблення і вдосконалюється з кожним роком, але обов'язковою умовою є зв'язок з минулим. Він вбачається в техніці виконання, мотивах зображення, які притаманні саме поліському різьбленню, яке в свою чергу вносить свої ознаки в загальноукраїнський розвиток мистецтва.

ЛОКАЛЬНА СПЕЦИФІКА ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ОРНАМЕНТАЦІЇ ЖІНОЧОЇ СОРОЧКИ НА ПОГРАНИЧЧІ ПІВДЕННО-СХІДНОГО ПОЛІССЯ ТА ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ ВОЛИНИ (КІН. ХІХ ПЕРША ПОЛ. ХХ СТ.)

Автор: **Наконечна Анна Володимирівна**, учениця 11 класу Гоцанської районної гімназії.

Науковий керівник: **Скоцик В.Є.**, директор, учитель історії Гоцанської районної гімназії.

Вивчення локальних особливостей народного одягу, і зокрема жіночої сорочки, на порубіжжі етнографічних мікрорегіонів південно-східного Полісся та північно-східної Волині ще не проводилось, а тому дане дослідження є актуальним з академічної точки зору. Дослідження має історично-краєзнавчу актуальність, оскільки засвідчує самотність культури, побуту населення краю та фіксує цікаві етнографічні пам'ятки. Його актуальність проявляється і у можливому використанні народної спадщини у створенні моделей сучасного одягу та його використання, у різноманітних етнографічно-фольклорних і мистецьких заходах.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення локальних особливостей у виготовленні, орнаментуванні та використанні жіночої сорочки кінця ХІХ – перш. пол. ХХ ст. на порубіжжі етнографічних мікрорегіонів південно-східного Полісся та північно-східної Волині, а також взаємовпливів характерних для традиції Полісся, Волині та частково Поділля, способів її пошиття, оздоблення та застосування у побуті. Для досягнення мети у дослідженні робиться спроба розв'язати такі завдання: виявити зразки народних жіночих сорочок; провести опис виявлених зразків народних жіночих сорочок; систематизувати виявлені зразки за типовими для мікрорегіонів Полісся та Волині ознаками; визначити місцевості поширення типових для мікрорегіону ознак традиційних жіночих сорочок; провести порівняльний аналіз типових та нетипових ознак традиційних сорочок та їх

локалізації; виявити особливості виготовлення, орнаментування та застосування жіночої сорочки на пограниччі етнографічних мікрорегіонів південно-східного Полісся та північно-східної Волині.

Наукове значення та новизна роботи полягає у тому, що здійснено спробу виявити локальні особливості виготовлення, орнаментування та використання народної жіночої сорочки на пограниччі етнокультурних регіонів Полісся та Волині, а також частково Поділля.

На основі проведеної систематизації та аналізу виявлено типові та нетипові ознаки народних жіночих сорочок на пограниччі мікроетнографічних регіонів південно-східного Полісся та північно-східної Волині. Встановлено взаємовплив етнокультурних традицій у виготовленні, орнаментуванні та застосуванні народної жіночої сорочки у населення, що проживає на межі етнографічних регіонів Полісся та Волині.

Таким чином, наше дослідження засвідчує, як локальні макроетнографічні особливості, так і їх взаємовплив на рубежі південно-східного Полісся та північно-східної Волині.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СТРІЧОК В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЯХ НА МАТЕРІАЛАХ КОСТОПІЛЬСЬКОГО КРАЮ

Автор: **Стєшина Анастасія Ігорівна**, учениця 10 класу Костопільської загальноосвітньої школи-комплексу I-III ступенів № 6.

Науковий керівник: **Мельник С.М.**, учитель художньої культури.

Актуальність нашого дослідження розкриває сутність питання: як зберегти і передати нащадкам кращі надбання національної культури, що були виплекані протягом століть українським народом, а саме: традиції використання стрічки у фокусі української народної культури.

Мета нашої наукової роботи – виявити характерні особливості використання стрічок в українських народних традиціях на матеріалах Костопільщини.

Основні завдання дослідження: розкрити історію виникнення стрічки; дослідити шовкові стрічки у звичаях та традиціях нашого народу; охарактеризувати символіку кольорів стрічок; підтвердити на конкретних фактах сьогодення, що стрічка залишилася невід’ємною частиною духовної культури українців.

У ході нашого дослідження ми проаналізували наявні джерела з названої теми і з’ясували:

На становлення звичаїв та обрядів українців із використанням стрічки значною мірою вплинули давні етнокультурні уявлення предків-слов’ян про символічно-обрядові функції стрічки (нитки, мотузки) як Нитки Життя.

Символічні акти перерізання нитки, мотузки, стрічки засвідчують, що в усіх розглянутих варіантах актуальною звучить ідея розривання попередніх природних і соціальних зв’язків, зміни соціального статусу обрядових персонажів, що моделюється як їх нове народження. Очевидно, саме такі уявлення про пуповину і лягли в основу загальноіндоєвропейської міфології про стрічку як символічний образ Нитки Життя, Шляху, Долі, «Космічної Пуповини».

Шовкові стрічки були невід’ємною частиною звичаїв та обрядів нашого народу. На Різдво Дідуха прикрашали кольоровими стрічками, паперовими квітами, а також червоними кетягами калини. Стрічки використовували для оздоблення одягу та волосся. Дівчата на виданні у свята та під час весілля носили пов’язки-стрічки та дорогі куповані бинди, шовкові, парчеві, орнаментовані квітковими мотивами.

У більшості регіонів України ще до 30 – 40-х років ХХ ст. молода ходила з друзками селом у святковому народному українському одязі, прикрашена квітами і стрічками. Після заручин молода повинна була носити стрічки червоного кольору.

Що стосується шлюбних, сімейних та побутових звичаїв та обрядів, то вони не забулися, а

продовжують існувати, хоча дещо видозміненими – більш яскравими та сучасними. Наприклад, ми вперше дізналися про те, що під час вінчання наречена замотувала у стрічку копійки і накидала її на ікону; стрічки від віночка повинні бути дуже довгими, але не довгими ніж край спідниці; чим довші стрічки, тим довше та щасливіше життя проживе дівчина у шлюбі; коровай також перев'язують стрічкою – зі сторони нареченого – голубою, а зі сторони нареченої – червоною.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ МЕШКАНЦЯМИ ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНЩИНИ: НАДБАННЯ СЕЛА СЕЛЕЦЬ

Автор: **Якубович Вікторія Вікторівна**, учениця 10 класу Селецької загальноосвітньої школи I – III ступенів Дубровицького району.

Науковий керівник: **Черпак Л.М.**, вчитель Селецької ЗОШ I – III ступенів, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист.

У скарбниці найбільших надбань народу чільне місце належить етнопедагогіці поліського регіону, яка в порівнянні з іншими культурно-етнічними регіонами України залишається чи не найменш вивченими.

Актуальність полягає в тому, що у XXI ст. поступово зникають народні знання, звичаї і обряди майже забуті або переосмислені колискові, скоромовки, оповідання і чичикалки. Лише поодинокі люди похилого віку намагаються зберегти основні засоби і методи народного виховання.

Метою нашого дослідження є загальна характеристика традицій народної педагогіки мешканців Дубровицького району Рівненщини в контексті духовних надбань українців.

Щоб досягнути мету ми поставили ряд завдань: розкрити сутність етнопедагогіки та визначити роль сім'ї як головного педагогічного інструментарію; проаналізувати збережені традиції народного виховання у Дубровицькому районі Рівненщини; охарактеризувати надбання села Селець у вихованні молодого покоління на традиціях роду.

Своїм корінням етнопедагогіка сягає сивої давнини, коли на перший план виступає жінка-мати, посилюється роль чоловіка, закріплюються головні виховні функції сім'ї.

Невід'ємним компонентом етнопедагогіки було розумове виховання. Батьки піклувались про розвиток у дитини слуху, зору, дотику, а пізніше – розвитку мови через колискові, пестушки, казки, прислів'я.

В етнопедагогіці існувало три етапи трудового виховання: ігровий – 2-7 років; визначальний – 7-15 років; завершальний – 15-20 років. На першому етапі ігровим моментом була – лялька, для хлопців – рогатка, молоток, свистки. Грали в різні ігри «Півні», «Камінчики». В середньому віці діти допомагали батькам по господарству і теж грали в ігри. На завершальному етапі утверджувався трудівник. Вважалася працювитою та дівчина, яка вміла виготовляти для себе серпанковий одяг, серпанкове полотно.

Значне місце в сім'ї мало релігійне виховання. Сім'я в Сельці становила справжню малу домашню, релігійну церкву. Щонеділі та в релігійні свята вся сім'я відвідувала церковне Богослужіння в Свято-Миколаївській церкві.

У системі естетичного виховання особливе місце посідала музика та народні пісні під час вечорниць. Тут вишивали, прали, ткали, плели постолі, робили зуби до грабель, плели коші, віники. При тому співали і танцювали грали в ігри. Найпопулярніші в Сельці були танці: полька, краков'як, яблучко.

Одним із засобів етнопедагогіки є прилучення дітей до прекрасного через декоративно-прикладне мистецтво. Батьки передавали у спадок своїм дітям технології ткацтва, вишивання, столярювання, ковальства, шиття.

Для становлення повноцінної людини в сім'ї велика увага приділялася здоров'ю і фізичному вихованню. Наші предки виробили цілющу народну творчість, якою користуються і сьогодні. Магічним оберегом для дитини була молитва з шептанням, заговорами. Таким чином шептухи допомагали дітям від ляку, вроків.

Виховання сучасними методами не завжди дає позитивний результат, а от засоби і методи української етнопедагогіки перевірені часом і на них виховається ще не одне покоління.

КОЖУХИ РОКИТНІВЩИНИ СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Автор: **Бунько Марія Андріївна**, учениця 10 класу Кисорицької ЗОШ I-III ст. Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Панько С.В.**, вчитель трудового навчання.

У наш час кожухи в домашніх умовах не виготовляють, це ремесло призабулося, а у промисловості виготовляється такий вид одягу, як дублянка, подібна до кожуха, яку люблять носити дорослі і діти, оскільки вона є дуже теплою та зручною. Для пошиття дублянки використовують багато елементів, які притаманні кожухові. Тож цікаво дослідити, як виготовляли кожухи на Рокитнівщині, і які саме елементи використовуються і можуть бути використані у промисловості, в цьому полягає актуальність вибраної теми.

Мета: зібрати, дослідити і систематизувати матеріал про кожухи на Рокитнівщині; на основі цього зацікавити дітей мистецтвом виготовлення кожуха, показати його значення в житті народу, формуванні національних традицій та цінностей.

Завдання: зібрати, порівняти і проаналізувати зразки кожухів, показати доцільність використання елементів в сучасних виробках; опрацювати літературу про кожухи, дослідити кожухи на Рокитнівщині.

Кожух був найтеплішим верхнім хутряним одягом наших предків. Його виготовляли власноруч в домашніх умовах. Кожух виконував такі функції: захисну, оберегову, обрядову, етнічну, естетичну, соціальну, статевовікову. Кожух переходив від батька до сина, від матері до дочки, переживаючи кілька поколінь. І на даний час селяни вважають його оберегом, цінять та шанують, як родову реліквію.

Матеріалами для виготовлення кожухів були овечі шкури, а також нитки, виготовлені власноруч або фабричні. Кожухи шилися вручну приблизно 2-3 дні. У крої жіночих і чоловічих кожухів суттєвої різниці не існувало. Якщо й були нюанси, то у формі коміра, його оздобленні чи кольорі. Існувала певна різниця в довжині виробів. Гудзики та петлі виготовлялися власноруч з обрізків шкіри. Технологія виготовлення дитячих кожухів була аналогічна жіночим та чоловічим кожухам. Основним видом оздоблення кожухів на Рокитнівщині було хутро, вишивка, саморобні гудзики та петлі.

У наш час вручну кожухи не шують. А от промисловість використовує багато елементів для пошиття дублянок – це силует, фасон, матеріали, кольорова гама, види оздоблення, розміщення оздоблення.

«Тепло, як у кожусі» – говорить молодь, «Кожух теплий дух» – говорять старожили села, і це сказано не випадково, адже саме кожух був найтеплішим верхнім хутряним одягом. Під час великих морозів ним навіть вкривалися під час сну.

Узагалі традиційний український овчинний одяг – не лише цінна історична пам'ятка. Варіативність його крою, пропорцій, форм, функціональність і практичність, логіка зв'язку між формою, конструкцією й художнім вирішенням – це справжня енциклопедія дизайну, яка має бути завжди в пригоді творцям сучасного одягу.

УКРАЇНСЬКА ВИШИТА СОРОЧКА В КОТЕКСТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІССЯ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ БЕРЕЗНІВСЬКОГО РАЙОНУ)

Автор: **Бойчук Катерина Володимирівна**, учениця 10 класу Березнівського навчально-виховного комплексу «Економіко-гуманітарний ліцей – загальноосвітня школа I–II ступенів».

Науковий керівник: **Прокопчук О.О.**, Березнівський НВК «ЕГЛ – ЗОШ I–II ступенів», вчитель-методист.

Серед творів декоративно-прикладного мистецтва Рівненського Полісся традиційне вбрання і зокрема сорочка не лише відображає естетичні вподобання народу, а й увібрала в себе характерні риси етнічної культури регіону та архаїчні світоглядні вірування. Однак наш народ починає забувати про свої одвічні цінності; забуваються народні традиції, зі швидким розвитком суспільства втрачає своє значення народне мистецтво. Український народний одяг – це яскравий і самобутній набір виробів, які розвивались і вдосконалювалися впродовж століть. Сорочка – один з найважливіших елементів національного одягу українців. Дуже прикро, що цей дуже важливий елемент нехтується моїми однолітками. На жаль, поліську вишиту сорочку можна побачити тільки на сцені. Але так не повинно бути, ми повинні пам'ятати, що сьогодні вишита сорочка розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції.

Тому метою науково-дослідницької роботи є аналіз типології, технік та матеріалів декорування народних сорочок на Березнівщині; дослідження характерних орнаментальних мотивів та їх композиційних сполучень; на власному прикладі продемонструвати актуальність, сучасність, оригінальність, стильність вишитої власноруч сорочки.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань: опрацювати та проаналізувати особливості вишивки Рівненського регіону; розкрити та порівняти типологію сорочок, поширених на Березнівщині; ознайомитися з окремими техніками оздоблення традиційних сорочок; продемонструвати перспективи поширення сучасних вишитих сорочок на власному прикладі та визначити їх місце в художньо-естетичній та традиційній культурі Рівненщини.

ФОЛЬКЛОРНИЙ КОЛЕКТИВ «КРИНИЧЕНЬКА» С. ВЕЛИКЕ ВЕРБЧЕ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ ТА ЙОГО РОЛЬ В ЗБЕРЕЖЕННІ ОБРЯДОВИХ ТРАДИЦІЙ РЕГІОНУ

Автор: **Кошмак Лілія Вікторівна**, учениця 10 класу Рівненської загальноосвітньої школи I–III ступенів №8, вихованка Рівненського міського палацу дітей та молоді

Науковий керівник: **Обарчук А.О., Слободенюк І.М.**

У сучасних соціокультурних умовах, коли природний механізм спадкоємності традиційного досвіду від покоління до покоління зруйновано, актуальним є питання залучення молоді до найкращих культурних надбань свого народу, рідного краю. Важливу роль у збереженні та поширенні традицій святково-обрядової культури українського народу відіграє діяльність фольклорно-етнографічних колективів Рівненщини. Сьогодні на Рівненщині налічується чимала кількість фольклорних колективів, з яких багато отримали звання «народного». Серед них відомими є «Горина» Рівненського державного гуманітарного університету та «Веснянка» Палацу дітей та молоді.

Основною метою наукової роботи у дослідженні фольклорно-етнографічного колективу с. Велике Вербче Сарненського району Рівненської області – прагнення дослідити історію заснування

та розвитку колективу, оскільки на сьогодні він відіграє важливу роль у збереженні обрядових традицій Західного Полісся. Створений ще у 1989 році в с. Велике Вербче на Рівненщині вчителем місцевої школи Н. М. Добровольською народний аматорський фольклорний гурт «Криниченька» розпочав власну діяльність на основі вивчення, відродження та популяризації старовинних українських звичаїв та обрядів своєї місцевості.

Він відомий участю у творчих фестивалях місцевого, регіонального, всеукраїнського рівнів. Проте його етнографічна діяльність маловідома і потребує глибокого дослідження.

Об'єкт дослідження – фольклорний колектив «Криниченька» с. Велике Вербче Сарненського району Рівненської області. Предметом дослідження є історія виникнення колективу «Криниченька» у с. Велике Вербче та його роль у збереженні обрядових традицій регіону Полісся.

Мета дослідження – з'ясувати роль і значення фольклорного колективу «Криниченька» як осередку збереження календарних свят обрядових традицій регіону.

Відповідно до поставленої мети виділено наступні завдання: простежити зародження та розвиток фольклорного колективу с. Велике Вербче Сарненського району Рівненської області; дослідити історію села, на території якого утворився колектив; висвітлити діяльність даного колективу у поширенні традицій календарних св'ят та розвитку обрядової культури українського народу; використовуючи історичні джерела та біографічні матеріали, встановити творчий шлях Добровольської Ніни Миколаївни, висвітливши культурологічну діяльність як засновника колективу; проаналізувати творчий репертуар гурту; дослідити розвиток творчої діяльності фольклорно-етнографічного колективу «Криниченька» з моменту виникнення до сьогодні; з'ясувати роль фольклорно-етнографічного гурту у відродженні традиційної народної обрядовості та збереження фольклорних надбань українського Полісся та України в цілому.

ХУСТКА В ОБРЯДАХ ТА ЗВИЧАЯХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Автор: **Николаїшина Алла Вікторівна**, учениця 11 класу Голубнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Березнівського району.

Науковий керівник: **Сидорчук Н.М.**, учитель історії Голубнівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Березнівського району, спеціаліст вищої категорії, відмінник освіти України, старший вчитель

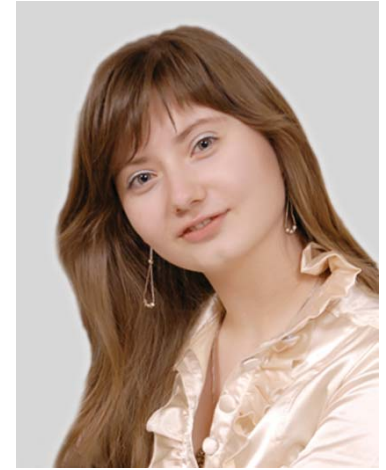
Актуальністю науково-дослідницької роботи є дослідження ролі хустки як оберегу родини, сім'ї, дівчини, жінки, та її роль в обрядах та звичаях українського народу. Завданнями роботи є довести, що хустка – берегиня, котра ніколи не вивітриться з пам'яті українського народу; хустка – символ людського духу від забуття і байдужості, зробити її набутком для всіх, в тому числі і для нас, молодих поколінь; познайомити із хусткою-оберегом та з'ясувати, яку роль відігравала і відіграє хустка в наш час. В даній роботі доведено те, що хустка – це широко розповсюджене по всій Україні квадратне платове вбрання голови. Способи пов'язування хустки, які частково наслідували способи пов'язування наміток, були різними в різних регіонах України. Оскільки хустка, як невід'ємний елемент одягу підкреслює його буденність чи святковість, інформує про родинний, матеріальний статус жінки – нагадує її обов'язки.

У роботі досліджено, що в Україні хустка має побутове й обрядове значення, оберегову функцію та доведено відповідь на запитання: яку роль виконувала й виконує хустка в побуті, в обрядах та звичаях українського народу?

ПОВІР'Я УКРАЇНЦІВ ЯК ПРОЯВ ЯЗИЧНИЦЬКИХ ВІРУВАНЬ СЛОВ'ЯН

Автор: **Чучак Мар'яна Михайлівна**, учениця 11 класу Радивилівського навчально-виховного комплексу «Школа № 1 – гімназія».

Науковий керівник: **Пилипюк Н.В.**, вчитель історії, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, старший вчитель.

Вірування та повір'я – це основа світоглядних уявлень людей і найважливіша складова їхнього духовного життя. Це ще і глибинний шар народної культури.

Звернення до цієї проблеми актуальне нинішньою етносоціальною ситуацією, що характеризується зростанням національної самосвідомості населення, підвищенням інтересом до витоків традиційної культури.

Система вірувань та повір'їв українців надзвичайно строката в силу різних причин і тим особливо цікава.

Мета роботи: довести, що язичницькі вірування слов'ян відображені в житті українського народу через систему повір'їв і прикмет.

У роботі проаналізовано історичні та етнографічні дослідження із цієї теми; зроблено спробу дослідити язичницькі (дохристиянські) вірування праукраїнців.

На основі узагальненого матеріалу зроблено свою класифікацію повір'їв і прикмет, що є відлунням язичницьких вірувань слов'ян і поширених на території Радивилівщини. Також зроблено спробу пояснити причини існування певних повір'їв.

Підтверджується гіпотеза про те, що праукраїнці, будучи тісно пов'язані з природою, досконало її знали і їхні знання на рівні генетичного коду передаються наступним поколінням, живучи і сьогодні в повір'ях і прикметах.

Тому через повір'я і прикмети можна пізнати духовність наших предків.

ВІДДІЛЕННЯ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ

СЕКЦІЯ БІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ

ЗАЛЕЖНІСТЬ РІВНЯ ТРОМБОЦИТІВ У ПЕРИФЕРИЧНІЙ КРОВІ ВІД СТУПЕНЯ ФІБРОЗУ ПЕЧІНКИ ПРИ ГЕПАТИТАХ ВІРУСНОГО ТА ТОКСИЧНОГО ГЕНЕЗУ

Автор: **Грицак Ганна Тарасівна**, учениця 11 класу НВК «Рівненський обласний ліцей- інтернат», вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Редько С. В.**, викладач РБМК; **Шелепенко О. І.**, керівник гуртка РМАНУМ.

До патологічних процесів, що найчастіше є основою хвороб печінки належить гепатит та цироз. Україна лідер по захворюваності на гепатит С у Європі, тому дослідження впливу цієї хвороби на організм людини є актуальним.

Метою нашої роботи є дослідження зміни лабораторних показників крові у хворих на гепатити та цирози вірусного та невірусного генезу в залежності від ступеня фіброзу печінки.

Ми порівняли результати обстежень хворих на хронічний вірусний гепатит С і результати хворих на невірусний гепатит між собою та з результатами контрольної групи здорових осіб. Нами визначено, що: 1) рівень білірубину при хронічних вірусних гепатитах залишається у більшості випадків в межах норми і не залежить від ступеня пошкодження печінки; у хворих на токсичний гепатит білірубін практично завжди підвищений і його рівень також не залежить від ступеня фіброзу печінки; 2) рівень аланінамінотрансферази (АЛТ) не завжди відображає стан пошкодженої печінки та не залежить від ступеня фіброзу печінки; 3) при хронічних гепатитах та цирозах печінки часто виникає тромбоцитопенія, її причиною не завжди є гіперспленізм; 4) рівень тромбоцитів у хворих на хронічні гепатити залежить від ступеня фіброзу печінки. Чим більший ступінь фіброзу печінки, тим нижчий рівень тромбоцитів у периферичній крові.

ЗАЛЕЖНІСТЬ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ (5 – 8 КЛАСИ) ВІД ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УВАГИ

Автор: **Прибильська Надія Миколаївна**, учениця 10 класу Великомидського НВК «ЗОШ I-II ст. – ліцей» Костопільського району.

Науковий керівник: **Комар М. Є.**, директор НВК, вчитель біології вищої категорії.

На успішність учнів при вивченні дисциплін впливає багато факторів. Ми спробували дослідити один з них – увагу.

Метою науково-дослідницької роботи є з'ясування залежності успішності учнів середнього шкільного віку (5 – 8 класи) від індивідуальних особливостей уваги.

Увага – це спрямованість психічної діяльності людини та її зосередженість у певний момент на об'єкти або явища, які мають для людини певне значення. В даній науково-дослідницькій роботі було досліджено такі властивості уваги як точність, переключення, стійкість, обсяг та розподіл.

У результаті проведених досліджень з'ясовано, що успішність учнів середнього шкільного віку (5 – 8 класи) залежить від індивідуальних особливостей уваги, а саме *успішність з української*

мови залежить від рівня обсягу та точності уваги; української літератури – точності уваги; світової літератури – обсягу уваги; англійської мови – точності уваги; математики – обсягу уваги; історії – точності уваги; природознавства – обсягу уваги; музики – стійкості уваги; трудового навчання – стійкості уваги; образотворчого мистецтва – точності уваги; основ здоров'я – обсягу уваги; фізичної культури – стійкості уваги.

Завдяки знанням про залежність особливостей уваги й успішності з окремих предметів можна виявити індивідуальні можливості з певної категорії навчальних дисциплін, що допоможе при виборі майбутньої професії та розвитку особистості у тій чи іншій галузі науки.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ І НЕРВОВИХ ПРОЦЕСІВ ПІДЛІТКІВ

Автор: **Шокарєв Олексій Віталійович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ст. № 11.

Науковий керівник: **Гусаковська Т. М.**, старший викладач кафедри біології РДГУ.

Одними із головних властивостей нервової системи є її сила та рухливість нервових процесів.

Метою нашого дослідження було проаналізувати характер нервових процесів у підлітків. Силу нервових процесів ми досліджували за допомогою тепінг-тесту, рухливість мислення та його здатність реагувати на зміну дії зовнішніх подразників – за допомогою методикою вивчення пластичності – ригідності мислення, формально-динамічні властивості індивідуальності – за методикою В. М. Русалова (ВФДВІ).

Кожне із завдань дозволяє визначити певні критерії, які, в свою чергу, характеризують індивідуальні особливості нервової системи та нервових процесів.

У результаті досліджень ми виявили, що у 9,52% респондентів – нервова системи середньої сили; у 66,67% респондентів – середньо-слабка; у 23,81% респондентів – слабка. При визначенні ригідності (пластичності нервових процесів) було встановлено, що у 56,25% респондентів мислення досить пластичне; 37,5% – не пластичне, але і не ригідне; 6,25% – високий рівень когнітивної ригідності мислення.

При дослідженні формально-динамічних властивостей нервових процесів підлітків (ергійність, пластичність, швидкість та емоційність у психомоторній, інтелектуальній та комунікативній сферах) ми встановили, що вони знаходяться в межах норми.

Типи темпераменту у більшості респондентів виявились невизначеного типу.

ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ І ФУНКЦІЇ ШКІРИ У РІЗНІ ВІКОВІ КАТЕГОРІЇ

Автор: **Мисанець Тамара Володимирівна**, учениця 11 класу Сарненського НВК «Школа – колегіум» ім. Т.Г.Шевченка.

Науковий керівник: **Нікітіна Н. В.**, вчитель біології.

Завдання наукової роботи – виявити залежність функцій шкіри від стану всього організму в цілому і зокрема від його особливостей.

Шкіра покриває зовнішню поверхню тіла. Загальна площа шкіри дорослої людини 1,5-2,0 м. Вона складається з епідермісу, власне шкіри (дерми) і підшкірної основи. Епідерміс складається з п'яти шарів: базального, шипуватого, зернистого, блискучого і рогового.

Шкіра захищає організм від зовнішніх фізичних, хімічних і біологічних факторів.

Шкіра відіграє роль у водному, сольовому, білковому і вуглеводному обміні.

Шкіра дітей значно тонша, ніж у дорослих. З віком дитини відбувається потовщення епідермісу, рогового шару і дерми. Функції шкіри залежать від стану всього організму в цілому і зокрема від вікових особливостей.

Будова шкіри досить складна, а життєві процеси її найрізноманітніші. Причини шкірних хвороб можна розділити на зовнішні і внутрішні.

Для профілактики шкірних захворювань дуже важливо неухильно дотримуватися гігієни шкіри та по можливості, уникати дії шкідливих професійних і побутових факторів.

Нормальне функціонування травного тракту та повноцінне харчування сприяють підтримці здорового стану шкіри. Важливу роль відіграють вітаміни А, В, Е, С, РР. Недостатня їх кількість може призвести до появи або загострення багатьох шкірних захворювань, включаючи псоріаз і екзему.

ПОРУШЕННЯ ПОСТАВИ ШКОЛЯРІВ КОСТОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Холодюк Анастасія Анатоліївна, учениця 11 класу Костопільської ЗОШ – комплекс I-III ст. №6 (вечірнє відділення).

Науковий керівник: Редкодубська С. М., вчитель біології.

Сьогодні стають звичними тривожні дані про систематичне погіршення стану здоров'я, зниження рівня фізичної і рухової підготовленості дітей шкільного віку.

Особливу тривогу викликає поширеність серед дітей шкільного віку різних форм порушення постави, які складають 70% від числа усіх захворювань. Тим часом, у цьому віці йде інтенсивне формування опорно-рухового апарату, закладаються основи гармонізації постави і функціональних можливостей організму. Саме на цьому віковому етапі актуальним є завдання виявлення порушень постави, пошуку ефективних засобів їх попередження і корекції.

Мета роботи – проаналізувати причини порушення постави та їх появи у дітей.

Результати дослідження показали, що відсоток кількості дітей, що мають порушення постави, збільшується з віком, у зв'язку зі змінами режиму дня дітей та впливом анатомічних, фізіологічних і соціальних чинників. Основними ж причинами набутих порушень постави є: неправильне сидіння за робочим столом; погане освітлення; нестача вітамінів у їжі; гіподинамія.

При виявленні дефекту постави слід негайно приступати до його ліквідації: *організувати правильний режим дня, налагодити збалансоване харчування, застосувати фізичну реабілітацію*. Остання використовується у вигляді лікувально-фізкультурного комплексу вправ, масажу, фізіотерапії.

Систематичні заняття фізичними вправами тренують людину, сприяють виникненню і закріпленню нових умовних рефлексів, руйнують стереотип неправильного утримання тіла.

ВПЛИВ ЕКСТРАКТІВ МІСЦЕВИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН НА СТАФІЛОКОКИ

Автор: Седих Олена Юріївна, учениця 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей – ЗОШ I-II ст.».

Науковий керівник: Жакун Л. М., вчитель біології.

Мета науково-дослідницької роботи: проведення пошуку біологічно активних речовин рослинного походження з антибіотичними властивостями відносно стафілокока, інфекція якого характеризується багатоманітністю від найтяжчих, генералізованих форм до легких: сепсис, пневмонія, менінгіт, абсцеси внутрішніх органів, гнійно-запальні захворювання шкіри і м'яких тканин тощо. Пошуки рослин, перспективних для створення нових вітчизняних протимікробних

препаратів, проводяться і в Рівненській області.

Об'єктом дослідження є витяжки на розчині спирту різної концентрації: 40%, 70%, 90% із лікарських рослин, які збиралися в чистих зонах. Доведено, що рослини мають дуже сильні антибіотичні властивості, в деяких випадках вони були такими як і при дії медичних препаратів.

Активність рослинних екстрактів відносно стафілококів спадала в такому порядку: трави полину звичайного (59%) > трави омели білої (46%).

З офіційних настоянок найкращу протимікробну дію мали настоянка м'яти перцевої (*Mentha piperita*), що пригнічувала ріст 88% бактерій, а також хлорофіліпт (спиртовий екстракт евкаліпта (*Eucalyptus globosus*)), чутливими до якого виявились 63% штамів.

Штами золотистого (*St. aureus*) та епідермального (*St. epidermidis*) стафілококів протягом усього періоду досліджень проявляли більшу чутливість у порівнянні з іншими, коагулазо-негативними видами (*St. hominis*, *St. haemolyticus*, *St. warneri* тощо).

ОЦІНКА ФІЗИЧНОГО СТАНУ ШКОЛЯРІВ ЕКСТРА-ТА ІНТРОВЕРТНОГО ТИПІВ

Автор: Ковалець Максим Сергійович, учень 10 класу Городоцької ЗОШ I-III ст. Рівненського району, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Шелепенко О. І., вчитель хімії, керівник гуртка РМАНУМ.

Головною метою досліджень є оцінка поточного функціонального та психофізіологічного стану організму обстежуваних осіб, особливо їхньої серцево-судинної системи, для створення системи функціонального моніторингу щодо загального рівня здоров'я, тому ця тема є **актуальною**.

Мета роботи: визначити рівень фізичного стану школярів чоловічої та жіночої статей з різним типом спрямованості особистості.

Завдання роботи:

- Визначити рівень фізичного розвитку у чоловіків та жінок залежно від особистісних характеристик – екстра- та інтроверсії.
- Проаналізувати досліджувані показники фізичного стану в осіб екстра- та інтровертного типів.

Під час порівняння досліджуваних осіб чоловічої та жіночої статей, ми відмітили те, що у жінок-екстра- та інтровертів не спостерігається наявність осіб з рівнем фізичного розвитку, який характеризувався як вище середнього. Якщо у всіх досліджуваних чоловіків переважає середній рівень фізичного стану, то у осіб жіночої статі – рівень нижче середнього. У екстравертів-жінок зафіксований низький рівень фізичного розвитку. При аналізі показників серцево-судинної системи найвищі показники як систолічного, так і діастолічного артеріального тиску спостерігалися у всіх осіб чоловічої статі незалежно від типу спрямованості особистості. У групі жінок-екстравертів були зафіксовані найнижчі значення цих показників. Практично у всіх досліджуваних показники систолічного та діастолічного артеріального тиску відповідали віковим нормам.

ВПЛИВ ТРЕНОВАНOSTI ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ОРГАНІЗМУ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ТЕРИТОРІЇ РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ НА РІВЕНЬ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Автор: Мирончук Олег Степанович, учень 10 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Шевченко Н. М., керівник гуртка Володимирецького БШЮ.

Підлітковий вік – період складних анатомо-фізіологічних змін в організмі людини. В цей період також відбувається значний розвиток психіки, пізнавальних процесів.

Аналіз літературних джерел з теми та серія проведених досліджень з вивчення та порівняння фізичного, функціонального та інтелектуального розвитку підлітків 12 років різних груп (ті, що постійно займаються спортом – група А, та ті, що спортом не займаються – група Б) дозволила виявити, що середні показники антропометрії у дітей, що проживають на забруднених територіях статистично не відрізняються від відповідних показників у дітей, що не відносяться до даної категорії; рівень фізичного розвитку підлітків різних груп тренуваності дещо відрізняється за деякими антропометричними показниками, але ці відмінності є незначними. Обстеження функціонального стану підлітків, які проживають в екологічно «чистій» зоні та в зоні посиленого радіоекологічного контролю вказує на певну різницю між рівнем функціональних можливостей дітей: в тих, які проживають в зоні посиленого радіоекологічного контролю, вони гірші; проте можна відмітити позитивний вплив занять спортом на стан дихальної системи та силу м'язів-згиначів кисті підлітків. Середній показник інтелекту підлітків досліджуваних груп знаходиться в межах 9 балів (за результатами тесту Вандерлік), що відповідає віковій нормі.

Отже можна зробити висновок, що заняття спортом та функціональний стан організму не впливають на рівень розумових здібностей підлітків, які проживають на території радіаційного забруднення.

ПАТОЛОГІЇ ЕМБРІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

Автор: Ніжнік Ольга Василівна, учениця 9 класу Костопільської ЗОШ I-III ст. № 4.

Науковий керівник: Редкодубська С. М., вчитель біології.

Мета дослідження: звернути увагу сучасних школярів щодо рекомендацій покращення методів профілактики та лікування ускладнень вагітності на основі вивчення частоти, структури, епідеміології, методів діагностики, лікування та клініко-епідеміологічної характеристики патологій ембріологічного розвитку у Костопільському районі.

Патологія перинатального періоду (дородового) включає усі види відхилень під час нормального розвитку зародка від моменту утворення зиготи до початку пологів. Основні кінцеві результати перинатальної патології – це вроджені вади розвитку і спонтанні аборти.

Аналізуючи дані досліджень 2008-2011 рр., зареєстрованих у Костопільській центральній районній лікарні та районній поліклініці, ми спостерігали велику кількість народжених дітей із патологіями розвитку. Динаміка виявлених порушень під час вагітності та розвитку плоду вказує на зростання їх кількості протягом 2008- 2011 рр. У структурі патології новонароджених та дітей до 1 року виділяють: основні захворювання, окремі стани, що виникли у перинатальний період, вроджені аномалії, відхилення від норми. Найбільшу кількість серед них протягом 2011 р. становили порушення органів дихання, за цей період їх зафіксовано 96% від усіх патологій, порівняно у 2009 – 87%. Оскільки дані захворювання викликані як ендогенними, так і екзогенними факторами, ми прийшли до висновків, що до такого стану призвели: забруднення навколишнього середовища хімічними речовинами, радіоактивні чинники, що надходять із їжею, природний радіаційний фон, спосіб життя жінки до вагітності, перенесені або хронічні інфекції.

СЕКЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РЕЗИСТЕНТНІСТЬ ОПОРТУНІСТИЧНИХ ГРИБІВ РОДУ ASPERGILLUS У СЕРЕДОВИЩІ ПРОЖИВАННЯ ЛЮДИНИ

Автор: Назарець Марта Віталіївна, учениця 11 класу Рівненського НВК «Колегіум», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Максимчук Л. М., вчитель біології.

Проблема резистентності опортуністичних плісневих грибів роду *Aspergillus* на сьогодні є надзвичайно актуальною, оскільки їх патогенні властивості призводять до розвитку тяжких захворювань, зокрема вторинних мікозів.

Завдання дослідження: 1) теоретично дослідити проблему резистентності плісняви до чинників навколишнього середовища; 2) проаналізувати засоби протидії плісневим грибам; 3) експериментально встановити зв'язок між абіотичними факторами (субстрат, температура, освітленість і вологість повітря) та швидкістю розвитку плісняви на борошні, хлібі та крупах; 4) з'ясувати залежність розвитку плісневих грибів від дії лікарських рослин та їх фітонцидів.

У результаті емпіричного дослідження з'ясовано, що абіотичні фактори безпосередньо впливають на розвиток грибів роду *Aspergillus*. На життєдіяльність плісневих грибів впливають такі біотичні чинники, як конкуренція з бактеріями в боротьбі за середовище існування. Активна життєдіяльність кожного з видів плісневих грибів є можливою лише в певних умовах. Для грибів роду *Aspergillus* оптимальними є температура +30°C, денне освітлення та вологість 85% - 95%. Неправильні умови зберігання харчових продуктів, зокрема хлібу, можуть спричинити їх ураження плісневими грибами. Не варто тримати хліб у целофані, пластиковому та скляному посуді. Найкраще зберігати харчові продукти у посуді з кераміки, металу і дерева. Рослини, які містять флавоноїди, або велику кількість алкалоїдів, знищують чи пригнічують розвиток плісняви, а рослини, до складу яких входять переважно фітонциди, навпаки, його прискорюють.

АДГЕЗІЯ МІКРООРГАНІЗМІВ РОДУ STREPTOCOCCUS ПРЕДСТАВНИКІВ МІКРОФЛОРИ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ ЛЮДИНИ

Автор: Невинна Тетяна Віталіївна, учениця 11 класу Радивилівська ЗОШ I-III ст.№2.

Наукові керівники: Ломницька В. Б., науковий співробітник лабораторії санітарної мікробіології ЛНДІ епідеміології та гігієни; Пляшевська Л. Ф., вчитель біології вищої категорії.

В останні десятиріччя у загальній статистиці спостерігається різке посилення захворювання хронічними захворюваннями верхніх дихальних шляхів. Тому суттєво зріс інтерес біологів до проблеми адсорбції бактерій до тканин макроорганізму і до виявлення структури рецепторів, які визначають специфічність прикріплення мікроорганізму до епітелію людини і тварин.

У складному процесі формування симбіотичних і антагоністичних взаємовідносин між макро- і мікроорганізмом важлива роль належить бактеріальній адгезії, фактори якої сприяють прикріпленню і приживленню мікрофлори до тканин організму людини.

Метою роботи є вивчення адгезивних властивостей мікроорганізмів роду *Streptococcus* та факторів, які впливають на адсорбцію бактерій на клітини макроорганізму, що пов'язано з широким

розповсюдженням контамінації стрептококами слизової верхніх дихальних шляхів людини і їх значної етіології у виникненні інфекції.

Проведені дослідження щодо визначення адгезивних властивостей мікроорганізмів роду *Streptococcus*, які контактують слизову верхніх дихальних шляхів здорової людини виявили високу здатність стрептококів прикріплюватися до епітеліальних клітин, які локалізовані в рото- і носоглотці. Це засвідчує, що адгезія є не тільки важливим фактором патогенності, який визначає початок інфекційного процесу, але і відіграє значну роль у формуванні нормоценозу верхніх дихальних шляхів людини.

СУЧАСНЕ І МАЙБУТНЄ СПАДКОВОСТІ ЛЮДИНИ

Автор: Куць Оксана Василівна, учениця 11 класу Сарненського НВК «Школа – колегіум» ім. Т.Г.Шевченка.

Науковий керівник: Мартинович Л. С., вчитель біології.

У довгій біологічній еволюції людини накопичувались різні види поліморфізмів по біохімічних, імунологічних, морфологічних ознаках, створюючи унікальність кожної людини. Одночасно з'явилися і патологічні мутації. Викликаючи спадкові захворювання. Тягар цих мутацій досить істотний з медичної точки зору.

Мета дослідження – дослідити та визначити стан спадковості людини, залежність її від факторів навколишнього середовища. Визначити рівень ВВР серед новонароджених на території області, що зазнала радіаційного забруднення.

Поряд із вродженими вадами розвитку серйозну проблему складають спадкові порушення обміну речовин, на частку яких припадає 12% госпіталізації, 8,5% летальних випадків, біля 6,5% випадків дитячої інвалідності по нервово-психічних захворюваннях.

Стан здоров'я населення визначається рівнем забруднення навколишнього середовища. На території Рівненської області з рівнем забруднення ґрунтів Цезієм-137 від 0,2 до 9,9 Ки/кв. м. проживає більше 320 тис. населення.

На Рівненщині спостерігається триваюча епідемія вад невральної трубки. Частота виникнення такої патології є найвищою у Європі і становить 22,2 на 10 тисяч живонароджених (щороку реєструється 30-35 випадків вад невральної трубки під час вагітності).

Отже ми бачимо, що наслідки чорнобильської катастрофи не подолано навіть за два десятиріччя. «Хронічний» вплив малих доз радіації на ВВР до цього ніхто не вивчав на основі популяційного моніторингу за міжнародними стандартами. Саме тому його результати є такими важливими для світової спільноти і, зокрема, для жителів нашої області, адже ми тут живемо і тут будуть жити діти наших дітей.

ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ МЕДУ ЗА ЙОГО СКЛАДОМ ТА СЕНСОРНИМ АНАЛІЗОМ

Автор: Прибильська Надія Миколаївна, учениця 10 класу Великомидського НВК «ЗОШ I-II ст. – лицей» Костопільського району.

Науковий керівник: Комар М. Є., директор НВК, вчитель біології вищої категорії.

На даний час досить поширеною проблемою є фальсифікація меду. Підроблений мед є не тільки не лікувальним продуктом, а ще й становить загрозу для організму людини. Ми спробували з'ясувати найоптимальніші методи визначення неякісного меду.

Метою науково-дослідницької роботи є визначення якості меду за його складом та за допомогою сенсорного аналізу.

Основними завданнями даної роботи є:

- дослідження кольору, смаку, запаху справжнього меду;
- визначення якості різних сортів меду;
- визначення методів виявлення фальсифікованого меду.

Нами було **розроблено** рейтинг монофлорних та поліфлорних медів. Найякіснішими монофлорними медами, на нашу думку, є гречаний, липовий та акацієвий, найякісніший поліфлорний мед – весняний. Проте кориснішими слід вважати поліфлорні меди, адже вони містять нектар з декількох видів рослин, кожна з яких має певний вплив на організм людини.

Провівши дослідження ми з'ясували, що певні домішки в меді можна визначити такими методами: механічні домішки – додаванням дистильованої води (домішки спливають або осідають на дно), борошно та крохмаль – додаванням до розчину меду йоду (розчин посиніє); крейду – додаванням до розчину меду оцту (виділення вуглекислого газу), крохмальну патоку – додаванням до розчину меду нашатирного спирту (забарвлення розчину в білий колір, бурий осад).

Вміст води у меді не можна визначити за допомогою чорнильного олівця.

СЕКЦІЯ ПСИХОЛОГІЇ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТРУДНОЩІВ ТА ДЕФЕКТІВ СПІЛКУВАННЯ У РАНЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Автор: Булавська Оксана Богданівна, учениця 11 класу НВК «Рівненського обласного ліцею-інтернату», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Афанасьєва В. Є., практичний психолог НВК «РОЛІ», керівник гуртка РМАНУМ.

Актуальність теми полягає в тому, що комунікативна компетентність є складовою частиною успішної особистості а подолання труднощів та дефектів спілкування є важливим завданням, особливо у юнацькому віці – віці соціалізації.

Завдання дослідження передбачали:

1. Здійснення теоретичного аналізу проблеми труднощів та дефектів спілкування.
2. З'ясування критеріїв ефективного спілкування.
3. Підбір методів дослідження труднощів та дефектів спілкування.
4. Аналіз результатів вивчення труднощів дефектів спілкування.

У дослідженні **доведено**, що:

для всіх учнів емоції стають перешкодою у встановленні контактів;
ригідність виявлено у 47% учнів, що складає майже половину усієї групи. Ці учні схильні до стереотипів і установок, несхильні до змін у своїй позиції і зміні точки зору або стилю поведінки;
у 30 учнів (67%) виявлено певний тип акцентуації;
з'ясовано, що 24,5% учнів відчувають себе сором'язливими.

Результати проведеного дослідження свідчать про необхідність посилення просвітницької психокорекційної роботи психологічної служби закладу з метою підвищення ефективності спілкування старшокласників.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ФОРМУВАННЯ АГРЕСИВНОСТІ У ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Автор: **Мирончук Євген Петрович**, учень 11 класу Володимирецької ЗОШ I-III ст. №1, вихованець Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Мирончук Г. К.**, керівник гуртка БШЮ.

Актуальна проблема сьогодення – агресивність дітей. Усі форми агресивності мають одну спільну рису: вони викликані спробами контролювати ситуацію, впливати на неї з метою вдосконалення самого себе або свого оточення, включаючи близьких людей.

Метою нашого дослідження було виявити рівень агресивної поведінки та емпатійних здібностей у підлітків.

У своєму дослідженні ми **встановили**, що рівень агресивності дітей підліткового віку не впливає на рівень розвитку емпатійних здібностей. Було також виявлено групу дітей, які проявляють стриманість у поведінці, в них дуже низький рівень емпатії. На нашу думку, ці діти байдуже ставляться до всього того, що відбувається навколо них, у них не розвинута емоційна здатність до співчуття. Гендерні особливості виявились у переважанні агресивної поведінки у хлопців (у порівнянні з дівчатами).

Можна зробити висновок, що гіпотеза, яку ми висували на початку дослідження не підтвердилася. Що ж стосується здатності до емпатії, то можна стверджувати, що на виховання цієї риси в особистості суттєво впливають турбота, яку дитина отримала від дорослих, емоційний розвиток стосунків з дорослими в перші роки життя. Ці фактори визначають формування у дитини потреби в емоційних контактах з іншими людьми, розвиток здатності співпереживати. Здатність емоційного співпереживання притаманна тією чи іншою мірою кожній дорослій людині і дісталася у «спадок» від раннього дитинства.

ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ У ГРУПІ ОДНОЛІТКІВ

Автор: **Будько Катерина Сергіївна**, учениця 10 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: **Баранюк С. Л.**, практичний психолог Рівненської української гімназії.

Відомо, що підлітковий період розглядається як такий, під час якого суперечності розвитку набирають особливої гостроти. Це зумовлено специфічними явищами, що свідчать про перехід від дитинства до дорослості, що супроводжується якісною перебудовою усіх сторін розвитку особистості. Саме у цей період відбувається усвідомлення дитиною своєї індивідуальності, змінюється її ставлення до навколишнього світу, до себе, до інших людей, відбувається перебудова потреб та мотивів, поведінки. Водночас змінюються вимоги суспільства до підлітка. У зв'язку з цим, підлітку необхідно погоджувати свої потреби з очікуваннями оточуючих та вимогами соціальних норм.

Актуальність даної теми визначається необхідністю вирішення проблеми оптимізації взаємин підлітків між собою та гармонізації їх взаємин в цілому, втілення у практику виховання підростаючого покоління принципу особистісно зорієнтованого підходу.

Мета дослідження полягала у вивченні особливостей емоційного самопочуття підлітків під час спілкування в групі однолітків; у розробці й обґрунтуванні методів визначення рівня емоційності підлітків та експериментальному дослідженні визначення лідерів та аутсайдерів у групі підлітків,

становлення лідерства у підлітків як способу поведінки і діяльності в соціальній групі.

Адже саме у підлітковому віці закладаються основи наступного емоційного життя у зрілі роки (П.М.Якобсон), враховуючи підвищену емоційну чутливість підлітка до впливів сучасного соціуму, при спілкуванні з групою однолітків, виникає необхідність у дослідженні індивідуального середовища дитини.

Одержані результати про емоційне самопочуття підлітків у групі однолітків можуть вирішити конфліктні ситуації серед підлітків та гармонізувати їх спілкування один з одним.

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ РИС СТАРШОКЛАСНИКІВ

Автор: **Каширіна Віта Олександрівна**, учениця 10 класу Костопільської ЗОШ I-III ст. №4.

Науковий керівник: **Редкодубська С. М.**, вчитель біології.

Юнацький вік є суперечливим та визначальним у формуванні особистості, прояву та закріпленні лідерських здібностей.

Мета дослідження – виявлення особливостей та умов ефективного формування лідерських якостей старшокласників. У результаті дослідження **виявлено** риси особистості, якими повинен володіти лідер з точки зору учнів та вчителів. **Проаналізовано** якості особистості лідерів класу, виділених за допомогою соціометричної методики. Виявлені якості характерні для лідера тільки випробуваного класу, і ніде більше вони не будуть гарантом того, що статус тієї чи іншої людини підвищиться. Розуміння порядку народження дитини в сім'ї допомагає покращити її взаємини з друзями, з близькими людьми. Переважна більшість перших, других та єдиних дітей мають лідерські якості. Можливість стати лідером є практично у всіх за порядком народження дітей. Лідери складають лише 11% від загальної кількості досліджуваних і найбільше їх серед перших дітей. Найбільша частка підлітків, яких визнає їх найближче оточення в якості лідерів міститься серед перших дітей (56%). Лідерські якості більше виражені у хлопців (57% середнього та 14% високого рівня розвитку), ніж у дівчат (50% середнього рівня).

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Автор: **Ковальчук Катерина Ігорівна**, учениця 11 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Афанасьєва В.Є.**, практичний психолог НВК «РОЛІ», керівник гуртка РМАНУМ.

Актуальність теми полягає в тому, що учнівський колектив – могутній засіб формування особистості, але лише тоді, коли психологічний клімат в ньому позитивний, сприяє конструктивному вирішенню конфліктів.

Ось чому вивчення психологічного колективу є дуже важливим. Адже він впливає на виховання, гармонійний розвиток особистості учнів, значною мірою зумовлює риси характеру окремих учнів та стосунки в колективі.

Завдання дослідження передбачали здійснення теоретичного аналізу проблеми формування колективу, дослідження особливостей соціально-психологічного клімату учнівського колективу, розробку рекомендацій щодо розвитку згуртованості учнівського колективу.

У дослідженні **доведено**:

1. Недостатній рівень згуртованості негативно впливає на психологічний клімат колективу.
2. Ціннісно-орієнтаційна єдність класу визначає пріоритети, моральні принципи та правила, за якими цей колектив функціонує.
3. Низький показник еталону спільноти в сприйнятті її членів також свідчить про наявність певних

соціально-психологічних проблем в учнівському колективі.

4. Недостатній рівень розвитку певних психологічних особливостей класного керівника впливає на психологічний клімат учнівського колективу у негативному ключі.

Щодо покращення психологічного клімату учнівських колективів нами рекомендовано використання психологічних ігор і вправ у роботі класних керівників та для гармонізації внутрішнього світу класних керівників нами запропоновано набір психологічних ігор.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛКУВАННЯ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Автор: **Дебела Ірина Семенівна**, учениця 11 класу Сарненського НВК «Школа – колегіум» ім. Т.Г. Шевченка, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Лавор О. Ф.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Підлітковий вік – це період життя людини з дитинства до юності в традиційній класифікації (від 10-11 до 14-15 років). У цей період підліток проходить великий шлях в своєму розвитку: через внутрішні конфлікти з самим собою та іншими.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати соціально-психологічні умови, що впливають на формування підлітка. Дослідити психологічні особливості організації спілкування підлітка.

Задачі дослідження:

1. Показати вплив сім'ї, школи та однолітків на формування особливості спілкування підлітка.
2. Розкрити психологічні особливості організації спілкування підлітка.
3. Дослідити психологічні особливості організації спілкування підлітка.

Працюючи над науково-дослідницькою роботою, ми спробували обґрунтувати, які є психологічні особливості спілкування в підлітковому віці. Провівши дослідження, ми прийшли до такого висновку, що на форму і характер спілкування впливає належна організація процесу спілкування. Результативність полягає у правильності подання інформації. Оточення підлітків не змінюється, чинники, які впливають на особливості спілкування, залишаються такими ж. Але коли підліток усвідомлює, які фактори впливають на його поведінку, тоді поведінка змінюється. Те що змінює підлітка в першу чергу – це коло спілкування. У перехідному віці всі пізнають у цьому житті щось нове, можливо, не завжди приємне для них, та без цього наше життя не було б цікавим і повним.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ТА СПРИЙНЯТТЯ ДІТЕЙ ВІКОМ 3-5 РОКІВ З АУТИЧНИМ СПЕКТРОМ РОЗЛАДУ

Автор: **Тарасюк Марія Русланівна**, учениця 9 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Руденко Н. М.**, к.пс.н., доцент кафедри психології РІСК-СУ, керівник гуртка РМАНУМ.

Аутизм – це комплексне порушення розвитку, для якого властиві різноманітні прояви, що відзначаються з раннього віку і мають сталий перебіг.

У нашій роботі ми не розглядаємо аутизм як психічну хворобу, а як загальне порушення психологічного розвитку, що виявляється у затримці розвитку основних навичок спілкування і взаємодії з навколишнім середовищем.

Метою нашого дослідження стало вивчення психологічних особливостей поведінки і сприймання дітей дошкільного віку з синдромом аутизму.

Для дослідження сприймання дітей-аутистів ми обрали такі методи: теоретичний аналіз; спостереження; опитування батьків (М-ЧАТ); опитування батьків на визначення особливостей сприймання дитини (Д.Піпен). Дослідження проводилися на базі обласного Будинку дитини, благодійного фонду підтримки осіб з аутизмом «Погляд».

Отримані результати дають змогу зробити наступні висновки:

1. Загальні риси аутичності у всіх дітей, що пройшли дослідження, це уникання контакту очима, зацикленість на певних деталях предметів чи іграшок, погане сприймання простору.
2. Діти-аутисти погано сприймають гучні звуки, вони закриті до нових вражень, їм важко сприймати мову дорослих.
3. Аналіз матеріалів проведеного дослідження показав значні якісні зміни в психічному розвитку дітей-аутистів у порівнянні з віковою нормою у звичайних дітей.
4. Найбільш сприятливим середовищем проживання дітей-аутистів є сім'я, а батьки є головними провідниками у навколишньому світі.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УЧНІВ ВІДПОВІДНО ДО ТИПУ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Автор: Рибачук Аліна Валеріївна, учениця 9 класу Дубенського НВК «Школа-гімназія».

Науковий керівник: Підлісна Л.Д., вчитель біології.

Мета дослідження полягає у порівнянні невербального спілкування учнів зрізними типами нервової системи в молодшій та середній ланці; розробка рекомендацій, які дозволять правильно розуміти стан учнів по їх невербальному спілкуванню.

Завдання дослідження:

1. За допомогою теппінг-тесту визначити тип нервової системи учнів.
2. Дослідити відповідність малюнків на шкірі пальців з типом темпераменту.
3. Створити каталог найхарактерніших жестів учнів і встановити відповідність жестикуляції типу нервової системи.
4. Розробити систему рекомендацій щодо розуміння стану учнів за допомогою невербального спілкування.

У ході науково-дослідницької роботи було досліджено шкіру візерунків пальців у 56 учнів основної школи і 30 учнів початкової школи, а також проведено теппінг-тест і візуальне спостереження за цими учнями. В результаті ми побачили, що в більшості випадків (в середньому 82,95% в учнів середньої школи і 86,4% в учнів початкової школи) малюнок на шкірі пальців рук співпадає з отриманими даними про тип темпераменту.

Із проведених нами спостережень чітко видно, що учні початкових класів більш безпосередні і відкриті, їхні жести більш виразні що допомагає краще визначити, якому типу нервової системи вони відповідають. Учні старших класів під час уроків є більш стриманими, хоча під час перерви вони можуть бути досить відкритими та адекватними у своїх жестах та міміці.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АУТОАГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ З ТИПОМ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Автор: Кедун Христина Вікторівна, учениця 10 класу Рівненського НВК «Колегіум», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Руденко Н. М., к.п.с.н., доцент кафедри психології РІСК-СУ, керівник гуртка РМАНУМ.

Метою нашого дослідження був аналіз взаємозв'язку аутоагресивної поведінки з типом саморегуляції у школярів підліткового віку. **Предметом дослідження** стала суїцидальна поведінка як вид аутоагресивної поведінки підлітків. **Гіпотезою дослідження** стало припущення, що існує взаємозв'язок між аутоагресивною поведінкою і типом саморегуляції в підлітковому віці.

У дослідженні ми використали наступні **методи**: теоретичні методи; емпіричні методи – опитувальник «Діагностика стану агресії у підлітків» (Басса-Дарки), опитувальник суїцидальної поведінки (Т. Вашека), методика діагностики типу особистісної саморегуляції (Г. Пригін); математичні методи обробки психологічних даних.

Аналіз літератури показав, що в психології існує безліч визначень поняття «агресія» і «аутоагресія».

За результатами нашого дослідження майже у половини школярів не сформовано тип саморегуляції. Також виявлено високий відсоток учнів з аутоагресивною поведінкою. В залежності від того, на якому етапі розгортання суїцидальної поведінки знаходиться досліджуваний, можна говорити про ступінь ризику скоєння самогубства.

Підрахунок кореляції за коефіцієнтом Пірсона між типом саморегуляції і рівнем аутоагресії, що виявлявся методикою А.Басса і А.Дарки, засвідчив про сильний зворотній зв'язок між цими ознаками ($r = -0,54$) на 1% рівні значущості. Таким чином можна стверджувати, що чим більше у підлітків розвинений комплекс ефективної самостійності і чим більше вони проявляють в поведінці автономність, незалежність, тим менше їм притаманна аутоагресія.

Результати нашого дослідження дозволили отримати інформацію стосовно ставлення підлітка до життя, смерті, самогубства. Серед підлітків чинник аутоагресії набуває надзвичайно великого значення і має значний вплив на формування суїцидальної поведінки.

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРИЙНЯТТЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Автор: Жеманюк Ольга Володимирівна, учениця 11 класу Костопільської ЗОШ I-III ст., №3, вихованка Костопільського Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Остапчук О. О., психолог Костопільського БШЮ.

Дана тема є актуальною для нашого суспільства, адже в Україні проживає близько 170 тисяч дітей-інвалідів. Щороку близько 120 з них переходять навчатися у загальноосвітні навчальні заклади. У зв'язку з цим виникає необхідність систематизації уявлень про інклюзивну форму навчання, а також постає питання чи готові усі учасники освітнього простору навчального закладу до її впровадження?

Метою роботи є розкриття поняття «інклюзивної освіти», ознайомлення із закордонним досвідом її впровадження та практичне вивчення загального рівня готовності суспільства до прийняття інклюзивної освіти в позашкільному закладі міста.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу. Діти з особливими освітніми потребами це – діти, психофізичний розвиток яких відрізняється від загально

прийнятої норми, зумовлений вродженими чи набутими розладами.

Для визначення готовності до прийняття інклюзивної освіти, були обрані опитувальник для вимірювання загальних соціальних установок (Ельзе Френзель-Брунвіск) та експрес-опитувальник «Індекс толерантності» (Солдатова Г.У., Кравцова О.А., Хухлаев О.Е., Шайгерова Л.А.).

В опитуванні взяли участь гуртківці Костопільського будинку школярів та юнацтва, педагоги та батьки вихованців. У цьому позашкільному закладі функціонує центр соціалізації дітей пільгових категорій «Червоні вітрила». Метою центру є створення оптимальних умов для соціалізації дітей з обмеженими можливостями, сиріт, напівсиріт та дітей з багатодітних сімей.

Перше опитування показало, що рівень упередженості кожної групи учасників не перевищує 25% , а індекс толерантності знаходиться в межах 66-100. Це свідчить про прийняття дітей з особливими освітніми потребами у гурткових колективах закладу. Проте після впровадження роботи центру «Червоні вітрила» **доведено**, що кількісний показник рівня упередженості у всіх учасників освітнього процесу знизився в середньому на 3%. А індекс толерантності зріс на 3 пункти.

Отже, учасники освітнього простору обраного навчального закладу готові до прийняття інклюзивної освіти і ця готовність розвивається на основі загальної поінформованості.

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ; РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Автор: Близнюк Катерина Ігорівна, учениця 11 класу Костопільської ЗОШ I-III ст. – комплекс №6, вихованка Костопільського Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Михальська О.Я. керівник гуртка Костопільського БШЮ.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та дослідити вплив систематики факторів, чинників та мотивів на професійне самовизначення старшокласників в умовах реального сьогодення.

Переважає більшість вчених пов'язують професійне самовизначення з юнацьким віком, розглядаючи його, як найважливіше новоутворення для особистості.

На сучасному етапі вибір професії старшокласниками є непростим і залежить від багатьох факторів, чинників та мотивів. Російський вчений Є.О.Климов пропонує вісім основних факторів, які впливають на вибір людиною професії. До основних факторів вибору професії психологи відносять суб'єктивні та об'єктивні фактори. Мотиви професійної діяльності характеризуються широким діапазоном, до якого належать такі групи мотивів: *соціальні, моральні, етичні, пізнавальні, творчі, матеріальні, престижні, утилітарні та мотиви, пов'язані зі змістом праці за конкретною спеціальністю.*

Головним завданням нашого дослідження стало діагностування систематики факторів, чинників та мотивів, які є пріоритетними для сучасних старшокласників.

У своєму дослідженні ми використовували методу ціннісних орієнтацій М.Рокича, С. Гриншпуна та ін. Дослідження проводилося за допомогою таких методів: анкетування, тестування, опитування, інтерпретації отриманих даних. Результати проведеного дослідження свідчать, що більшість старшокласників далекі від професійного самовизначення. Результати нашого дослідження стали основою для складання педагогами освітньо-профорієнтаційного комплексу БШЮ комплексної програми «Твій вибір». Запропоновані нами заходи були внесені до цієї програми.

СЕКЦІЯ ВАЛЕОЛОГІЇ

ВИВЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ЕЛЕКТРИЧНОГО ОПОРУ ТІЛА ЛЮДИНИ ВІД ЇЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я

Автор: **Козодой Інна Володимирівна**, учениця 11 класу Довговільської ЗОШ I-III ст., вихованка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Репетуха М. В.**, вчитель біології та екології.

Актуальність роботи ґрунтується на аналізі проблеми погіршення стану здоров'я населення України, зокрема через недостатній рівень знань з безпеки життєдіяльності. **Мета роботи** – дослідити залежність електричного опору тіла людини від індивідуальних показників для забезпечення збереження та зміцнення здоров'я. **Об'єкт дослідження** - електричний опір тіла людини. **Предметом дослідження** в даній роботі є встановлення зв'язку електричного опору учнів з їх віком та залежність опору тіла від шляху його проходження в організмі людини для збереження та зміцнення здоров'я. **В ході дослідження** відмічено, що середній електричний опір учнів 5-11 класів з віком зростає. Електричний опір дівчат вищий ніж у хлопців. На рівень електричного опору не впливає ріст учнів. Найбільш вразливими є учні з порушеннями опорно-рухового апарату. Найменший електричний опір на шляху нога-нога, найбільший електричний опір на шляху рука-голова. Опір на шляху нога-голова в 2 рази менший за опір на шляху рука-голова. Електричний опір різних ділянок верхньої кінцівки зростає в напрямку плечового пояса, нижньої кінцівки – стегнового відділу. Найбільш вразливими є лицева та лобна ділянка голови.

Використовуючи дані дослідження, розроблено рекомендації для збереження і зміцнення здоров'я шляхом надання долікарської допомоги у разі ушкодження електричним струмом засобом власного тіла. Розглянуто можливість використання результатів дослідження в медичній практиці.

ШКІДЛИВІСТЬ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ НА ОРГАНІЗМ ЖІНОК ПІДЛІТКОВОГО ТА ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Автор: **Дацкова Юлія Сергіївна**, учениця 11 класу Рівненської Сп.ЗОШ I-III ст. № 15.

Науковий керівник: **Григус І. М.**, д.мед. н., проректор з навчально-методичної роботи МЕГУ ім.С.Дем'янчука, керівник гуртка РМАНУМ.

Аборт (лат. abortus – викидень) – переривання життя зачатої, але ще не народженої дитини, внаслідок якого настає переривання вагітності.

Аборт несе за собою шкоду для здоров'я жінки. Наслідками переривання вагітності можуть бути запальні процеси, пошкодження внутрішніх органів, та найгірше, що може статися, це безпліддя.

Мета дослідження: вивчити ступінь обізнаності учнів та студентів про шкідливість переривання вагітності.

Якщо визначати питому вагу абортів у підлітків 15-17 років та у першовагітних, то ми отримаємо такі дані. Питома вага першовагітних у Рівненському районі (разом із Обласною клінічною лікарнею, Перинатальним центром, ПП «Гінекологія» та самим Рівненським районом і місто Рівне) з 2008 року по 2010 змінюється. У 2008 вона становила – 22,8, у 2009 – 26,6, а у 2010 – 31,2. Так ми бачимо, що з 2008 по 2009 роки питома вага збільшується, і на 2010 це число зростає до 31,2. Питома вага

абортів серед 15-17 річних є такою: у 2008 році – 1,2, у 2009 році – 1,2, а у 2010 році – 3,85. Отже видно, що у 2008 і 2009 питома вага не змінилась, проте у 2010 питома вага зросла майже вдвічі.

За анкетуванням проведеним серед учнів та студентів можна сказати, що з віком поступово знижується відсоток обізнаності на рахунок шкоди штучного переривання вагітності. Самі підлітки зазначають, що лише 50% інформації вони беруть з тренінгів, лекцій. Основними джерелами інформації для підлітків є спеціалісти в медичних закладах, батьки, книги, журнали, буклети, теле- і радіопередачі.

ЗАЛЕЖНІСТЬ МАСИ ТІЛА ВІД СПОСОБУ ХАРЧУВАННЯ ЛЮДИНИ

Автор: **Кисельова Анна Олександрівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. №27.

Науковий керівник: **Маркевич А. М.**, вчитель біології.

Тема правильного харчування на сьогоднішній день є досить актуальною. З'являються нові відомості про такі елементи їжі, як цукор, солодкі наповнювачі, молочні продукти, яйця та м'ясо. Слова «холестерин», «харчові волокна», «насичені жири», «поліненасичені масла», і «вуглеводи» міцно увійшли в наш повсякденний лексикон.

Метою роботи є: дослідження індексу маси тіла своїх однолітків, пропаганда здорового харчування.

Об'єкт дослідження – харчування людини.

Предмет дослідження – раціональне харчування людини.

У результаті проведеної роботи ми:

- охарактеризували термін метаболізму і всі його складові;
- встановили потребу в енергії і її витрату при різних чинниках;
- визначили наслідки неправильного харчування для організму людини;
- розглянули взаємозв'язок живлення і способу життя;
- дослідили і проаналізували залежність маси тіла від харчування людини;
- виміряли і дослідили індекс маси тіла у своїх однолітків (учнів 9 – 11 класів);
- провели опитування дітей 9 – 11 класів у формі анкетування;

У своїй роботі ми **з'ясували**, що кількісна і якісна повноцінність живлення зумовлює міру реалізації спадкової програми фізичного розвитку, працездатність і продуктивність праці, витривалість до негативних чинників довкілля, включаючи стреси, погодно-кліматичні впливи та ін.

СТАН ПРОВЕДЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЩЕПЛЕНЬ У м. КОСТОПІЛЬ

Автор: **Погребельна Тетяна Миколаївна**, учениця 9 класу Костопільської I-III ст. №4.

Науковий керівник: **Редкодубська С. М.**, вчитель біології.

Планова вакцинація (не менше ніж 90%) є єдиним придатним для масового застосування, економічно вигідним та ефективним засобом профілактики інфекційних захворювань. Як і будь-який препарат (фармакологічний чи імунобіологічний), вакцини та анатоксини можуть викликати у людей післявакцинальні ускладнення та реакції.

Мета дослідження: встановити особливості проведення профілактичних щеплень для запобігання розвитку інфекційних захворювань та сучасний стан суспільної думки щодо вакцинації. За час використання вакцин доведено їх ефективність щодо запобігання інфекційним хворобам,

однак при їх застосуванні необхідно контролювати якість, дотримуватися умов зберігання, транспортування. Також до проблем імунізації можна віднести високу вартість деяких вакцин, випадки відмови батьків від імунізації дітей, що призводить до зниження колективного імунітету і створює можливість розвитку спалахів та епідемій регульованих інфекційних захворювань. Вакцинація – це соціально-резонансне питання.

З метою оптимізації заходів імунопрофілактики та забезпечення епідемічного благополуччя в Рівненській області нами рекомендовано активно здійснювати просвітницьку, роз'яснювальну діяльність щодо необхідності проведення профілактичних щеплень та посилити відповідальність медичних працівників за якістю проведення профілактичних щеплень.

КАРІЄС: АНАЛІЗ ЗАХВОРЮВАНOSTI НА КОРЕЧЧИНІ ТА ПРОФІЛАКТИКА

Автор: **Сорочинська Катерина Вікторівна**, учениця 11 класу Корецького НВК «Школа I-II ст. – ліцей».

Науковий керівник: **Опанасюк М. О.**, вчитель біології вищої категорії.

Метою роботи є вивчення та аналіз захворюваності зубів у дітей шкільного віку в Корецькому районі. Нами було проаналізовано стан ротової порожнини у дітей шкільного віку (6-18 років) у різних навчальних закладах Кореччини. Проаналізувавши дані таблиць, ми встановили що в середньому 80% оглянутих дітей мають уражені карієсом зуби. Інтенсивність дорівнює трьом зубам (за даними районної стоматологічної поліклініки).

Слід зазначити, що причини захворювання можуть бути різні: недотримання гігієни рота, порушений харчовий раціон, постійні стреси, нестача вітамінів, солей кальцію, фтору, фосфору, низький показник рН, надмірний розвиток мікроорганізмів, індивідуальні особливості (неправильне розміщення зубів, дефекти та мікротріщини у зубах) та інші. Проте кожен хворобу легше попередити, ніж вилікувати, тому потрібно проводити профілактику хвороб зубів та їх своєчасне лікування.

Проаналізувавши причини розвитку карієсу, ми **склали профілактичні заходи**, щодо збереження здоров'я зубів дітей шкільного віку.

СЕКЦІЯ МЕДИЦИНИ

ЮВЕНІЛЬНИЙ ОСТЕОПОРОЗ: ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ, КРИТЕРІЇ ДІАГНОСТИКИ ТА МЕТОДИ ПРОФІЛАКТИКИ У ПІДЛІТКІВ

Автор: **Потійко Олександра Олександрівна**, учениця 11 класу Рівненського НВК № 12, вихованка РМАНУМ

Наукові керівники: **Григус І. М.**, д.мед.н., проректор з науково-методичної роботи МЕНУ ім. С. Дем'янчука, керівник гуртка РМАНУМ;
Онофрійчук О. В., вчитель біології.

Актуальність теми полягає в тому, що проблема остеопорозу та його розвитку у дитячому віці залишається досить дискусійною та невирішеною.

Остеопороз ще 10-15 років тому рахувався недитячою хворобою, а якщо зустрічався, то

носив вторинний характер, як правило, після прийому певних лікарських препаратів. Лікування та реабілітація хворих остеопорозом, ускладненим переломами кісток, є серйозною проблемою, яка потребує значних матеріальних витрат. У зв'язку з цим заходи, спрямовані на ранню діагностику, виявлення груп ризику та профілактику остеопорозу, сприятимуть поліпшенню здоров'я дитячого населення, якості життя і дадуть економію матеріальних засобів.

Завданнями дослідження є вивчення стану кісткової тканини у підлітків (сільського та міського населення) з патологією опорно-рухового апарату за допомогою рентгенівської денситометрії та аналіз впливу фізичних навантажень і повноцінного харчування на стан кісткової тканини у здорових підлітків, розробка прогностичних критеріїв діагностики змін МЩКТ та заходи профілактики остеопорозу у підлітків, складання рекомендацій щодо харчування та фізичної активності підлітків.

Проведені дослідження дозволили встановити, що зменшення індексу маси тіла підлітка прогностично може вказувати на виникнення остеопенії та в подальшому – остеопорозу. Низька маса тіла та низький ІМТ є факторами ризику розвитку остеопорозу. Дані зміни найбільш часто спостерігались у підлітків, що ведуть малорухливий спосіб життя та не мають повноцінного харчування. Таким чином, завдяки недостатньо повноцінному харчуванню (в першу чергу неповноцінному за змістом кальцію) малорухливому способу життя, у підлітків має місце зниження ІМТ, що призводить до зниження МЩКТ у 20-40% випадків.

ІНФОРМАТИВНІСТЬ АЛЬТЕРНАТИВНИХ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ СТУПЕНЯ ФІБРОЗУ ПЕЧІНКИ У ХВОРИХ ХРОНІЧНИМ ВІРУСНИМ ГЕПАТИТОМ С

Автор: **Грицак Ганна Тарасівна**, учениця 11 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Редько Н. В.**, викладач РБМК, керівник гуртка РМАНУМ.

На сьогодні Україна у Європі є лідером по захворюваності на гепатит С, який здобув славу «лагідного вбивці». Він має тривалий безсимптомний перебіг, великий хроніогенний потенціал та є однією з основних причин цирозу та раку печінки. Населення мало проінформоване про шляхи передачі та підступність парентеральних гепатитів.

Для правильного визначення тактики ведення хворих та визначення прогнозу необхідно знати ступінь фіброзу печінки. На жаль більшість пацієнтів та частина лікарів відмовляється від так званого «золотого» стандарту для його визначення – пункційної біопсії через можливі ускладнення або наявні протипокази. Визначення ступеня фіброзу за допомогою еластометрії та комерційного набору тестів «FibroMax» обмежене через дуже високу вартість цих обстежень.

Мета нашої роботи полягає у дослідженні ситуації із поширенням парентеральних гепатитів в м. Рівне, визначенні рівня проінформованості населення про гепатити В та С. Також ми **показали** інформативність альтернативних методів визначення ступеня фіброзу за допомогою математичних формул та дискримінантної обчислювальної шкали Вонасіні якщо відсутні можливості належного обстеження хворих з хронічним вірусним гепатитом С та можливості використання їх у практиці.

Серед осіб віком 20-29 років найбільше хворих на гострі форми парентеральних гепатитів, як виявилось, саме ця вікова категорія найгірше проінформована про вірусні гепатити. На гепатити В та С хворіють не тільки наркомани, як вважає більшість населення. У нашій роботі показано, що незважаючи на найкращу проінформованість про парентеральні гепатити, медики мають великий ризик ними заразитися.

Також ми **порівняли** результати математичних формул з визначення ступеня фіброзу та цирозу печінки з дискримінантною обчислювальною шкалою Вонасіні, результатами біопсії, еластометрії та «Fibro-Test» та вважаємо доцільним використання математичних формул для визначення наявності фіброзу та цирозу, дискримінантної обчислювальної шкали Вонасіні в роботі практичними лікарями при відсутності можливості адекватного обстеження. Нами **визначено**, що

більшість людей не володіє знаннями про основні шляхи зараження вірусними гепатитами.

Державі потрібно розробити спеціальні освітні програми щодо інформування населення про небезпеку парентеральних гепатитів, адже хворобу легше попередити, ніж лікувати.

АНОМАЛІЇ ПРИКУСУ У ДІТЕЙ (РОЗПОВСЮДЖЕННЯ, ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ)

Автор: **Крупич Марія Олегівна**, учениця 10 класу Рівненської Сп.ЗОШ №15, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Григус І. М.**, д.мед.н., проректор з науково-методичної роботи МЕГУ ім. С. Дем'янчука, керівник гуртка РМАНУМ.

Одна з основних аномалій, яка все більше поширюється, є аномалія прикусу.

Неправильний прикус – це не тільки естетичні порушення але ще й низка проблем, які так чи інакше негативно відображаються на здоров'ї людини.

Мета роботи полягає у тому, щоб вивчити частоту аномалій прикусу у місті Рівному і Рівненському районі у динаміці за 2007-2011 роки та дослідити ефективність лікування різноманітних форм аномалій прикусу.

На основі проведених досліджень було встановлено, що за останні 5 років кількість хворих з деформованими прикусами значно зростає. Також, аналізуючи кількість пацієнтів різного віку підтвердилась тенденція до зростання ЗЦА з віком: у період молочного прикусу 13%, у перший період змінного прикусу 29% і у другий період змінного прикусу 59%. Варто зазначити, що не всі пацієнти-діти завершують лікування успішно. Лише 30 % із усіх хворих повністю проходить період лікування і отримує бажаний результат. Інші 70%, не витримують постійного посиленого догляду за зубами, особливої гігієни, яка є досить необхідною у період лікування ортодонтичними апаратами, або не мають змоги фінансово забезпечити собі лікування.

Досліджуючи медичні картки пацієнтів Рівненської дитячої стоматологічної поліклініки, було встановлено, що для лікування у більшості випадків призначають знімні апарати, а саме – пластинку. Вона діє досить ефективно, однак тільки у змінному і молочному прикусі, про що свідчить різна ефективність лікування у всіх чотирьох випадках. Тривалість курсу ортодонтичного лікування залежить від важкості захворювання, але в середньому досягає 1,5-2 роки. У загальному лікування даних пацієнтів проходить без ускладнень, супроводжуючись регулярною корекцією.

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ВРОДЖЕНИХ ВАД РОЗВИТКУ ЩІЛИНИ ГУБИ І ПІДНЕБІННЯ У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ЗДОЛБУНІВСЬКОМУ РАЙОНІ

Автор: **Піщальук Едуард Анатолійович**, учень 10 класу Здолбунівської гімназії

Науковий керівник: **Базан Т. О.**, вчитель біології.

Мета роботи полягала у епідеміологічній характеристиці вроджених щілин губи та піднебіння для наукового обґрунтування заходів, спрямованих на профілактику даної патології.

За період з 2005 – 2010 рр. в Рівненській області народилось 97707 дитини, із них у 3454 осіб виявлено генетичну патологію, з яких 116 дітей з вродженими вадами щілини губи та піднебіння.

Популяційна частота ВВР щілини губи та піднебіння в Рівненській області за вказаний період складала 1,18 на 1000 новонароджених. Результати моніторингу показали, що за період дослідження

в області поступово підвищувалась кількість новонароджених, відмічалось незначне коливання частоти вродженої патології по роках.

З 2005 по 2009 рр. мертвонароджених з патологіями щілини губи та піднебіння ми не виявили.

За період 2000 – 2011 рр. в Здолбунівському районі народилось 7421 дітей, із них у 155 дітей виявлена патологія щілини губи та піднебіння. Популяційна частота ВВР щілини губи та піднебіння в Здолбунівському районі за вказаний період склала 21,3 на 1000 новонароджених.

Обробивши статистичні дані вад щілини губи та піднебіння у Здолбунівському районі за 2000 – 2011 рр., результати аналізу показали, що частота ВВР щілини губи та піднебіння становить від 1,61 до 31,7 за період часу 2000 – 2011 рр. **Результати моніторингу показали**, що за період дослідження в районі поступово підвищувалась кількість новонароджених, у 2011 р. – спад народжуваності. Відмічалось коливання частоти вродженої патології по роках.

Серед всіх випадків щілини губи та піднебіння серед народжених живими в Здолбунівському районі, отриманих при проведенні генетичного моніторингу за 2000 – 2010 рр., більше третини випадків становили випадки вродженої щілини губи та альвеолярних відростків (39%) та щілини губи (37%). Щілина піднебіння зустрічалась у 24% випадків.

Станом на грудень 2010 р. на території Здолбунівського району є 5 не оперованих осіб з даними вадами розвитку.

Пріоритетними **чинниками ризику** народження дитини з щілиною губи/піднебіння є: відсутність ультразвукового дослідження плоду двічі до 28 тижнів гестації; вроджені аномалії у батьків; генетичні порушення у близьких родичів; професійна шкідливість батьків; вживання жінкою ліків під час вагітності; паління; хронічна екстрагенітальна патологія у батьків; хронічні інфекційні захворювання (у батьків або їхніх близьких родичів) та ін.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХРЕБТА ПРИ ТРАВМАХ СПИННОГО МОЗКУ

Автор: Шевчук Тетяна Сергіївна, учениця 10 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: Дащук М. Я., вчитель географії.

Мета дослідження: ефективність використання засобів фізичної та психологічної реабілітації у хворих з травмами хребта і спинного мозку та догляду за ними.

Об'єкт дослідження – процес фізичної реабілітації осіб з травмами хребта і спинного мозку.

Предмет дослідження – вплив засобів фізичної реабілітації неповносправних на розвиток сили м'язів нижніх кінцівок хворих з травмами хребта і спинного мозку.

У роботі ми розглянули деякі засоби фізичної реабілітації, а саме: лікувальну фізичну культуру, лікувальний масаж, фізіотерапію, грязелікування, рефлексотерапію, фітотерапію. Навели деякі моменти психологічної реабілітації та розвитку навичок з самообслуговування.

Нами зроблено наступні висновки:

- у всі часи реабілітація хворих з пошкодженням хребта і спинного мозку була і залишається складною проблемою;
- на сучасному етапі різко виросла інвалідність у результаті травми хребта і спинного мозку;
- потрібно вводити і досліджувати нові методи лікування травм хребта і спинного мозку;
- травму хребта з ушкодженням спинного мозку відносять до найбільш важких травм людського організму, оскільки вона дає велику смертність.

ВПЛИВ ДЕФІЦИТУ ЙОДУ НА АНТРОПОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ТА УСПІШНІСТЬ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Автор: **Крупко Марія Павлівна**, учениця 10 класу Сварицевицької ЗОШ I-III ст. Дубровицького району.

Науковий керівник: **Крупко Т. І.**, вчитель біології.

З наукових джерел відомо, що до нестачі йоду особливо чутливі діти шкільного віку, у яких пригнічення функції щитовидної залози сповільнює фізичний і розумовий розвиток.

Мета дослідження: вивчити вплив нестачі йоду на рівень розумових здібностей та антропометричні показники (маса тіла, зріст) учнів 8-9 класів.

Методи дослідження: вимірювання маси та зросту тіла, визначення розумових здібностей (IQ) за допомогою теста Айзенка.

Опрацювавши наукову літературу та провівши власні дослідження, ми встановили, що проблема йододефіциту характерна для нашого Поліського регіону. Ми потерпаємо від природного йододефіциту. Це, зокрема, проявляється у невідповідності антропометричних даних віковим даним маси і росту. Серед досліджуваних учнів така невідповідність становить 19 учнів. Слід відмітити, що більш вразливими є дівчата. Із 19 учнів – 12 учнів становлять дівчата.

Спостерігається і зниження рівня IQ, порівняно із показниками, що мають однолітки, які мешкають у місцевостях з достатнім забезпеченням йодом, на 10-15%. Так, серед 68 підлітків низький рівень IQ – 12%, нижче середнього – 19%, середній – 44%, вище середнього – 18%, високий – 7%, а дуже високий рівень IQ відсутній. Крім того, якщо не проводити йодну профілактику, кожне наступне покоління має коефіцієнт IQ на 10-15 пунктів нижче, ніж попереднє. Це означає, що постійно зростатиме кількість дітей, яким важко навчатися в школі, освоювати нові знання і навички.

На Рівненщині з 2009-2013 роки діє єдина в Україні програма боротьби з йододефіцитними захворюваннями, що є реальним шансом впливу на невтішні тенденції.

АНАЛІЗ СТАНУ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ ОРГАНІВ ДИХАННЯ У 2005-2010 РОКАХ НАСЕЛЕННЯ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Кіранчук Вікторія Іванівна**, учениця 9 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Кузьмич О. В.**, вчитель біології вищої категорії.

Статистика свідчить про те, що в Україні щодня реєструється 82 нових хворих на туберкульоз, а 30 хворих помирають. Загальна кількість хворих в Україні у 2010 році складає 82575 хворих на активний і неактивний туберкульоз.

Метою наукової роботи є дослідження динаміки захворюваності на туберкульоз органів дихання, з'ясування можливих причин поширення захворювання в Сарненському районі, аналіз соціальної структури захворюваності на туберкульоз, встановлення рівня обізнаності щодо причин виникнення та наслідків туберкульозного процесу.

На основі проведеного аналізу захворюваності на туберкульоз у 2005-2010 роках органів дихання населення Сарненського району **встановлено**, що за середньообласними показниками Сарненщина знаходиться на другому місці (88,9), після Володимирецького району (90,2).

Захворюваність активними формами туберкульозу є досить великою і носить хвилеподібний характер, лише протягом останніх 2 років намітилася тенденція до його зниження що можна розцінювати як стабілізацію епідемічного процесу, яка пояснюється продуктивністю роботи фтїзіатрійної служби району, зокрема Страшівського тубдиспансеру.

Результати опитування дають підстави зробити **висновок**, що у поширенні туберкульозу як

на Україні загалом, так і в Сарненському районі зокрема, відіграє роль недостатня обізнаність людей щодо цієї хвороби та недостатня профілактично-просвітницька робота серед населення.

СПАЙКОВА ХВОРОБА ЧЕРЕВНОЇ ПОРОЖНИНИ, ЛІКУВАННЯ ТА УСКЛАДНЕННЯ ПІСЛЯ ХВОРОБИ

Автор: **Косянець Юлія Юріївна**, учениця 11 класу Костопільської ЗОШ – комплекс I-III ст. №6 (вечірнє відділення).

Науковий керівник: **Редкодубська С. М.**, вчитель біології

Спайкова хвороба є одним із загрозливіших захворювань хірургії будь-якого віку. Якщо для іншої гострої патології органів черевної порожнини арсенал діагностичних заходів значно розширився то обсяг діагностичних тестів при кишковій непрохідності залишається досить обмеженим. Все це свідчить про потребу подальшого вдосконалення профілактичних заходів та лікувальної тактики у хворих на спайкову хворобу.

Мета дослідження: вивчення видів ускладнень та методів лікування для профілактики рецидиву спайкової хвороби. **Науковою новизною роботи** є дослідження безпосередніх та віддалених результатів хірургічного лікування, виявлення причин найбільш частих ускладнень раннього післяопераційного періоду, патогенетичного обґрунтування і розробки методики оптимізації передопераційної підготовки, хірургічного лікування і післяопераційної реабілітації хворих на злукову хворобу.

Виникненню спайок сприяють різноманітні фактори: травмування (інструментами, серветками), висихання очеревини під час операції, залишені у черевній порожнині кров, чужорідні тіла, потрапляння в неї різних хімічних речовин та ін. Значну роль у спайковому процесі відіграє інфекція та запалення очеревини. Рання діагностика хвороби повинна базуватись на вивченні клінічних та інструментальних даних. Летальність при спайковій хворобі залежить від віку хворих, виду спайкової непрохідності кишечника та строків виконання операцій. Основними причинами смерті є перитоніт та пневмонії.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ГОСТРИХ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЕД ЖИТЕЛІВ РАДИВИЛІВЩИНИ З 2007 по 2011 р.

Автор: **Козіцька Ганна Юріївна**, учениця 9 класу Радивилівського НВК «ЗОШ I-III ст.№1-гімназія».

Науковий керівник: **Петруля Н.І.**, вчитель біології.

Для багатьох країн світу характерним явищем є постійне збільшення відносної частоти хвороб серцево-судинної системи та збільшення їх ролі у погіршенні суспільного здоров'я населення. Дана проблема є однією із найважливіших у медичній науці і практичній охороні здоров'я, вона переросла вузько медичні межі, і стала загальнодержавною. Гострі хвороби серцево-судинної системи є одними із основних причин смерті та інвалідизації населення України.

Метою нашої науково-дослідницької роботи є: ознайомитися із найпоширенішими гострими хворобами серцево-судинної системи у Радивилівському районі; вивчити симптоми хвороби та методи її лікування; з'ясувати методи профілактики по запобіганню цієї хвороби.

Завданнями роботи є: визначити найпоширеніші гострі хвороби серцево-судинної системи у районі; з'ясувати основні причини захворюваності; ознайомитися з профілактичними методами запобігання та уникнення даних хвороб; порівняти стан захворюваності за 2007-2011р.р. та визначити їх летальність.

Предметом дослідження є найпоширеніші гострі серцево-судинні хвороби Радивилівщини – інфаркт міокарда та інсульт.

Практичне та теоретичне значення роботи полягає у тому, що матеріали нашої роботи можуть бути корисними для кожної людини, яка дбає про своє здоров'я і турбується про майбутнє.

Отже, дослідивши зазначене питання, ми прийшли до висновку що основними причинами збільшення захворювань на інфаркт міокарда та інсульт в Радивилівському районі стали знижена рухова активність, шкідливі звички (вживання спиртних напоїв та тютюнопаління) і неправильне харчування тощо.

СЕКЦІЯ ЗООЛОГІЇ, БОТАНІКИ

СТАН ПОПУЛЯЦІЇ МОЛОДИЛЬНИКА ОЗЕРНОГО *ISOETES LACUSTRIS* L./ В ОЗЕРІ ВОРОНКИ (РІВНЕНСЬКА ОБЛ.) ТА ЗАХОДИ ЙОГО ОХОРОНИ

Автор: Шидловський Андрій Васильович, учень 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Сарницька Г. О., вчитель біології.

Молодильник озерний *Isoetes lacustris* L. є досить рідкісною рослиною флори України, що занесена до третього видання «Червоної книги України» (2009 р.). Озеро Воронки – один із найдавніших локалітетів цього виду.

Мета роботи полягала у з'ясуванні сучасного стану популяції молодильника озерного, особливостей середовища його існування, розробці конкретних заходів охорони виду.

У результаті проведених досліджень було встановлено, що молодильник озерний *Isoetes lacustris* L. в озері Воронки характеризується нерівномірним розповсюдженням і зустрічається в основному на двох ділянках – північній і північно-східній. Вид в озері приурочений до піщаних відмілин глибиною 30-180 см, займаючи смуги шириною 5-15 м. Угрупування за участю молодильника є монодомінантними з незначною участю інших видів. Популяція молодильника озерного є малочисельною внаслідок невеликої площі популяційного поля, хоча щільність виду на деяких ділянках може бути значною. У складі популяції зустрічаються різні за розміром особини, вид відтворюється спорами та вегетативно.

Із антропогенних факторів найбільш помітний вплив на популяцію виду має рекреаційне використання озера та прилеглої території. Нами зроблено спроби ренатуралізації виду в озеро Біленське.

Із метою збереження молодильника в озері Воронки запропоновано ряд природоохоронних заходів, частина яких реалізована.

ФІТОСОЗООЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКАЗНИКА «ГРАБОВЕЩИНА» ТА ПРИЛЕГЛОЇ ТЕРИТОРІЇ (МЛІНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Автор: Левчук Тетяна Олегівна, учениця 11 класу Млинівської гуманітарної гімназії.

Науковий керівник: Левчук Г.Є., вчитель біології Владиславівської ЗОШ І-ІІ ст. Млинівського району.

Метою дослідження була інвентаризація флори заказника «Грабовещина»

та прилеглої території, виявлення рідкісних, зникаючих видів рослин, занесених до Червоної книги України та регіонально рідкісних рослин Рівненської області.

На південно-західній околиці с. Владиславівка Млинівського району Рівненської області серед лісового масиву знаходиться ботанічний заказник місцевого значення «Грабовещина».

Площа ділянки становить 4,3 га. Земельний фонд належить Владиславівській сільській раді. Цю землю орендує господарство ДП СЛАП «Млинівський держспецлісгосп».

Заказник «Грабовещина» та прилегла до нього територія має значну фітосозологічну цінність і виконує важливу екологічну роль місцевого значення.

Передусім, досліджувана територія відзначається багатством своєї флори. Адже, на порівняно невеликій території, зростає 171 вид рослин. Переважна більшість видів представлена відділом Покритонасінні, в складі якого за кількістю видів переважає клас Дводольні (142 види). Рослинність досліджуваної території належить до різних типів: лучно-степової і деревної та деревно-чагарникової.

При проведенні флористичних досліджень було виявлено 12 видів рослин, які занесені до третього видання «Червоної книги України» (*сон розлогий, горицвіт весняний, конюшина червонувата, відкасник татарниколистий, лілія лісова, зозулині черевички справжні, гніздівка звичайна, коручка чемерниковидна, булатка великоквіткова, булатка довголиста, любка зеленоквіткова, ковила пірчаста*); 29 видів рослин, які підлягають регіональній охороні на території Рівненської області (зокрема, *осот паннонський, волошка стиснута, лемботропіс чорніючий, кадило сарматське, оман мечолистий, юринея вапнякова, півники угорські, анемона лісова*). На території заказника зростають також види, що мають обмежене поширення у Млинівському районі (*первоцвіт весняний, купина пахуча, дзвоник персиколистий, конвалія травнева*).

Найбільшу цінність становлять популяції таких видів, як: *сон розлогий, відкасник татарниколистий, булатка довголиста, зозулині черевички справжні*, які є особливо вразливими. Наявність на даній території значної кількості раритетних рослин свідчить про унікальність цього природоохоронного об'єкту.

Для збереження та охорони рідкісних видів, доцільним є збільшення площі заказника (включення сусідніх лісових виділів) та зміна статусу ботанічного заказника місцевого значення на заказник загальнодержавного значення.

КІЛЬКІСНИЙ І ПРОСТОРОВИЙ РОЗПОДІЛ ХАТНЬОГО (*PASSER DOMESTICUS*) ТА ПОЛЬОВОГО (*P.MONTANUS*) ГОРОБЦІВ В ОСІННЬО-ЗИМОВИЙ ПЕРІОД У м.САРНИ

Автор: Ліщук Лідія Іванівна, учениця 10 класу Сарненської ЗОШ I-III ст. № 4.

Науковий керівник: Журавчак Р. О., заступник директора з наукової роботи Рівненського природного заповідника, керівник гуртка РМАНУМ.

Зміни природного середовища, викликані урбанізацією територій і зростанням міст, суттєво впливають на птахів фауни України.

Таким чином ми поставили собі **за мету дослідити** орнітофауну міста Сарни у зимовий період, встановити характер перебування виявлених птахів; розпочати аналіз орнітофауни різних екопотів в межах міста; визначити перспективи подальших досліджень. Наша робота є першим етапом до вивчення особливостей орнітофауни міста Сарни та антропогенного впливу на її формування.

Місто Сарни – відносно молодий населений пункт з низьким ступенем багатоповерхової забудови. На сьогоднішній день також спостерігається занепад промислової зони, внаслідок чого багато виробничих комплексів не функціонують, а їхня територія перетворюється на пустир та заростає чагарниками, що, в свою чергу, приваблює птахів. Це все свідчить про незначний ступінь урбанізації території, що є сприятливим для ряду птахів, у тому числі і для двох видів горобців – хатнього та польового.

Загалом, у зимовий період у місті Сарни, як і в решті населених пунктах, збільшується щільність та кількість птахів.

Всього в межах адміністративної території міста Сарни, в середньому, виявлено 63 місць скупчень горобця хатнього, загальною чисельністю 1287 особин, та 54 скупчень горобця польового, загальною чисельністю 1792 птахи. Ці зграйки зазвичай є одновидові (лише у 18% випадків виявлено мішані зграйки з абсолютним домінуванням горобця хатнього) і досить рівномірно розподілені по території міста, концентруючись у місцях, сприятливих для ночівель (густі кущі та зарості, складений хмиз, живопліт, закинуті будинки та споруди технічно-промислового комплексу) або у місцях, багатих кормом (околиці пустищ, чагарникові зарості, територія ринку). При цьому горобець хатній часто перебуває поруч з місцями концентрації людей (ринок, парки, сквери), в той час як горобець польовий частіше реєструється на околицях міста та пустищах.

Порівнюючи кількісне співвідношення горобців міста Сарни, можна відмітити, що середня чисельність особин у зграї є вищою для горобця польового (33 птахи; min – 5, max – 101; n=54), хоча кількість зграй є меншою, ніж у хатнього (в середньому – 20 птахів на зграю; min – 7, max – 95; n=63). Це пояснюється екологічними характеристиками цих видів у даний період року, оскільки у зимовий сезон кочові горобці польові формують більші зграї та злітаються до населених пунктів, в той час як населення горобців хатніх, здебільшого, є місцевим, що вивелись в межах міста Сарни протягом попереднього гніздового періоду.

НОВІ ДАНІ ПРО ХОРОЛОГІЮ ТА ЕКОЛОГІЮ ВИДІВ РОДИНИ ЗОЗУЛИНЦЕВІ (ORCHIDACEAE) НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Куроченко Людмила Юріївна, учениця 10 класу Рівненського економіко-правового ліцею, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: Рискова В. Г., керівник Ресурсного центру з екологічної освіти ПДМ.

На території України всі види родини Зозулинцеві є раритетними й внесені до третього видання «Червоної книги». Понад 20 видів їх зустрічаються на території Рівненської області. Згідно із Законом України «Про Червону книгу України» для охорони видів, що занесені до Червоної книги України необхідне проведення систематичної роботи з виявлення місць їх перебування (зростання), проведення постійного спостереження (моніторингу) за їх станом.

Мета: виявити місця та описати особливості зростання видів родини Зозулинцеві на території Рівненської області.

У ході досліджень було **виявлено**: шість видів (15 популяцій) представників родини Зозулинцеві: Пальчатокорінник плямистий, Пальчатокорінник м'ясочервоний, Пальчатокорінник блідо-жовтий, Зозуліні сльози яйцевидні, Любка дволиста, Гніздівка звичайна; виявлено 9 нових місць зростання видів родини Зозулинцеві; доповнено існуючі дані щодо хорології зозулинцевих на території Рівненської області; територія області у флористичному відношенні є ще недостатньо вивченою й вимагає подальших досліджень; популяції видів Зозуліні сльози яйцевидні, Пальчатокорінник блідо-жовтий, Любка дволиста та Гніздівка звичайна потребують особливої уваги та охорони через малу чисельність, спрощеність вікової структури та вузький ареал зростання; місця зростання виявлених видів (крім територій природно-заповідного фонду) знаходяться в зоні активної господарської діяльності.

ПОШИРЕННЯ ТА КОРМОВА БАЗА ЛУСКОКРИЛИХ РОДИНИ СОНЦЕВИКИ (LEPIDOPTERA, NYMPHALIDAE) У М. САРНИ

Автор: Симончук Катерина Володимирівна, учениця 10 класу Сарненської ЗОШ I-III ст. № 4.

Науковий керівник: Журавчак Р.О., заступник директора з наукової роботи Рівненського природного заповідника, керівник гуртка РМАНУМ.

Метою даної роботи є встановлення видового різноманіття родини Сонцевики міста Сарни та його околиць, з'ясувати закономірності їхнього поширення та кормову базу.

Вивчаючи найчисельнішу за видовим різноманіттям групу денних метеликів України – Сонцевиків (Lepidoptera, Nymphalidae), вдалося встановити, що на досліджуваній території трапляються 27 видів, що становить 31,4 % від фауни Сонцевиків України. Всі ці види, здебільшого, населяють околиці міста, проте 14 видів виявлено безпосередньо в адміністративних межах міста Сарни, дев'ять з яких є масовими та широко поширеними метеликами. Низьке видове різноманіття метеликів міста Сарни свідчить про значний ступінь антропогенної трансформації ландшафту, а умови, які при цьому виникають, є непридатними для більшості видів.

Серед факторів, що визначають наявність та поширення метеликів, є умови середовища (тип біотопу) та наявність кормових рослин, якими харчується гусениця. Загалом, найбільш чисельними видами, які виявилися широко поширеними як в межах міста, так і у різних біотопах його околиць, є осадець Егерія (*Parage aegeria*), мереживниця Галатея (*Melanargia galathea*), сонцевики адмірал (*Vanessa atalanta*) будяковий (*Vanessa cardui*), кропив'яний (*Aglais urticae*) та павиче око (*Inachis io*), щербатка с-біле (*Polygonia c-album*), сонцевичок змінний (*Araschnia levana*) та підсрібник латонія (*Issoria lathonia*). Ці види менш вибагливі до умов середовища, більшість з них (особливо види підродини Сонцевики) зимують на стадії імаго, для чого часто використовують антропогенні сховища (підвали, горища), а також їм притаманні значні міграції в пошуках кормових рослин для потомства. До того ж самі кормові рослини теж широко поширені у антропогенно-змінених ландшафтах, частина з них навіть вважається бур'янами.

Також були виявлені два види, що є рідкісними, і занесені до Червоної книги України (мінливець великий – *Apatura iris*) та Червоної книги булавовусих метеликів Європи (осадець білозір – *Lopinga achine*). Це може бути свідченням того, що частина прилеглих до міста ділянок ще володіє характеристиками природного середовища, яке необхідне для розвитку цих рідкісних видів.

Надалі плануємо продовжувати наші дослідження, в ході яких очікується виявлення більшої кількості видів денних лускокрилих та уточнення поширення й перебування для вже відмічених.

НОВІ ДАНІ ПРО ХОРОЛОГІЮ ТА ЕКОЛОГІЮ РЕГІОНАЛЬНО РІД- КІСНИХ ВИДІВ ФЛОРИ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: Мельник Катерина Олегівна, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. № 22, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: Куроченко І. І., керівник Екологічного центру ПДМ.

Господарська діяльність людини спричиняє процеси, які порушують екологічну стабільність та загрожують збереженню біорізноманіття.

Індикаторами необхідності охорони біорізноманіття стають рідкісні види, чисельність популяцій яких перебуває на критичному для існування рівні.

Мета: виявити місця та описати особливості зростання регіонально рідкісних видів рослин на території Рівненського району.

У ході досліджень було **виявлено**: 6 нових та підтверджено 4 відомі місця зростання семи видів регіонально рідкісних рослин: Анемона лісова, Сусак зонтичний, Грушанка середня, Глечики жовті, Кадило сарматське, Вовче тіло болотне, Водяний жовтець закручений. Доповнено існуючі дані про хорологію регіонально рідкісних видів рослин на території Рівненського району. Територія району в флористичному відношенні є ще недостатньо вивченою й вимагає подальших досліджень. Виявлені види Сусак зонтичний, Грушанка середня, Водяний жовтець закручений, Кадило сарматське потребують охорони через малочисельність популяцій, спрощеність вікової структури популяцій та вузький ареал зростання. Види Сусак зонтичний, Грушанка середня, Водяний жовтець закручений, Вовче тіло болотне можна рекомендувати для внесення до Переліку регіонально рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів рослин на території Рівненської області.

ВИВЧЕННЯ УМОВ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ БЕРЕЗИ ТЕМНОЇ (*BETULA OBSCURAA. KOTULA*) НА ТЕРИТОРІЇ РАДИВИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: Білик Богдан Степанович, учень II курсу Радивилівського професійного ліцею, вихованець Радивилівської районної станції юних натуралістів

Науковий керівник: Шуст В. В., керівник гуртка СЮН.

На основі **проведених досліджень** біоекологічних особливостей (*Betula obscura A. Kotula*) – виду із Червоної книги України, можна зробити такі **висновки**:

- у вивченому локалітеті (Радивилівський район Рівненської області) береза темна зустрічається поодинокі і представлена невеликою кількістю особин;
- береза темна зростає у відносно багатих умовах СЗГДС, де конкуренція за світло та ґрунтове живлення між головними породами (березою звислою, сосною звичайною та ін.) надзвичайно велика;
- за таксаційними показниками береза темна наближається до берези звислої, вона виходить поряд з нею у перший ярус змішаного лісонасадження, що свідчить про значний лісівничий потенціал досліджуваного виду в даних умовах;
- найбільш суттєво за морфологічними ознаками листки берези темної відрізняються від листків берези звислої за формою краю листової пластинки і співвідношенням довжини листової пластинки до довжини черешка;
- береза темна має значний ростовий потенціал за умови оптимальної вологості ґрунту;
- природнього поновлення берези темної не відмічено, насіння має низьку схожість, що швидше за все, пов'язано з явищем апоміксиса;
- для збереження виду необхідна лісогосподарська підтримка з метою збереження і розповсюдження у наших лісах берези темної для більшого біорізноманіття, а отже для більшої стійкості лісових фітоценозів;
- Завдячуючи щільнішій, ніж у берези звислої кроні (а тому більшому листопаду), більш розгалуженій кореневій системі, береза темна є навіть кращою, ніж береза звисла, ґрунтопокрощуючою та ґрунтозахисною породою для болотистих місць, осушених боліт, сирих, змішаних типів лісу, що також підтверджує її лісогосподарську та лісомеліоративну цінність.

ХОРОЛОГІЯ ТА СТАН ПОПУЛЯЦІЙ СОНУ РОЗКРИТОГО (*PULSATILLA PATENS* (L.) MILLER.) РОДИНИ ЖОВТЕЦЕВІ (*RANUNCULACEAE*) НА ТЕРИТОРІЇ РОКИТНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Пишняк Альона Михайлівна, учениця 11 класу Старосільської ЗОШ I-III ст. Рокитнівського району.

Науковий керівник: Борисовець О. І., вчитель біології.

Актуальність теми. На сьогодні дуже актуальною є проблема збереження раритетних видів. Під раритетними видами розуміється всі види рослин та тварин, які підлягають охороні. Сюди відносять рідкісні, зникаючі, мало поширені, ендемічні та реліктові види.

Мета роботи полягала у вивченні поширення та популяційної структури сону широколистоного на території Рокитнівського лісництва.

Методи досліджень проведення екскурсій та експедицій, під час яких збирався наочний матеріал (гербарні зразки та фотографії), консультації з вчителями та науковцями.

Висновки:

1. Сон розкритий (*Pulsatilla patens* (L.) Miller) – дуже рідко зустрічається по всій території Рокитнівського району.
2. Найпоширеніші популяції виду відмічені біля села Купеля та в урочищі Великі Мошки.
3. У куртинах сону розкритого переважають генеративні пагони, частина яких становить 80 відсотків.
4. Популяції сону розкритого приурочені до відкритих піщаних місцезростань.
5. Основним заходом охорони виду є збереження місцезростань, недопущення зривання квітів.

ВИВЧЕННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ БАГАТОНІЖОК КЛЕВАНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Давидюк Володимир Андрійович, учень 9 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: Чуль О. С., вчитель біології.

Багатоніжки відіграють велике значення у природі, вони є деструкторами мертвого рослинного матеріалу і значною мірою визначають швидкість кругообігу речовин в ґрунті та сприяють підтриманню його природної родючості, а також є важливими як регулятори чисельності дрібних безхребетних. На території Рівненської області багатоніжки вивчені ще досить неповно й необхідне більш детальне дослідження цієї групи безхребетних.

Мета роботи полягала в з'ясуванні видового складу багатоніжок на території лісових насаджень Клеванського лісництва Рівненської області.

Об'єкт дослідження: багатоніжки на території Клеванського лісництва Рівненської області.

За результатами наших досліджень в Клеванському лісництві ДП «Клеванський Лісгосп» Рівненської області мешкають два види, а саме кістянка звичайна (*Lithobius forficatus*) класу Губоногі (*Chilopoda*) ряду Кістянкоподібні (*Lithobiomorpha*) і ківсяк піщаний (*Schizophyllum*) класу Двопарноногі (*Diplopoda*) родини Ківсякоподібні (*Gulida*). Визначені види за способом живлення

відносяться до двох різних груп: кістянка є хижак і живиться дрібними безхребетними; ківськ піщаний є деструктором мертвого рослинного матеріалу в процесах підтримки природної родючості ґрунту. Двопарноногі і Губоногі багатоніжки є обов'язковими і постійними компонентами ґрунтової мезофауни лісових насаджень. Певні різновиди багатоніжок можуть приносити велику користь сільському і лісовому господарству, проте це потребує подальших досліджень.

СЕКЦІЯ ХІМІЇ

ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ В ЛОКАЛЬНИХ СИСТЕМАХ

Автор: Маркушина Євгенія Олексіївна, учениця 11 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: Корчик Н. М., к.тех.н., доцент кафедри хімії НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ.

До відносно нових для країн СНГ технологій оптимізації водопостачання населення відносяться застосування систем для додаткової очистки водопровідної води.

Метою даної роботи було дослідження можливості застосування природних сорбентів (мінералів) та штучного інертного фільтруючого матеріалу пінополістирену для очистки води від добре розчинних компонентів, в тому числі, мікроелементів, зокрема, Флуору.

У роботі проведено дослідження швидкості фільтрування із застосуванням кувшинних фільтрів (основним фільтруючим елементом є активоване вугілля та йоніти) та фільтру з шаром сорбенту (вуглецева суміш високореакційної здатності). Результати дослідження кількісного складу показують, що звичайний кувшинний фільтр поглинає розчинні компоненти водної системи з максимальною ефективністю 50%, а фільтр з шаром сорбенту діє вибірково лише по відношенню до йонів феруму та інших компонентів, які мають здатність до окиснення, в тому числі органічного походження. У той же час ємкість фільтра по відношенню до компонентів, що зумовлюють твердість води дуже мала, що може спричинити збільшення загальної мінералізації води.

Також в роботі були проведені дослідження зміни складу та властивостей води, в результаті контакту з мінералами Кремнієм та цеолітом, склад яких відповідає складним силікатам. У результаті досліджень встановлено, що кількість хлоридів, сульфатів зменшується на 30%, Кальцію збільшується на 6-8%, після контакту з мінералом цеоліт, вміст фосфатів у воді збільшується в 2-2,5 разів, та зменшується вміст гідрогенкарбонатів на 10-15%.

Також дослідженнями встановлено, що обробка водопровідної води шляхом аерації та фільтрування через шар пінополістирену, дозволяє зменшити твердість води на 50%, вміст фосфатів на 80%, сульфатів - на 20%, силікатів - на 40%. Слід також зазначити, що до переваги цього методу обробки належить повна регенерація завантаження та низька її вартість.

У спеціальній серії експериментів вивчали можливість знефторювання води на різних фільтруючих матеріалах: шунгіт, ґрунт-суміш з ракушняком, білий кварц, вапняк, мармур.

У результаті контакту з природними сорбентами найбільші зміни в середовищі відбуваються відповідно наведеним показникам при застосуванні цеоліту та туфу. За результатами хімічних аналізів встановлено також ефект вилучення йонів флуору для цеоліту та туфу.

Також встановлено, що хімічна взаємодія флуорид-йонів та йонний обмін з модифікованим шаром туфу призводить до збільшення ефекту вилучення (в порівнянні з немодифікованим) на 50%, що відповідає загальному ефекту – 80% (в порівнянні з немодифікованим – 30%).

ЕЛЕКТРОХІМІЧНІ СЕНСОРИ

Автор: Моторнюк Уляна Володимирівна, учениця 10 класу Рівненського НВК № 12.

Науковий керівник: Фурманець О. А., викладач НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ.

Мета роботи – синтезувати полімерні композити на основі поліаміноаренів та полібутилметакрилату, дослідити їх властивості та можливість їх використання при створенні аналітичних сенсорів.

Об'єктом дослідження виступають спряжені поліаміноарени.

Предмет досліджень – закономірності полімеризації аміноаренів у полімерних матрицях полібутилметакрилату.

Методи досліджень: спектрофотометричний, оптична та скануюча електронна мікроскопія, хіміко - аналітичні та математичні методи.

У ході дослідження **доведено**, що оскільки склад елементарної ланки та вихідного мономера не співпадають внаслідок процесів депротонізації, то процес утворення поліаніліну повинен бути означений як окислювальна поліконденсація, яка відповідає адитивному поліприєднанню.

Встановлено, що механізм хімічної (в присутності пероксиду сульфату амонію) та електрохімічної поліконденсації аніліну є аналогічний. При цьому, в першому випадку має місце утворення проміжного комплексу між аніліном та ініціатором (де їхнє співвідношення становить 1:1), про що свідчать результати циклічної вольтамперометрії процесу відновлення пероксидисульфат-іонів у присутності аніліну.

В умовах синтезу полімерів одночасно відбувається їх кислотне легування, на що вказує наявність хлору та сірки в синтезованих зразках.

Поєднання дериватографічного методу аналізу із інфрачервоною спектроскопією показало, що синтезовані зразки містять як фізично, так і хімічно зв'язану воду, яка бере участь в процесах деструкції полімерів. Природа кінцевих продуктів деструкції залежить від умов та природи вихідного полімеру. Так у випадку поліаніліну та співполімерів аніліну з о-нітроаніліном ними є аміак та хінон.

Встановлено, що при значеннях потенціала модифікованого поліаніліном платинового електроду понад + 1,7 В спостерігається слабка люмінесценція, джерелом якої є вторинні перетворення окисненої форми полімеру.

Отже, сформовані шляхом електрохімічної полімеризації плівкові композити на основі спряжених поліаміноаренів та прозорих матриць ПБМА виявляють електрооптичні властивості (зміну оптичних спектрів під дією прикладеної напруги), притаманні плівкам поліаміноаренів. Враховуючи, що час зміни кольорів становить декілька секунд, такі плівкові композити за певного технологічного доопрацювання можуть бути використані для створення сенсорних пристроїв моніторингу довкілля.

МОНОМЕР-ПОЛІМЕРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ ЕПОКСИДНИХ КОМПОЗИЦІЙ

Автор: Ремезюк Ілона Генадіївна учениця 10 класу Дубровицького НВК «Ліцей-ЗОШ I-III ст.».

Наукові керівники: Мартинюк Г. В., к.х.н., доцент РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; Ремезюк Т. В., к.пед.н., вчитель хімії.

Актуальність теми. Серед сучасних конструкційних матеріалів особливе місце займають полімери, що містять високодисперсні мінеральні і органічні наповнювачі. В якості полімерної матриці широко використовуються епоксидні смоли. Велике значення для розуміння закономірностей формування композиційних матеріалів мають дослідження кінетичних особливостей процесу отвердіння та фізико-

хімії епоксидних полімер-полімерних систем. Тому дослідження механічних, термомеханічних, електричних властивостей наповнених епоксидних композицій є важливим, актуальним завданням і має практичне значення.

Мета дослідження полягає у вивченні взаємного впливу неорганічного та полімерного наповнювачів і діелектричної епоксидної матриці на кінестичні властивості процесу отвердіння наповнених епоксидних композитів.

Завданнями дослідження є встановлення зв'язку між фізико-хімічними властивостями композитів та хімічною будовою і вмістом компонентів, розробка на цій основі ефективних методів отримання полімерних композитів з електропровідним полімерним наповнювачем.

Об'єкт дослідження – фізико-хімія епоксидних полімерних систем і композиційних матеріалів на їх основі.

Предмети дослідження – електричні, термодформаційні та оптичні властивості композитів на основі епоксидних олігомерів ЕД-20 з неорганічними наповнювачами (слюда, графіт, титан (IV), оксид).

Методи дослідження: термогравиметрія, диференційний термічний аналіз.

У ході дослідження **доведено**, що введення наповнювачів до епоксидних композицій здійснює різний за характером вплив як на кінетику отвердіння композицій, так і на термодинамічні характеристики процесу.

Вперше встановлено, що ПАН, легований тетрафторборатною кислотою (ТФБК) діє одночасно як отвердник епоксидної композиції і як струмопровідний наповнювач.

Вперше запропоновано одночасне використання як отверджувача і струмопровідного наповнювача поліаніліну, легованого тетрафторборатною кислотою. При цьому забезпечується питома електропровідність, достатня для використання таких композицій у використанні антистатичних покриттів, екранів, заливних виробів необхідної форми.

ВПЛИВ ПРИРОДИ ОТВЕРДЖУВАЧА НА ОТВЕРДІННЯ ЕПОКСИДНИХ ОЛІГОМЕРІВ

Автор: Семончук Євген Ярославович, учень 10 класу Малошпаківської ЗОШ I-III ст., Рівненського району, вихованець РМАНУМ.

*Наукові керівники: Мартинюк Г. В., к.х.н., керівник гуртка РМАНУМ;
Сусь Н. Б., вчитель хімії.*

Мета роботи – вивчення кінетики тепловиділення, вибір оптимальних співвідношень смола-отверджувач, дослідження впливу отверджувачів різного типу на процес отвердіння епоксидних композитів.

Експериментальне вирішення цього питання полягало в нагріванні зразка з постійною швидкістю і визначення їх температурного градієнта залежно від температури. Як **об'єкт дослідження** була обрана галогензаміщена епоксидна смола УП-655 без наповнювача та амініні отверджувачі різного типу: ТЕТА (триетилентетраамін), ДЕТА (диетилентриамін), ПЕПА (поліетиленполіамін). Вміст отверджувача змінювався в інтервалі 5-20% мас. Дослідження проводили в інтервалі температур 298-548К. Кінетичні параметри і термодинаміка процесу отвердіння епоксидних смол в основному визначається типом отверджувача і його вмістом в композиції. У результаті досліджень було встановлено, що введення отверджувача різного типу в склад епоксидного полімерного композитів здійснює різний за характером вплив на кінетику отвердіння композицій, на термодинамічні характеристики процесу. Згідно з даними ДТА, форми кривих у присутності різних отверджувачів частково відрізняються. Відмінність проявляється у значному збільшенні висоти піку і зменшення його ширини (ПЕПА). Положення екзотермічного максимуму залежить від природи отверджувача і знаходиться в інтервалі температур 97-102°C. ТЕТА і ДЕТА, як отверджувачі істотних змін в формі ДТА-кривих не викликають. Спостерігається деяке зниження екзотермічного процесу в ряді ПЕПА – ТЕТА – ДЕТА і зміщення його в область більш низьких температур. У той же час підвищення

вмісту наповнювача до 30% приводить в усіх випадках до зміщення ДТА- максимуму в область більш високих температур (100-102°C). Згідно з отриманими даними при вмісті отверджувача 12-14% спостерігається екстремум при якому вміст отверджувача близький до стехіометричного. На основі отриманих даних розраховували теплоти реакцій отвердіння композиції і кінетичні константи швидкості тепловиділення. Було **встановлено**, що введення ДЕТА, в склад епоксидного композиту приводить до зменшення теплового ефекту отвердіння. Процес отвердіння такої композиції супроводжувався незначним тепловим ефектом. У присутності ТЕТА тепловий ефект реакції і ентальпія змінюється незначно знижується, хоча ця тенденція менш виражена в порівнянні з ДЕТА отверджувачем. Зростання вмісту ПЕПА спричинює збільшення теплового ефекту та ефективної константи швидкості при фіксованому вмісті отверджувача. При низькому вмісті ПЭПА (до 12-14%) константа швидкості майже не залежить від вмісту отверджувача.

ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДУ І ВЛАСТИВОСТЕЙ РІЗНИХ СОРТІВ ЧАЮ

Автор: Похилик Євген Едуардович, учень 9 класу Великоолексинської ЗОШ I-III ст. Рівненського району.

Науковий керівник: Куцак С. О., вчитель хімії.

Мета роботи: ознайомитися з історією чаю, його сортовим різноманіттям, дослідити склад та оцінити вплив напою на здоров'я людини. Експериментально визначити вміст корисних речовин в різних сортах чаю.

Нині у світі виробляють 7 основних сортів чаю. До складу чаю входить близько 300 речовин.

Експериментально, за допомогою якісних реакцій, нами доведено наявність вуглеводів, білків, таніну, кофеїну, пектинових речовин, вітаміну С в чаї. Варто відмітити, що кофеїну у чаї більше, як у розчинній каві, однак дія його м'якша. Кофеїн чаю пов'язаний з таніном, як наслідок – чай не викликає залежності, не призводить до збудження нервової системи і не викликає безсоння. Найбільше кофеїну, таніну та пектинових речовин у зелених сортах чаю, порівняно з чорними, оскільки вони меншою мірою піддавалися процесу ферментації. Аскорбінової кислоти (вітаміну С) в зеленому чаї майже у 9 разів більше, ніж у чорному.

У ході виконання роботи, ми **прийшли до висновків**, що споживати краще саме зелений чай, або суміш чорного та зеленого. Від вживання чаю в пакетиках краще відмовитися: всередині можуть знаходитися сторонні домішки, барвники, ароматизатори і чайний пил

Зелений чай швидше втрачає корисні речовини, ніж чорний, особливо при неправильному зберіганні чи заварці. Чай «Каркаде» можна використовувати як індикатор.

КИСЛОТНІСТЬ ХЛІБА ЯК ОДНА З ХАРАКТЕРИСТИК ЙОГО ЯКОСТІ

Автор: Жалобна Катерина Сергіївна, учениця 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: Мартинюк Г.В., к.х.н., доцент РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; Максимчук І.С., вчитель хімії.

Актуальність цієї роботи полягає в тому, що хлібобулочні вироби завжди наявні у раціоні людини.

Вивчення кислотності хліба показало, що кислотність хліба обумовлена способом приготування тіста і сортом борошна. Кислотність впливає на смакові

властивості хліба, тому хліб з цілісного зерна або з борошна високих виходів володіє значно вищою харчовою цінністю, ніж хліб, виготовлений з борошна вищих сортів, не містить частинок алейронового шару і зародка.

Створення способів виробництва хліба з цілого зерна, вироблення тонкодиспергірованого борошна з цілого зерна пшениці та використання його в хлібопечінні дозволять збагатити хліб природними вітамінами і мінеральними речовинами, використання різних корисних харчових добавок та збагачувачів (молоко натуральне і сухе, молочна скотина й сироватка) покращить якість хліба та смакові якості його будуть у межах норми.

Кислотність характеризує смакові якості хліба.

Кислотність виражається градусами Неймана ($^{\circ}\text{H}$).

Створення гнучкого і водночас стабільного процесу виготовлення широкого асортименту хлібобулочних виробів високої якості ґрунтується на використанні харчових добавок, мінеральних збагачувачів та хлібопекарських поліпшувачів.

Хліб, випечений з житнього борошна, має кислотність 12-14 $^{\circ}\text{H}$.

Хліб, випечений з житньо-пшеничного борошна, має кислотність 8-11 $^{\circ}\text{H}$.

Хліб, випечений з пшеничного борошна, має кислотність 3-4 $^{\circ}\text{H}$.

Градус кислотності хліба вище 25 $^{\circ}\text{H}$ і нижче 2 $^{\circ}\text{H}$ понижують смакові якості хліба.

Смакові якості хліба відносно кислотності різних товаровиробників, що постачають хліб у торговельну мережу міста Рівного є у межах норми.

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КОМПОЗИТІВ НА ОСНОВІ ПОЛІВІНІЛОВОГО СПИРТУ

Автор: **Василець Марія Володимирівна**, учениця 10 класу Рівненського економіко-правового ліцею.

Наукові керівники: **Мартинюк Г.В.**, к.х.н., доцент РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ. **Мартинюк І. В.**, вчитель хімії.

На нинішній час фізико-хімічні властивості композитів електропровідних полімерів з діелектричними полімерними матрицями досліджені недостатньо, тому дослідження фізико-хімії полімер-полімерних систем, в яких спряжені поліаміноарени виступають електропровідними наповнювачами діелектричних полімерних матриць різної будови, є важливим, актуальним завданням і мають практичне значення.

Мета дослідження – вивчення взаємного впливу спряженого поліаміноарену і діелектричної полімерної матриці – полівінілового спирту (ПВС) на закономірності перенесення заряду, механічні властивості полімер-полімерних композитів.

Завдання дослідження – встановлення зв'язку між фізико-хімічними властивостями композитів та хімічною будовою і вмістом компонентів та розробка на цій основі ефективних методів отримання полімерних композитів з електропровідним полімерним наповнювачем.

Об'єкт дослідження – фізико-хімія спряжених полімерних систем і композиційних матеріалів на їх основі.

Предмети дослідження – електричні, термодформаційні властивості композитів на основі спряжених поліаміноаренів – поліаніліну /ПАН/, поліортолуїдину /ПоТІ/, поліортометоксіаніліну /ПоМА/ та діелектричної полімерної матриці – полівінілового спирту /ПВС/.

Методи дослідження: двохзондовий метод вимірювання питомого опору, вольтамперометрія, визначення мікротвердості за методом Хепплера.

Провівши дослідження нами визначено, що температурна залежність провідності досліджуваних зразків в області температур від 293 до 533 К описується експонентціальним рівнянням зі значенням енергії активації провідності на рівні 0,36-2,06 еВ. Нами також встановлено, що введення поліотолуїдину та поліметоксіаніліну спричиняє збільшення мікротвердості композитів майже у 1,3-1,5 рази порівняно з чистим ПВС. У випадку використання поліаніліну граничне значення мікротвердості зменшується майже у 2 рази при вмісті ПАН 5,7-18,2%.

У плівкових композитах виявлено значну анізотропію провідності, ступінь якої зростає зі збільшенням вмісту електропровідного полімеру.

ОКИСНО-ВІДНОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ (ОВП) ДИТЯЧИХ МОЛОЧНИХ СУМІШЕЙ ТА СПОСОБИ ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Автор: Кучер Наталія Сергіївна, учениця 11 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Науковий керівник: Корчик Н. М., к.тех.н., доцент кафедри хімії НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ.

Мета і завдання дослідження. – дослідити та порівняти окисно-відновний потенціал (ОВП) дитячих молочних продуктів та визначити способи його регулювання.

Основні етапи роботи:

- визначити ОВП жіночого молока різних періодів лактації та дитячих молочних сумішей;
- порівняти окисно-відновну систему жіночого та коров'ячого молока;
- визначити вплив способів корекції білкового складу коров'ячого молока на величину його ОВП;
- визначити ОВП водних систем, що застосовуються для корекції складу молока.

Методи дослідження – потенціометричні, хімічні, гравітометричні.

Провівши дослідження ми встановили, що

- окисно-відновний потенціал (ОВП) жіночого молока змінюється в процесі лактації;
- ОВП коров'ячого молока та дитячих молочних продуктів перевищує відповідний показник жіночого молока різноманітних періодів лактації;
- ОВП та його зв'язок з рН, значення яких відповідає умовам діяльності шлункових залоз немовлят;
- ОВП (rH_2) питної води з центрального водопроводу в декілька разів, а саме в 3,5 разів більше жіночого молока; більше, ніж у 2 рази коров'ячого молока;
- корегування мінерального складу з добавками цитратів та фосфатів зменшує ОВП (rH_2). При цьому найкращим у цьому відношенні є фосфати. Показана можливість регулювання ОВП водної системи (вода питна) за допомогою пероксиду водню.

Результати проведених досліджень показали, що внесення в коров'яче молоко сироватки, що рекомендовано при виробництві дитячих молочних сумішей, призводить до зменшення ОВП, rH_2 , що відповідає умовам діяльності шлункових залоз немовлят.

Проведені дослідження окисно-відновних та кислотно-основних властивостей, дають підставу для необхідності регулювання величини ОВП дитячих молочних сумішей.

ВИЗНАЧЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ МОЛОКА І МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ

Автор: Мальцева Ольга Миколаївна, учениця 9 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: Мартинюк Г. В., к.х.н., доцент РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ; Максимчук І. С., вчитель хімії.

Молоко є продуктом особливих властивостей. Це один з найкращих продуктів, що створений природою.

Молоко – це продукт нормальної секреції молочної залози корови. З фізико-хімічних позицій молоко являє собою складну полідисперсну систему, в якій дисперсійним середовищем є вода, а дисперсною фазою – речовини, що знаходяться в молекулярному, колоїдному і емульсійному стані.

Склад молока непостійний і залежить від породи і віку корови, умов годівлі й утримання, рівня продуктивності та способу доїння, періоду лактації та інших факторів.

Мета роботи полягала в удосконаленні санітарного контролю сирого збірного молока, методів визначення його загального бактеріального забруднення.

Об'єкт дослідження – молоко коров'яче сире, **предмет дослідження** – санітарні умови його

одержання.

Поставлені у роботі завдання виконувались експериментально з використанням ветеринарно-санітарних, мікробіологічних, органолептичних, а також біометричних методів дослідження.

Харчова цінність молока визначається вмістом найважливіших поживних речовин, головним чином білка, вуглеводів, вітамінів, мінеральних речовин, які є захисними чинниками.

За допомогою фізичних і біохімічних методів з сирого молока отримують молочні продукти, які є частково збагаченими, завдяки чому вони характеризуються підвищеною калорійністю.

Результати досліджень показують, що такі показники як натуральність, жирність, сухий залишок, кислотність, проба на кип'ятіння, проба на вміст крохмалю і соди у різних марок молока різна.

БЕЗПЕКА ТА ЯКІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Автор: **Панасюк Анна Олексіївна**, учениця 11 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ст. №3.

Науковий керівник: **Стадник Р. І.**, вчитель хімії.

Мета роботи: дослідити шкідливі хімічні добавки а також визначити якість найчастіше вживаних продуктів харчування на прикладі молока, вершкового масла та шоколаду.

Шкідливі речовини їжі умовно поділені на дві групи: природні та додатні.

Найчастіше вживаними також є харчові добавки. Безліч харчових добавок зустрічаються майже у всіх продуктах харчування і не завдають значної шкоди організму людини. Та є і шкідливі добавки – це золото, віруси, боракс, сигаретний дим тощо.

Предметом наших досліджень стало молоко. Для дослідів ми використовували молоко трьох виробників: «Простоквашино», «Молокія», «Веселий молочник». Нами встановлено що ступінь розбавленості молока у всіх зразках становить більше 25%.

У всіх взятих на дослідження марок молока наявне лужне середовище, ми припускаємо, що в молоці є сода.

Досліджуючи наявність маргарину у вершковому маслі ми використовували масло трьох виробників: «Тульчинка», «Молочна родина», «Яготинське». Нагрівши до кипіння дані зразки, ми встановили що вони не відповідають вимогам масла і містять багато рослинних добавок.

Досліджуючи наявність сторонніх домішок у шоколаді, ми використали марки шоколаду «Рошен», «Світоч», «Корона», «Мілка». При нагріванні шоколад повністю розпускався а при додаванні до нього йоду розчин набував зеленкуватого кольору. Ми дійшли висновку, що весь шоколад є якісним.

Провівши ряд досліджень, нами **встановлено**, що не завжди продукти харчової промисловості відповідають усім критеріям якості.

ВИРОЩУВАННЯ КРИСТАЛІВ У ЛАБОРАТОРІЇ ТА ДОМАШНІХ УМОВАХ

Автор: **Янчитський Андрій Леонідович**, учень 10 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ст. №1.

Науковий керівник: **Волочнюк М. М.**, вчитель хімії.

Вирощування кристалів у лабораторії надзвичайно актуальна тема, адже кристали використовуються у різноманітних приладах оптики, акустики, електроніки, ядерної фізики та ін. Сучасний науково-технічний прогрес нерозривно пов'язаний із розробкою та освоєнням нових матеріалів. Серед матеріалів необхідні напівпровідники, які мають кристалічну будову.

Кристалічну будову мають ювелірні камені (алмази, сапфіри, топази, рубіни та інші).

Досліджуючи властивості кристалів, знаючи їхній хімічний склад, будову, можна добувати їх штучно. Отже, **метою** є вирощування кристалів у лабораторії та домашніх умовах, дослідження швидкості росту та форми різних кристалів за однакової та різної температури.

Кристал — це тверде тіло з упорядкованою внутрішньою будовою, що має вигляд багатогранника з природними плоскими гранями. Форма кристалу залежить від кристалічної ґратки. Кристалічна ґратка є молекулярна, атомна, металічна і іонна. Кристалографія – це наука, яка вивчає кристали.

Кристалізація – процес утворення кристалів з пари, розчинів або розплавів та з речовини в іншому кристалічному або аморфному стані.

Ми вирощували кристали мідного купоросу, калій гексаціаноферат (III), натрій хлориду і купрум (II) хлориду.

Нами досліджено і вплив температури на швидкість та форму кристалу. Для дослідження брали сіль мідного купоросу. Після проведення дослідів **переконалися** у тому, що при збільшенні температури (але до певної позначки) кристал швидше росте. Також побачили, що якщо кристал росте повільно, то утворюється монокристал, якщо швидко – полікристал.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК

СЕКЦІЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВОДНОЇ РОСЛИННОСТІ ЯК БІОІНДИКАТОРА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ РІЧКИ ВІЛІЯ

Автор: **Вовк Софія Олегівна**, учениця 11 класу Рівненської української гімназії, вихованка РМАНУМ

Науковий керівник: **Сяська І. О.**, к. пед.н. доцент кафедри біології РДГУ.

Водні рослини у зв'язку з особливостями морфології та анатомії можуть бути біоіндикаторами стану водойм та слугувати об'єктами глобального моніторингу водних екосистем взагалі.

Мета дослідження: на основі вивчених еколого-біологічних властивостей рослин водних та прибережно-водних біоценозів провести визначення екологічного стану русла річки Вілія в межах Шумського району.

У дослідженні використано метод індикаторних організмів Пантле і Букка в модифікації Салдечека.

У результаті проведених досліджень, щодо оцінки екологічного стану річки Вілія встановлено:

- 26 видів вищих водних рослин (макрофітів) та 11 видів водоростей, що належать до флори річки Вілія на території Шумського району Тернопільської області;

- вода має досить високу сапробність і в загальному належить до другого класу якості води (олігосапробна зона). Проте, аналізуючи результати отримані на кожному пункті відбору окремо, спостерігається поступове забруднення водойми за течією;

- методами альгоіндикації, виявлено одноклітинні водорості, які характеризують чотири зони сапробності (олігосапробну, β -мезосапробну, α -мезосапробну і полісапробну). Оскільки 46% видів знайдених рослин характеризують олігосапробну зону, то цю водойму відносимо до олігосапробної зони, з другим класом якості води;

- у результаті дослідження макрофітів, присутніх в фітоценозі річки Вілія на території Шумського району, можна зробити висновок, що стан водного середовища задовільний, однак наявне забруднення важкими металами (залізо, плюмбум, хром), про що свідчать присутні рдесник пронизанолистий та лепешняк великий. Знайдені на території річки *водопериця кільчаста*, *стрілолист стрілолистий*, *рдесник курчавий* індукують водойми з підвищеною мінералізацією водойми та із збільшенням кількості кальцію. Також водойма починає замулюватись (*частуха подорожникова*), заболочуватись (*хвощ річковий*) та заростати (*жабурник звичайний*).

Проте наявність таких рослин, як *латаття біле*, *ряска мала* та *багатокоренева елодея* говорять про чистоту водойми і про те, що її без вагань можна віднести до водойм з добрим екологічним станом.

ОЦІНКА РИЗИКІВ РОЗВИТКУ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ ВІД ПОГІРШЕННЯ ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ В ЗОНІ ВПЛИВУ РІВНЕНСЬКОЇ МІСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ

Автор: **Джоші Артур**, учень 10 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Наукові керівники: **Колесник Т. М.**, к. с./г. н. , доцент кафедри екології НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ; **Якимчук Н. В.**, вчитель хімії.

Актуальність теми досліджень: забезпечення доброякісною питною водою населення відноситься до першочергових завдань будь-якої держави, в тому числі і нашої. В умовах зростаючого антропогенного навантаження на довкілля набувають актуального значення питання щодо відповідності якісних показників питної води нормативам з метою запобігання негативного впливу на здоров'я людини.

Метою роботи є оцінка ризиків захворюваності населення Рівненської міської агломерації в залежності від якості питної води.

Об'єктом досліджень є процеси формування ризику зростання захворюваності населення під впливом різних чинників забруднення питної води в умовах впливу Рівненської міської агломерації.

Предметом досліджень є показники якості питної води та рівня захворюваності населення Рівненської міської агломерації.

Аналіз правових передумов необхідності оцінки ризику захворюваності населення показав, що в сучасній правовій системі не передбачено юридичну відповідальність за порушення норм якості питної води, а тому необхідно було показати ризики негативних проявів в залежності від показників якості питної води.

Результати емпіричних досліджень показали, що ризики прояву захворювання коливаються в межах від 9% до 28%, що є значними величинами.

Великі показники ризиків показують важливість вирішення даної проблеми і дозволяють встановити математичні залежності між показниками якості питної води і рівнем захворюваності, які буде покладено в основу прогнозування зміни величини ризиків розвитку захворюваності населення за умов погіршення чи покращення якості питної води.

ПОТЕНЦІАЛ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ БЕРЕЗНІВСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Мороз Максим Миколайович**, учень 10 класу НВК «ЗОШ I-III ст.- ліцей» №19, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Колесник Т.М.**, к.с/г.н., доцент кафедри екології НУВГП, керівник гуртка РМАНУМ. **Дзюба Н. М.**, вчитель біології.

Актуальність досліджень. З метою практичного впровадження світової політики збалансованого природокористування та визначення пріоритетних напрямків розвитку енергетики на території Березнівського району Рівненської області необхідною є оцінка потенціалу відновлюваних джерел енергії.

Об'єктом досліджень є процеси використання та оцінювання наявного потенціалу відновлюваних джерел енергії на території Березнівського району.

Методика досліджень. У процесі оцінки потенціалу ВДЕ було використано розрахункові методики, описані С.А. Величко.

Результати досліджень. Структура споживання різних видів палива у Березнівському районі показує, що в цілому у районі переважаючим видом палива є газ природний (61%).

Оцінка технічного потенціалу ВДЕ Березнівського району показала, що сумарний потенціал

складає 1409571 МВт-год/рік.

При цьому максимальну частку потенціалу ВДЕ (48,5%) зосереджено у біогазі, який можна отримувати із відходів тваринництва, стічних вод та твердих побутових відходів. Найменшу частку (4,2%) зосереджено у потенціалі геліоенергії. Вагомі частки потенціалу ВДЕ зосереджено у енергії біомаси (21,7%) та низькотемпературній геотермальній енергії (18,6%).

У перспективі подальшого розвитку відновлювальної енергетики ефективним буде виробництво біогазу, структура якого за потенційними джерелами наступна: тверді побутові відходи – 12,6%, стічні води – 18,2% та відходи тваринництва – 69,1%.

Отже, проведена оцінка потенціалу ВДЕ Березнівського району Рівненської області свідчить про доцільність спрямування енергетики майбутнього на використання біогазу, максимальний вихід якого передбачається від використання відходів тваринництва. Проміжним найбільш технологічно простим етапом розвитку відновлюваної енергетики району може бути використання біомаси, максимальну частку в потенціалі якого займає енергія, отримана від вирощування енергетичної верби. Але вирощування енергетичної верби на тих площах ріллі, яка нині пустує поставить під загрозу подальший розвиток регіональної енергетики.

ВПЛИВ ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Пупко Ілона Віталіївна, учениця 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: Тітечко С. Є., вчитель географії та біології.

Мета дослідження: з'ясувати ступінь впливу забруднення навколишнього середовища на здоров'я населення Сарненського району Рівненської області, виявити взаємозв'язки і закономірності між природними екологічними факторами і захворюваністю місцевого населення.

Вибір об'єкта дослідження зумовлений різким погіршенням стану здоров'я населення Сарненського району на фоні типового забруднення діючими факторами.

Нами з'ясовано: забруднення повітря району створюють стаціонарні і пересувні джерела, причому, забруднення від стаціонарних джерел з 2000 по 2009 р. невпинно зменшувалось із-за зупинки більшості підприємств, а в 2010 році кількість викидів збільшилась на 59%, що вказує на зростання видобувної промисловості у цьому регіоні, від пересувних – збільшувалося. Основні інгредієнти забруднення – це оксиди карбону, сполуки азоту, оксиди сірки. Ці забруднення зумовлюють захворювання органів дихання та в цілому призводять до зниження адаптаційних можливостей організму. Вкрай небезпечним для здоров'я є забруднення води. У 198 пробах відібраних із стаціонарних міських і сільських водогонів лише вміст закисних форм заліза перевищував ГДК у 72 пробах, що становить 31,6%. У пробах води з джерел децентралізованого спостерігалось і перевищення нітратів у 55%. Чітко намітилась пряма залежність – захворюваність місцевого населення залежить від забруднення питної води.

Ґрунти місцевості забрудненні небезпечними токсинами різного походження. Основними забрудненнями є радіонукліди, які потрапили в ґрунт після аварії на ЧАЕС. Щільність забруднення цезієм – 137 змінюється в діапазоні від 0,1 до 6,2 Кі/км².

Основою харчування є продукти тваринництва. За результатами досліджень Сарненської дослідної станції встановлено: з молоком і м'ясом надходить в організм понад 80% радіонуклідів і формується внутрішнє опромінення. У 20,85% проб молока було перевищення радіаційного забруднення понад ГДК. Інтервал забруднення становить від 50,86 Бк/л в с. Пугач. Забруднення ґрунтів, продуктів харчування призвело до збільшення рівня захворюваності місцевого населення (з 758,8 у 2000 р. до 958,7 – у 2010 р.) та до збільшення смертності, у 2010 – 12%.

Результати нашого екологічного дослідження можуть використовуватись на уроках природничого циклу, в позакласній і виховній роботі.

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ МАЛИХ РІЧОК БАСЕЙНУ Р. ГОРИНЬ (НА ПРИКЛАДІ Р.СТАВИ ТА Р. СТУБЕЛКА, РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ)

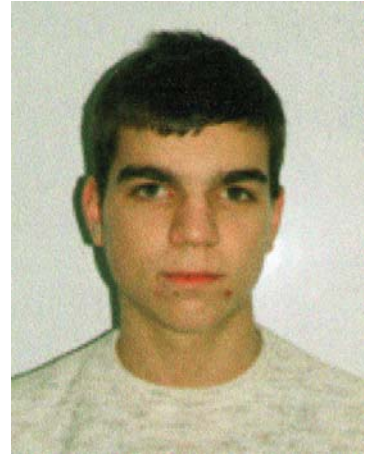
Автор: **Нестеренко Андрій Сергійович**, учень 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. № 8, вихованець Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Куроченко І. І.**, керівник Екологічного центру ПДМ.

Річки Стави та Стубелка – малі річки Рівненщини і належать до басейну р. Горинь. Басейни рр. Стави та Стубелка характеризуються активним господарським освоєнням. Тому дослідження долини р. Стави та р. Стубелка, з'ясування їх сучасного стану, причин і джерел негативного впливу є актуальним завданням.

Мета роботи полягала у з'ясуванні екологічного стану малих рр. Стави та Стубелка.

На основі проведених досліджень було встановлено: якість води малих річок Стави та Стубелка відноситься до III та IV класів; водотоки річок на ділянках досліджень знаходяться у різних екологічних станах – від «доброго» до «задовільного», на окремих ділянках відбуваються деградаційні процеси та негативні зміни; існують незначні загрози для замулення водотоку внаслідок розмивання берегів та поверхневого змиву ґрунту з оголених ділянок заплави; теплове забруднення річок відсутнє; самоочисна здатність річок на окремих ділянках знижена внаслідок деградації рослинних угруповань заплави та відсутності суцільної прибережної захисної смуги; найбільш збереженою та багатою є рослинність заплави лук біля с. Хмелівка та с. Руда Красна; річки перебувають під значним впливом факторів, пов'язаних із сільськими агломераціями (випас худоби, раннє сіножаття, скидання побутових вод).

РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ДЕРМАНСЬКО-ОСТРОЗЬКИЙ» ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ЙОГО ТЕРИТОРІЇ

Автор: **Богданець Катерина Олександрівна**, учениця 9 класу НВК «Межиріцька ЗОШ I-III ст.–ДНЗ», Острозького району, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Головко О. В.**, начальник відділу наукової, еколого-освітньої роботи та рекреаційного благоустрою НПП «Дермансько-Острозький», керівник гуртка РМАНУМ.

Метою нашої роботи є надання оцінки рекреаційним ресурсам національного природного парку «Дермансько-Острозький» та визначення перспектив розвитку екологічного туризму на його території.

У результаті виконання роботи ми отримали наступні результати:

- 1). проаналізували сучасний стан розвитку рекреації та туризму на території НПП «Дермансько-Острозький» та суміжних територіях, визначивши, що туризм в цьому регіоні розвивався не комплексно;
- 2). обґрунтували роль НПП «Дермансько-Острозький» як центру рекреації та екотуризму в Рівненській області;
- 3). оцінили природні ресурси, які представлені багатим рослинним та тваринним світом, унікальними ландшафтами, що сприятимуть розвитку туризму;
- 4). узагальнили інформацію про історико-культурні ресурси території, які варто використовувати при розробці туристичних послуг;
- 5). провели естетичну оцінку ландшафтів парку та виділили об'єкти, привабливі для екологічного туризму.

6). виділили види туризму, які зможуть успішно розвиватись на території національного природного парку та суміжних територіях – зелений (сільський), екологічний, релігійний, сезонний, пішохідний та інші види туризму;

7). розробили 5 перспективних екологічних маршрутів на території парку та суміжних територіях, які ознайомлять туристів з природною та історико-культурною спадщиною регіону.

Оскільки природно-заповідна галузь в Україні фінансується недостатньо, то саме розвиток туризму в НПП «Дермансько-Острозький» дозволить отримати кошти, необхідні для його нормального функціонування як природоохоронної установи.

ЛІХЕНОІНДИКАЦІЯ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ МІСТА ДУБНА

Автор: **Федоришина Марія Ігорівна**, учениця 11 класу Дубенського НВК «Школа-гімназія».

Науковий керівник: **Підлісна Л. Д.**, вчитель біології.

Метою дослідження є оцінка стану атмосферного повітря за допомогою вивчення видового складу лишайників на різних територіях міста Дубна, а також встановлення основних тенденцій щодо його забруднення.

Виконуючи науково-дослідницьку роботу, ми визначили, що найбільшим забруднювачем повітря в місті Дубні є автотранспорт. Але рівень забруднення міста Дубна порівняно із іншими великими та промисловими містами є незначним. Це підтвердив і видовий склад лишайників на дослідних ділянках міста. Хоча в місті не зустрічаються кущисті лишайники, які є в наших лісах, але на деревах ми спостерігали велику кількість листових лишайників: *ксанторію*, *пармелію*, *гіпогімнію*.

За шкалою визначення ступеня забруднення повітря за ліхено-флористичним списком ми визначили, що місто Дубно належить до 4 зони відносно чистого повітря, тому що на стовбурах дерев присутні сірі листоваті лишайники.

Для зменшення кількості викидів від стаціонарних джерел забруднення слід здійснювати природоохоронні заходи, основними з яких є: модернізація технологій виробництва, реконструкція газоочисного устаткування, проведення екологічного аудиту з метою виявлення невідповідностей законодавству. Пріоритетними заходами щодо зменшення викидів від пересувних джерел є ремонт доріг, організація руху транспорту містом, встановлення каталітичних нейтралізаторів для зменшення вмісту шкідливих компонентів у відпрацьованих газах, використання якісного пального. Проблема забруднення автотранспортом була дещо знята з пуском об'їзної дороги Київ – Чоп.

Потрібно проводити роз'яснювальну роботу серед населення про шкідливий вплив паління листя на здоров'я людей. Не спалювати побутові відходи у посушливі періоди, з метою запобігання загорання торф'яників, які є на території міста Дубна.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН РІЧКИ СЛОНІВКА (В РАЙОНІ м.РАДИВИЛОВА)

Автор: **Замніфіст Христина Ігорівна**, учениця 10 класу Радивилівської ЗОШ I-III ст №2.

Науковий керівник: **Качан Т. М.**, вчитель біології.

Метою науково-дослідницької роботи стало комплексне дослідження екологічного стану річки Слонівки в районі міста Радивилова.

Детальний хімічний аналіз проб води було зроблено у Радивилівській санепідемстанції. Для дослідження було відібрано проби води з чотирьох

створів. Хімічний аналіз води показав, що вода в річці з низьким рівнем забруднювальних речовин. Для найоптимальнішого визначення токсичності нами були використані методи біотестування. Для біотестування було обрано риби гуппі, один із найрозповсюдженіших видів акваріумних риб дуже вразливий до токсичної дії, та насіння крес-салату.

Гуппі поселили у 4 пробах досліджуваної води та контролю. Критерієм токсичності служила смертність гуппі відносно контролю. У воді, взятій на ділянці річки поблизу очисних споруд гуппі почали гинути від середини терміну проведення експерименту (на 13-ий день), що свідчить про ймовірний хронічний токсичний вплив цієї води на гуппі. Разом з тим слід зазначити, що 100% виживання риб в усіх досліджуваних пробах води протягом перших 96 годин експерименту свідчить про відсутність у них гострої токсичної дії.

Другий біотест на токсичність проводили за зміною корінців салату. Встановили, що найнижчі результати у пробі взятої перед очисними спорудами міста, що свідчить про забруднення води Слонівки стічними комунальними водами. Найменш токсичною виявилася вода, взята зі створу 1, що знаходиться при вході р. Слонівки в м. Радивилів. Ця ділянка річки є найчистішою в місці, оскільки зазнає найменше антропогенного забруднення та живиться з джерел, які мають вихід поблизу створу 1. Найтоксичнішою, за всіма тестами, виявилася проба води, взята зі створу 3, саме в цій ділянці річка зазнає найбільшого антропогенного навантаження.

На основі проведеного аналізу досліджень основних гідрохімічних показників, загальний екологічний стан річки Слонівки можна оцінити як незадовільний.

ОЦІНКА ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ

Автор: **Озеруга Тетяна Миколаївна**, учениця 11 класу Полицької ЗОШ І-ІІІ ст., вихованка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Бабік Н. С.**, вчитель хімії, керівник гуртка БШЮ.

Входження України до загальноєвропейської системи екологічної безпеки вимагає проведення належної природоохоронної політики, що забезпечить екологічно безпечний соціально-економічний розвиток країни. Реалізація цього завдання можлива за умови створення надійної системи еколого-статистичної інформації, яка дасть об'єктивне уявлення про якість природного середовища та основні негативні наслідки антропогенного впливу на природу.

Забруднення атмосферного повітря токсичними речовинами автомобільного транспорту є однією з найбільш актуальних проблем. Незважаючи на значну кількість досліджень, тема є актуальною і своєчасною, адже проблема транспорту та його впливу на довкілля і здоров'я людини посідає важливе місце в сучасній екологічній політиці всіх рівнів. Щоб поліпшити екологічну ситуацію в досліджуваному районі ми рекомендуємо:

- 1). удосконалювати автомобіль і його технічний стан (конструкція автомобіля, нові типи силових установок, довершених систем-каталізаторів палива та систем-шумопоглинання, підтримка технічного складу автотранспорту);
- 2). застосовувати альтернативні види палива (водень, ацетилен, азотовмісні види);
- 3). впроваджувати раціональну організацію управління транспортними потоками;
- 4). впроваджувати систему організаційних, економічних, податкових та інших заходів, що сприяють підвищенню екологічної безпеки довкілля;
- 5). для зниження концентрації СО необхідно озеленення населених пунктів.

СЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЇ

РІЗНОМАНІТНІСТЬ МІКРОСКОПІЧНИХ ВОДОРОСТЕЙ ЯК ІНДИКАТОР ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ВОДОЙМ м.ЗДОЛБУНІВ

Автор: **Гайдук Юлія Ігорівна**, учениця 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Базан Т. О.**, вчитель біології

Науковий консультант: **Попельницька О. В.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Для нашого дослідження ми обрали водойми м. Здолбунова: водойму місцевого гідропарку та Старомильське водосховище, які є притоками річки Устя. Оскільки, ці водойми активно експлуатуються людьми, то нам потрібно знати про їх екологічний стан і постійно перевіряти показники забрудненості.

Отож, ми провели дослідження та оцінили його загальний екологічний стан способом біоіндикації, ми можемо узагальнити наші результати:

- У результаті досліджень виявлено 13 таксономічних груп водоростей з 6 відділів, серед яких домінуючими є Зелені водорості (*Chlorophyta*) (хламідомонада, хлорела, вольвокс, спірогіра, улотрикс, кластерій), що становить 46%. Провідні комплекси водоростей у досліджуваних водоймах належать до відділів Діатомові водорості (*Bacillariophyta*), Евгленові водорості (*Euglenophyta*). У менших кількостях зустрічаються Золотисті водорості (*Chrysophyta*), Дінофітові водорості (*Dinophyta*).
- У I - й досліджуваній водоймі виявлено 13 таксономічних груп водоростей з 6 відділів, серед яких домінуючими є Зелені водорості (*Chlorophyta*) (46%). Інтенсивного розвитку в осінній період набули Діатомові водорості (*Bacillariophyta*).
- У II - досліджуваній водоймі виявлено 12 таксономічних груп водоростей з 5 відділів, серед яких найбільшого різноманіття були Зелені водорості (*Chlorophyta*). У даній водоймі ми не виявили Золотистих водоростей, але синьо-зелених було значно більше.
- Індикаторні організми дозволили визначити ступінь сапробності води. У досліджуваних водоймах виявлено 9 видів-індикаторів сапробності. За результатами сапробіологічного аналізу води досліджуваних водойм м.Здолбунів відносяться до 0-β-сапробної зони, класу якості вод «забруднена».
- Оскільки S дорівнює 0.96, то можна стверджувати що дані водойми схожі між собою, що доводить, що вони є притоками однієї річки, і піддаються впливу однакових факторів.

БІО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОПУЛЯЦІЙ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ ЗОЗУЛИНЦЕВІ (ORCHIDACEAE) НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Куроченко Людмила Юріївна**, учениця 10 класу Рівненського Економіко-правового ліцею, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Рискова В. Г.**, керівник Ресурсного центру з екологічної освіти ПДМ.

На території України всі види родини Зозулинцеві є раритетними і внесені до третього видання «Червоної книги». Понад 20 видів їх зустрічаються на території Рівненської області. Згідно із Законом України «Про Червону книгу України» для охорони видів, що занесені до Червоної книги України необхідне проведення систематичної роботи з виявлення місць

їх перебування (зростання), проведення постійного спостереження (моніторингу) за їх станом.

Мета: визначити біо-екологічні особливості популяції представників родини Зозулинцеві на території Рівненської області.

У ході досліджень було виявлено три популяції виду Пальчатокорінник плямистий, сім популяцій виду Пальчатокорінник м'ясочервоний, дві популяції виду Гніздівка звичайна та по одній популяції видів Зозулині сльози яйцевидні, Любка дволиста та Пальчатокорінник блідо-жовтий. У ході досліджень було виявлено дев'ять нових місць зростання видів родини Зозулинцеві; види зозулинцевих мають нерівномірне поширення й кожен із видів характеризується своїми специфічними особливостями; особливої уваги та охорони потребують популяції видів Гніздівка звичайна, Зозулині сльози яйцевидні, Пальчатокорінник блідо-жовтий, Любка дволиста та через низьку чисельність та спрощену вікову структуру; результати доцільно використати для подальших наукових досліджень з метою закладання бази моніторингу за виявленими популяціями.

БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЛАУНА РІЧНОГО (*LYCOPODIUM ANNOTINUM* L.) В РІЗНИХ ЕКОТОПАХ НА ТЕРИТОРІЇ МАЛОПОЛІСЬКОЇ ЧАСТИНИ РАДИВИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: Данилішина Олеся Олександрівна, учениця 10 класу Пляшівської ЗОШ I-III ст, вихованка Радивилівської станції юних натуралістів.

Науковий керівник: Шуст В. В., керівник гуртка СЮН.

У роботі було досліджено біоекологічні особливості плауна річкового *Lycopodium annotinum* L. в різних екотопах на території малополіської частини Радивилівського району.

Місцезростання плауна річкового в межах малополіської частини Радивилівського району виявлені у заказнику «Немирівський ліс» (89 квартал, 21 виділ, площею 3,0 га лісів ДП СЛАП «Радивилівський держспецлісгосп») та заказнику «Яценкове озеро» (квартал 47, виділ 12, площею 0,7 га, лісів Радивилівського лісництва ДП Дубенський лісгосп, що знаходиться за 25 км від міста Радивилів у важкодоступному місці). Нами було встановлено що:

- Плаун річковий у заказнику «Немирівський ліс» зростає в складному насадженні невеликими куртинами від 0,5 до 1,5 м в діаметрі. Досліджуваний вид зростає у пониженнях рельєфу при освітленні від 0,6 до 0,9, кислотність ґрунту рівна 6,9. Наймолодша досліджена нами рослина мала вік 19 років, а найстарша – 40 років. Досліджувана популяція плауна річкового за Т.А. Работновим є інвазійною, життєвість популяції за шкалою Брауна-Бланке, дорівнює 3б.

- Плаун річковий у заказнику «Яценкове озеро» зростає великими куртинами діаметром понад 10 м та площею понад 100 м². Досліджувана популяція за Т.А. Работновим є нормальною, життєвість популяції за шкалою Брауна-Бланке ми визначили, як 3а. Кислотність ґрунту у місці зростання досліджуваного виду дорівнює 7, освітленість 0,5-0,8.

- Середнє значення довжини пагонів плауна річкового **першої популяції** становить: пагони першого порядку – 28,7 мм; другого – 29,2; третього – 30,0; четвертого – 31,2; п'ятого – 19,9; шостого – 22,0. Найкоротшими є пагони п'ятого порядку, а найдовшими – пагони третього порядку.

- Середнє значення довжини пагонів плауна річкового **другої популяції** становить: пагони першого порядку – 28,7 мм; другого – 47,2; третього – 48,1; четвертого – 60,3; п'ятого – 58,4; шостого – 51,3. Найкоротшими є пагони першого порядку, а найдовшими – пагони четвертого порядку.

У перші чотири роки довжина річних пагонів збільшується, а у подальшому іде зменшення довжини пагонів наступних порядків і така тенденція спостерігається в обох популяціях.

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ЗАПЛАВНИХ ЛУК МЕТОДОМ БІОІНДИКАЦІЇ ЗА РОСЛИННИМ ПОКРИВОМ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПЛАВНИХ ЛУК Р.ГОРИНЬ ТА Р. СТУБЕЛКА, РІВНЕНСЬКИЙ РАЙОН)

Автор: **Красновська Тетяна Володимирівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ст.№ 13, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Рискова В. Г.**, керівник Ресурсного центру з екологічної освіти ПДМ.

Луки займають друге місце серед природних рослинних асоціацій області та сприяють підтримці видового та екосистемного біорізноманіття. За оцінками фахівців, майже всі природні поліські заплавні луки знаходяться в дигресивному стані внаслідок незбалансованого господарювання, що призвело до розвитку незворотних змін фізичних умов середовища лучних угруповань.

Мета роботи: дати оцінку екологічних характеристик заплавних лук р. Горинь та р. Стубелка методом біоіндикації за рослинним покривом.

У ході досліджень було встановлено: фітоценози заплавних лук р. Горинь та р. Стубелка знаходяться у різних екологічних станах від переважно збереженого до майже не збереженого; екологічні характеристики заплавних лук р.Горинь та р. Стубелка, отримані методом біоіндикації за рослинним покривом, можуть бути оцінені наступним чином: «зволоженість» – волого-лучна; «активне багатство і засоленість» – від багатого до досить багатого; «пасовищна дигресія» – від сінокісної до напівпасовищної стадії; «зміна зволоження» – від перемінно забезпеченого до сильно перемінного. Деградація заплавних лук пов'язана із антропогенним впливом внаслідок випасання худоби, раннього сіножаття та осушування заплав річок.

ВИВЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ МІСЦЕВОЇ ВОДОЙМИ МЕТОДАМИ БІОІНДИКАЦІЇ

Автор: **Українська Яна Сергіївна** учениця 11 класу Березнівської гімназії.

Науковий керівник: **Куркутова А.П.**, вчитель біології.

Сьогодні небезпечно не тільки пити воду з відкритих водойм, але й купатися в них без ризику для здоров'я. Тому вивчення екологічного стану місцевого ставка (Веслувальний канал) міста Березне є надзвичайно актуальним для жителів міста Березне.

Мета дослідження: вивчити екологічний стан водойми методами біоіндикації. Ставок знаходиться у північній частині міста Березне і є штучною водоймою.

У ставок потрапляють стоки Зірненського спиртзаводу та каналізаційні стоки з прибережних вулиць.

Для дослідження було обрано найтипівіші для даної водойми ділянки, обстежені різні пояси рослинності, різні біотопи. Розвиток виявлених нами рослин у цій водоймі свідчить про незвичний рівень антропогенного забруднення, відсутність засолення. Отже, воду Веслувального каналу за індикаторами – макрофітами можна розглядати як помірно забруднену. Про помірну забрудненість свідчать і зібрані нами зразки мешканців чистих або слабо забруднених водойм (*річкові раки, водомірки, плавуниці, дафнії*), індикатори чистої води (*личинки вислокрильців*), про незначну забрудненість водойми свідчать *молюски – ставковики і катушки, п'явки*.

Отже, результати дослідження підтвердили, що дійсно видовий склад рослин і тварин, їх кількісне співвідношення свідчить про помірне забруднення водойми, воду можна використовувати для господарських потреб, але не можна вживати без попереднього багатоступеневого очищення.

Встановлено, що головними причинами, які призводять до забруднення водойми є антропогенні фактори, тому для обмеження потрапляння шкідливих речовин у воду слід розробити дієву реконструкцію каналізаційної мережі і очисних споруд у місті Березне.

ФІТОЦЕНОТИЧНИЙ ПОКРИВ ПРИРОДНИХ РЕКРЕАЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ РІВНОГО

Автор: Захарчук Софія Миколаївна, учениця 11 класу Рівненського НВК «ЗОШ I-III ст.- ліцей» № 19.

Наукові керівники: Колесник Т. М., к.с/г.н., доцент кафедри екології НУВГП; керівник гуртка РМАНУМ; **Дзюба Н. М.**, вчитель біології

Паркові зони м. Рівного на сьогодні є найбільш екологічно безпечною рекреаційною зоною, проте екологічні функціональні особливості їх біогеоценозів на сьогодні не оцінені. При цьому паркові зони знаходяться в центрі міста, тому їх екосистеми зазнають високого антропогенного тиску. Тому **актуальною** є проблема дослідження функціональних особливостей біогеоценозів паркових зон з точки зору їхньої здатності виконувати токсино-протекторні, естетичні, пізнавальні та інші рекреаційні функції.

Мета роботи: дослідження процесів формування стану біогеоценозів паркових зон під впливом антропогенного навантаження.

У ході дослідження було **виявлено:**

- рівень озеленення є достатньо високим, причому для фітоценозів парків характерна 3-ярусна рослинність;
- функціональний стан біогеоценозів за токсино-протекторними функціями оцінюється як «задовільний»;
- рівень рекреаційного осолонення районів близький до норми, тоді як вуличного – нижче норми на 67%;
- результати біоіндикації токсичності ґрунтового покриву парку дозволяють виділити три зони токсичності: «токсичну», «малотоксичну» та «нетоксичну».

ОЗЕРО ТУХОВЕ: МІФИ, ГІПОТЕЗИ, ДОСЛІДЖЕННЯ

Автор: Бондар Оксана Андріївна, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. № 27.

Науковий керівник: Маркевич А. М. вчитель біології.

Озеро Тухове – заплавне озеро, що розташоване в Рокитнівському районі Рівненської області на Сарненській низовині біля села Тухове, від якого й одержало свою назву. Славу озеру принесла його легендарна глибина, що не мала аналогів серед українських озер. Первісна глибина озера сягала близько 64 м. Осушувальна меліорація, яка є одним із активних антропогенних факторів, викликає певні зміни в річковому басейні річки Льва та прилеглому до нього озері Тухове, внаслідок чого глибина озера змінилась.

Метою даної роботи є дослідження глибини озера Тухове, виявлення причин зміни його глибини, вивчення еколого-туристичного потенціалу місцевості.

Предметом дослідження є річка Льва, озеро Тухове та прилегла до них територія.

У результаті досліджень ми встановили, що озеро Тухове вже не є найглибшим озером України. Про те, що воно було таким свідчать ландшафт місцевості, записи вчених географів, розповіді місцевих жителів. Широкомасштабні меліоративні роботи змогли порушити сталу рівновагу в екологічній системі, але, незважаючи на це, поліський край має великий науково-туристичний та еколого-дослідницький потенціал, оскільки дана місцевість є мало вивченою та доступною. У роботі нами розроблено та висвітлено план дій щодо збереження унікальної природи цього неповторного куточка України, популяризації та залучення поліської місцевості до туристичних експедицій, екологічних та наукових досліджень.

ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ ПОПУЛЯЦІЇ БОБРА РІЧКОВОГО (*CASTOR FIBER L.*, 1758) НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: Оксенюк Надія Олексіївна, учениця 11 класу Кустинської ЗОШ I-III ст. Рівненського району.

Наукові керівники: Попельницька О. В., керівник гуртка РМАНУМ; Фесенко С. П., вчитель екології

Метою роботи було дослідити поширення, біологію та екологію популяцій бобра річкового (*Castor fiber*) на території Рівненщини, зокрема в басейні річки Кустинка.

Підсумовуючи результати досліджень можемо зробити наступні висновки:

1. На території Рівненщини бобри живуть переважно на річці Горинь та її притоках, в біотопах багатих верболозом.
2. Необхідною умовою існування бобра річкового (*Castor fiber*) є присутність придатних водойм і рослинного корму. Гризун надає перевагу малим та середнім річкам із повільною течією.
3. У басейні річки Кустинка ми облікували дев'ять жилих нір бобра річкового. В районі наших досліджень в одному з поселень ми облікували вісім особин. Таким чином, отримані результати є доказом існування бобрової сім'ї повного складу. Можна також припустити, що загальна чисельність бобрів в цих поселеннях становить 36-40 бобрів.
4. Бобри в басейні річки Кустинка греблі та хатки не будують, оскільки берег річки високий, тому вони риють лише нори.
5. З деревинних і чагарникових порід у харчуванні бобра річкового (*Castor fiber*) в басейні річки Кустинка переважає верба ламка (*Salix fragilis*).
6. У зв'язку з постійним збільшенням чисельності популяцій бобра річкового (*Castor fiber*) в с. Кустинка, так і на Рівненщині і в Україні загалом, його середовище твірна діяльність в екосистемах значно посилюється і потребує всебічного дослідження для досягнення консенсусу та гармонії у взаємодії «бобер-людина».

Незважаючи на те, що бобри є окрасою річки Кустинка, їхня популяція вже досягла свого максимуму і настав час її раціонального використання.

ТОКСИЧНІСТЬ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ТА ДОННИХ ВІДКЛАДЕНЬ Р. УСТЯ

Автор: Мороз Андрій Ігорович, учень 9 класу НВК «Рівненський обласний ліцей-інтернат».

Наукові керівники: Колесник Т. М., к.с/г.н., доцент кафедри екології НУВГП; керівник гуртка РМАНУМ; Дащук М. Я., вчитель географії.

Проблема досліджень токсичності поверхневих вод та донних відкладень р. Устя актуальна у зв'язку із незадовільним станом водних екосистем. Тому такі дослідження є актуальними.

У результаті проведених досліджень нами отримано нестандартні від'ємні значення індексів фітотоксичності. Вони свідчать про те, що у якості контролю для визначення фітотоксичності поверхневих вод річки слід використовувати не дистильовану воду, а воду з еталонного створу тієї ж річки, для контролю фітотоксичності донних відкладень слід використовувати донні відкладення того ж еталонного створу, що і для води.

Результати аналізу загальної фітотоксичності поверхневих вод р. Устя показали найвищий рівень загальної токсичності у ств.2. (-0,71). При цьому фітотоксичність за рахунок органічних сполук

суттєво перевищує відповідні показники за рахунок неорганічних токсичних сполук (до 60%).

Аналіз загальної фітотоксичності донних відкладень р. Устя встановив максимальні показники у ств.6 ($I_{\text{фт}}=0,47$), що є наслідками посилення токсичного ефекту усіх забруднень внаслідок техногенного впливу урбоєкосистеми м. Рівне та несприятливих умов самоочищення поверхневих вод.

При цьому більше 60% загальної фітотоксичності формується за рахунок токсичних сполук органічної природи.

Для припинення додаткового забруднення поверхневих вод р.Устя нами рекомендовано у мікрорайоні «Новий Двір» організувати перевірку домогосподарств на наявність несанкціонованих водовипусків у водосховище Басів Кут та припинити додаткове забруднення поверхневих вод. А також розробити проект збору і очищення міських зливових вод.

СЕКЦІЯ ЛІСОЗНАВСТВА

ВИВЧЕННЯ ПОПУЛЯЦІЙНОЇ МІНЛИВОСТІ ЦМИНУ ПІСКОВОГО НА ТЕРИТОРІЇ ГЛИННІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Самолук Галина Володимирівна**, учениця 11 класу
Глиннівської ЗОШ I-III ст. Рокитнівського району.

Науковий керівник: **Кузьмич Н. П.**, вчитель біології.

У сучасних умовах лісове господарство ведеться шляхом комплексного використання багатств лісу. Поряд з одержанням деревини лісові угіддя набувають все більшого значення як джерело недеревної рослинної сировини.

Метою роботи стало вивчення популяційної мінливості та продуктивності цмину піскового на території Глиннівського лісництва, його експлуатаційних властивостей для подальшого аналізу, складання прогнозів, прийняття рішень і розробки заходів щодо підвищення життєздатності і охорони популяцій цмину піскового через певні проміжки часу.

Висота стебла у цмину піскового може досягати більше 36 см. Середня висота рослин на площадках коливається від 18,1 до 26,7 см, а середня довжина кореня - від 9,7 до 18,0 см. Більшість рослин на ділянках досягли середньої висоти 22 - 23 см і середньої довжини кореня - 12 - 13 см. Найбільша мінливість висоти стебла (26,1%) і найменше проективне покриття спостерігалась на площадці з найменшою кількістю рослин (31шт.) в рослин цмину піскового виявлено у сирому суборі на мікропідвищеннях (5%) на ділянці №1. Найменший відсоток у співвідношенні надземної частини рослини від підземної відмічено у борових умовах де коренева система довша, ніж у вологіших умовах. Чим сухіші умови росту, то й коренева система довша ніж у вологіших умовах росту. Маса сировини рослин не залежить від їх висоти і густоти на ділянках, а від кількості листків та суцвіть на стеблі та частково від типу і вологості ґрунту. Найбільші запаси цмину піскового виявлені, як у свіжозібраному та і в повітряно-сухому стані, у свіжих та сухих борах (3,02, 3,41 і 1,103,1,202 кг/га відповідно), найменші у сирих та вологих суборах (0,31, 0,58 і 0,11, 0,21), які не є оптимальними для росту і розвитку цієї рослини.

Отримані результати, щодо поширення популяцій цмину піскового на території Глиннівського лісництва, рекомендовані до загального моніторингу Західного Полісся Рівненщини. Враховуючи й те, що поряд з лісництвом знаходиться територія Рівненського природного заповідника і зміни, що відбуваються в популяціях цмину піскового на пробних ділянках, дозволять виявити закономірності розвитку і запаси цього цінного виду через певні проміжки часу та їх біологічну стійкість в Західному Поліссі Рівненщини.

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОЛОГІЇ ФАУНИ КОПИТНИХ В ТЗОВ МГ МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО «РУДНЯ-КАРПИЛІВСЬКЕ» САРНЕНСЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Сергічук Неля Вікторівна**, учениця 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Тітечко С. Є.**, вчитель географії та біології.

Мета роботи: проведення комплексного моніторингового дослідження фауни копитних в ТЗОВ МГ «Рудня-Карпилівське» Сарненського району Рівненської області. Сарненський район розташований у північній частині Західного Полісся на Верхньоприп'ятській низовині. Мисливські угіддя

входять до складу Східної Європейської провінції широколистяних лісів Європейської широколистяної зони *Лось* (*Alces alces*) – найбільший представник родини оленячих, що зустрічається в МГ «Рудня-Карпилівське». Чисельність лося зростає з 5 до 9 особин. Він чудово пристосувався до життя на заболочених лісових ділянках і в сухих сосняках. У результаті експериментальних досліджень доведено, що в осінньо-зимовий період лосі наносять значну шкоду лісовим екосистемам. Так на дослідних ділянках було погризено 17,5% сосни, 50,4% осики, 87,4 % крушини.

Козуля Європейська (*Capreolus capreolus*) – найбільший розповсюджений і найчисельніший вид оленячих в МГ «Рудня-Карпилівське». Поширюється козуля переважно в острівних лісах, узліссях. Чисельність козулі за останні 3 роки зростає з 82 особин до 110. Чисельність козулі дуже залежить від браконьєрства, вовків, бездомних собак, дорожнього транспорту. Значної шкоди для лісових екосистем не завдають.

Кабан дикий (*Sus scrofa*) – найцінніший мисливський вид, що поширений у всіх лісових системах, особливо в дубово-вільхових лісах. Чисельність кабана зростає з 11 осіб до 101. З метою вивчення риючої діяльності кабанів на природну лісову рослинність було закладено дослідні ділянки розміром 10x10 в 7 кварталі Карпилівського та в 11 кварталі Руднянського лісництва ДП «Сарненського лісництва». На пороях майже зовсім зруйнований ґрунтовий покрив, лісова підстилка, а місцями і більш глибокі шари ґрунту. Під впливом риючої діяльності кабанів, з однієї сторони відбувається локальне руйнування багатьох флористичних комплексів, а з іншої сторони комплекси збагачуються новими видами. На всіх дослідних ділянках характерна тенденція розростання бур'янів, які отримали тут оптимальні умови для свого розвитку і інтенсивного розмноження вегетативним шляхом; спостерігається чітко виражена зміна видового складу рослин: вільний субстрат інтенсивніше заселяється новими видами, ніж тими, що раніше росли.

У сучасних умовах антропогенного впливу на мисливські угіддя саме біотехнічні заходи є ефективним прийомом інтенсифікації мисливського господарства, що сприяє не тільки збереженню лісових екосистем, але і збільшенню чисельності мисливських тварин.

ЗАЛЕЖНІСТЬ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ДУБІВ ВІД ЗМІНИ ФІЗИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ҐРУНТУ НА ПРИКЛАДІ РАФАЛІВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

Автор: **Павленко Тетяна Олександрівна**, учениця 10 класу Рафалівської ЗОШ II-III ст., вихованка Володимирецького районного Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Бабік В. В.**, вчитель біології, керівник гуртка БШЮ

Дуб так глибоко вкорінився у наш світогляд, що уявити сучасну природу без його могутньої крони видається неможливим. Деякі науковці вважають, що зі збереженням сучасних темпів всихання дубових куртин, вже через 40-50 років дуб може взагалі зникнути. Тому з'ясування причин всихання деревостанів дуба є дуже актуальним на даний час.

Метою нашого дослідження є аналіз зміни фізичних властивостей ґрунту та його впливу на ріст і розвиток дубів.

Методи дослідження:

- зіставлення та порівняння, що дали можливість прослідкувати тенденцію зменшення кількості дубових насаджень;
- метод сухого просіювання для обчислення коефіцієнту структурності ґрунту;
- пікнометричний метод для визначення щільності твердої фази ґрунту;
- буровий метод для визначення щільності ґрунту;
- за приладом Савінова визначали коефіцієнт фільтрації води, а саме водопроникність ґрунту;
- математично-статистичний аналіз для виявлення коренезаселеності під здоровими та всихаючими деревами дуба.

У науково-дослідницькій роботі нами вперше було одержано результати щодо фізичних властивостей ґрунту на досліджувальних ділянках Рафалівського лісництва, досліджено структурний стан ґрунту під здоровими та всихаючими насадженнями; проведено порівняльну характеристику здорових і всихаючих деревостанів, визначено ступінь ущільнення ґрунтів.

Результати досліджень дають змогу працівникам лісового господарства розробити систему заходів щодо вирішення даної проблеми.

ВПЛИВ FORMICA RUFA НА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ШКІДНИКІВ ДУБРОВИЦЬКОГО ЛІСГОСПУ

Автор: **Сікидін Марія Юріївна**, учениця 10 класу Осівської ЗОШ I-III ст. Дубровицького району.

Науковий керівник: **Федорів Л. Ю.**, вчитель біології.

Актуальність теми полягає в захисті лісу від шкідників та хвороб не-шкідливим біологічним методом.

Метою даної роботи було провести аналіз, узагальнити досвід розселення мурашок, а також розробити та обґрунтувати рекомендації щодо захисту лісових насаджень від хвое- та листогризух шкідників.

Важливою ланкою в біологічному методі захисту лісу від шкідників є розселення лісових рудих мурашок *Formica rufa*.

На території лісгоспу ростуть головним чином хвойні ліси, а тому тут переважають види мурашок *Formica rufa*. Мурашки уникають насаджень з густим і високим ґрунтовим вкриттям, чистих осичників та місць з ущільненим ґрунтом.

Ми **встановили**, що дубові насадження з ранньорозпускаючою формою дуба частково уражаються зеленою дубовою листовійкою а сосновий молодняк – зимуючим пагонов'юном.

За даними лісопатологічного обстеження Бережницького лісництва на його території не виявлено масового розмноження комах-шкідників лісового біоценозу, що засвідчило достатню чисельність популяції *Formica rufa* для ефективної боротьби з шкідниками.

ВИРОЩУВАННЯ З НАСІННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВА ВВЕДЕННЯ В КУЛЬТУРУ НА ТЕРИТРІЇ РАДИВИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ГЛЕДИЧІЇ ТРИКОЛЮЧКОВОЇ

Автор: **Салій Юлія Вікторівна**, учениця 11 класу Радивилівської ЗОШ I-III ст. №2, вихованка Радивилівської районної станції юних натуралістів.

Науковий керівник: **Шуст В.В.**, керівник гуртка СЮН.

Метою нашої роботи було виявити місцезростання гледичії у Радивилівському районі, заготівля насіння, вирощування сіянців та визначення напрямків впровадження її у культуру лісонасаджень.

Навесні 2011 року нами було заготовлено насіння гледичії **триколючкової** у лісосмузі поблизу села Пасіки. Насіння заготовлено шляхом збору стручків, з подальшим їх луценням. Встановлено, що здорове насіння знаходилося тільки у стручках, які висіли на деревах, а у стручках, які були зібрані на землі все насіння було пошкоджене та нежиттєздатне. Для висіву нами заготовлено 3000 насінин даного виду. Провівши дослідження були отримані наступні результати:

1. Ґрунтова схожість гледичії триколючкової в умовах Радивилівського району складає 84,1%, приріст рослин у висоту за вегетаційний період коливається від 15,1 до 23,8 см, а за діаметром від 2,6 до 3,6 мм.

2. Заготовлення насіння з колючих форм гледичії, та наявність серед сіянців майже 80% безколючкової форми наводить нас на припущення, що дерева які зростають у Радивилівському районі несуть у собі певні генетичні зміни, котрі впливають на наявність колючок у наступному поколінні. Поясненням цьому може бути те, що дерева, які зростають у районі можуть походити із півдня України, де свого часу проводилися роботи з селекції безколючкових форм гледичії.

3. Гледичія триколючкова може використовуватися у Радивилівському районі як основна порода у лісосмугах обабіч доріг, також безколючкову форму гледичії три- колючкової можна використовувати у створенні рекреаційних зелених насаджень навколо водойм, колючі форми – як живоплоті навколо фруктових садів, який взимку захищав би їх від гризунів.

СЕКЦІЯ АГРОНОМІЇ

ВПЛИВ БІОГУМУСНИХ ДОБРИВ СТИМОВІТ І ЗЕЛЕНА МАРКА НА ВРОЖАЙНІСТЬ СУНИЦІ САДОВОЇ СОРТУ ЧАМОРА ТУРУСІ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Автор: **Одинець Оксана Олександрівна**, учениця 11 класу Бугринського агротехнічного ліцею Гоцанського району, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Динисюк Т. Ф.**, вчитель біології, керівник гуртка РМАНУМ.

Результати наукових досліджень свідчать, що одним з високоефективних резервів підвищення продуктивності й поліпшення якості у сучасному виробництві ягід може стати широке впровадження у виробництво екологічно чистих біогумусних добрив.

Метою наших досліджень було вивчення особливостей росту та формування господарсько-цінних ознак суниці садової сорту Чамора Турусі в умовах Північно-Західного Лісостепу України залежно від застосування біогумусних добрив стимовіт і зелена марка.

З метою вивчення впливу біогумусних добрив на врожайність і товарність ягід у 2009 році на навчально-дослідній ділянці комунального закладу «Бугринський агротехнічний ліцей і ЗОШ I-II ступенів» було закладено дрібноділянковий дослід.

Дослідження укорінення розсади суниці сорту Чамора Турусі показало, що розсада, кореневище якої було замочене у розчині стимовіту, вкорінювалося раніше на 3 дні, кореневе і поверхнєве підживлення кущів суниці розчинами стимовіту і зеленої марка прискорили вегетаційні фази рослин.

Дослідження також показали, що біогумусні добрива стимовіт і зелена марка позитивно впливають на формування листків куща суниці садової. Розчини позитивно вплинули на формування листової поверхні кущів.

На дослідних ділянках зросла середня кількість ягід на кущі та середня маса ягоди порівняно з контролем. Отже, при застосуванні біогумусних добрив продуктивність куща зросла як за рахунок кількості ягід на кущі, так і за рахунок збільшення маси ягід, що є хорошим показником як сорту, так

і діючих речовин.

Біогумусні добрива залежно від способу їх застосування позитивно впливають на питому продуктивність куща, сприяють оптимізації структури ягід, оскільки загальна частка ягід масою меншою 25 г зменшилася, зростає частка ягід масою 25-40 г та масою понад 40 г. Найкращий результат отримали на варіанті, де восени й навесні поверхнево застосовували стимувіт.

Результати обліку врожайності суниці садової сорту Чамора Турусі першого року плодоношення показали, що у дослідних рослин спостерігається збільшення врожаю на 0,8-3,0 т/га (перший рік плодоношення) та на 5,0-11,3 т/га (другий рік). Найбільшу прибавку врожаю дає застосування розчину біогумусного добрива зелена марка восени під корінь і весняне одноразове поверхневе підживлення розчином стимувіту. Дані дисперсного аналізу результатів урожайності свідчать, що прибавки врожаю у суниці є істотними.

Результати економічної оцінки дослідних даних показали, що економічна ефективність вирощування суниці садової в контрольному варіанті була нижчою, а з біогумусними добривами – вищою, особливо у варіанті, де застосовувалися обидва види добрив відповідно до методики досліджу.

Отже, застосування в технологічному процесі вирощування суниці садової сорту Чамора Турусі біогумусних добрив стимувіт і зелена марка у рекомендованих виробником дозах, дозволяє значно активізувати ріст і розвиток рослин, істотно підвищити рівень реалізації генетичного потенціалу сорту. При цьому помітно підвищується врожайність та ефективність у вирощуванні суниці садової.

МОРФОГЕНЕЗ У КУЛЬТУРИ IN VITRO СЕГМЕНТІВ СТЕБЛА І КЛОНАЛЬНЕ МІКРОРОЗМНОЖЕННЯ КАРТОПЛІ

Автор: Швець Наталія Леонідівна, учениця 10 класу Деражненської ЗОШ I-III ст. Костопільського району.

Науковий керівник: Орловська Н.А., вчитель біології.

Метою наукової роботи є дослідження морфогенезу у рості стеблових сегментів картоплі взятих із верхньої, середньої та нижньої частини осі стебла та вплив тривалості клонального мікророзмноження культури in vitro.

Для досягнення цієї мети було використано такі методи дослідження: методи культури ізольованих органів у культурі in vitro, метод накладання, статистичний аналіз та планування експерименту.

У результаті проведених досліджень було встановлено:

1. Стеблові живці культури in vitro взяті з апікальної частини ростуть найдовшими, середній арифметичний показник довжини у раннього сорту становить – 140,2 мм, у середньораннього сорту – 136 мм.
2. Стеблові живці in vitro базальної частини ростуть найменшими, середній арифметичний показник у сорту «Белла роза» становить – 115,7 мм, а у сорту «Санте» - 114,2 мм.
3. Довжина стеблових живців зменшується до 10-го живцювання у обох сортів.
4. Рослини з базальних живців зберігали найнижчі регенераційні показники від 128 мм до 96 мм у сор у «Санте», та від 128 мм до 99 мм у сорту «Белла роза».
5. У рослин від медіальних живців висота істотно не змінювалася порівняно з першими живцюваннями від 136 мм до 133 мм середньораннього сорту, та від 140 мм до 132 мм у раннього сорту.
6. Регенеранти з верхівок характеризувалися істотним зниженням висоти від першого живцювання до десятого, відповідно у сорту «Санте» від 160 мм до 100 мм, та у сорту «Белла роза» від 162 мм до 109 мм.
7. Довжина живців раннього сорту більша у порівнянні із живцями середньораннього сорту.
8. Встановлено, що у базальних живців коренева система коротша, а у апікальних та медіальних – довша.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТІЙКОСТІ СОРТІВ ОСНОВНИХ ГРУП ТРОЯНД ДО ХВОРОБ

Автор: **Янковська Вікторія Юріївна**, учениця 11 класу Мащанської ЗОШ I-III ст., вихованка Костопільського Будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Чикун З. О.**, керівник гуртка Костопільського БШЮ.

Метою науково-дослідницької роботи є дослідження стійкості сортів основних груп троянд до хвороб.

Для визначення стійкості троянд до хвороб на дослідному підприємстві було відібрано вісім сортів, що належать до різних селекційних груп. Дослідження проводили за **методиками** селекції і сортовивчення І.В. Мічуріна, а також згідно з методикою обліку хвороб плодових культур Д.А. Тітова.

З метою визначення ступенів ураження рослин основними хворобами протягом вегетаційного періоду було проведено 5 обліків, обстежували по 10 кущів троянд кожного сорту.

Обчислення ураженості троянд хворобами на досліджуваній ділянці показало, що стійкість сортів різних селекційних груп до хвороб не однакова. Щодо розвитку хвороб на дослідній ділянці, то найбільшого розповсюдження набула хвороба – чорно-бура плямистість троянд (22,25%), найменшого – іржа троянд (4,3%).

Для визначення ступеня загальної сортової стійкості був застосований регресійний аналіз, суть якого полягає у визначенні залежності середнього значення будь-якої величини від варіацій іншої величини або декількох величин. Суму балів ураженості сортів хворобами ділили на кількість досліджуваних хвороб.

Результати проведених досліджень дали можливість зробити висновок, що належність сорту до певної групи селекційних сортів троянд впливає на стійкість рослини до хвороб. Так, групи Чайногібридних та Поліантових троянд підтвердили свою природжену стійкість до грибкових захворювань. Сорти цих груп, а саме Ностальжі та Оріндж Трайумф, не піддалися ураженню жодною із хвороб, а сорти Глорія Деї та Ідеал відзначились низькою ураженістю та високим ступенем загальної сортової стійкості. Найвищим ступенем ураженості та найнижчим ступенем загальної сортової стійкості в ході дослідження відзначився сорт Шеррі, що дозволяє нам рекомендувати квітникуському господарству його заміну на більш стійкий до хвороб сорт.

ОЦІНКА СТАНУ ПРИРОДНИХ КОРМОВИХ УГІДЬ ЗАПЛАВНИХ ЛУК РІЧОК ГОРИНЬ ТА СТУБЕЛКА РІВНЕНЬСЬКОГО РАЙОНУ

Автор: **Красновська Тетяна Володимирівна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ I-III ст.№ 13, вихованка Рівненського міського Палацу дітей та молоді.

Науковий керівник: **Рискова В. Г.**, керівник Ресурсного центру з екологічної освіти ПДМ.

Природні кормові угіддя, що складають основу для розвитку тваринництва та м'ясо-молочного виробництва Рівненської області, представлені луками. За оцінками фахівців, майже всі поліські природні луки знаходяться в дигресивному стані внаслідок довготривалого, незбалансованого господарювання. Дослідження природних кормових угідь є актуальним сучасним науковим напрямом, який допомагає у пошуку шляхів збереження, підвищення ефективності їх використання та покращенню їх стану.

Мета роботи полягала у з'ясуванні стану природних кормових угідь заплавних лук р. Горинь та р. Стубелка в межах Рівненського району.

У ході досліджень було встановлено: природні травостої заплавлених лук р. Горинь та р. Стубелка знаходяться у різних екологічних станах від переважно збереженого до майже не збереженого; заплавні луки р. Горинь та р. Стубелка мають наступні екологічні характеристики: «зволоженість» – волого-лучна, «активне багатство і засоленість» – від багатого до досить багатого, «пасовищна дигресія» – від сінокісної до напівпасовищної стадії, «зміна зволоження» – від перемінно забезпеченого до сильно перемінного; заплавні луки р. Горинь та р. Стубелка за кормовою цінністю травостоїв відносяться до I - IV категорій природно-кормових угідь; деградація заплавлених лук та зниження кормової цінності лучних травостоїв пов'язана із антропогенним впливом внаслідок випасання худоби, раннього сіножаття та осушування заплавлених річок.

ПІДБІР РІЗНИХ ВИДІВ СУБСТРАТУ ДЛЯ ІНТЕНСИВНОГО ВИРОЩУВАННЯ ГЛИВ

Автор: **Антонюк Денис Васильович**, учень 11 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. №23.

Наукові керівники: **Вдовенко Л. Г.**, вчитель біології; **Іванютенко Л. В.**, керівник агрохімічного гуртка ОСЮН.

Одним з найбільш перспективних видів грибів, придатних для вирощування є глива.

Об'єкт дослідження : міцелій та плодові тіла гливи.

Мета роботи: дослідити підбір різних видів субстрату для інтенсивного вирощування гливи.

Завданнями нашого дослідження є:

- вивчити різні види субстратів для вирощування гливи;
- розвиток навичок приготування грибного блоку та підготовки субстрату;
- вивчити оптимальні умови пророщування міцелію гливи;
- визначити продуктивність грибних блоків та субстрату.

Як показали дослідження, грибні блоки, які склалися з тирси листяних порід, плодоносять довше, що дає можливість зібрати більший врожай (35 кг).

Найшвидше росте глива в грибному блоці, що росте на субстраті із соломи злакових (60%), кукурудзяних подрібнених початках (30%), сіні люцерни (10%). Найменша продуктивність грибів була у грибному блоці, субстрат якого складався з тирси хвойних порід (поодинокі гриби), тому що смолисті речовини та фітонциди є інгібіторами розвитку грибів.

Найвищу продуктивність забезпечують грибні блоки, які утворені з тирси листяних порід, тому що мають більше поживних речовин.

Результати наших досліджень мають **практичне значення** для господарств, які вирощують гриби, так як продуктивність субстратів є основою ефективності виробництва і не потребує додаткових фінансових витрат.

СЕКЦІЯ ВЕТЕРИНАРІЇ ТА ЗООТЕХНІЇ

ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИН РОДУ ЧОРНОБРИВЦІ У РАЦІОНІ ГОДІВЛІ КРОЛИКІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ПРОДУКТИВНОСТІ У ПРИСАДИБНИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Автор: **Озарчук Анна Миколаївна**, учениця 10 класу Гощанської районної гімназії.

Науковий керівник: **Машлай І. А.**, вчитель біології.

Для того, щоб одержати якісну м'ясну продукцію необхідно правильно годувати кролів, що передбачає наявність в раціонах всіх поживних речовин, необхідних для нормального їх розвитку. Для стимуляції росту та підвищення плодючості кролів використовують активні добавки хімічного виробництва. Проте, раціон тварин можна поповнити і біологічними стимуляторами, зокрема рослинами роду Чорнобривці. Тому дана робота є **актуальною**, по-перше, тому що за допомогою використання чорнобривців в раціоні можна підвищити їх продуктивність, по-друге, ефірні олії у квітах чорнобривців, містять вітамін Е, що стимулює статеве дозрівання, дає змогу отримати чисельне та якісне потомство.

Мета даної роботи: визначити, як впливає наявність рослин роду Чорнобривці в раціоні годівлі на масу кролів; простежити закономірності впливу квітів чорнобривців на кількісний та якісний склад потомства кролів.

Рослини чорнобривців багаті вітамінами А та Е, які необхідні кролям для нормального росту та розмноження. Крім того, речовини ефірних олій цих рослин стимулюють діяльність травної системи тварин. Тому їх використання в раціонах годівлі може підвищити продуктивність та плодючість кролів.

Результати досліджень показали, що використання чорнобривців у раціонах годівлі кролів впливає на збільшення їх маси, тварини краще адаптуються до нової їжі. Аналіз чисельності потомства дослідних та контрольних тварин доводить позитивний вплив квітів чорнобривців на підвищення кількості кроленят в окролах. У дослідних кролиць ця чисельність вища.

Отже, рослини роду Чорнобривці **здійснили свій позитивний вплив на організм кролів**. Оскільки їх вирощування не вимагає великих затрат, то при використанні будуть зменшуватися витрати на годівлю кролів та на лікування їх від різних хвороб.

ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З ПІРОПЛАЗМОЗОМ СОБАК НА ТЕРИТОРІЇ М. РІВНОГО

Автор: **Бобрик Вадим Анатолійович**, учень 11 класу Рівненського НВК № 26, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Катюха С. М.**, к.вет.н., керівник гуртка РМАНУМ;
Монько Л. В., вчитель біології.

Піроплазмоз – кровопаразитарна хвороба домашніх і диких ссавців, яка для собак загрожує втратою працездатності, а при несвоєчасному лікуванні або його відсутності, їх загибеллю. Епізоотичний стан піроплазмозу собак в умовах великих міст України, у тому числі і в м. Рівному, залишається складним і має тенденцію до погіршення.

Мета досліджень: вивчити епізоотичну ситуацію з піроплазмозу собак на території м. Рівного та розробити нові методи боротьби з цією інвазією.

Для досягнення мети необхідно було вирішити такі **завдання:**

- вивчити видовий склад і біологічні особливості іксодових кліщів у м. Рівному;
- провести епізоотологічний моніторинг піроплазмозу собак у м. Рівному;
- розробити методи догляду за хворими на піроплазмоз собаками;
- визначити переваги нових препаратів для захисту собак від іксодових кліщів.

На території м. Рівного виявлено 2 види іксодових кліщів – *D. pictus* і *I. ricinus*. За останні п'ять років захворюваність собак виросла майже у чотири рази. Прояв хвороби зареєстрований навесні, влітку та восени. Ступінь ураження залежить від віку та породи собак. Встановлено високу ефективність застосування нових вітчизняних акарицидних препаратів «Ектосан-плюс» і «Ектосан-пудра» для захисту собак від нападу іксодових кліщів.

У **результаті наведено дані** щодо видового складу та біології іксодових кліщів, які викликають піроплазмоз собак у м. Рівному; **вивчено** епізоотичну ситуацію з цієї інвазії; **розроблено і запропоновано** нові методи догляду за хворими на піроплазмоз собаками та їх захисту від нападу іксодових кліщів.

ПРОФІЛАКТИКА ТА ЛІКУВАННЯ ГЕМОРАГІЧНОЇ СЕПТИЦЕМІЇ (КРАСНУХИ) КОРОПОВИХ

Автор: Олинець Антон Володимирович, учень 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. № 20.

Науковий керівник: Архипчук Л. А., вчитель біології.

Геморагічна септицемія коропів (*Septicaemia haemorrhagica surginorum*, краснуха коропів, аеромоноз коропів) — інфекційна хвороба ставкових риб, що проявляється геморагічним запаленням шкіри й внутрішніх органів, водянкою, утворенням на тілі специфічних виразок.

Мета дослідження:

вивчити епізоотичну ситуацію з гемологічної септицемії коропових приватного ставка с.Верхів, Острозького району, та розробити методи профілактики і лікування цієї хвороби, виявити види риб найбільш стійких до враження даною хворобою.

Для досягнення мети необхідно було вирішити такі завдання:

- дослідження водойми та прилеглої до водойми території;
- розглянути біологічні характеристики коропових, що мешкають у досліджуваній водоймі;
- дослідити особливості прояву та поширення геморагічної септицемії;
- розробити методи профілактики та лікування геморагічної септицемії.

Рибне господарство – галузь господарства, яка дає цінні харчові, кормові, лікарські й технічні продукти, і є економічно-обґрунтованою на нашій території. Та в разі захворювання ставкових риб на геморагічну септицемію, економічні показники можуть дорівнювати нулю.

У результаті дослідження названої хвороби коропових риб у ставку с.Верхів розроблено і запропоновано методи профілактики та лікування геморагічної септицемії. Встановлено, що серед ставкових риб (коропів, карасів, білого амура) найбільш стійким видом до геморагічної септицемії виявився саме білий амур.

СЕКЦІЯ СЕЛЕКЦІЇ ТА ГЕНЕТИКИ

ВИВЧЕННЯ СОРТІВ САЛЬВІЇ НА ТЕРИТОРІЇ м. КОРЦЯ

Автор: **Каштан Людмила Михайлівна**, учениця 11 класу Корецької ЗОШ I-III ст. №1.

Наукові керівники: **Лазар О. Д.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Лашта К. М.**, вчитель біології.

Мета досліджень – вивчення мінливості сортів Відблиск вогню і Ріо за морфологічними ознаками рослин та насіння і дослідження впливу строків посадки розсади на мінливість їх морфологічних і генеративних ознак, на тривалість їх цвітіння з метою впровадження цих сортів для озеленення міст та для доповнення ботанічної характеристики цих видів.

Методи дослідження: порівняльний, морфологічний із наступною камеральною та статистичною обробкою зібраного матеріалу.

Провівши дослідження ми встановили, що:

- за середньою довжиною кореня значне перевищення і значна відмінність між сортами виявилась у сорту «Відблиск вогню» над сортом «Ріо» (36,1 і 25,5 см), цей же сорт за кількістю суцвіть перевищував сорт «Ріо» майже в 4 рази (46,7 і 12,0 см), а за кількістю квіток більше ніж у 2 рази (58,3 і 25,5).
- у сальвії сорту «Ріо» кількість здорового насіння на 0,5% більша ніж у сорту Відблиск вогню, а пустого - у сорту «Відблиск вогню» на 2,09% більше ніж у сорту «Ріо». Пошкодженого насіння у сорту Ріо на 1,64% більше, ніж у сорту Відблиск вогню.
- формування малої кількості здорового насіння є результат негативного впливу кліматичних умов 2011 року [суха, спекотлива погода, середньодобова температура серпня (+20 градусів С – +30 градусів С) і вересні (+15 градусів С – +25 градусів С)].
- маса 1000 насінин сорту Відблиск вогню становила 3 г., а сорту Ріо – 2, тобто на 33% нижча ніж у сорту «Ріо».
- при ранніх посадках розсади сальвії (кінець квітня), тривалість цвітіння в сортів збільшується: сорт Відблиск вогню – 109 – 132 дні, сорт Ріо – 103 – 130 днів.
- досліджуючи сорти сальвії «Ріо» і «Відблиск вогню» варто зазначити, що вони є однорічними рослинами. Їх розвиток залежить від природно-кліматичних умов даної місцевості. Висаджування цих сортів у більш ранні терміни і застосування правильної агротехніки дозволить виростити високо – декоративні сальвії, з довготривалим цвітінням, які прикрасять міста та села Кореччини.

ВИВЧЕННЯ СОРТІВ ГЛОКСИНІЇ ПРЕКРАСНОЇ ТА СПОСОБІВ ЇХ РОЗМНОЖЕННЯ

Автор: **Шепель Тетяна Сергіївна**, учениця 10 класу Гоцанської гімназії.

Науковий керівник: **Машлай І. А.**, вчитель біології.

Сучасна селекція пропонує багато сортів глоксинії прекрасної. Сьогодні більшість запропонованих глоксиній є гібридами однорічниками; вони дуже швидко виростають з насіння, гарно цвітуть і не витрачають енергію на накопичення речовин у товстих коренях.

Мета науково-дослідницької роботи: визначити найкращі способи вегетативного розмноження різних сортів глоксиній та вивчення особливостей розвитку різних сортів глоксиній.

Серед 5 сортів глоксиній, досліджених в нашій роботі, найкращим сортом став сорт BROCADE F1 RED & WHITE. Він відзначається утворенням великої кількості квіток та довгим періодом цвітіння. Даний сорт не дуже вимогливий до умов утримання, його можна розмножувати різними способами.

Інші сорти глоксинії хоч і мають прекрасні зовнішні якості (колір квіток, форма квіток), проте цвітуть не довго, квіток формується менше, сорти VIOLACEA та BROCADE F1 BLUE & WHITE вимагають підвищеної вологості та підвищеної температури. За особливостями розвитку усі сорти крім BROCADE F1 RED & WHITE можна розмістити в такій послідовності (від кращого): «Незабудка», «Малинова зірочка», VIOLACEA, BROCADE F1 BLUE & WHITE.

Найкращими способами розмноження глоксиній є розмноження листковими живцями та поділом бульби. Листковими квадратами рекомендовано розмножувати сорти BROCADE F1 RED & WHITE, «Незабудка» та «Малинова зірочка», частинами стебла та квітконіжкою можна розмножувати сорти «Незабудка», «Малинова зірочка» та BROCADE F1 RED & WHITE.

За способами розмноження сорти глоксинії можна розмістити наступним чином (від кращого): BROCADE F1 RED & WHITE, «Незабудка», «Малинова зірочка», VIOLACEA, BROCADE F1 BLUE & WHITE.

ВІДДІЛЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК

СЕКЦІЯ INTERNET-ТЕХНОЛОГІЙ ТА WEB ДИЗАЙНУ

CMS QUARK ENGINE ЯК СИСТЕМА ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ САЙТІВ

Автор: **Литвиненко Роман Юрійович**, учень 11 класу Великоомелянського НВК «школа-гімназія» Рівненського району, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Новік О.В.**, керівник гуртків відділення комп'ютерних наук РМАНУМ.

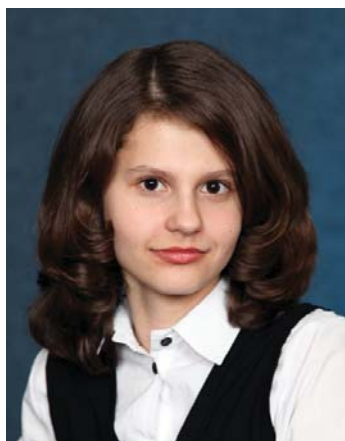
Сучасний підхід до створення сайтів передбачає повністю автоматичну генерацію сторінок з деякого вихідного контенту, що зберігається в структурованому вигляді. Повністю автоматична генерація сторінок стає можливою завдяки системам керування вмістом (CMS).

Статистика свідчить, що щороку зростає кількість користувачів інтернету в Україні, збільшується кількість доменних імен другого та третього рівнів. Зростає аудиторія користувачів інтернету віком старше 30 років. Шосту частину користувачів українського сегменту інтернету складають люди віком старше 45 років. Ця категорія найменш обізнана не тільки на програмуванні, але й є не досвідченими користувачами комп'ютера.

Отже, актуальним є створення закінченого програмного продукту (CMS Quark Engine), який зміг би максимально спростити створення сайтів в домашніх умовах з подальшим їх самостійним адмініструванням, дозволив би чітко керувати вмістом інформації на сайті, не вимагаючи від користувача поглиблених знань з програмування, навичок досвідченого веб-дизайнера.

Мета роботи – створення потужної, а водночас безпечної і простої системи, що дозволить максимально просто керувати інформацією, що вміщена на сайті. Тобто сайти на створеній системі зможе створювати кожен, хто хоч трохи знайомий з основами HTML.

Практична цінність роботи полягає в тому, що за допомогою CMS Quark Engine можна створювати сайти різного напрямку та призначення: від неінтерактивних (сайти-візитки), до інтерактивних, таких як сайти портали, сайти блоги, і т.д. Також до системи легко підключати готові шаблони, чи плагіни, зроблені сторонніми розробниками, що свідчить про гнучкість і практичність системи.

СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО САЙТУ «СІМЕЙНА ФІТОТЕРАПІЯ НОСАЛІВ» З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ ASP.NET НА ОСНОВІ ФРЕЙМВОРКА WEBMATRIX

Автор: **Поліщук Світлана Вікторівна**, студентка групи ТКМ-22 Рівненського кооперативного економіко-правового коледжу, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Дєєва Ю.В.**, керівник гуртків відділення комп'ютерних наук РМАНУМ.

При створенні інформаційного сайту «Сімейна фітотерапія Носалів» використовувалися технології ASP.NET на основі фреймворка

Webmatrix, який пропонує весь необхідний інструментарій, що є корисним як для новачків, так і для професіоналів. Розглянуто можливості використання допоміжних елементів та нового синтаксису Razor, який ґрунтується на технології ASP.NET фірми Майкрософт, яка в свою чергу ґрунтується на Microsoft .NET Framework. Зроблений акцент на технології зв'язування даних, головним пріоритетом якого є опис взаємодії між веб-сторінкою та базою даних, способи організації цієї взаємодії. Особлива увага надавалася не тільки створенню унікального оформлення сайту, але й побудові чіткої та зручної, інтуїтивно зрозумілої логічної структури веб-сторінок. Макет дизайну розроблявся в графічному редакторі Adobe PhotoShop. Верстка сторінок здійснювалася блочним методом з використанням мови розмітки HTML5 та каскадних таблиць CSS.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ САЙТ «ТВАРИННИЙ СВІТ ПОЛІССЯ»

Автор: **Дубич Людмила Юріївна**, учениця 10 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ст. № 27, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Дєєва Ю.В.**, керівник гуртків відділення комп'ютерних наук РМАНУМ.

Актуальність і новизна роботи полягає в дослідженні використання сучасних веб-технологій в написанні навчального інформаційного сайту.

Об'єктом дослідження є розвиток Web-технологій та їх застосування на інформаційних сайтах. Предметом дослідження є вивчення можливостей застосування допоміжних об'єктів фреймворку WebMatrix при створенні веб-додатків, а також використання сучасних технологій в створенні навчального сайту «Тваринний світ Полісся».

Мета дослідження: створення інформаційного сайту для використання при вивченні предмета «Природознавство» для учнів 5-6 класів загальноосвітніх шкіл.

Завдання дослідження: аналізувати спеціальну літературу; описати структуру верстки сайту; визначити роль застосування веб-технологій в оформленні сайту; визначити вплив оформлення на засвоєння матеріалу.

Провівши аналіз спеціальної літератури, ми дослідили структуру написання веб-сайту та сучасні тенденції розвитку веб-дизайну. Також ми розглянули можливості використання допоміжних об'єктів (helpers) платформи Microsoft WebMatrix. У результаті дослідження можна дійти висновку, що цікаве оформлення зрозумілий та зручний інтерфейс сприяють засвоєнню інформації.

СЕКЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СИСТЕМ, НАВЧАЛЬНИХ ТА ІГРОВИХ ПРОГРАМ

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ КАРТ ІСТОРИЧНИХ БИТВ ТА МОДЕЛЮВАННЯ РУХУ ВІЙСЬК

Автор: **Степанченко Надія Антонівна**, вихованка Рівненської Малої академії наук учнівської молоді, учениця 9 класу Рівненської СпШ № 15.

Наукові керівники: **Новік О.В.**, керівник гуртків відділення комп'ютерних наук РМАНУМ, **Кухарук С. Я.**, вчитель математики Рівненської СпШ № 15.

Стратегія як практичне мистецтво, що представляє найважливішу частину полководницької діяльності, існує з тих доісторичних часів, коли людські спільноти почали вести війни. Програмний продукт, що дозволяє змодельовати збройну битву, був би корисний на початкових етапах вивчення стратегії, та на уроках історії при вивченні історичних битв.

Об'єктом дослідження обрано закони та закономірності збройної боротьби, методи моделювання руху військових формувань.

Мета роботи – дослідити предметну область і змодельовати військову битву з урахуванням наступних факторів: рельєфу місцевості, особливостей ландшафту, взаємного розташування і чисельності армій, їх бойових параметрів, плану руху військових фаланг (вказаних користувачем напрямів переміщення і швидкостей).

Методи вивчення – методи створення штучних і природніх перешкод, методи моделювання руху військових формувань, об'єктно-орієнтоване та візуально-подійне програмування.

Завданням дослідження є побудова закінченого програмного продукту, який дозволив би відобразити карту військових дій довільної конфігурації і змодельовати на ній розміщення військових та природніх об'єктів при різних вхідних параметрах.

У нашій роботі було створено редактор схем військових битв, який дозволяє внести вхідні дані, що стосуються факторів військової битви та зберегти їх у формі, зручній для подальшої обробки на ЕОМ та редагування користувачем.

НАВЧАЛЬНО-ІГРОВА ПРОГРАМА «МАРІЧКА В КРАЇНІ ЛІТЕР»

Автор: **Коржик Василь Васильович**, учень 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей–ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Придюк П.І.**, вчитель інформатики Дубровицького НВК «Ліцей–ЗОШ I-II ступенів».

Метою наукової роботи було розробити навчально-ігрову програму за допомогою Flash та ActionScript 2.0.

Основним завданням є оволодіти фундаментальними та спеціальними знаннями з Flash, дослідити можливість створення та запровадження флеш-ігор у навчальному процесі, розробити флеш-гру для вивчення алфавіту та написання літер, систематизувати результати дослідження.

Запускний файл програми називається Марічка.exe. Після запуску файлу програми з'являється головне меню. Вибравши пункт «Старт», на екрані з'являються всі літери алфавіту. Гравцю потрібно вибрати букву, яку він ще не знає. Таким чином він вибирає рівень, в якому буде грати. Пройшовши рівень, з'являється картинка та озвучується. Після цього гравцю показується, як пишеться буква.

Нами запропоновано підхід до вивчення абетки в ігровий спосіб за допомогою комп'ютерних технологій. Флеш-гра допоможе зацікавити дитину під час вивчення нового матеріалу, полегшить навчальний процес у цілому.

Особливості гри:

- методика випереджального навчання;
- барвіста мультиплікація й анімація;
- гра озвучена;
- казкові герої з яскравими характерами;
- 33 літери з малюнками.

ДИТЯЧА АБЕТКА

Автор: **Наумюк Михайло Олександрович**, учень Мізоцького НВК “загальноосвітня школа I-II ступенів - ліцей” Здолбунівського району.

Науковий керівник: **Луцюк О.В.**, вчитель інформатики Мізоцького НВК “загальноосвітня школа I-II ступенів - ліцей” Здолбунівського району.

Програмне забезпечення «Дитяча абетка» допомагає полегшено вивчати літери українського алфавіту, прості геометричні фігури та кольори, також розвиває мислення і пам'ять. Дитина отримує перші навички роботи з комп'ютером.

Програма містить елемент гри, і це дає змогу вивчати матеріал із задоволенням, що є особливо важливим для навчання дітей дошкільних закладів та учнів початкової школи.

Під час виконання роботи учень, крім засвоєння засобів програмування середовища Delphi, опрацював необхідний матеріал, дослідив принцип роботи навчально-ігрових програм, розробив алгоритм роботи програми.

Програма може використовуватися дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, як для вивчення українського алфавіту, розпізнавання кольорів та фігур, так і для розвитку пам'яті у дітей.

У подальшому ця програма може бути доповнена різними завданнями для вивчення алфавіту, складання слів, читання.

Використання даної програми в навчальному процесі сприятиме зростанню інтересу дітей до вивчення літер, кольорів, розвитку їх пам'яті, логічного мислення.

МОДЕЛЮВАННЯ ФРАКТАЛЬНИХ ЗОБРАЖЕНЬ

Автор: **Лелях Ярослав Олександрович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Наукові керівники: **Желюк О. М.**, канд. пед. наук, Заслужений вчитель України; **Желюк Н. Д.**, зав. кафедри інформатики ПМЛ «Елітар».

Автор науково-дослідницької роботи обрав для свого дослідження питання моделювання фрактальних зображень. Для реалізації обав програмний продукт – візуальну мову програмування Delphi 7.0. У програмі змодельовано та наочно продемонстровано побудову Трикутника Серпинського, Дерева та Драконової ламаної використовуючи алгоритми побудови фракталів.

Вибір середовища програмування Delphi 7.0 зумовлений тим, що Delphi – об'єктно-орієнтована мова програмування, яка може працювати в середовищі операційних систем від Windows 98 до Windows 7.

Програма «Фрактали» не потребує високих характеристик комп'ютера. Вона вже успішно експлуатується в Рівненському природничо-математичному ліцеї «Елітар». Її також можна використати у ВНЗ та офісах.

Під час виконання поставленого завдання було змодельовано основні програмні компоненти за допомогою математичного аналізу та формул фрактальних перетворень.

СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ТА МЕРЕЖ

ВИКОРИСТАННЯ СОКЕТІВ В МЕРЕЖЕВОМУ ПРОГРАМУВАННІ ДЛЯ НАПИСАННЯ БАГАТОПОТОКОВОЇ КЛІЄНТ-СЕРВЕРНОЇ ЧАСТИНИ ПРОГРАМ

Автор: **Вовк Євгеній Андрійович**, вихованець РМАНУМ, учень 10 класу Рівненського НВК № 12.

Науковий керівник: **Степанченко О.М.**, старший викладач кафедри прикладної математики НУВГП.

Усі сучасні технології досить швидко змінюються і людина хоче мати все більше користі від користування комп'ютером та іншою технікою. При використанні комп'ютерів та комп'ютерних систем, виникає проблема своєчасного та автоматичного налагодження системи після купівлі або «краху» комп'ютера. У даній роботі розроблено та продемонстровано програмний продукт, який проводить віддалене встановлення пакетів програм на комп'ютери у мережі.

Мета роботи – дослідити предметну область і розробити програмний продукт, який дозволить встановлювати програми на комп'ютери у мережі паралельно, по віддаленому доступу. Розроблене програмне забезпечення складається з двох частин:

- серверного додатку;
- клієнтського додатку.

Автору вдалося розробити та модифікувати користувацький інтерфейс до спрощеного вигляду, щоб людина, яка буде використовувати даний програмний продукт змогла в повній мірі використати всі його можливості і при цьому не наробити ускладнень, які виникають у процесі модернізації та видалення програмних продуктів. Наша програма є чудовим прикладом взаємодії мережевих технологій та інтелектуальних систем.

ОСВІТА БЕЗ КОРДОНІВ

Автор: **Скребець Андрій Олегович**, учень 11 класу Дубровицького НВК "Ліцей-ЗОШ I-II ступенів".

Науковий керівник: **Таборовець В.О.**, керівник гуртка "Юний програміст" Дубровицького НВК "Ліцей-ЗОШ I-II ступенів".

В умовах розвитку ринку інформаційних технологій досягнення країни визначаються станом освіти. Значною мірою її оновленню сприяє запровадження дистанційного навчання. Провідні країни світу, розвиваючи таку форму навчання, дають можливість своїм громадянам успішно конкурувати на ринку праці.

Метою роботи було створення програмного забезпечення під назвою «Освіта без кордонів» для організації дистанційного навчання.

Програмне забезпечення повинно виконувати наступні функції:

- забезпечити доступ до сервісу з будь-якої точки світу за допомогою мережі Інтернет;
- передбачити захист доступу до трансляцій;
- передбачити регламентований доступ;
- розробити зручний і зрозумілий інтерфейс програми;
- створити програмний модуль, який отримує та транслює відео і звук з web-камери,

- підключеної до комп'ютера користувача, на встановлений сервер відеопотоків;
- розробити програмний модуль, який отримує дані від сервера та відображає їх в активному вікні.

За допомогою даного програмного продукту кожен бажаючий зможе «відвідувати» навчальний заклад з будь-якої точки світу. Батьки зможуть спілкуватися з класними керівниками, вчителями, адміністрацією, не відвідуючи заклад. А учні, які з певних причин не можуть відвідувати школу, отримають змогу слухати лекцію вчителя, брати участь у проведенні дослідів, виконувати всі вправи, що задають на уроці.

Результат нашого дослідження активно впроваджується в освітній процес Дубровицького НВК «Ліцей – ЗОШ І-ІІ ступенів» та може бути рекомендовано для використання будь-яким навчальним закладом.

СЕКЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, БАЗ ДАНИХ ТА СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА «НЕРУХОМІСТЬ»

Автор: **Поп'як Олександр Геннадійович**, вихованець РМАНУМ, учень 11 класу Рівненської ЗОШ № 22.

Науковий керівник: **Андрєєва А. О.**, керівник гуртків РМАНУМ, викладач РДГУ.

Створена інформаційна система «Нерухомість» контролює всі процеси, які відбуваються в агентстві нерухомості. Основними її функціями є:

- відображення інформації про клієнтів, співробітників та об'єкти;
- реєстрація та укладання договорів різних видів та їх виконання;
- автоматичне інформування користувача про договори, термін дії яких закінчується;
- швидкий пошук необхідного об'єкту та інші додаткові функції.

Тому метою науково-дослідної роботи є створення інформаційної системи для підвищення ефективності діяльності агентств нерухомості, як підприємств-посередників, а також для підвищення та полегшення праці робітників агентства.

Створена ІС є україномовною, має простий, зручний та приємний інтерфейс, розрахована працювати на різних комп'ютерах, під'єднаних до одного сервера.

Програма передбачає облік:

- клієнтів підприємства;
- співробітників, підприємства;
- об'єктів (квартир, будинків, різних приміщень та земельних ділянок);
- договорів різних типів;
- договорів у яких закінчується термін дії.

Впровадження інформаційної системи дозволить керівнику отримувати оперативний доступ до довільної нагромадженої інформації з тим, щоб в подальшому ефективно її використовувати для вирішення поставлених задач, а також для контролю роботи агентства.

Програма написана з використанням Delphi та MySQL працюють з базою даних не на пряму, а через механізм BDE. Database Desktop використовується для створення адміністративної бази даних.

КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ «ОБЛІКОН» ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ОБЛІКУ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Автор: **Прокопчук Сергій Миколайович**, вихованець РМАНУМ, учень 11 класу Рівненської ЗОШ № 22.

Науковий керівник: **Андрєєва А. О.**, керівник гуртків РМАНУМ, викладач РДГУ.

Інформаційна система виробничого підприємства охоплює весь процес виробництва. Сюди відносять наступне:

- постачання виробничій фірмі матеріалів;
- виробництва нею продукції;
- замовлення клієнтами цієї продукції.

Тому метою роботи є створити інформаційну систему, яка полегшить ведення обліку основних операцій на виробничому підприємстві.

Створена програма є україномовною, має простий та зручний інтерфейс, може працювати на різних комп'ютерах, під'єднаних до одного сервера.

Програма передбачає облік:

- матеріалів на складі;
- продукції на складі;
- виробництва;
- постачання сировини на підприємство;
- працівників підприємства;
- продажу готової продукції;
- облік прибутку.

Впровадження інформаційної системи дозволить керівнику отримувати оперативний доступ до довільної нагромадженої інформації з тим, щоб в подальшому ефективно її використовувати для вирішення поставлених задач.

Програма була створена за допомогою мови програмування Delphi 7, база даних створена на сервері MySQL Server 5.1 та прикладної програми MySQL Front.

СИСТЕМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Автор: **Лопачук Микола Олегович**, учень 11 класу Дубровицького НВК «Лицей–ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Ревук Р. Р.**, вчитель інформатики Дубровицького НВК «Лицей–ЗОШ I-II ступенів».

Відомо, що в сучасному інформаційному суспільстві широко використовуються технології дистанційного навчання. Тому було вирішено дослідити можливість створення системи баз даних для даної розробки. За допомогою наявного обладнання в закладі створення цього проекту буде зручним і дуже цікавим. Адже проведення навчального процесу стане комфортним, оскільки учень не буде залежати від таких факторів як час та географічне положення.

Метою наукової роботи є дослідити можливість створення та запровадження системи дистанційного навчання; оцінити можливість організації систем дистанційного навчання у навчальному закладі, використовуючи вже наявне обладнання, розробити програмне забезпечення за допомогою мов PHP, MySQL, JavaScript.

Завданням дослідження було досягнути таких результатів:

- розробити програму, яка використовується для процесу проведення дистанційного навчання;
- забезпечити необхідні умови для комунікації між учнями та вчителями;
- реалізація системи оцінювання учнівських знань;
- збереження матеріалів, які необхідні під час процесу навчання в базі даних;
- розробити програмний модуль який зможе забезпечити авторизацію та реєстрацію

користувачів;

- забезпечити умови для проведення уроків вчителем, які максимально наближені до реальних;
- створити базу даних для даної програми;
- розмістити програму на сайті навчального закладу.

ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ З ВИКОРИСТАННЯМ БАЗИ ДАНИХ

Автор: **Ревук Владислав Русланович**, учень 10 класу Дубровицького НВК «Ліцей–ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Ревук Р. Р.**, вчитель інформатики Дубровицького НВК «Ліцей–ЗОШ I-II ступенів».

Мета: Дослідити можливість розробки програмного забезпечення, використовуючи переваги технології flash та мови програмування ActionScript 3 та об'єднати з БД.

Завдання дослідження: розробити віртуальну екскурсію закладом, відобразити інформацію про навчальні кабінети.

Програма передбачає:

- подорож закладом не відвідуючи його;
- ознайомлення з кабінетами закладу;
- ознайомлення з інформацією про кабінети.

Adobe Flash - мультимедійна платформа компанії Adobe для створення веб-застосунків, або мультимедійних презентацій. За допомогою Flash можна з легкістю створювати віртуальну екскурсію, з легкістю відображати інформацію про кабінет, його матеріальні та технічне забезпечення.

Для функціонування програми використовувалися такі безкоштовні технології: веб-сервер Apache; MySQL server.

СЕКЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОГРАМУВАННЯ

МОДЕЛЮВАННЯ ШКІДЛИВИХ ВИКИДІВ АВТОТРАНСПОРТОМ

Автор: **Петришин Владислав Олегович**, учень 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Михалко Ю. І.**, вчитель інформатики Здолбунівської гімназії.

В Україні експлуатуються практично всі види пересувних джерел забруднення: автомобільний транспорт і спецтехніка, повітряні судна чотирьох авіакомпаній, річковий флот і судна спеціалізованих організацій, магістральні і маневрені локомотиви залізниць, тепловози крупних підприємств, військова техніка.

Основними джерелами забруднення атмосфери є транспортні засоби з двигунами внутрішнього згорання (ДВЗ). Забруднення здійснюється за рахунок відпрацьованих газів, картерних газів, випаруваних з баків, карбюраторів, трубопроводів вуглеводнів.

Тому у наш час досить актуальною є проблема забруднення навколишнього середовища автотранспортом.

Основна мета роботи - створення програмного забезпечення для екологічного прогнозування забруднення територій автотранспортом.

Розроблена програма допоможе розрахувати кількість викидів автотранспорту для окремо взятої ділянки дороги, змодельовати розсіювання забруднюючих речовин автотранспортом, розрахувати рівень CO та шуму.

В умовах переходу України до сталого розвитку статистична оцінка забруднення та охорони атмосферного повітря займає вагомe місце у проведенні досліджень у сфері забруднення та охорони життєвого простору людини.

ВИКОРИСТАННЯ ФРЕЙМВОРКА JQUERY ПРИ РОЗРОБЦІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Автор : **Гнедько Богдан Володимирович**, учень 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей–ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Ревук В. Р.**, вчитель інформатики Дубровицького НВК «Ліцей–ЗОШ I-II ступенів».

Мета: розглянути фреймворк jQuery, порівняти його з іншими мовами програмування та розробити Web-сервіс на його основі. Вивчити стан галузі Web-програмування, дослідити можливість створення та запровадження системи контролю відвідуваності учнями навчального закладу за допомогою бібліотек jQuery.

Актуальність теми: jQuery – технологія, яка робить новий крок у сфері Web-програмування та створення динамічних сторінок, значно скорочує часові витрати на розробку Web-додатків.

Завданням дослідження є: дізнатися про нові можливості фреймворка jQuery та розробити додаток на його основі.

Додаток складається з трьох модулів:

- перший буде автоматично оцінювати інформацію про учня та робити відповідний запис у базі даних;
- другий буде формувати звіт для вчителя про учня;
- третій дає можливість самостійно добавити інформацію про учня у базу даних.

Бібліотеки jQuery містять функціональність, корисну для максимально широкого кола завдань. Вони вміло покривають досить широкий діапазон повсякденних функцій. Web-розробники використовують jQuery, щоб зробити Web-сторінки більш захоплюючими, інтерактивними і більш зручними для користувача.

ПРОГРАМА РОЗШИРЕНОГО СЛІДКУВАННЯ ЗА ДІЯМИ КОРИСТУВАЧА «ACTION MONITOR»

Автор : **Маняк Юрій Вікторович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Наукові керівники: **Желюк О. М.**, канд. пед. наук, Заслужений вчитель України; **Желюк Н. Д.**, зав. кафедри інформатики ПМЛ «Елітар».

Дана програма покликана створити робочий інструмент для розширеного обліку діяльності користувачів, що працюють на одному комп'ютері. У ході розробки алгоритму та структури програми проаналізовано переваги та недоліки конкурентних продуктів, враховано необхідність мінімального використання системних ресурсів для програм такого типу, створено інтуїтивно зрозумілий інтерфейс користувача, приділено увагу питанням безпеки даних, що піддаються обробці.

Після запуску програми з'являється вікно авторизації та доступу до первинних налаштувань. При цьому користувач не має доступу до можливостей операційної системи, доки не здійснить вводу облікових даних у форму даного вікна. Залежно від статусу (користувач або адміністратор)

заблоковано доступ до завершення процесів з допомогою Диспетчера задач та зміни визначених гілок реєстру Windows. З цього ж вікна викликаються налаштування виходу із системи залежно від часу бездіяльності, графіка автоматичного вимкнення робочої станції, вікно зміни логіну й паролю входу, редагування списку всіх акаунтів; підпрограма, що веде статистику відвіданих веб-сайтів, тексту, набраного з клавіатури та часові межі активності кожного користувача. Звідси ж доступний каталог подій віконного середовища, що здійснює моніторинг усіх вікон, відкритих, змінених та знищених у системі. Існує можливість формування докладного звіту у вигляді лог-файлу. Значок програми міститься у системному треї, куди вона згортається при закритті. При першому запуску продукту здійснюється його запис у гілку автозавантаження.

Результатом роботи стала програма, розроблена в середовищі Embarcadero Rad Studio 2010 об'єктно-орієнтованою мовою програмування високого рівня Delphi. Для роботи необхідна наявність 32-розрядного CPU з частотою 500 МГц або вище, 20 МБ ОЗП, близько 1,5 МБ вільного місця на жорсткому диску та відеоадаптер з підтримкою DirectX 9. Продукт сумісний з операційними системами Windows 2000/NT/XP/Vista/7.

СЕКЦІЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ

АДМІНІСТРАТОР ПРОЦЕСІВ

Автор: **Тивончук Євгеній Олександрович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Наукові керівники: **Желюк О. М.**, канд. пед. наук, Заслужений вчитель України; **Желюк Н. Д.**, зав. кафедри інформатики ПМЛ «Елітар».

Короткий опис проблеми дослідження. У наш час, коли персональний комп'ютер є майже в кожній сім'ї, постає проблема контролю діяльності користувача і самої машини в цілому. Часто батькам необхідно обмежити час користування дитиною комп'ютера (час ігор або користування інтернетом), або взагалі заборонити всі програми, крім обраних. На даний момент існує багато програм, що дозволяють переглянути список запущених програм, але жодна не дозволяє завчасно обмежити час роботи з тією чи іншою програмою. У цьому і полягає актуальність створеного автором програмного продукту: він дозволяє одночасно переглядати список програм і задавати правила контролю, за якими обмежується час використання.

Теоретична частина. Для створення цього програмного забезпечення автор розглянув і проаналізував роботу вже існуючих програмних засобів, що реалізують такі функціональні можливості, а також розглянув ряд алгоритмів для отримання вище згаданих списків та розробив алгоритм для спостереження і контролю за процесами.

Експериментальна частина. При запуску програми відкривається головне вікно з фоновим завантаженням налаштувань. Вікно складається з головного меню, двох сторінок та рядка стану, в якому показано кількість запущених програм. На першій сторінці реалізовано «міні диспетчер завдань» що бачить процеси, доступні для контролю і дає змогу їх завершити, чи запустити новий процес. На 2 сторінці відображено «тип» списку: чорний – завершення програм що є в списку за заданими правилами, та білий – завершення всіх програм, яких немає в списку, а також відповідні правила контролю (час та кількість запусків програми), кнопки для додання, видалення та редагування правил для конкретного процесу. Є можливість створення багатьох різних списків. У головному меню є всі основні дії і пункт завершення програми, згортання до трею, «допомога» та «про програму». Також програма може стартувати з системою і обмежувати своє завершення з інших програм.

ВІДДІЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

СЕКЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ: РОЛЬ ТНК В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ФІРМ

Автор: **Богатир Надія Вадимівна**, учениця 10 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: **Кухар О. В.**, канд. економічних наук, доцент кафедри економічної теорії НУВГП.

Дослідження ролі транснаціональних корпорацій у світових соціально-економічних процесах як головної рушійної сили глобалізації є актуальною і цікавою темою. Його результати можуть мати неабияке теоретичне і практичне значення для України на етапі її динамічної інтеграції у світову економіку.

Метою роботи є дослідження ролі ТНК в сучасній світовій економіці та перспектив розвитку українських компаній до рівня ТНК в контексті процесів глобалізації і транснаціоналізації. Основними **завданнями роботи** визначено:

- ✓ дослідження теоретичних основ аналізу ТНК;
- ✓ дослідження еволюції ТНК в контексті розвитку світової економіки;
- ✓ дослідження впливу ТНК на вітчизняну економіку.

Теоретичний аналіз ТНК бере початок в класичній політичній економії і досягає вершини в теоріях трансакційних витрат і інтернаціоналізації, що базуються на ідеї руху прямих інвестицій як частини внутрішньофірмових операцій ТНК.

Найбільш загальною причиною виникнення ТНК є інтернаціоналізація виробництва і капіталу на основі розвитку продуктивних сил, що переростають національно-державні межі. На сучасному етапі близько 500 ТНК становлять ядро світогосподарської системи і мають практично необмежену економічну владу.

За роки незалежності ТНК стали невід'ємною складовою вітчизняної економіки. В її структурі домінують іноземні ТНК, які окрім інвестицій принесли прогресивні технології виробництва та управління і, водночас потіснили національних виробників у цілій низці галузей. Чимало українських компаній також намагаються стати повноцінними ТНК, проте їхня роль також не позбавлена негативного значення, передовсім у соціальній площині.

СИСТЕМА КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Автор: **Стельмах Дмитро Іванович**, учень 10 класу Кузнецовської ЗОШ I-III ст. № 1.

Науковий керівник: **Стельмах І. П.**, вчитель економіки.

Кредитна кооперація – особлива форма організації діяльності із залучення і розміщення ресурсів, призначена для досягнення учасниками кооперації особистих економічних інтересів у процесі спільної діяльності.

Принципи, що вирізняють кредитний кооператив відмінні від організації

інших господарських утворень, полягають в особливостях створення спілок, утворення статутного капіталу та більш вузькими відмінностями притаманними тільки їм. Відмінні і цілі діяльності кредитних спілок від інших суб'єктів господарювання. Якщо мета діяльності акціонерного товариства суто комерційна – одержання найбільшого прибутку, то мета діяльності кредитного кооперативу – не одержання прибутку, а максимально можливе задоволення інтересів і потреб членів спілки (одержання дрібного дешевого кредиту).

Кредитні кооперативи з'явилися пізніше, ніж у європейських країнах. Причиною пізньої появи було кріпацтво, тільки після його скасування почав розвиватися кредитно-кооперативний рух на терені нашої країни. Виділяються певні етапи розвитку кредитних спілок в залежності від історико-політичного розвитку країни.

У роки незалежності кредитні спілки почали відроджуватися і розвиватися разом з ринковою економікою, в умовах жорсткої ринкової конкуренції, вони змогли зайняти власну нішу на фінансовому ринку та підтвердити свою природу як особливої фінансово-кредитної установи парабанківської системи.

СЕКЦІЯ МІКРОЕКОНОМІКИ ТА МАКРОЕКОНОМІКИ

БАНКРУТСТВО ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ – ЧИННИК ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

Автор: **Петруняк Ігор Юрійович**, учень 11 класу Рівненського економіко-правового ліцею, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Бронська А. М.**, канд. економічних наук, старший викладач кафедри економічної теорії НУВГП.

У період реформування економіки відчутними стали такі економічні явища як нерентабельність, неплатоспроможність підприємств. Характерними ознаками фінансової кризи підприємства є скорочення попиту на його продукцію, і, як наслідок, зниження обсягів виробництва; зростання заборгованості постачальникам, держбюджету та банкам; затримки з виплатою заробітної плати працівникам.

Метою роботи є дослідження причин та наслідків банкрутства підприємств у контексті зниження платоспроможності платників податків.

Незважаючи на те, що антикризове управління економікою спрямовано на подолання таких явищ, як банкрутство, безпосередньо у діяльності підприємства (на мікрорівні) важливе значення має також регулювання ситуації з неплатоспроможністю на державному (макрорівні) рівні шляхом запровадження сучасних розвинених систем правового регулювання неплатоспроможності.

Запровадження статистичної звітності підприємств щодо їх фінансового стану, з обов'язковим розрахунком коефіцієнтів платоспроможності та подачею для проведення аналізу такої звітності у податкові органи, буде запорукою того, що підприємства, котрі знаходяться у кризовому стані і яким загрожує банкрутство не будуть включатися до розрахунку прогнозованих надходжень до бюджету і відповідно не буде виникати ситуація, коли держава приймає та затверджує бюджет з похибкою щодо очікуваної доходної його частини за рахунок надходжень від підприємств-банкрутів, погашення кредиторських вимог яких є досить сумнівним.

На сьогодні податкові органи вимушені одночасно захищати як державні інтереси, так і інтереси суб'єктів господарювання, оскільки їх діяльність приведе економіку держави до поступового відродження і подальшого розвитку.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА У РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Автор: **Шимко Ольга Володимирівна**, учениця 11 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: **Мальчик М.В.**, канд. економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів та кредиту Дубенської філії Відкритого університету розвитку людини «Україна».

Науково-дослідницька робота присвячена дослідженню теоретичних основ та практичних аспектів розвитку конкурентного середовища та підвищення конкурентоспроможності роздрібних торговельних підприємств в умовах інтенсифікації конкуренції в роздрібній торгівлі та розвитку глобалізаційних процесів.

У роботі розкрито сутність та функції конкуренції як економічної категорії та охарактеризовано підходи до її розуміння на різних етапах розвитку економічної думки. Визначено сутність та механізм формування конкурентного середовища, умови та чинники його розвитку, вплив державного регулювання на даний процес в Україні.

Автором з'ясовано сутність торгівлі як галузевої економічної системи, визначено її роль в системі народно-господарського комплексу, з'ясовано вплив конкуренції на активізацію торговельної діяльності на сучасному споживчому ринку. Значна увага приділена особливостям конкуренції та механізму формування конкурентного середовища у роздрібній торгівлі як фрагментованій галузі.

Автор констатує, що не дивлячись на зростання масштабів і позитивної динаміки розвитку торгівлі в умовах демонополізації та лібералізації торговельної діяльності, конкуренція розвивається безсистемно, окремі сегменти ринку і сфери торгівлі в цілому малоконкурентоспроможні, про що свідчить збитковість третини підприємств торгівлі, контроль з боку іноземних фірм основних сегментів споживчого ринку, величезні масштаби нелегалізованої торгівлі, випереджаючі темпи розвитку позамагазинних форм торгівлі.

Як позитивний фактор розглядається розвиток торговельних центрів, великих оптово-роздрібних утворень, корпоративної торговельної мережі, інтенсивний розвиток дисконтної та електронної торгівлі.

Серед основних напрямків удосконалення конкурентного середовища у роздрібній торгівлі виділено: розширення типової і видової різноманітності торговельних об'єктів, формування організаційних підприємницьких об'єднань та підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств.

Основними організаційними об'єднаннями на споживчому ринку визначено: торговельні мережі (добровільні, корпоративні та франчайзингові), фірмова торгівля, кооперування великих, малих та середніх підприємств, які займаються не лише роздрібною торгівлею, а й оптовою, виробництвом споживчих товарів шляхом створення концернів, фінансово-промислово-торговельних груп, холдингів.

Розглянуто два основних підходи до формування конкурентних переваг торговельних підприємств: конкурентний підхід, орієнтований на конкурентів, та маркетинговий підхід, орієнтований на споживачів.

ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ВРОЖАЙНОСТІ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автор: **Козак Катерина Вікторівна**, учениця 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: **Топішко І.І.**, канд. економічних наук, доцент, завідувач кафедри економічної теорії Національного університету «Острозька академія», **Лесько Т.В.**, вчитель математики.

Стабільність виробництва зерна і озимої пшениці має важливе стратегічне значення для економіки Рівненщини. Щороку нею зайнято

близько 100 тис.га посівної площі. Жодна інша культура в нашому регіоні не займає такої площі. Однак, на сьогоднішній день існує значна варіабельність урожайності по роках. Є багато факторів, які істотно впливають на врожайність. Проте, як правило, деякі з них впродовж багатьох років несуттєво змінюються. А, варіабельність врожайності по роках зберігається. Чому? Отже існують основні чинники, які зумовлюють це. На нашу думку, головною причиною коливань врожайів є кліматичні фактори. Дана робота присвячена аналізу цього впливу та побудові регресійної моделі урожайності озимої пшениці для Рівненської області. Вихідними даними служили такі числові ряди: середня врожайність озимої пшениці у Рівненській області за останні 20 років, середньомісячні значення сум опадів та середньомісячні температури. У роботі проаналізована залежність середньої врожайності озимої пшениці від змін метеорологічних факторів та від кількості внесених мінеральних добрив на прикладі Рівненської області за останні 20 років. Ми дійшли висновку, що збільшення середньомісячної температури лютого на 10 °C призведе до збільшення урожайності на 1,08 ц/га, а аналогічне збільшення температури у березні з високою ймовірністю гарантує збільшення урожайності на 1,34 ц/га. Несподівані висновки можна зробити і щодо впливу кількості внесених мінеральних добрив на підвищення врожайності озимої пшениці. Математичні розрахунки спростовують думку про те, що внесення мінеральних добрив значно підвищує врожайність. То можливо, не варто вносити великі кількості добрив, урожайність при цьому не знизиться, а собівартість буде меншою. Запропонована модель дозволить завчасно прогнозувати валовий збір зерна, і як наслідок коливання цін на продукцію.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ (НА ПРИКЛАДІ М. ОСТРОГ)

Автор: **Дем'янчук Лілія Вікторівна**, учениця 10 класу Острозької ЗОШ I-III ст. № 1.

Науковий керівник: **Остапчук Н.В.**, вчитель економіки.

1. Бюджет – складна економічна категорія. Як категорія, державний бюджет являє собою систему економічних відносин, що складаються в суспільстві в процесі формування, розподілу, та використання централізованого грошового фонду країни, призначеного для задоволення суспільних потреб. Важливою є роль бюджету у розподілі сукупного суспільного продукту та національного доходу.

2. Згідно зі ст.5 п.1 Бюджетного кодексу України бюджетна система складається з державного бюджету та місцевих бюджетів. Бюджетами місцевого самоврядування визнаються бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань, місцевими бюджетами визнаються бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування.

3. Місцеві бюджети займають особливе місце в бюджетній системі нашої держави, оскільки вони суттєво впливають на соціально-економічний розвиток місцевих територій, адже за рахунок місцевих бюджетів фінансуються освітні, культурні послуги, охорона здоров'я та інші потреби місцевих громад.

4. Економічна природа місцевого бюджету якраз і проявляється у тому, що за його допомогою місцеві органи самоврядування намагаються надати населенню суспільні блага та послуги за принципом територіального поділу, які істотно впливають на їх рівень добробуту та якість життя.

5. За своєю формою місцевий бюджет – це основний фінансовий план органів місцевого самоврядування, за матеріальним змістом – централізований фонд їх фінансових ресурсів.

6. Ключову роль у становленні системи самостійних місцевих бюджетів відіграють їхні доходи та способи, на основі яких вони формуються. Власні доходи забезпечують принцип самостійності бюджетів усіх рівнів, включаючи і державний бюджет України.

7. Частка власних доходів місцевих бюджетів в Україні є вкрай незначною, і, таким чином, принцип самостійності цих бюджетів залишається поки що лише декларованим, а не фактичним.

8. Видатки місцевих бюджетів — це економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованих коштів, що перебувають у розпорядженні відповідних органів влади, та децентралізованих коштів, які є власністю місцевих органів влади.

9. Між місцевими бюджетами різних рівнів, а також між цими бюджетами і державним бюджетом виникають фінансові відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів для забезпечення ефективного функціонування кожного бюджету.

10. Впродовж аналізованого періоду доходи бюджету мали тенденцію до зростання, основним бюджетоутворюючим податком є податок з доходу фізичних осіб, бюджет міста є дотаційним і у структурі регульованих доходів також основну частку займає податок з доходів фізичних осіб.

11. Якщо розглядати структуру видатків загального і спеціального фонду бюджету м. Острог, то протягом 2008 – 2010 років найбільша частка видатків спрямовувалася на освіту. Також вагому частку видатків займали видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, питома вага яких у 2008 році зросла до 26,59 %, у 2009 році збільшилася на 21,39 % і у загальній структурі видатків становила 30,39 %, а у 2010 році сягнула 34,24 %.

12. Місцеві податки і збори, які мали б бути основою дохідної бази місцевих бюджетів, на сьогодні не виконують функцію щодо надання їм фінансової автономії, і хоча з прийняттям Податкового кодексу України, на перший погляд, почала діяти спрощена система місцевого оподаткування, завдяки скасуванню дванадцяти місцевих податків та зборів. Фактично залишились три «старих» збори: за провадження деяких видів підприємницької діяльності, за місця для паркування транспортних засобів та єдиний податок.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК АГРОТУРИЗМУ НА ПРИКЛАДІ СІЛЬСЬКОЇ САДИБИ «МУДРА СОВА»

Автор: **Конончук Віталій Олександрович**, учень 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: **Бронська А.М.**, канд. екон. наук, старший викладач кафедри економічної теорії НУВГП.

На порядку денному стоїть проблема диверсифікації підприємницької діяльності на селі з метою підвищення рівня дохідності сільського населення. Одним із таких напрямів цілком може бути агротуризм, про що свідчить практика більшості країн світу, де він набув широкого розвитку.

Метою наукової роботи є обґрунтування науково-теоретичних засад і практичних напрямів формування й розвитку організованого ринку регіональних агротуристичних послуг на основі активізації підприємницької діяльності сільського населення і створення для цього необхідних умов.

Динаміка збільшення кількості агротуристичних господарств у регіоні є набагато стрімкішою, ніж динаміка формування ринку агротуристичних послуг в умовах поки що відсутньої конкуренції. У регіоні, як і у всій країні, відсутня централізована державна служба, яка б могла сприяти цьому розвитку і допомагати формувати інфраструктуру та інституційне забезпечення ринку агротуристичних послуг, зокрема його інформаційно-маркетингове забезпечення та навчання власників агротуристичних господарств. Не мають достатнього розвитку і централізації громадські агротуристичні організації.

Ефективність агротуризму є комплексним поняттям і охоплює три її орієнтації – на агротуристичне господарство, на сільську територію, на агротуриста. Кожній орієнтації відповідає своя схема показників визначення цієї ефективності в розрізі її економічних, екологічних та соціальних аспектів.

За результатами проведеного дослідження розраховано доцільність створення туристичної садиби та запропоновано заходи щодо розрахунку економічної ефективності інвестицій в сільську садибу «Мудра сова» як майбутню складову частину агротуризму в Рівненській області.

СЕКЦІЯ ФІНАНСІВ, ГРОШОВОГО ОБІГУ ТА КРЕДИТУ

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИВАННЯ ГРОШОВИХ АКТИВІВ В ЗОЛОТО

Автор: **Ігнатюк Віктор Володимирович**, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Міщук Г.Ю., канд. екон. наук, доцент кафедри трудових ресурсів та підприємництва НУВГП.

У роботі доведено, що з огляду на сучасний рецесивний стан в світовій економіці інвестування грошових активів у золото є **актуальним**.

Мета роботи – визначення перспектив та методичних засад обґрунтування інвестиційних рішень на ринку золота.

Для реалізації поставленої мети в роботі виконано такі **завдання**: визначено роль золота в економічних відносинах на різних етапах їх розвитку; проаналізовано причини зміни ціни на золото; вивчена динаміка та проблеми інвестицій у золото в світі (в тому числі і в Україні); розроблено прогноз ціни на золото з оцінкою очікуваних ризиків на цьому сегменті фінансового ринку.

На основі зіставлених показників доходності різних активів з аналогічними показниками світового ринку золота доведено, що у 11-річному тренді золото було найвигіднішим інвестиційним інструментом. Сучасні тенденції у співвідношеннях ризику та доходності інвестування у золото дозволяють зробити висновки про збереження його інвестиційної привабливості. Апробовані в роботі різні методи прогнозування ціни на золото дозволяють прогнозувати подальше її зростання. Власний ціновий прогноз співпадає з оцінками відомих аналітичних компаній.

Аналізуючи ринок золота України і її золотий запас, було запропоновано подальше його нарощування з огляду на наявні перспективи доходності таких інвестицій.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Автор: **Любунь Тетяна Степанівна**, учениця 10 класу РЕПЛ.

Науковий керівник: **Макух Т.О.**, старший викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту Рівненського інституту ВНЗ ВМУРОЛ «Україна».

Туризм є однією з галузей господарства, яка найбільш динамічно розвивається у всьому світі. Його суспільно-економічне значення проявляється в кількісних та якісних показниках. Проте, з розвитком світового туризму Україна виглядає доволі скромно. Українські громадяни є своєрідними інвесторами зарубіжних країн, що є одним з найболючіших питань всієї туристичної галузі.

Маючи вигідне геополітичне розташування, Рівненська область володіє значним рекреаційним потенціалом: пам'ятки археології та архітектури, державні історико-культурні заповідники, парки, лісові господарства. Наявні перспективні санаторно-курортні і туристичні райони з ефективними унікальними ресурсами для відпочинку і лікування. Проте, недостатньо розвинута інфраструктура туристичної галузі Рівненщини, вибірковість у використанні маркетингового інструментарію на ринку, велика кількість правових документів, часті зміни в законодавстві та його непослідовність не дають можливості підвищити економічну ефективність діяльності туристичних підприємств.

Тому потрібно розвивати перспективні райони для отримання віддачі як у плані наповнення бюджету, створення нових робочих місць, так і підвищення рівня життя населення області та

покращення умов власного відпочинку.

Туристичний бізнес потребує значних капіталів та експертного підходу, але за умови грамотного планування та ефективної реалізації проєктів, туристичний бізнес є надзвичайно прибутковим.

Держава повинна виступити координатором у розвитку туристичної інфраструктури. Головне – це знайти баланс між попитом і пропозицією, а також забезпечити доступ до необхідних об'єктів у потрібному місці й у потрібний час та гарантувати їх належну якість.

ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ 2011 РОКУ

Автор: **Олексієвець Олександр Олександрович**, учень 11 класу Колківської ЗОШ I-III ступенів Дубровицького району.

Науковий керівник: **Таборовець Р.А.**, вчитель географії та економіки.

Розвиток та стабілізація валютної системи значною мірою визначають успішний хід ринкових перетворень в Україні. Діяльність банків глибоко проникає в усі сфери економіки і активно впливає на соціальні процеси в державі.

Побудова структурної системи економічної стабільності є тривалим процесом і передбачає утворення нових та вдосконалення вже існуючих структур державних органів влади, до функцій яких входить забезпечення економічної стабільності і нейтралізації реальної або можливої загрози національній економіці. Світовий досвід свідчить, що внутрішній валютних ринок успішно розвивається, як правило, за активної участі і при ефективному контролі з боку уповноважених органів регулювання валютних операцій.

Актуальність роботи. Розвиток валютної системи в Україні є актуальним питанням, оскільки від того, наскільки швидко будуть вирішуватись проблеми, які виникають у валютних відносинах, буде залежати розвиток економіки в цілому.

Основна **мета** даної роботи – дослідити особливості функціонування та перспективи розвитку міжнародних валютних систем та валютної системи України.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємопов'язаних **завдань**:

- дослідити сутність міжнародних валютних систем;
- вивчити особливості еволюції міжнародних валютних відносин;
- розглянути перспективи створення біполярної валютної системи;
- проаналізувати та оцінити валютну систему України 2011 року.

Предметом роботи є економічні відносини з приводу функціонування міжнародних валютних систем.

В якості **об'єкта** науково-дослідницької роботи виступають міжнародні валютні системи та валютна система України.

ВІДДІЛЕННЯ МАТЕМАТИКИ

СЕКЦІЯ МАТЕМАТИКИ

ВЛАСТИВОСТІ РОЗВ'ЯЗКІВ РІЗНИЦЕВИХ РІВНЯНЬ

Автор: **Левковський Борис Сергійович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Дейнека О. Ю.**, керівник гуртка Рівненської Малої академії наук учнівської молоді, асистент каф. вищої математики НУВГП.

Теорія різницевиx рівнянь знаходить різноманітні застосування в областях знань (економіка, біологія, гідродинаміка і т. п.); при моделюванні поведінки систем різноманітної природи, в задачах аналізу динамічних систем.

Важливою особливістю різницевиx рівнянь є їх нескінченновимірність.

Завдяки чому за допомогою різницевого рівняння можна отримати інформацію про те, як утворюються структури досить малих масштабів.

У роботі вивчаються умови існування обмежених розв'язків різницевиx рівнянь з дискретним часом в банаховому просторі, та умови існування періодичних розв'язків.

Крім того встановлено умови існування періодичного розв'язку різницевого рівняння з неперервним часом.

Наведено відповідні приклади та зроблено висновки.

МАТЕМАТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ЕКОНОМІЧНИХ ОБЧИСЛЕННЯХ

Автор: **Бондар Ірина Геннадіївна**, учениця 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: **Шепель Н.В.**, вчитель математики; **Шепель Т. С.**, вчитель економіки.

Економіка – це наука, що вивчає життєво важливі питання для людства на відповідному етапі його розвитку. Основу її питань складають розв'язування певних завдань, обставин, що потребують економічного розв'язання, звичайно ж за допомогою математичних обчислень різними методами. Проте вони на сьогодні є не досконалими і потребують нових досліджень для знаходження легших і швидших структур розв'язання. Завданням цієї наукової роботи є пошук таких методів за допомогою: функцій, прогресій, похідних, інтегралів та індексів.

Усі дані математичні вирази мають широке застосування в економічних розрахунках. Так, функціональною залежністю можна пояснити залежність ціни товару від пропозиції на нього, ціни товару від попиту товару на нього, споживання товару від доходу, споживання товару від прибутків населення, корисності товару від кількості його споживання, залежність купленої кількості одного товару від другого за певного бюджетного обмеження.

Що до внутрішньої системи обігу грошей в банках, то вона є складною, особливо складною

в країнах де існує система комерційних банків, така як в Україні. Але оскільки весь обіг грошей відбувається через математичні операції, то ці явища можна пояснити за допомогою математичних прогресій.

Низка задач із економічним змістом розв'язується за допомогою знаходження похідних та інтегралів. Також у даній роботі описаний метод розв'язування завдань «на підприємстві» за допомогою індексів, які на сьогодні мало використовуються.

Таким чином у даній роботі показано моделі економічних обчислень і засобів їх підрахунку. З їх допомогою стає доступнішим вивчення низки тем з курсу основ економіки. Крім цього вони можуть використовуватись в банківській справі, на ринках загалом та підприємцем зокрема.

ВЕКТОРНО-КООРДИНАТНИЙ МЕТОД

Автор: **Босий Роман Валентинович**, учень 11 класу Рудня-Почаївської ЗОШ I-III ст. Радивилівського району.

Науковий керівник: **Крук О.І.**, вчитель математики.

У роботі узагальнено основні факти та властивості, що мають місце у шкільній програмі з алгебри та геометрії і паралельно внесено доповнення до вже відомого, як от: введення афінної системи координат, ознайомлення з новими формами рівнянь прямої, формулами для визначення кута між двома прямими, відстані від точки до прямої та площі трикутника за відомими

координатами його вершин.

У систематизованій формі викладено теоретичні основи векторно-координатного методу, поглибивши і суттєво доповнивши матеріал, що традиційно викладається у шкільних підручниках, зокрема – за рахунок введення загальної косокутної системи координат. Показано шляхи і переваги застосувань набутих теоретичних відомостей для розв'язування задач, в тому числі нестандартних, продемонструвати високу ефективність даного методу.

Кожен блок теоретичного матеріалу супроводжується прикладами розв'язання неелементарних планіметричних задач, в тому числі й олімпіадного характеру, та задач, які були запропоновані ЗЗМШ при Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В.Гнатюка і потребують для їх розв'язання саме тих знань, які висвітлено в нашій роботі.

Підбір ілюстративних задач розкриває основну ідею застосування векторно-координатного методу – перекласти важливі геометричні факти на “мову” алгебраїчних співвідношень.

Задачі на дослідження ГМТ приводять до поняття “кола Аполлонія” та його практичного застосування, а також до з'ясування та застосування унікальної “оптичної” властивості параболи.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПЛОЩ ДО РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Автор : **Бойчук Вікторія Вікторівна**, учениця 10 класу Березнівського НВК «Економіко-гуманітарний ліцей - ЗОШ I-II ступенів».

Науковий керівник: **Боровець Т.В.**, вчитель математики.

Вміння розв'язувати задачі є одним із показників рівня математичного розвитку людини, глибини засвоєння навчального матеріалу. Розв'язування задач – це ціле мистецтво, яке вимагає володіння різними методами.

Часто ключем до розв'язання багатьох задач є використання поняття, про яке в умові задачі не згадується. Таким поняттям може бути площа.

Саме застосування площі, як допоміжної величини, визначає метод розв'язування задач, що відомий як метод площ. Основна його особливість в тому, що розв'язання геометричної задачі зводиться до розв'язування деякого алгебраїчного рівняння або системи рівнянь. Однак цей метод не можна ототожнювати з алгебраїчним методом розв'язування задач, тому що по-перше, в основі лежать геометричні міркування, а по-друге, він досить відокремлений від інших, як геометричних так і алгебраїчних методів.

Метод площ застосовується в математиці здавен. Яскравим свідченням цього є приклади доведення теореми Піфагора, теореми Чеви тощо.

Об'єктом нашого дослідження є лише ті задачі, в умові яких не згадується поняття площі.

Предметом дослідження є метод площ як один із методів розв'язування математичних задач.

Мета дослідження: показати багатогранність методу площ; з'ясувати, які класи задач можна розв'язувати за допомогою методу площ; дослідити можливості застосування методу площ до розв'язування алгебраїчних завдань.

В основу дослідження було покладено **гіпотезу:** оволодіння різними методами розв'язування задач сприяє розширенню кола задач, які можна розв'язувати в шкільному курсі математики, викликає інтерес до геометрії, як науки, сприяє її більш глибокому і свідомому вивченню, розвиває логічне мислення та просторову уяву учнів.

У процесі дослідження розглянуто деякі теоретичні основи методу площ, проаналізовані шкільні підручники на предмет наявності в них відомостей про даний метод, підбрані і розв'язані задачі на застосування методу площ до знаходження різного роду оцінки геометричних величин, до обчислення значення алгебраїчного виразу, до розв'язування рівнянь та систем рівнянь, до доведення алгебраїчних нерівностей.

У процесі роботи ми переконались, що метод площ дійсно приводить до простого розв'язання багатьох задач.

У подальшому ми плануємо продовжити наші дослідження, тому що нас зацікавило питання можливості застосування методу площ до розв'язування стереометричних задач та наявності інших класів задач на застосування даного методу, зокрема задач на доведення паралельності двох прямих, знаходження найбільшого і найменшого значення змінних тощо.

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ, ЩО МІСТЯТЬ МОДУЛЬ

Автор: **Галик Андрій Олександрович**, учень 11 класу Здолбунівської ЗОШ I-III ст. № 6 .

Науковий керівник: **Галик О. М.**, вчитель математики.

Відомо, що упродовж багатьох років алгебру розглядали як науку про рівняння і способи їх розв'язування. Велике значення рівнянь підкреслював А. Ейнштейн. Він сказав: «Мені доводилось ділити свій час між політикою і рівняннями. Проте рівняння, на мій погляд, набагато важливіші, тому що політика існує тільки для даного часу, а рівняння будуть існувати вічно».

Серед задач, які зустрічаються на уроках математики, часто є задачі, для розв'язання яких потрібно не лише знання шкільної програми, а й творче застосування цих знань, зокрема при розв'язуванні рівнянь, що містять модуль. Рівняння з модулями зустрічаються в завданнях високого рівня на уроках, завданнях шкільних, районних олімпіад з математики, у завданнях для державної підсумкової атестації з математики та в завданнях зовнішнього незалежного оцінювання.

Предмет дослідження: рівняння. **Об'єкт** дослідження: рівняння, що містять модуль.

Мета дослідження. На основі дослідження більше дізнатися про рівняння, що містять модуль, а саме, про різні методи розв'язування таких рівнянь, особливо про ті методи, які не розглядаються на уроках математики; навчитись використовувати набуті знання для поглиблення вмінь та навичок

розв'язування рівнянь з модулями.

У роботі показано різні методи розв'язування рівнянь з модулями, а саме метод інтервалів, метод заміни рівняння сукупністю систем, які зустрічаються на уроках математики у школі (профільний рівень, 10 клас); а також метод піднесення до квадрату обох частин рівняння, метод введення нової змінної, графічний метод, метод розв'язування рівнянь, що містять модуль під знаком модуля.

Результати досліджень можна використовувати на уроках і факультативних заняттях, на заняттях математичного гуртка. Цінність матеріалу в тому, що він містить багато завдань олімпіадного характеру та завдань, які можуть зустрічатися в ЗНО.

ПОСЛІДОВНОСТІ У ЗАДАЧАХ ПІДВИЩЕНОЇ СКЛАДНОСТІ

Автор: **Симонюк Андрій Анатолійович**, учень 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Остапенко С. І.**, вчитель математики.

Задачі, що містять послідовності, з одного боку спираються на шкільний курс, а з іншого – потребують неабияких проявів фантазій, гнучкості міркувань, схильності до аналізу, синтезу ідей.

Метою даної роботи є застосування властивостей числових послідовностей та рекурентних співвідношень до розв'язування задач олімпіадного характеру.

Враховуючи те, що розв'язування подібних задач, що містять послідовності, не зводиться до простого використання відомих алгоритмів, а вимагає від учня інтенсивної праці, а також те, що послідовності широко використовуються і у вищій математиці, вибір теми є актуальним.

У нашій роботі розглянуто застосування властивостей числових послідовностей та рекурентних співвідношень до розв'язування складних та оригінальних задач олімпіадного характеру.

Також розглянуто застосування методу, який ґрунтується на властивостях послідовності k -х різниць послідовності $\{a_n\}$ і який дає змогу в багатьох випадках знаходити припущення індукції, та відзначено, що даний метод не завжди дозволяє зреалізувати мету (наприклад, використовуючи його, не вдається знайти формулу загального члена геометричної прогресії).

Робота стане у нагоді тим, хто цікавиться математикою, і є підтвердженням того, що узагальнення порівняно нескладних задач іноді виводить на передній план математики.

ГРАФІЧНИЙ СПОСІБ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ РІВНЯНЬ НЕРІВНОСТЕЙ ІЗ ПАРАМЕТРАМИ

Автор: **Федорчук Ольга Святославівна**, учениця 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: **Лесько Т. В.**, вчитель математики.

Метою науково-дослідницької роботи є показати переваги графічного способу в розв'язанні задач із параметрами та сформулювати алгоритм знаходження розв'язків рівняння чи нерівності з параметром. Робота є актуальною, оскільки зумовлюється потребою знаходження оптимальних способів та методів для розв'язання рівняння та нерівності з параметрами.

Проаналізувавши деякі випадки використання параметрів, ми дійшли до висновку, що використовувати графічний спосіб є набагато раціональніше, ніж аналітичний, адже він не займає багато часу та не вимагає великих розрахунків. Графічний спосіб дозволяє характеризувати функцію глобально: на графіку чітко видно кількість розв'язків рівняння чи нерівності, залежно від параметра a .

Розв'язуючи типові рівняння та нерівності з параметрами ми змогли створити оптимальний алгоритм знаходження розв'язків задач.

Отже, для того, щоб розв'язати рівняння (нерівність) із параметром, потрібно: знайти область допустимих значень рівняння (нерівності). Виразити параметр a як функцію від x . Побудувати у координатній площині графік функції $a = f(x)$ (перетворити нерівність у рівняння та нанести на площину графіки та систему областей). Знайти точки перетину прямої $a = c$, з графіком функції $a = f(x)$. Якщо пряма $a = c$ перетинає графік, то знаходимо абсциси точок перетину (знаходимо множину точок для нерівності). Для цього потрібно розв'язати рівняння $a = f(x)$ відносно x . Записуємо відповідь.

Використання графічного способу розв'язування рівнянь і нерівностей з параметрами потребує не лише навичок логічного мислення, але й базових знань про особливості побудови графіків функцій, систем рівнянь та нерівностей.

РІЗНІ СПОСОБИ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ

Автор: **Калюжний Владислав Юрійович**, учень 9 класу Гоцанської гімназії.

Науковий керівник: **Грибкова Г.Ф.**, вчитель математики.

Дослідження нових швидких, правильних методів розв'язування задач з математики. Для показу їх практичного застосування в житті.

Аналіз раніше відомих методів та їх детальний опис з прикладами задач взятих з шкільних, районних, обласних, та всеукраїнських олімпіад.

У перспективі всі методи можна використовувати для вирішення певних задач різних складностей.

Знайомство з різними методами та навички швидкого їх використання можуть допомогти в реальному житті при вирішенні нагальних справ.

СЕКЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ СПОРУД ІНФОРМАТИВНОГО ХАРАКТЕРУ ВЗДОВЖ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

Автор: **Дятлик Олександр Миколайович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Ясінський М.М.**, керівник гуртка РМАНУМ; **Барановська І. А.**, керівник гуртка РМАНУМ, вчитель математики.

Наукові дослідження містобудівного простору сприяють розвитку та ефективному освоєнню територій, обґрунтованому розташуванню архітектурних об'єктів, розширенню меж інформаційного простору. Із плином часу все більшу вагу в розвитку інформаційних процесів отримують з боку надавачів інформації елементи містобудівного каркасу, зокрема, вулиці, автодороги, шляхопроводи та ін.

Збільшення чисельності автотранспорту привертає увагу виробників до автомобільних доріг через те, що: по-перше, невпинно збільшується кількість осіб, котрі беруть участь в дорожньому русі; по-друге, автомобільні дороги стають місцем потенційного розміщення реклами; по-третє, збільшення пропускної спроможності автодоріг збільшує ефективність потенційної реклами.

Рекламні щити, дозволені для розміщення на автомобільних дорогах, являють собою малі архітектурні форми. Як об'єкти, розташовані вздовж автомобільних доріг, та як об'єкти архітектури рекламні щити повинні відповідати встановленим вимогам щодо їх розташування, розмірів, впливу на зовнішнє середовище, вимогам безпеки руху тощо. Разом з тим, розміщення реклами на автодорогах ведеться без дотримання науково обґрунтованих методів, аналізу якісних параметрів та підрахунку ефективності її встановлення на конкретних ділянках автостради. Також існує потреба дослідження якісних показників територій, що пропонуються для розташування малих архітектурних форм як носіїв певної інформації.

Існуючі сьогодні можливості та швидкі темпи розвитку обчислювальної техніки спричинюють зростання інтересу до математичних методів аналізу та їх застосування, зокрема, для обґрунтування і оцінки ефективності рішень, що приймаються.

У роботі зроблено спробу комплексно оцінити ефективність розміщення малих архітектурних форм інформаційного характеру з точки зору відстані видимості таких споруд.

Виходячи з визначеної мети дослідження, у роботі здійснено класифікацію найбільш типових випадків руху транспортних засобів, наведено їх опис та геометричні моделі, визначені математичні співвідношення для розрахунку відстаней видимості.

На основі встановлених математичних співвідношень створений ефективний програмний комплекс, який дозволяє розраховувати відстань видимості інформаційних об'єктів для визначених у роботі випадків руху транспортних засобів.

З метою апробації отриманих результатів було обстежено конструктивні особливості десяти транспортних засобів, а також геометричні параметри окремих ділянок траси «Київ-Чоп». Крім того, були обрані дві споруди інформаційного спрямування для яких розраховані відстані їх видимості та оцінено ефективність їх розміщення. В результаті проведеного дослідження виявилось, що по-перше: довжина відрізка видимості залежить від траєкторії руху автомобіля; по-друге: рельєф місця розташування зовнішньої реклами має вплив на довжину відрізка видимості; по-третє: відрізок видимості на пересічній ділянці автодороги є сумою відрізків видимості на кожній з окремих траєкторій руху. Також, споруда інформаційного спрямування, що розміщена на ділянці дороги з чітко вираженим рельєфом місцевості (Реклама №2) має більший відрізок видимості ніж споруда інформаційного спрямування, розміщена на горизонтальній ділянці дороги (Реклама №1). На нашу думку, використання отриманих в роботі результатів дозволить більш обґрунтовано здійснювати оцінювання ефективності розміщення малих архітектурних споруд ще на етапі їх проектування.

Зазначимо також, що представлені у роботі результати можуть бути в майбутньому використані для побудови різного роду оптимізаційних моделей ефективного розміщення такого роду споруд.

ДЕМОГРАФІЧНІ ЗМІНИ В СКЛАДІ НАСЕЛЕННЯ ЗДОЛБУНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗА 2007-2010 РОКИ

Автор: Печончик Ірина Юріївна, учениця 9 класу Здолбунівської гімназії.

Науковий керівник: Хоманець Г.П., вчитель математики.

Демографічні зміни чисельності населення визначаються такими факторами, як народжуваність та смертність, природний та механічний рухи, співвідношенням чоловічої та жіночої статей, перерозподілом населення в міській та сільській місцевостях.

З погляду економіки населення є виробником та одночасним споживачем матеріальних благ. Тому всі зміни, що відбуваються з населенням певного економіко-географічного регіону суттєво відображаються на виробництві суспільного продукту та на рівні його споживання. Склад населення, його статево-вікова структура й економічна активність все більше впливають на рівень життя та добробут його мешканців.

Мета роботи – вивчити статево-вікову структуру населення Здолбунівського району, виявити закономірності у його розподілі, передбачити вплив цих закономірностей на формування працересурсного потенціалу нашого регіону.

Вивчення статистики населення забезпечує керівні органи необхідними даними про демографічну ситуацію в регіоні для правильного планування соціально-економічних процесів та вирішення проблем визначеного регіону.

Висновки: демографічна ситуація у Здолбунівському районі є досить складною, тому що природний приріст населення є від'ємним та зростає дуже повільними темпами.

Відслідковується тенденція зменшення кількості сільського населення працездатного віку, що спричиняє нерівномірне розміщення трудових ресурсів та зміну вікової структури сільського населення. Скупчення працездатного населення в міській місцевості створює його певний надлишок, а цей фактор зумовлює можливість виникнення безробіття у маленькому місті Здолбунів. Виїзд же працездатного населення зі Здолбунівського району становить серйозну проблему, тому, що у перспективі це може становити загрозу формуванню продуктивного працересурсного потенціалу.

Диференціація рівнів життя сільського та міського населення в Здолбунівському районі, викликає відплив найбільш активної та працездатної частини сільського населення до міст, що призводить до занепаду сільських територій, падіння обсягів сільськогосподарського виробництва.

Процес «старіння» населення, тобто перевага старшого покоління над молодим, спричиняє збільшення економічного навантаження на працездатних людей, труднощі у формуванні трудових ресурсів, забезпеченні народного господарства робочою силою.

ТЕОРІЯ ГРАФІВ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Автор: Рижик Олександра Вікторівна, учениця 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: Лесько Т. В., вчитель математики.

У математиці є чимало різноманітних підходів до вирішення однакових задач, які виникли, перш за все, через наявність великої кількості теорій, теорем, принципів тощо. Всі вони об'єднані основною привілеگیєю-практичністю.

Зокрема, ми власне під час розв'язування задач різних рівнів зіткнулися з теорією графів. Вона, як виявили, відіграє важливу роль у математичній науці, зручна у застосуванні і відносно неважка для розуміння, а отже є актуальною темою для дослідження.

Таким чином, ми поставили перед собою мету розглянути теорію графів і дослідити галузі її практичного застосування. Вона і є власне об'єктом нашого дослідження.

У роботі ми спочатку визначили необхідні поняття теорії графів, а потім розповіли про її практичне застосування у різних галузях. Далі продемонстрували декілька задач різних рівнів, при розв'язанні яких дуже зручно використовувати дану теорію. Крім того, розглянули основні алгоритми теорії графів та представили їх наочне використання.

В результаті цього ми дійшли висновку, що суть методу графів полягає в представленні відношень між об'єктами у вигляді точок і відрізків, що їх з'єднують та визначили, що представлення умови задачі у вигляді графів забезпечує: поглиблене розуміння умови; актуалізацію необхідних знань; збільшує ймовірність дійти самостійного правильного висновку.

Отож, засвоєння навіть найпростіших понять теорії графів дає змогу значно розширити специфікацію прикладних задач у курсі математики і продемонструвати реальну силу і плідність сучасних методів, що сприяє підвищенню мотивації занять цією наукою.

ПОШУКИ СПОСОБІВ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЗАДАЧ

Автор: **Гоголь Ірина Олександрівна**, учениця 11 класу Моквинського НВК «гімназія – загальноосвітня школа I ступеня» Березнівського району.

Науковий керівник: **Сенюк О. Б.**, вчитель математики.

Найважливішим засобом активізації самостійної, творчої діяльності, розвитку розумових здібностей є задача. Досить цікаво і важливо бачити, як з практичної задачі виникає теоретична задача. Як «чисто» теоретичній задачі можна надати практичну форму.

Мета дослідження полягає у необхідності розширити пошуки способів розв'язування прикладних задач, поглибити знання, і показати нерозривний зв'язок теорії з практикою, використовувати завдання, які пов'язані із ситуаціями повсякденного життя.

Досягнення цієї мети передбачає розв'язання таких завдань:

- Визначити функції прикладних задач;
- Дослідити прикладне спрямування абстрактних математичних задач;
- Проаналізувати роботу над задачею після її розв'язання;
- Відстежити, що прикладні задачі є засобом здійснення міжпредметних зв'язків.

Актуальність роботи вбачаємо у тому, що теорія без практики мертва і безплідна, практика без теорії неможлива і згубна. Для теорії головним чином – знання, для практики – уміння.

Практична спрямованість: сприяти формуванню загальноосвітніх конструктивних умінь, які потрібні в промисловому будівництві, і в цивільному будівництві, техніці, артилерії та навігації, будівництві автомобільних та залізничних шляхів, мостів, тунелів та висотних споруд, у картографії та гірничій справі.

ЕЛЕМЕНТИ КРИПТОЛОГІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Автор: **Салковський Олександр Вікторович**, учень 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: **Лесько Т. В.**, вчитель математики.

Інформація в сучасному суспільстві – одна з найцінніших речей в житті, що вимагає захисту від несанкціонованого проникнення осіб, які не мають до неї доступу. Захист інформації – один із найуразливіших компонентів сучасних банків та фінансових організацій, які приваблюють зловмисників і тому потребують захисту. Те, що інформація має цінність усвідомили дуже давно – недарма листування «сильних світу сього» здавна було об'єктом пильної уваги їхніх неприятелих і друзів.

Інформацію продукують, зберігають, транспортують, купують і продають, а отже – фальшують і крадуть, саме тому її потрібно захищати.

У науково-дослідницькій роботі висвітлено проблему захисту інформації в сучасному суспільстві та проблему індивідуального підходу до кожного учня, які будуть вирішуватися за допомогою елементів криптології.

Метою нашої роботи було створити власний шифр, який би не був очевидний, але був би простим та цікавим, і написати програму, яка б шифрувала і розшифровувала текст, щоб зменшити до нуля помилку при виконанні цих процесів, а також розглянути способи застосування елементів криптології в шкільному курсі математики.

Нами створено програми шифратора і дешифратора мовою програмування Паскаль, які виконують свої функції за відповідним алгоритмом, також розроблено кілька варіантів самостійних

робіт з математики використовуючи елементи криптології. Це дає можливість індивідуального підходу до кожного учня, полегшення роботи вчителів у підборі самостійних та контрольних робіт, також кожен учень може після виконання роботи перевірити її правильність за допомогою ключів.

СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМАГАНЬ

Автор: **Жакун Петро Віталійович**, учень 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Остапенко С. І.**, вчитель математики.

Математичні методи все ширше застосовуються у спорті. Багато спортивних ситуацій зручно розглядати, аналізувати та оцінювати з математичних позицій.

При проведенні різноманітних змагань (футбольних, шахових, хокейних, баскетбольних, волейбольних) використовують різні організаційні принципи – системи планування.

Метою нашої роботи є розгляд систем організації чемпіонатів, турнірів та кубкових зустрічей з математичних позицій, а також цікавих математичних задач, пов'язаних з ними.

У роботі розглянуто математичні особливості систем організації чемпіонатів, турнірів і кубкових зустрічей, проаналізовано переваги і недоліки кожної із них.

Робота містить десять цікавих, оригінальних задач, пов'язаних зі спортивними ситуаціями, які виникають під час організації спортивних змагань.

Розв'язання більшості з них ґрунтується на використанні даних, отриманих з турнірних таблиць чемпіонатів світу з волейболу, футболу та чемпіонату Рівненщини з шахів (2011 р.), а також місцевого матеріалу.

Заслугує на увагу розгляд задач на складання розкладів змагань та на виявлення першого і другого призерів кубкової зустрічі та використання латинських квадратів при цьому.

ПОБУДОВА ПЛАНУ ТЕЧІЇ В РУСЛІ ДОВІЛЬНОЇ ФОРМИ МЕТОДОМ КОНФОРМНИХ ВІДОБРАЖЕНЬ

Автор: **Тивончук Євгеній Олександрович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: **Щодро О.Є.**, канд. тех. наук, доц. каф. гідротехнічних споруд НУВГП.

Актуальність роботи впливає з того, що існує багато практичних задач, які потребують побудови планів течії, наприклад – в теорії руслового процесу при побудові контурів розмитих дна і берегів; в будь-яких областях техніки часто виникають проблеми з розрахунком поля швидкостей плоско-потенційних потоків.

Метою роботи є опис течії у руслі довільної конфігурації з позиції теорії потенційних течій. У задачі дослідження при цьому входить побудова гідродинамічної сітки з визначенням координат її вузлів, визначення швидкостей і поля тисків.

Задано задачу: на площині де введено Декартову систему координат, задано дві ламані лінії які відповідають двом берегам річки. Необхідно побудувати гідродинамічну сітку в межах берегів. Задача була розв'язана раніше за допомогою методу конформних відображень, при цьому використано інтеграл Шварца-Крістоффеля. Основною задачею подальшого дослідження було використати інформацію про поперечні перерізи русла, для цього було використано метод М.А. Веліканова. Він полягає у тому, що рівняння повздовжньої рівноваги рівномірного потоку (1)

$$\frac{dZ}{dw} = \frac{M}{w} \left(\prod_{j=1}^N (w - b_j)^{-\alpha_j/\pi} \right) w^{-\alpha_e/\pi}$$

записується у кожному перерізі потоку для кожної його вертикалі окремо (2)

$$\zeta = -\left(\frac{1}{\pi}\right) \ln w + i$$

У той час, як традиційна форма запису даного рівняння відноситься до осереднених для

кожного перерізу характеристик $F_g = F_{мер}$ $F_g = \rho g h I$ $F_{мер} = C \sqrt{R}$.

Якщо потік є рівномірним, тоді $\frac{dh}{dl} = \frac{dv}{dl} = 0$ $I = \frac{v^2}{C^2 R}$; $\partial_e R = \frac{\omega}{x}$; $C = \frac{1}{n} R^{1/6}$

ω – площа перерізу; x – змочений периметр; n – коефіцієнт шорсткості; R – гідродинамічний радіус і $R \approx h$ де h – глибина. Ідея методу Великанова полягає в тому, що гідродинамічний радіус визначається для кожного перерізу окремо. Це підвищує точність гідродинамічної сітки.

Висновки: аналіз матеріалів чисельних розрахунків за даними моделювання дозволяє зробити висновок про суттєвий вплив геометрії каналу на поля кінематичних характеристик. Отримані поля швидкостей якісно відповідають фізичній моделі. При проведенні належної калібровки моделі відповідність стає і кількісною. Властивості алгоритму, його стійкість, збіжність, якість апроксимації і швидкодія програми перевірені експериментально та свідчать про їх досить хороші властивості.

СЕКЦІЯ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

ФРАКТАЛЬНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН В АНТАРКТИДІ

Автор: **Попов Анатолій Олегович**, учень 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: **Турбал Ю. В.**, керівник гуртка РМАНУМ, канд. фіз.-мат. наук, доцент каф. інформаційних систем та обчислюваних методів МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука; **Лесько Т. В.**, вчитель математики.

Одним з актуальних питань сучасної світової науки є дослідження змін Антарктичного узбережжя, адже це в свою чергу відкриває можливість вивчати шостий континент як віддзеркалення екологічного стану на всій планеті. Дослідження динаміки танення льодовиків дає змогу отримати цінну інформацію для прогнозування змін клімату не тільки у цьому регіоні, а, як доведено, на всій земній кулі. Упродовж тисячоліть потужність льодовиків Антарктиди зменшувалася поступово, але в другій половині ХХ століття швидкість їх танення істотно збільшилася.

У роботі розглянуто задачу обчислення фрактальної розмірності берегової лінії Антарктиди та запропоновано метод фрактального моніторингу льодового покриву Антарктиди з метою оцінки змін, які відбуваються в цьому регіоні. Основна увага приділяється питанням фрактальної розмірності самоподібних структур, описані відмінності в підходах до фрактального аналізу абстрактних

математичних фракталів і самоподібних структур природного походження, розглянуто декілька методів обчислення фрактальної розмірності. Аналіз характеру змін берегової лінії порівнюється з температурними змінами в даному регіоні.

Зокрема, в роботі показано, що за останній рік змін берегової лінії Антарктиди практично не відбулося, у той час як, наприклад, у 2002 році, відбулось інтенсивне танення льодовиків. Використання фрактальної розмірності як базового параметру, що характеризує льодовиковий покрив в районі берегової лінії Антарктиди, є досить зручним, оскільки дозволяє описати надзвичайно складну геометричну структуру одним числом, а в перспективі дозволить судити про швидкість її зміни користуючись фрактальною розмірністю.

Метою роботи є вивчення основних характеристик фрактальних об'єктів та використання фрактальних підходів для дослідження берегової лінії Антарктиди та температурного режиму континенту.

Об'єкт дослідження – самоподібні множини та фрактальна розмірність.

Предмет дослідження – фрактальна розмірність ділянки берегової лінії Антарктиди.

Завданням роботи є дослідження можливості використання фрактальної розмірності для визначення складності ділянки берегової лінії Антарктиди (між 104° - 114° західної довготи).

У ході роботи було визначено фрактальну розмірність ділянки берегової лінії Антарктиди (між 104° - 114° західної довготи) у 2010 та 2011 роках. Знайдена фрактальна розмірність визначеної ділянки берегової лінії Антарктиди становить 1.14 і за останній рік не змінилась. Отримані результати корелюються з температурними характеристиками (середньорічна температура у зазначений період спостережень, наприклад, знизилась лише на 1°C).

У подальшому ми плануємо продовжувати дослідження змін берегової лінії західної частини узбережжя Антарктиди за допомогою фрактальних методів, що дозволить судити про швидкість кліматичних змін на земній кулі.

МОДЕЛЮВАННЯ РЕЙТИНГУ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ НА ПРИКЛАДІ ТОРГОВИХ ЦЕНТРІВ МІСТА РІВНЕ

Автор: **Чалій Іван Васильович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники: **Ясінський М.М.**, керівник гуртка РМАНУМ;
Барановська І. А., керівник гуртка РМАНУМ, вчитель математики.

Архітектура – це одночасно наука і мистецтво проектування будівель, а також власне система будівель та споруд, які формують просторове середовище для життя і діяльності людей відповідно до законів краси. На сучасному етапі розвитку людства архітектура становить одну з найважливіших частин засобів виробництва (промислова архітектура – будівництво заводів, фабрик, електростанцій, тощо) та матеріальних засобів існування людського суспільства (громадська архітектура – житлові будинки, громадські споруди та ін.). Її художні образи відіграють значну роль у духовному житті суспільства.

Архітектура та будівництво в наш час прогресували до такого рівня, що почали створюватись новітні багатоповерхівки, розважальні та торгові центри і просто споруди різної важливості. І в минулому, і в наш час люди прагнули до найкомфортнішого для них, оцінювали предмети за певними критеріями, робили для себе деякі висновки. Це й стало причиною для написання наукової роботи, в якій зроблено спробу оцінити рейтинг архітектурних об'єктів на прикладі торгових центрів міста Рівне.

Виходячи з визначеної мети дослідження, ми намагалися розробити критерії оцінювання та на цій основі здійснити практичну оцінку торгових закладів м. Рівне, а також створити програму для автоматизованого визначення рейтингу архітектурних об'єктів, зокрема, торгових центрів.

Ще ні разу не проводилася оцінка торгових центрів міста Рівне за архітектурними ознаками, тому після нашого дослідження кожен зможе визначити для себе, який саме з торгових центрів краще підходить для нього за даними критеріями.

Всі визначені нами критерії є рівноцінними між собою, увага їм приділялася однаково.

Для знаходження розв'язку задачі рейтингового оцінювання архітектурних об'єктів на прикладі торгових центрів нами побудована комп'ютерна модель, яка зреалізована в пакеті MS Excel та Borland Delphi. За допомогою цього будь-хто може визначити власний рейтинг торгових центрів за критеріями, які він обере сам.

У роботі здійснено підбір найбільш вагомих критеріїв для оцінювання таких архітектурних об'єктів як торгові центри, наведено їх опис, а також створено ефективна комп'ютерну реалізацію запропонованої процедури рейтингового оцінювання, в якій за необхідності можна легко внести нові значення вихідних даних.

На нашу думку, використання такої моделі дозволить ефективніше здійснювати оцінювання торгових закладів міста Рівне не тільки з точки зору забезпечення населення товарами, але і з позиції зручного розташування, спектру інфраструктури, місця для відпочинку та ін. Крім того, запропонована в роботі модель може бути використана при дослідженні торгових закладів чи їх ділянок з точки зору привабливості при наданні допомоги туристам.

Представлена у роботі модель має гарні перспективи щодо її вдосконалення в майбутніх дослідженнях.

ТЕОРІЯ МАСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Автор: Денисюк Ольга Володимирівна, учениця 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: Лесько Т. В., вчитель математики.

Теорія масового обслуговування — розділ теорії ймовірностей, метою досліджень якого є раціональний вибір структури системи обслуговування та процесу обслуговування на основі вивчення потоків вимог на обслуговування, що надходять у систему і виходять з неї, тривалості очікування і довжини черг. У теорії масового обслуговування використовуються методи теорії ймовірностей та математичної статистики.

Предмет теорії масового обслуговування – встановлення залежності між характером потоку замовлень, продуктивністю окремого каналу (канал обслуговування – сукупність усіх технічних пристроїв, необхідних для обслуговування одного замовлення), кількістю каналів і ефективністю обслуговування.

Тема є актуальною у зв'язку з тим, що сьогодні активно розвивається торгівля, зокрема розширюються мережі торгових закладів. Ці заклади потребують удосконалення та покращення умов обслуговування клієнтів.

Перші задачі ТМО (Теорії масового обслуговування) були розглянуті співробітником Копенгагенської телефонної компанії, вченим Агнером Ерлангом, в період між 1908 і 1922 роками. Стояло завдання впорядкувати роботу телефонної станції і заздалегідь розрахувати якість обслуговування споживачів залежно від числа використовуваних пристроїв.

У роботі ми розглядаємо способи розв'язання деяких типів задач. Під час роботи над задачами, були розроблені програми для розв'язання цих задач. Тексти програм було наведено у науково-дослідницькій роботі.

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ ВПЛИВУ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ ТА АГРОТЕХНІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автор: **Козак Катерина Вікторівна**, учениця 11 класу НВК «РОЛІ».

Науковий керівник: **Топішко І.І.**, завідувач кафедри економічної теорії НУ «Острозька академія» доцент кандидат економічних наук, **Лесько Т. В.**, вчитель математики.

Щороку зміни метеофакторів мають великий вплив на міжрічну мінливість врожайності озимої пшениці. Господарники, розуміючи це, мусять кожного року приймати важливі рішення, адже урожайність головної для нашого краю сільськогосподарської культури впливає на велику кількість інших показників.

Стратегічні рішення повинні прийматися не інтуїтивно, а на підставі всебічного статистичного аналізу та математичних розрахунків. Це потрібно робити з допомогою математичних моделей. Наша робота присвячена аналізу цього впливу та побудові регресійної моделі урожайності озимої пшениці для Рівненської області. Вихідними даними служили такі числові ряди: середня врожайність озимої пшениці у Рівненській області за останні 20 років, середньомісячні значення сум опадів та середньомісячні температури. У роботі проаналізовано залежність середньої врожайності озимої пшениці від змін метеорологічних факторів та від кількості внесених мінеральних добрив на прикладі Рівненської області за останні 20 років. Ми дійшли висновку, що збільшення середньомісячної температури лютого на 10°C призведе до збільшення урожайності на 1,08 ц/га, а аналогічне збільшення температури у березні з високою ймовірністю гарантує збільшення урожайності на 1,34 ц/га. Несподівані висновки можна зробити і щодо впливу кількості внесених мінеральних добрив на підвищення врожайності озимої пшениці. Математичні розрахунки спростовують думку про те, що внесення мінеральних добрив значно підвищує врожайність. То можливо, не варто вносити великі кількості добрив, урожайність при цьому не знизиться, а собівартість буде меншою. Запропонована модель дозволить завчасно прогнозувати валовий збір зерна, і як наслідок коливання цін на продукцію.

НЕЙРОННІ МЕРЕЖІ І ТЕОРІЯ РОЗПІЗНАВАННЯ ОБРАЗІВ

Автор: **Бойко Михайло Віталійович**, Дубровицького НВК «Ліцей-ЗОШ І-ІІ ст.».

Науковий керівник: **Островець І. М.**, вчитель математики.

Актуальність дослідження. У XXI столітті науково-технічний прогрес рухається семимильними кроками і має переважно практичне спрямування. На ринку постійно у запиті технології, що мають невеликі розміри, але високий функціонал. Одним із видів таких технологій є нейронні мережі. Техніку, виготовлену на їх основі можна використовувати практично в усіх галузях науки і промисловості. Істотною особливістю нейронних мереж є можливість самонавчання. Окрім того, нейронні мережі використовують для вирішення великої кількості проблем, в тому числі і проблеми розпізнавання образів.

Об'єкт дослідження. Різні види нейронних мереж, способи їх навчання та методи розпізнавання образів, що передбачають використання нейронних мереж.

Мета роботи: дослідити будову штучного нейрона та нейронної мережі. Показати рішення проблеми розпізнавання образів із використанням нейромережі.

Мета реалізується через такі **завдання:**

- дослідити будову штучного нейрона;
- дослідити будову різних типів нейронних мереж;
- дослідити правила самонавчання нейромереж;
- запропонувати рішення проблеми розпізнавання образів з використанням нейромережі.

У роботі досліджено:

- будову штучного нейрона;
- способи з'єднання нейронів у мережу;
- способи навчання нейронних мереж;
- проблему розпізнавання образів.

Застосування даної теми: у сучасній науці нейронні мережі застосовуються при розпізнаванні образів, прогнозуванні біржових стрибків, створенні асоціативної пам'яті. Розпізнавання образів є однією з найбільш фундаментальних проблем теорії інтелектуальних систем. Вирішення цієї проблеми навіть для одного конкретного випадку дає поштовх для величезного стрибка науки. На теперішньому етапі розпізнавання образів на основі нейронних мереж дає можливість створення технологій, що дозволяють ідентифікувати людину за відсканованою сітківкою ока чи відбитками пальців; знайти у базі даних людину за її фотографією; ідентифікувати автомобіль за сфотографованими номерними знаками.

Висновки: Працюючи над темою «**Нейронні мережі і теорія розпізнавання образів**», ми намагалися дослідити будову штучного нейрона, одношарової та багатошарової нейронних мереж, проблему розпізнавання образів, а також знайти раціональне рішення проблеми розпізнавання образів (на основі отриманого зображення).

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ РІВНЯНЬ ТИПУ ВАН ДЕР ПОЛЯ

Автор: Білоус Ілля Ігорович, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар».

Наукові керівники: Щодро О.Є., канд. тех. наук, доц. каф. гідротехнічних споруд НУВГП; Остапчук Л.С., вчитель математики.

У роботах відомих нейрофізіологів, таких як І.М. Сеченов, М.Є. Введєнський, І.П. Павлов та ін. відмічається ряд основних закономірностей, характерних як для поведінки нервової, так і м'язової тканин. Це стосується поведінки цілих біологічних систем і комплексів даного організму, таких як дихальний апарат, серцева ритміка і т.д. Зокрема, визначено такі основні поняття: збудженість і дратівливість, фізіологічний спокій, оптимум і пессимум збудження, поріг збудження, хронаксія, період рефрактивності, лабільності, парабіоз, наркоз. Визначено також характерні реакції тканин на одиничне збурення – одиничне скорочення, зубчастий тетанус, гладкий тетанус. У роботі М.Є. Введєнського, зокрема, відзначається, що математичною моделлю основних нервових процесів є нелінійні диференціальні рівняння Ван дер Поля, Релея, Льєнара та ін. Саме такі рівняння описують істотно нелінійні процеси у природних, технічних, соціальних, екологічних та ін. системах.

Завданнями дослідження є:

- побудова алгоритму та програми для наближеного розв'язку рівняння Ван дер Поля;
- аналіз розв'язків та підбір параметрів рівняння для моделювання різних режимів роботи біологічних систем;
- пояснення фізіологічних закономірностей і явищ, виходячи з диференціального рівняння та значень його параметрів.

Об'єктом дослідження є нелінійні процеси в біологічних, інших природних та технічних системах.

Предмет дослідження – рівняння Ван дер Поля, методи його розв'язку та результати інтегрування.

Розроблені алгоритм та програма дозволяють наближеним асимптотичним методом отримати

розв'язок нелінійних рівнянь типу рівняння Ван дер Поля. Якісний характер розв'язків при правильному підборі параметрів рівняння моделює різні фізіологічні явища і процеси. Зокрема прослідковується поступовий перехід від стадії нормального функціонування нерва, до стадії рефрактерності (нечутливості) і парабіозу. Отримані результати можуть бути корисні при аналізі природних і технічних систем, в яких спостерігаються авто коливні процеси, від'ємне тертя, різкі переходи між різними режимами функціонування.

МОДЕЛЮВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ГІЛЛЯСТИХ ПРОЦЕСІВ

Автор: **Ляш Лілія Ярославівна**, учениця 11 класу Мізоцького НВК «ЗОШ I-II ст.-ліцей» Здолбунівського району, вихованка РМАНУМ.

Наукові керівники: **Дейнека О.Ю.**, керівник гуртка РМАНУМ, асистент каф. вищої математики НУВГП.

У нашій роботі з'ясовуються можливості застосування стохастичних методів, зокрема гіллястих процесів до моделювання соціально-політичних явищ.

Детально вивчені і викладені основні поняття теорії найпростіших випадкових процесів – ланцюгів Маркова, гіллястих процесів. Опрацьований матеріал, застосовано до створення найпростіших моделей еволюції соціально-політичної групи із одним та двома видами угруповувань. Отримано параметри кожної із моделей, які дозволяють прогнозувати характер перебігу процесів та можливість керувати його розвитком.

У цілому, зроблено висновок про те, що у випадках наявності масових проявів однорідних явищ з певною мірою точності доцільне використання стохастичних методів.

ВІДДІЛЕННЯ ТЕХНІЧНИХ НАУК

СЕКЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПЕРСПЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПРИСТРОЇ ДЛЯ БОРОТЬБИ З УРАГАНАМИ

Автор: **Левковський Борис Сергійович**, учень 11 класу Рівненського природничо-математичного ліцею «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Бернацький В.А.**, канд. фіз.-мат. наук, проф. каф. методики викладання фізики та хімії РДГУ.

У роботі розглянуто та проаналізовано атмосферні процеси, способи боротьби з ураганами (смерчами). Запропоновано ряд оригінальних пристроїв для боротьби з ураганами.

Мета роботи – зменшення енергії ураганів до безпечного рівня. Завдання роботи – створення пристроїв для боротьби з ураганами. Об'єкт дослідження стихійні процеси в атмосфері. Предмет дослідження – ефективні способи боротьби з ураганами.

Автором запропоновано ряд оригінальних пристроїв для боротьби з ураганами. Особливість пристроїв полягає в тому, що вони працюють в автономному режимі. Тобто, пристрої приводяться в дію горизонтальним потоком урагану і створюють горизонтальний і вертикальний потік повітря, направлений проти відповідних потоків урагану. Повітряний потік створюється за допомогою вентиляторів розміщених в циліндричних корпусах з соплами або каплеподібними обтікачами на виході повітряного потоку. Вказано переваги та недоліки кожного з них. Запропоновані пристрої відрізняються простотою конструкції і мають малу собівартість. Пристрої мають позитивний ефект, так як не мають негативного впливу на процеси в навколишньому середовищі, а лише використовують їх. Використання системи пристрою дозволить зменшити енергію ураганів до безпечної величини і дозволить зберегти людські життя та заощадити величезні фінансові кошти.

ПЛАЗМОХІМІЧНА ГІДРОФОБІЗАЦІЯ ДИСПЕРСНИХ НЕОРГАНІЧНИХ РЕЧОВИН

Автор: **Кінда Віталій Васильович**, учень 9 класу Рівненського ПМЛ «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Скрипник І.Г.**, канд. хім. наук, доц. каф. технології будівельних виробів та матеріалознавства НУВГП.

Дослідження процесів полімеризації в плазмі охоплює нову область науки, яка знаходиться на межі фізики, хімії, теорії міжфазних явищ, матеріалознавства та ін.

Актуальною стає розробка нових технологій формування тонкоплівкових полімерних покриттів на поверхні твердих тіл і надання матеріалам особливих властивостей.

Це дає можливість зберігання і транспортування партій **добрив** значних об'ємів без втрати їх фізико-хімічних та фізико-механічних властивостей.

Ця технологія може бути корисною для оборонної промисловості, оскільки **нітрат амонію** NH_4NO_3 використовується для приготування вибухових матеріалів, а також в якості окислювача у складі

твердого палива ракет та іншого озброєння.

Перспективним напрямом досліджень виявилось використання низькотемпературної плазми в обробці дисперсних матеріалів.

Встановлено, що в електричному розряді молекули розщеплюються на радикали під дією ударів іонів та електронів чи в наслідок дії високої температури. Вільні радикали являють собою або уламки молекул, або молекул, що знаходяться в електронно-збудженому стані. Вони мають вільну валентність і, як правило з великою хімічною активністю, завдяки чому легко вступають в хімічну взаємодію зі звичайними насиченими молекулами.

Практичне значення має розробка нових технологій формування тонкоплівкових полімерних покриттів на поверхні твердих тіл з використанням низькотемпературної плазми і надання матеріалам особливих властивостей є предметами наших подальших експериментальних досліджень.

Здійснено аналітичний розгляд можливості застосування низькотемпературної плазми для проведення плазмохімічного способу одержання полімерного матеріалу із органічних речовин та розгляд механізму утворення полімерних плівок на дисперсних матеріалах сільськогосподарського і будівельного призначення з метою їх гідрофобізації та значного покращення фізико-механічних та фізико-хімічних властивостей при їх використанні в галузях „ Будівництво ”, „ Сільське господарство ” та „ Оборонна промисловість ”.

Підготовлено матеріали, зокрема аміачної селітри виробництва ВАТ «Рівне-Азот» і портландцементу виробництва Здолбунівського ПАТ «Волинь-Цемент» як зразків для кондиціювання і порівняння та устаткування для проведення в подальшому експериментальних досліджень.

ХІМІЧНІ ДОБАВКИ ДЛЯ БЕТОНІВ І БУДІВЕЛЬНИХ РОЗЧИНІВ

Автор: **Лук'янов Олег Олександрович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ I-III ст. № 13, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Мироненко А.В.**, канд. тех. наук, доц. каф. технології будівельних виробів та матеріалознавства НУВГП.

У роботі детально описано:

- класифікація і види добавок-пластифікаторів, суперпластифікаторів та гіперпластифікаторів;
- механізм дії добавок, додаткові властивості яких набувають бетони та будівельні розчини при додаванні тих чи інших видів добавок-пластифікаторів.
- вид добавок:
 - пластифікуючі та суперпластифікуючі;
 - пластифікуюче-повітрязалучуючі;
 - повітрязалучуючі;
 - прискорювачі твердіння;
 - протиморозні;
 - сповільнювачі тужавлення;
 - інгібітори корозії сталі;
- фізичні та хімічні властивості добавки та готової суміші.
- Описано ефекти від застосування добавок:
 - збільшення рухливості бетонних і розчинових сумішей в 6-7 разів, що дозволяє бетонувати густоармовані і звичайні конструкції;
 - зниження водопотреби бетонної суміші на 15% для отримання рівнорухомого бетону;
 - покращення структури бетону: підвищення міцності на 10-15 МПа, густини і однорідності бетону;
 - отримання гладенької високоякісної лицьової поверхні виробів різної форми;
 - збільшення водонепроникності, морозо- і корозійної стійкості бетону;
- Способи застосування та дозування добавок пластифікаторів;
- Дослідження впливу добавок на водопотребу і міцність в'язучого;
- Розробка сухої штукатурної суміші для опоряджувальних робіт на основі модифікованого

гіпсового в'язучого з використанням гіперпластифікаторів.

Дані дослідження дали змогу зробити наступні висновки:

- використовувати поширені пластифікатори до в'язучих на основі гіпсу;
- використовувати гіпсові в'язучі низького ґатунку при виконанні будівельних робіт, що вимагають використання високоякісних гіпсових в'язучих;
- значно знизити вартість та трудомісткість процесу виготовлення високоміцного гіпсового в'язучого;
- виготовляти монолітні об'єкти з високоміцного та високоякісного гіпсового в'язучого;
- розпочати дослідження розробки високоякісних гіпсових в'язучих на основі відходів промислового виробництва, наприклад фосфогіпсу;
- розпочати дослідження можливостей застосування супер- та гіперпластифікаторів у штукатурних сумішах;
- розробити склад сухої штукатурної суміші для опоряджувальних робіт на основі гіпсового в'язучого, що передбачає додавання добавки пластифікатора, що в свою чергу дозволяє використовувати рядовий низькоміцний гіпс б-модифікації у сумішах такого складу і цим самим знизити її вартість та ін;
- розробити модифікатор сульфатно-шлакового в'язучого, який може бути використано на підприємствах з виготовлення місцевих в'язучих і виробів з них;
- подати заявку на корисну модель модифікатора сульфатно-шлакового в'язучого.

СУЛЬФАТНО-ШЛАКОВІ В'ЯЖУЧІ ТА МАТЕРІАЛИ НА ЇХ ОСНОВІ

Автор: **Рудий Андрій Тарасович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Мироненко А. В.**, доц., канд. тех. наук, каф. технології будівельних виробів та матеріалознавства НУВГП.

Проведені дослідження підтвердили, що актуальною на сьогодні є проблема розробки високоміцних СШВ на основі низькоглиноземистих доменних гранульованих шлаків.

Мета: дослідження технологічного використання СШВ, розробка технологічних схем і використання їх у промисловому та цивільному виробництві.

Завдання:

- Дослідження можливого використання СШВ у промисловому та цивільному виробництві.
- Дослідження якостей та властивостей даних матеріалів.
- Доведення, що виготовлення цих будівельних матеріалів, дає змогу вирішити актуальну проблему будівництва.

Отримані результати проведеної роботи:

- 1). Виробництво СШВ навідрізняє від виробництва портландцементу не супроводжується викидами CO_2 в атмосферу;
- 2). Практично відсутні витрати палива на виробництво СШВ у той час, як на виробництво портландцементу використовують понад 300 кг умовного палива на 1 тону;
- 3). Таким чином відкривається новий напрямок використання відходів виробництва – доменного шлаку та фосфогіпсу;
- 4). Доведено, що старі уявлення про СШВ в багатьох випадках не відповідають дійсності.

СЕКЦІЯ ЕЛЕКТРОНІКИ ТА ПРИЛАДОБУДУВАННЯ

РОЗРОБКА АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ ВИМІРЮВАННЯ ТЕМПЕРАТУРИ В РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ

Автор: Білоус Ілля Ігорович, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Сафоник А. П., канд. тех. наук, доц. каф. автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій НУВГП.

Актуальність дослідницької роботи полягає в тому, що вимірювання температури в реальному часі є одним із ключових моментів будь-якої галузі промисловості, техніки, природних та інших процесів. А так як дані, що отримуються, заносяться в базу даних і аналізуються за допомогою певних алгоритмів автоматично в режимі реального часу це ще дає можливість автоматизованого контролю температурних об'єктів та аналізу отриманих даних.

У науковій роботі розроблено автоматизовану систему вимірювання температури та аналізу отриманих даних в реальному часі. Було створено прилад, який забезпечив отримання інформації з датчика температури в реальному часі і передачу даних на ПК, а також програма для збереження знятих даних та їх обробки.

Основними перевагами системи є: централізований контроль, що зменшує людський фактор при зборі даних; режим роботи в реальному часі; універсальність, адже датчик температури можна замінити будь-яким іншим датчиком; збір даних з територіально розмежованих об'єктів (в межах підприємства, міста, області, країни); значна швидкість збору даних, досягається шляхом організації клієнт-серверної архітектури мережі; обробка значних масивів отриманих (зібраних) даних, сучасні бази даних працюють по за удосконаленими алгоритмами обробки інформації, що дозволяють економити ресурси комп'ютера на якому працює сервер баз даних; представлення даних у зручному для користувача вигляді (таблиці, діаграми, графіки), тобто організація людино-машинного інтерфейсу; забезпечення високої надійності системи шляхом резервування важливих даних та апаратних засобів; забезпечення високого рівня захищеності системи від несанкціонованого доступу, шляхом кодування інформації, яка передається через мережу, та захисту інформації на рівні бази даних;

Розроблена система актуальна для промислових об'єктів і для комунальних господарств. Відомий факт – локальна загальноміська мережа на сьогодні не є рідкістю, тому майже в кожному будинку встановлений Ethernet-комутатор. Виділивши всього один слот на такому комутаторі можна проводити моніторинг того чи іншого ресурсу.

МАГНІТОМЕТР НА ОСНОВІ МІКРОКОНТРОЛЕРА

Автор: Дзюба Андрій Олександрович, учень 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Сафоник А.П., канд. тех. наук, доцент НУВГП; Левшенко В.Я., викладач кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ.

Оточуючи людину, світ предметів, явищ і процесів потребує постійної кількісної інформації. Це досягається шляхом вимірювання величини, що характеризують навколишній світ. Наприклад, масу об'єкта визначають шляхом зважування на різного роду терезах, геометричні розміри тіл, залежно від масштабів, лінійкою, мікрометром, рулеткою, електронним віддалеміром. Сучасний ринок товарів пропонує широкий

спектр електронних аналогових і цифрових приладів та інструментів, які не тільки полегшують фізичну й інтелектуальну працю, але й забезпечують її якість. При цьому вимірювання параметрів фізичних величин різного роду радіоелементів (резисторів, конденсаторів, котушок індуктивностей та ін.), значень напруги і сили струму, напруженості електричного та індукції магнітного полів, інтенсивності іонізуючого випромінювання є однією з важливих задач метрології.

Об'єкт дослідження є прилад для вимірювання індукції магнітного поля. Предмет дослідження – магнітометр на основі мікроконтролера та досліди з ним. У своїй роботі ми пропонуємо використати магнітометр на основі інтегрального датчика Холла і мікроконтролера типу АТ 9052313. Це дало можливість усунути комутаційну апаратуру та блоки, які виконують окремі операції (мультиплексор, компаратор, шифратор, дешифратор, лічильник-таймер то ін.) та здійснити цифрову індикацію результатів вимірювань.

Розроблений «Магнітометр» (тесламір) дає можливість вимірювати значення індукції магнітного поля у межах до 0,067 Тл, оцінити напрямок магнітних силових ліній. Прилад виготовлено на основі інтегрального перетворювача (датчика), вихідна напруга на якому є пропорційною до індукції магнітного поля. За допомогою розробленої нами програми, мікроконтролер перетворює аналоговий сигнал, що відповідає холлівській напрузі, у цифрову інформацію, яка відповідає значенню індукції магнітного поля.

Прилад може бути використаний у процесі вивчення електродинаміки шкільного і вузівського курсу фізики, для вимірювання індукції магнітних полів, створюваних різноманітними установками, що містять котушки індуктивності та постійні магніти, а також в наукових цілях під час дослідження впливу магнітних полів на ріст рослин, швидкість проростання зерна тощо.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕПЛОПРОВІДНОСТІ РІДИН ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВОГО ТЕРМОМЕТРА

Автор: **Войтович Валентина Вікторівна**, учениця 10 класу Довговільської ЗОШ I-III ст. Володимирецького району.

Науковий керівник: **Репетуша М. О.**, вчитель фізики.

У нашій роботі досліджується проблема удосконалення методики і техніки шкільного фізичного експерименту під час вивчення теплових процесів. Вимога часу – модернізація існуючого та створення нового навчального обладнання та методики його використання. Об'єктом дослідження в даній роботі є теплові явища. Предметом дослідження є застосування цифрового термометра та графічна візуалізація залежностей температури від часу в різних теплових процесах. Мета дослідження – удосконалення шкільного фізичного експерименту при вивченні теплових процесів шляхом використання цифрових термометрів. Для досягнення мети було сконструйовано експериментальні установки та виготовлено цифровий термометр. Для відображення змін температури на моніторі комп'ютера використали спеціальну програму «Temp Keerer». (Автор П.Воробйов). Актуальність дослідження полягає в тому, що з'являється можливість удосконалити шкільний фізичний експеримент при вивченні теплових процесів шляхом використання цифрових термометрів. Запропоноване навчальне обладнання доступне для виготовлення його в умовах школи.

Провідні світові та вітчизняні фірми-виробники навчального обладнання приділяють увагу розробці приладів для демонстрації теплових явищ, але в школах такого обладнання поки що немає. Графіки теплових процесів можна зберегти у комп'ютері як малюнки, а також надрукувати на принтері і в майбутньому використовувати їх для різних видів самостійної роботи як роздатковий матеріал.

СЕКЦІЯ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА

ВИЗНАЧЕННЯ МОДУЛЯ ЮНГА І МЕЖІ МІЦНОСТІ МАТЕРІАЛІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ОПТИЧНИХ МАСШТАБІВ

Автор: **Лучин Володимир Володимирович**, учень 11 класу Мізоцького НВК «ЗОШ I-II ст.-ліцей».

Науковий керівник: **Федорчук Ю. О.**, вчитель фізики та астрономії.

У роботі розглянуто один із методів визначення модуля Юнга та межі міцності матеріалів за допомогою приладу оригінальної конструкції – оптичного масштабу.

Мета роботи – визначити модуль Юнга та межі міцності матеріалів з максимально доступною точністю.

Завдання роботи – показати, як за допомогою оптичних масштабів можна визначити механічні властивості матеріалів, зокрема модуль Юнга та межі міцності.

Автором запропоновано оригінальний прилад для підвищення точності визначення механічних властивостей матеріалів. Запропоновано метод визначення модуля Юнга та межі міцності матеріалів. Обраховано похибку визначення даних фізичних величин. Обґрунтовано перевагу методу визначення цих величин в порівнянні з іншими методами, зокрема методом дзеркальних масштабів.

У роботі дано наукове пояснення виникнення деформацій в твердих тілах, дано математичний опис процесу деформації.

Конструюючи машини, верстати, ті чи інші споруди, обробляючи різні матеріали, важливо знати, як деформуватиметься кожна деталь під дією сил, за яких умов її деформація не впливатиме на роботу машин в цілому, при яких навантаженнях почнеться руйнування деталі і т. ін. Вивченням цих важливих для техніки питань займається багато технічних наук, зокрема матеріалознавство.

Робота може бути використана при вивченні відповідних тем шкільного курсу фізики та при проведенні лабораторних робіт та робіт фізичного практикуму.

ОЦІНКА СТАНУ ПОЛІВІНІЛХЛОРИДНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ КАБЕЛІВ ТА МОНТАЖНИХ ПРОВІДІВ МЕТОДОМ ДІЕЛЕКТРИЧНОЇ РЕЛАКСАЦІЇ

Автор: **Луцюк Іван Миколайович**, учень 9 класу Рівненської спеціалізованої ЗОШ I-III ст. № 15.

Науковий керівник: **Мащенко В.А.**, канд. фіз.-мат. наук, доц. кафедри фізики РДГУ.

Одними із видів інгредієнтів, які вводять практично у всі полімери, з метою надання їм необхідних експлуатаційних властивостей і полегшення переробки, є пластифікатори.

Метою роботи є дослідження процесів теплового старіння пластифікованих полімерних композицій, аналіз релаксаційних процесів, які відбуваються в таких системах, та оцінки придатності до подальшого використання та експлуатації технічних виробів, конструктивними складовими яких є такі матеріали.

Як об'єкти досліджень було вибрано кабель КМВ і монтажний провід ВВГ, в яких для ізоляції використовуються пластифікований ПКМ на основі лінійного аморфного гнучколанцюгового полімеру – полівінілхлориду.

Зміна структурної організації ПВХ-пластикатів внаслідок термомеханічного старіння викликає зміни не лише комплексу механічних властивостей а й зміни електричних характеристик. Значення складових комплексної діелектричної проникності (ϵ' , ϵ'') можуть дати інформацію про необоротні процеси, які пройшли внаслідок експлуатації або зберігання, що призведуть до змін надмолекулярної структури пластифікованих ПВХ-композицій. Для цього потрібно кількісно співставити експериментальні вимірювання дійсної частини комплексної діелектричної проникності (ϵ') та тангенса кута діелектричних втрат ($\tan \delta$) ізоляції кабелів та монтажних проводів з часом старіння t .

СЕКЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ МАНІПУЛЯТОРА «КОМП'ЮТЕРНА МИША»

Автор: **Матвійчук Анастасія Миколаївна**, учениця 10 класу Рівненської гуманітарної гімназії, вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Дубенський В.В.**, керівник гуртка РМАНУМ;
Тимощук А.І., керівник гуртка РМАНУМ.

Безпека і захищеність власного житла є одними з найбільш нагальних завдань для кожної людини.. Тому важливим завданням кожного господаря є забезпечення фізичної недоторканності його житла. У плані безпеки сучасні технології мають дуже великі можливості. Причому можливості, не тільки попередження та оповіщення, а й відповідного реагування. Така оселя може оснащуватися цілим комплексом охоронних функцій, які активно реагують на стороннє вторгнення. Сучасні прилади контролю і відстеження різних параметрів, разом з компактними і ефективними виконавчими пристроями, дозволять самостійно конфігурувати і налаштувати весь комплекс заходів щодо забезпечення захисту житла. Але все це забезпечення вимагає значних матеріальних затрат.

Одне із найважливіших завдань, що стояло перед написанням даної програми було створення приладу, що буде реагувати на прихід небажаних гостей та буде сповіщати власника, якщо він знаходиться далеко від дому. Ця програма використовує мінімум ресурсів, проте працює безвідмовно. У порівнянні з іншими подібними приладами (розглядався прилад розливного типу «ЕГЕР»). Програма може виконувати такі самі функції проте може бути використана в домашніх умовах і є менш витратною та меншгабаритною.

Метою роботи є розширення можливостей маніпулятора „комп'ютерна мишка”.

Об'єктом дослідження є спільна робота програмного забезпечення на функціональному та фізичному рівні при увімкненні світлодіода в маніпуляторі «Комп'ютерна миша».

Предметом дослідження є розширення можливостей інформаційної підтримки операційної системи (ОС) при роботі з комп'ютерною мишкою.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ОБРОБКИ СПЕКТРУ ЕЛЕКТРИЧНИХ ФЛУКТУАЦІЙ ПОЛІМЕРНИХ СИСТЕМ

Автор: **Карпюк Василь Григорович**, учень 11 класу Рівненської спеціалізованої ЗОШ I-III ст. № 15.

Науковий керівник: **Мащенко В.А.**, канд. фіз.-мат. наук, доц. кафедри фізики РДГУ.

Для отримання інформації потрібна ефективна система запису і обробки експериментальних даних, що визначає систему MATLAB як основне комп'ютерне середовище для моделювання процесів молекулярних рухів і їх експериментального аналізу.

Метою роботи є розробка алгоритму обробки термофлуктуаційних спектрів та його практична реалізація з використанням програмних засобів системи MATLAB.

Об'єктом дослідження є можливості пакету Signal Processing системи MATLAB для обробки та візуалізації різних типів сигналів.

Методи досліджень – засоби проектування складових інформаційної системи в прикладному програмному забезпеченні.

Наукова новизна дослідження полягає у системному аналізі математичних методів обробки сигналів на фізичному та інформаційному рівні з метою оптимального проектування алгоритму обробки та впровадження його в реальні системи обробки науково-технічних спектрів об'єктів дослідження.

У роботі отримані спектральні характеристики складових інформаційної системи. На основі експериментальних даних електричних флуктуацій полімерних систем побудовані кореляційні функції, що визначають можливість ефективної діагностики їх релаксаційного стану як в стаціонарному стані, так і в процесі модифікації.

Показана комплексна можливість використання стандартних функцій пакету системи MATLAB для обробки спектрів та їх візуалізації.

СЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

ПРЯМЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГІЇ ВІТРУ В ПРОМИСЛОВИХ ПРОЦЕСАХ НА ПРИКЛАДІ ОЧИСТКИ ВОДИ

Автор: **Андрушко Володимир Ярославович**, учень 11 класу Рівненського НВК № 12, вихованець РМАНУМ.

Наукові керівники:; **Малюга Андрій Віталійович**, керівник гуртка РМАНУМ, **Замлинна Т.Й.**, вчитель фізики.

Мета роботи: дослідити можливість прямого використання енергії вітру (ПВЕВ) в промислових процесах.

Об'єкт досліджень: ПВЕВ в промислових процесах.

Предмет досліджень: вітропривід в роботі обладнання очисних підприємств.

У наш час енергію вітру використовують для виробництва електроенергії або водоподачі. Але серед промислових прототипів нема чіткої тенденції розвитку прямого використання енергії вітру в

різних технічних процесах.

У роботі поставлено проблематику ПВЕВ взагалі, і, для роботи водоочисних станцій, зокрема. Створено принципово нову схему несучого обладнання для процесів перемішування і аерації на ставку-змішувачі – вітропривідного обладнання. Описана його функціональна роль в рамках дільниці очистки і схема самої дільниці. Цим обладнанням є понтон-вітряк. Складено вимоги до міцності і жорсткості понтона-вітряка в нормальних і критичних режимах роботи. Створено принципову схему комплексу виконавчих пристроїв на несучому обладнанні. Діючих промислових або патентних прототипів аналогічної структури і функціональних можливостей не виявлено.

Проведено розрахунки для забезпечення прив'язки дільниці до конкретних умов на прикладі м. Глиняни. Продуктивність станції виходить з оцінки перспективи розвитку Глинян і навколишніх населених пунктів.

Показано різницю стійкості об'єкта до надзвичайних ситуацій. Найвищий ріст рівня стійкості до аварій спостерігається на електромережах. Дільниця має два додаткових рівні стійкості: енергонезалежність вітроприводу робочого обладнання і власне електровиробництво. До повеней стійкість об'єкта лишається співмірною зі стійкістю об'єктів з традиційними технологіями.

Створено діючу модель дільниці ставка-змішувача з усіма вказаними в роботі елементами. На моделі проведено експерименти для виявлення особливостей роботи понтона-вітряка і начпного обладнання. Підтверджено ряд теоретичних припущень, виявлено нові особливості поведінки начпного обладнання, особливо на критичних режимах роботи.

ТЕПЛОВИЙ ГЕНЕРАТОР З ВИСОКИМ ККД ДЛЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ПАЛИВА

Автор: **Коломієць Олена Ігорівна**, учениця 10 класу Соснівського НВК «гімназія –ЗОШ І-ступеня» Березнівського району.

Науковий керівник: **Васюта В. А.**, вчитель фізики.

Мета роботи. З'ясувати можливості використання відходів деревопереробної промисловості як палива місцевого значення. Довести, що використання тирси є енергетично доцільним та екологічно чистим. Довести шляхи збільшення ККД теплового генератора.

Об'єктом дослідження є використання відновлювального виду палива – тирси.

Предметом дослідження – фізико-хімічні процеси при згоранні деревини.

Робота актуальна, бо використання природного газу для отримання тепла є дорогим джерелом енергії, а альтернативні види палива набагато дешевші, екологічно чисті та поновлювальні.

У процесі роботи ми питому теплоту згорання та температуру горіння деревини, дослідили способи збільшення температури горіння; описали технологічний процес сушіння тирси, як палива, продуктами згорання.

Отримали дані: питома теплота згорання 15МДж/кг; температура горіння 1400°C, які є досить високі при низькій вологості палива.

Наукова новизна нашої роботи полягає в тому, що ми довели доцільність процесу сушіння тирси перед спалюванням та описали замкнений технологічний процес отримання теплової енергії.

Підготовлене деревне паливо має високу теплотворність, доступне для споживача та є екологічно чистим. А сам тепловий генератор має високий ККД.

ВПЛИВ РІЗНОЧАСТОТНОГО ЕЛЕКТРОМАГНІТНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Автор: **Шиманський Дмитро Олегович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Науковий керівник: **Наумчук О.М.**, канд. тех. наук, доц. каф. електротехніки та автоматики НУВГП

Метою наукового дослідження є вивчення впливу електромагнітного випромінювання від різночастотних джерел на навколишнє середовище та розробка заходів щодо його зменшення.

Об'єкт дослідження: інтенсивність різночастотного електромагнітного випромінювання (радіо і телепередавальні станції, базові станції стільникового мобільного зв'язку та ін.).

Предметом досліджень: визначення параметрів електромагнітного поля різночастотного електромагнітного джерела.

Наукова новизна:

- визначено спектральну густину електромагнітного випромінювання від різночастотних та різнотипних джерел, а саме базових станції стільникового мобільного зв'язку та телевізійних, радіомовних і радіорелейних передавачів;
- вказані та нанесені на план місцевості небезпечні зони поблизу досліджуваного об'єкта, на які необхідно накласти обмеження щодо їх використання;
- запропоновані заходи зменшення інтенсивності електромагнітного випромінювання.

Проведено узагальнення результатів вимірювання ЕМП та встановлено реальні показники рівнів електромагнітних випромінювань на відповідних висотах та у характерних точках. Представлено результати розрахунку щільності потоку електромагнітного поля, виконана проекція зони перевищення ГДР на землю та ситуаційний план з встановленими обмежувальними зонами. При цьому визначено зони перевищення гранично допустимих рівнів у вертикальній площині та визначено їх показники.

Визначено сумарне електромагнітне навантаження при роботі різночастотних радіотехнічних засобів Рівненського ОРТПЦ та встановлено обмежувальні зони. Запропоновано шляхи підвищення ефективності моніторингу електромагнітної ситуації даного РТО.

Виявлено показники щільності потоку енергії в межах 3,86-5,9 мкВт/см² в діапазоні 900-1800 МГц (Рівненський ОРТПЦ) та вказано на можливі причини їх виникнення, а саме: недотримання проектних норм та паспортних даних або на неправильні умови експлуатації приймально-передавального обладнання. З огляду на це, окреслено подальші шляхи дослідження впливу електромагнітного випромінювання на навколишнє середовище.

СЕКЦІЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ВИНАХІДНИЦТВА

УСТАНОВКА ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МАГНІТНОГО ПОЛЯ СТРУМІВ ЗМІЩЕННЯ

Автор: **Маняк Юрій Вікторович**, учень 11 класу Рівненського ПМЛ «Елітар».

Наукові керівники: **Рибалко А. В.**, канд.пед.наук, доцент кафедри фізики НУВГП; **Работюк М. К.**, вчитель фізики.

Відомо, що змінне магнітне поле породжує змінне електричне. Цей факт досить легко продемонструвати, наприклад, підносячи до котушки, замкненої через гальванометр, постійний або електромагніт (дослід М. Фарадея). Досить легко продемонструвати й той факт, що електричний струм (рух електрично заряджених частинок) породжує магнітне поле: дослід Ерстеда, магнітна взаємодія струмів, дія електромагніту тощо.

З історії фізики відомо, що Дж. Максвелл, об'єднавши результати експериментальних досліджень макроскопічного електромагнетизму, теоретично описав їх за допомогою системи рівнянь. Для цього він висунув припущення про те, що змінне електричне поле породжує змінне магнітне. Зауважимо, що саме електричне поле, а не електричний струм у цьому випадку є джерелом магнітного поля.

Аналіз навчальної, методичної та історично-популярної літератури дозволяє зробити висновок про те, що Дж. Максвелл висунув вищевказане припущення інтуїтивно, не маючи на це ніяких прямих експериментальних даних. Тому сучасні навчальні курси фізики як старшої, так і вищої школи під час викладання електромагнетизму, як правило, подають факт породження магнітного поля електричним у вигляді гіпотези Максвелла, не пропонуючи для цього ніяких експериментальних підтверджень. На нашу думку, це є суттєвим недоліком з точки зору сучасної дидактики фізики, де навчальний експеримент є невід'ємною ланкою навчального циклу будь-якого розділу.

Для виконання поставленого завдання розроблено і створено установку, за допомогою якої між металевими пластинами конденсатора створюється змінне електричне поле, яке відповідно створює змінне магнітне поле, що реєструється

У залежності від мети застосування установки до датчика змінного магнітного поля приєднуються різні вольтметри. У випадку демонстрації для широкої аудиторії учнів (студентів) факту породження змінного магнітного поля змінним електричним, використовується демонстраційний вольтметр магнітоелектричної системи із містковим випростувачем. Якщо установка експлуатується під час виконання студентами вишів лабораторної роботи, то доцільно застосувати лабораторний вольтметр змінного струму електромагнітної системи.

Пропонована установка може бути використана в якості обладнання для лабораторної роботи у ВНЗ з дисципліни «Загальна фізика» в розділі «Електромагнетизм. Коливання і хвилі». Ми рекомендуємо наступні орієнтовні теми лабораторних робіт: «Перевірка рівнянь Максвелла», «Дослідження властивостей струмів зміщення» тощо.

У цій роботі нами було:

- розроблено метод експериментальної перевірки факту породження магнітного поля змінним електричним та виготовлено відповідний прилад;
- на основі другого рівняння Максвелла проаналізовано структуру магнітного поля, породженого змінним однорідним електричним полем;
- на основі отриманих результатів розроблено рекомендації щодо практичного застосування установки.

СЕКЦІЯ МАШИНОБУДУВАННЯ ТА РОБОТОТЕХНІКИ

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИСТАВНОГО АВТОМОБІЛЬНОГО ЛІФТА У ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ

Автор: **Стець Павло Сергійович**, учень 11 класу Рівненського НВК № 12, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Малюга А. В.**, керівник гуртка РМАНУМ.

Мета роботи: підвищити продуктивність автомобільних ліфтів, розширити сферу їх використання.

Об'єкт досліджень: автомобільні ліфти (АЛ).

Предмет досліджень: конструктивні рішення автомобільних ліфтів приставних (АЛП), і проектні рішення будівель, на яких вони встановлюються.

Автомобільні ліфти дозволяють економити територію, призначену для заїзду автотранспорту на багатоповерхову автостоянку, оскільки це виключає потребу облаштування міжповерхових естакад. Але про встановлення АЛ в житлових будинках для доставки автомобіля прямо до квартири, а не лише по спільному гаражу, інформації нема. Також немає відомостей про приставні автомобільні ліфти і житло, для якого вони призначені.

Огляд стану промисловості навіть на прикладі провідних виробників показує, що АЛП ніде не використовується, внаслідок консольного характеру кріплення кабіни і, як наслідок, великих зусиль в конструкції. Навіть провідні світові виробники уникають таких технічних рішень і заключають кабіну ліфта в шахту, а це збільшує матеріалоємкість конструкції і примушує працювати ліфт в одному стояку.

Розроблено новий різновид автомобільного ліфта. Він є приставним і, завдяки використанню міцності стін, менш матеріалоємким і габаритним. Також він є архітектурно нейтральним. Кабіна приєднана до ходової рами, яка забезпечує її горизонтальне переміщення. Горизонтальне переміщення дозволяє ліфту обслуговувати декілька гаражних стояків і підвищує його продуктивність.

Введення АЛП в практику житлового будівництва створить новий, комфортніший клас квартир та нові підходи господарювання в них. Родина не буде мати потреби в нерухомості за межами свого житла.

Розроблені рекомендації для вдосконалення машинобудівельних і будівельних стандартів, методик конструювання, розрахунку відповідальних вузлів конструкції, технологій ремонту.

Створено модель АЛП, яка наочно демонструє його роботу. Кабіна моделі має змогу пересуватись горизонтально по ходовій рамі, а ходова рама з кабіною рухається по вертикальній направляючій системі на потрібний поверх.

ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ

СЕКЦІЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЗИКИ

ВІРТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ЕВОЛЮЦІЇ ВСЕСВІТУ

Автор: **Щур Ольга Володимирівна**, учениця 11 класу Дубровицького НВК «Ліцей – загальноосвітня школа I-II ступенів».

Науковий керівник: **Бернацький В.А.**, канд. фізико-математичних наук, проф. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ.

У роботі розглянуто проблеми і завдання космології. Розглянуто моделі еволюції Всесвіту та проблеми, пов'язані з їх інтерпретацією.

Мета роботи – пояснити процеси деформації Всесвіту.

Завдання роботи – розробити та запропонувати віртуальну модель еволюції Всесвіту.

Автором запропонована оригінальна віртуальна модель для пояснення еволюції замкнутої моделі Всесвіту. Розглянуто процеси, які передували розширенню Всесвіту. Розглянуто гіпотезу про утворення в центрі Всесвіту гігантського згустку енергії, навколо якого відбувається обертання маси Всесвіту.

Процес деформації замкнутої моделі Всесвіту пояснюється, виходячи з припущення, що система знаходиться в обертовому русі відносно ядра, яке являє собою гігантський згусток енергії. Суттєву роль відіграють доцентрові сили гравітації, відцентрові сили інерції та закон збереження моменту імпульсу для замкнутої системи матеріальних точок. Важливу роль в утворенні ядра відіграє зіткнення частинок Всесвіту з великою енергією. Запропонована теорія та віртуальна модель еволюції Всесвіту є оригінальною і володіє новизною.

Робота може бути використана при вивченні процесів і механізмів еволюції Всесвіту.

ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ТА ФРАКТАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ЖОРСТКОСТІ І ГНУЧКОСТІ МАКРОМОЛЕКУЛ АМОРФНИХ ПОЛІМЕРІВ

Автор: **Бордюк Ігор Юрійович**, учень 11 класу Рівненського НВК «Колегіум».

Науковий керівник: **Бордюк М.А.**, канд. фіз.- мат. наук, доц. каф. фізики РДГУ.

Метою роботи є оцінка макропараметрів (жорсткості і гнучкості) структурних елементів макромолекул лінійних аморфних полімерів на основі використання результатів експериментальних досліджень; моделювання; фрактальних підходів.

Наукова новизна полягає в тому, що: 1) на основі фрактального підходу до опису структуроутворень лінійних аморфних полімерів оцінена гнучкість, визначені термодинамічний та решітковий параметр для металонаповнених полімерних систем; 2) визначені області найбільш суттєвого впливу наповнювача, температурного поля на жорсткість структурних елементів макромолекул ПВХ. Важливою характеристикою макромолекули, яка визначає її рухливість є гнучкість. Гнучкість

полімерного ланцюга пов'язана з можливістю обертання мономерних ланок при тепловому чи будь-якому іншому русі навколо простих зв'язків осново ланцюга (внутрішнє обертання) та довгою ланцюговою будовою молекули полімера.

Експериментальні дослідження в'язкопружних властивостей дають можливість оцінити фрактальні розмірності структуроутворень полімерних композицій та розрахувати значення гнучкості макромолекули. Результати розрахунків гнучкості показують що її значення залежить від вмісту наповнювача в системі, температурного поля.

Для металонаповнених композицій залежність параметра жорсткості від концентрації високодисперсного наповнювача визначається особливостями взаємодії макромолекул ВІХ з частинками металу. Із зіставлення отриманих значень для вихідного ПВХ і наповнених полімерних систем впливає, що в системах полімер – наповнювач, макромолекули проявляють меншу гнучкість, що зумовлює утворення на межі поділу полімер-наповнювач більш міцних зв'язків між структурними елементами макромолекул і структурними елементами наповнювача. Здобуті дані свідчать про те, що при збільшенні концентрації металічного наповнювача зростає число макромолекул ПВХ, які перейшли в міжфазний шар, що визначає зменшення числа їх можливих конформацій, і проявляється у зростанні величини σ . Також з аналізу наведених даних слідує, що величина параметра σ , у відповідності з його фізичним змістом, є спадною функцією температури.

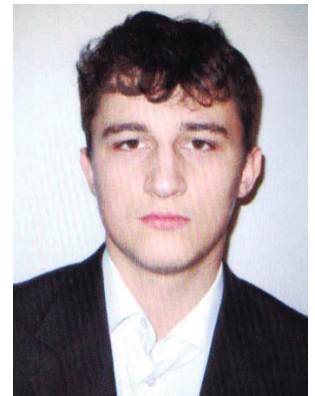
Використання фрактального підходу до опису структуроутворень полімерних систем на основі кластерної моделі дозволило оцінити їх фрактальні розмірності, процеси утворення мікропорожнин, а також гнучкість макромолекули для наповнених систем гнучкість є функцією концентрацій наповнювача і температур.

Фрактальні підходи дозволяють прогнозувати поведінку макромолекул та надмолекулярних утворень в температурних та силових полях.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЄМНОСТІ ПЛОСКОГО КОНДЕНСАТОРА З ВРАХУВАННЯМ КРАЄВИХ ЕФЕКТІВ

Автор: Білецький Микола В'ячеславович, учень 10 класу НВК «РОЛІ», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Мислінчук В.О., канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ, керівник гуртка РМАНУМ.

У світі спостерігається тенденція мініатюризації пристроїв і приладів, які використовуються в техніці, науці, медицині, фармації, тощо. Це стосується не лише напівпровідникових приладів, які використовуються в сучасній електронно-обчислювальній техніці, радіоелектроніці, мікрорадіоелектроніці, але й таких традиційних компонент, як резистори, конденсатори, котушки індуктивності, трансформатори. Внаслідок цього суттєво зменшуються габаритні розміри електронних компонент, хоча розрахункові формули стосуються великогабаритних пристроїв і приладів. Успіхи нанотехнології в останні роки показали, що в мікросвіті необхідно використовувати зовсім інші підходи.

Конденсатор за означенням – це два провідники розділені шаром діелектрика. За формою електродів їх поділяють на плоскі, сферичні та циліндричні. Ємність плоского конденсатора в більшості як шкільних, так і вузівських підручниках вводиться на основі міркувань, які базуються на припущенні, що розподіл електричних зарядів на пластинах є рівномірним, а електричне поле \vec{E} між ними – однорідне. Однак у ряді випадків застосування даного припущення (і відповідно традиційної

формули $C = \frac{\varepsilon \cdot \varepsilon_0 \cdot S}{l}$) є неправомірним і потрібно вести мову про врахування так званих «краєвих

ефектів». Які полягають у тому, що поверхнева густина заряду σ не є сталою по всій поверхні пластини, а збільшується поблизу її країв. Поблизу країв порушується також припущення про однорідність електричного поля.

Результати теоретичних досліджень дозволяють стверджувати, що узагальнюючи вклад додаткової ємності у повну ємність плоского квадратного конденсатора у проведеному діапазоні дослідження змін сторони квадрату ($0,001 < a < 0,15$) можна констатувати:

$$\begin{aligned} \text{при } 0,01 > a \rightarrow 0 &\Rightarrow 15\% < W(C_2) \rightarrow 70\% \\ \text{при } 0,01 < a < 0,03 &\Rightarrow 5\% < W(C_2) < 15\% \\ \text{при } 0,03 < a < 0,08 &\Rightarrow 2\% < W(C_2) < 5\% \\ \text{при } a < 0,09 &\Rightarrow W(C_2) < 2\% \end{aligned}$$

ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ПОБУТІ

Автор: **Літвинчук Микола Вікторович**, учень 11 класу Морочненської ЗОШ I-III ст. Зарічненського району.

Науковий керівник: **Захаревич В.І.**, вчитель фізики.

Актуальним є використання енергозберігаючих ламп, негативний вплив випромінювання та заходи безпеки для людей. Доцільною є заміна ламп розжарення на енергозберігаючі лампи.

Метою роботи було дослідження основ роботи електричних ламп, ознайомлення із сучасними технологіями, дослідним шляхом переконатися в доцільності використання енергозберігаючих ламп у власному господарстві. Робота ознайомить з комп'ютерною програмою «Energy_calc», скриншот якої є у додатку А. Програма допоможе краще довести доцільність заміни ламп розжарення на енергозберігаючі лампи. Дозволяє виконати розрахунки з великими обсягами даних, тобто, працюючи з більшими обсягами даних, можна краще розкрити проблему.

Дослідження поданої роботи можуть використовувати вчителі та учні на уроках фізики й на факультативах, а також керівники шкіл, підприємств, організацій для заощадження електроенергії під час освітлення приміщень.

Результатом роботи є розрахунки, які доводять доцільність заміни ламп розжарення на енергозберігаючі лампи.

СЕКЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ФІЗИКИ

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ІНТЕНСИВНОСТІ КОСМІЧНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ ВІД АТМОСФЕРНОГО ТИСКУ ДЛЯ ШИРОТИ М. РІВНОГО

Автор: **Рибалко Андрій Андрійович**, учень 10 класу НВК «РОЛІ», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Лебедь О.О.**, старший викладач кафедри фізики НУВГП; **Рибалко О.С.**, вчитель фізики.

Метою досліджень було визначення можливості використання

установки для вивчення космічних променів ФПК-01 як складової частини метеорологічних станцій для реєстрації небезпечних атмосферних явищ.

Об'єкт дослідження: вторинна компонента космічного випромінювання.

Предмет дослідження: визначення залежності інтенсивності космічного випромінювання від атмосферного тиску для широти м. Рівного.

Постановка завдання. Для розв'язання задачі досліджень було:

1. Вивчено особливості роботи установки ФПК-01.
2. Отримано експериментальні результати залежності інтенсивності КВ від атмосферного тиску та температури для періоду мінімальних атмосферних аномалій в м. Рівному.
3. Отримано математичну залежність інтенсивності КВ від атмосферного тиску та температури та визначено барометричний та температурний коефіцієнти.
4. За отриманими результатами визначено можливість використання ФПК-01 для моніторингу небезпечних атмосферних явищ.

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ЕФЕКТУ МАГНУСА НА ПІДЙІМАЛЬНУ СИЛУ КРИЛА

Автор: Пекарський Роман Іванович, учень 10 класу Пляшевської ЗОШ I-III ст. Радивилівського району.

Науковий керівник: Гончар В. М., вчитель фізики та інформатики.

Предметом дослідження нашої роботи є ефект Магнуса та його вплив на аеродинамічні характеристики крила з циліндричним ротором.

Об'єктом дослідження є роторне крило з циліндричним ротором.

Метою нашої роботи є вивчення впливу ефекту Магнуса на аеродинамічні характеристики крила з циліндричним ротором та отримання результатів, які дадуть змогу оцінити перспективність практичного використання роторного крила.

Було розглянуто деякі методи вивчення аеродинамічних характеристик тіл, складено експериментальну установку для дослідження роторного крила, проведені вимірювання підйімальної сили та сили опору, отримані дані – опрацьовані та проаналізовані.

Результати досліджень підтвердили, що обертання ротора дає приріст підйімальної сили, особливо при малих та від'ємних кутах атаки. При збільшенні кута атаки приріст підйімальної сили зменшується.

Експеримент показав, що ефект Магнуса може бути використаний для покращення аеродинамічних якостей крила, але необхідно провести додаткові досліді, враховуючи отримані результати.

Дослідження можуть стати корисними при розробці літальних апаратів з малими габаритами несучих поверхонь та короткими дистанціями злету та посадки.

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОБУВАННЯ ЦИНКУ ТА ЦИНКУВАННЯ МЕТАЛЕВИХ ВИРОБІВ

Автор: Канський Олександр Миколайович, учень 11 класу Сарненської гімназії.

Науковий керівник: Котенко В. Ф., вчитель фізики.

Вигідним і дешевим способом добування чистих металів – є електроліз. Основний спосіб отримання цинку – електролітичний. Електроліз – це сукупність процесів, що протікають у розчині чи розплаві електроліту, при пропусканні через нього електричного струму. Електроліз є одним

із найважливіших напрямків в електрохімії. Явище електролізу вивчали: С.Арреніус, І. Каблуков, В. Кістяківський, Л.Гальвані, М.Фарадей. При електролітичному способі добування цинку відбувається значне забруднення навколишнього середовища, особливо поверхневих і підземних вод.

Щороку 10% сталі втрачається в процесі корозії. Через це, актуальним є питання захисту металовиробів від впливу навколишнього середовища. Цинкове покриття утворюється за рахунок реакції між залізом і цинком, в результаті якої утворюється міцний сплав. Дослідження процесу гарячого цинкування є актуальним і тому що, в моєму рідному місті Сарни таке виробництво розвинуте.

Мета дослідження полягає в аналізі процесу цинкування, виявленню його впливу на навколишнє середовище. Гаряче цинкування – передовий метод, який дозволяє захистити готові металеві вироби від атмосферної, водяної, ґрунтової корозії. На Сарненському заводі металевих конструкцій цинк використовується разом з нікелем і алюмінієм, що покращує пластичні і антикорозійні характеристики металевих виробів, робить покриття гладким і блискучим. На всіх етапах технологічного процесу гарячого цинкування використовуються надійні, багатоступеневі методи очистки викидів, які захищають, як працівників підприємства, так і довкілля. На Сарненському заводі металевих конструкцій сучасна технологічна лінія, на відміну від традиційних систем підготовки поверхні, перед цинкуванням не використовує води для промивання виробів після процесу знежирення, завдяки цьому обмежується забруднення води. На СМТК існує надійна система пиловловлення, тому забруднення атмосфери мінімальні. Жителі мікрорайону заводу металевих конструкцій не відчують погіршення стану навколишнього середовища про що свідчать проведені соціологічні дослідження.

ВПЛИВ ДОМІШОК НА ПОВЕРХНЕВИЙ НАТЯГ РІДИН

Автор: **Швирид Тарас Іванович**, учень 10 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: **Полюхович О.В.**, вчитель фізики.

Рідина – агрегатний стан речовини, проміжний між газоподібним і твердим. Результати експериментальних досліджень показали, що поверхневий натяг води в Білому та Воронківському озерах менший, ніж у дистильованій, що свідчить про велику кількість у ній гліцерину. Кількість гліцерину в озерах зростає до кінця купального сезону і його концентрація зменшується з віддаленням від берегів. Тому з оздоровчою метою краще надавати перевагу відпочинку на поліських озерах Володимиреччини у серпні. Поверхневий натяг води зменшується із зростанням температури .

При додаванні до води солі та цукру поверхневий натяг збільшується, а при додаванні етилового спирту чи гліцерину навпаки – зменшується . Найбільший вплив на поверхневий натяг води дає пральний порошок «Ariel», а найменший – порошки «Лотос» і «Gala» , поверхневий натяг розчинів яких майже не відрізняється. Тому при купівлі дешевших пральних порошоків, з метою економії коштів, варто надавати перевагу «Лотосу».

При дослідженні поверхневого натягу березового та кленового соків, можна зробити висновок, що краще робити заготовку соків на дерново-підзолистих супіщаних ґрунтах у другій половині березня, тому що сік більш цукристий. Для отримання кращих смакових властивостей овочів, їх потрібно вирощувати на дерново-підзолистих супіщаних ґрунтах. Досліджено, що при розбавленні молока водою і при додаванні до високооктанового бензину А 95 низькооктанових А 80 та ДП поверхневий натяг збільшується.

ДОСЛІДЖЕННЯ КИПІННЯ ВОДИ

Автор: Шепетько Олексій Ростиславович, учень 11 класу Володимирецького районного колегіуму, вихованець Володимирецького районного будинку школярів та юнацтва.

Науковий керівник: Дуляницька Л.К., вчитель фізики.

Вода – найбільш поширена у природі речовина. Фізичні й хімічні властивості води забезпечують умови для створення водних розчинів, що мають температуру кипіння вищу за 100°C.

Результати дослідів свідчать про те, що при підвищеному тиску вода кипить при більш високій температурі а також, що на підвищення температури кипіння водних розчинів впливають вид речовини та концентрація розчину. Але температура кипіння розчину збільшується не безмежно: при певній концентрації для кожної речовини температура кипіння води перестає зростати з подальшим додаванням домішок.

При нормальному атмосферному тиску максимальна температура кипіння водного розчину солі натрій хлориду – 108,8°C досягається при концентрації NaCl – 400 г/л, максимальна температура кипіння барій нітрату – 101,6°C при концентрації $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2$ – 270 г/л, максимальна температура кипіння купрум (II) сульфату – 104,0°C при концентрації CuSO_4 – 820 г/л.

Підвищення температури кипіння водних розчинів пов'язане із процесами гідратації, послаблення зв'язків у молекулах за рахунок взаємодії молекул речовини з молекулами розчинника, руйнуванням молекул під дією їх теплового руху.

Пропонуємо використовувати залежність температури кипіння води від: домішок кухонної солі при стерилізації густих пастоподібних овочевих консервів, консервів зеленого горошку і м'ясних; гідростатичного тиску при дезинфекції білизни.

СЕКЦІЯ АСТРОНОМІЇ ТА АСТРОФІЗИКИ

ГІПОТЕЗА ЩОДО НАРОДЖЕННЯ І ЕВОЛЮЦІЇ СИСТЕМИ «ЗЕМЛЯ-МІСЯЦЬ»

Автор: Єремейчук Владислав Анатолійович, учень 11 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Мислінчук В.О., канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; Левшенюк Я.Ф., вчитель фізики та астрономії.

На сьогодні існує ряд гіпотез щодо питання утворення системи «Земля-Місяць», кожна з яких описує певні закономірності системи, хоча жодна з них не має строгого і завершеного математичного обґрунтування. У кожній з гіпотез замовчуються або задаються не повністю аргументовані початкові умови, лише частково пояснюються спостережувані факти.

Метою дослідження є:

- 1) оцінити параметри системи «Земля-Місяць» на початку катархея, виходячи з рівняння руху Місяця залежно від відстані до Землі;
- 2) знайти відповідь на питання «Як довго людина зможе використовувати «безкоштовну»

енергію припливів?»;

3) Оцінити можливий сценарій (різні гіпотези) утворення системи «Земля-Місяць».

Одержана в роботі оцінка часу утворення системи «Земля-Місяць», оцінка початкової відстані між цими об'єктами та періоду обертання Місяця навколо Землі практично збігаються зі значеннями, які вважаються сучасною астрономією найбільш вірогідними. Причому відстань на початку катархея між цими об'єктами є співрозмірним із загальноприйнятим значенням сучасної межі Роша (18 400 км). Отримані результати дозволяють спрогнозувати сценарій створення системи «Земля-Місяць»: 1) під час утворення з протозоряної туманності зорі, навколо неї утворилася пилова оболонка дископодібної форми (за гіпотезою О.Ю.Шмідта); 2) внаслідок чергового (за А.А.Анкудіновим – п'ятнадцятого) вибуху у надрах молодшої зорі відбувся викид планетозималі. Під час руху цього згустку речовини, його форма змінювалася, з часом вона набула видовженої форми, яка розмежувалася на два компоненти: більшу (прото-Земля) і меншу (прото-Місяць); 3) Маса прото-Землі на початку катархея була меншою за теперішнє значення. Після виходу компонент на відстань $r \approx 15$ тис. км, що на той час відповідала межі Роша, під впливом гравітації почала відбуватися диференціація планетозималей. Внаслідок цього більш важка фракція (речовини з більшою густиною) прото-Місяця змістилася ближче до прото-Землі; 4) у подальшому маса компонент зростала за рахунок «захоплення» речовини з пилової оболонки дископодібної форми (за О.Ю.Шмідтом). Еволюція системи, а саме зміна відстані між компонентами та зміна кутових швидкостей обертання Землі навколо власної осі й Місяця навколо Землі, відбувалася за закономірностями, описаними у роботі.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СОНЦЯ ЗА ДОПОМОГОЮ САМОРОБНОГО АКТИНОМЕТРА

Автор: Тагієв Вадим Самедович, учень 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Мислінчук В.О., канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; Левшенюк Я.Ф., вчитель фізики та астрономії.

Середмільярдів зір, з яких складається наша Галактика, найближчою до землян зорею є Сонце. Сонце – невелика за розмірами зоря жовтого кольору, яка за масою і світністю серед розмаїття зір займає проміжне місце. Для астрофізики і геофізики важливо знати точне значення однієї з важливих характеристик Сонячного випромінювання – його потужності. Потік випромінювання від Сонця прийнято характеризувати так званою сонячною сталою, під якою розуміють повне значення сонячної енергії, яка припадає за одиницю часу на одиницю площі поверхні перпендикулярної до сонячного проміння на середній відстані Землі від Сонця.

Мета роботи: за допомогою саморобного актинометра експериментально встановити числове значення величини сонячної сталої, дослідити поглинаючу здатність земної атмосфери; на основі експериментальних даних оцінити світність Сонця, його ефективну температуру та кількість енергії, яка випромінюється Сонцем з одиниці поверхні за одиницю часу.

Предмет дослідження: енергетичні характеристики сонячного випромінювання. **Об'єкт дослідження:** саморобне обладнання для дослідження енергетичних характеристик сонячного випромінювання.

Виходячи з мети дослідження, перед роботою ставилися наступні завдання: виготовити саморобний актинометр, зробити теоретичний огляд сучасних уявлень про активність Сонця і визначити кількість теплоти, яку отримує одиничний майданчик на поверхні Землі за одиницю часу. Оцінити залежність кількості теплоти, що отримує земна поверхня, від висоти Сонця над горизонтом; оцінити числове значення сонячної сталої поза земною атмосферою, ефективну температуру Сонця та кількість енергії, яку випромінює Сонце з одиниці своєї поверхні за секунду.

Використання саморобного актинометра і вимірювання температури за допомогою пірометра, точність вимірювань якого становить 0,1 К, дало змогу здійснити числову оцінку енергетичних характеристик Сонця, значення яких практично збігається зі значеннями, прийнятими в астрономії.

А саме: значення сонячної сталої $\sigma_0 \approx 1343,5 \frac{\text{Вт}}{\text{м}^2}$; світність Сонця $L_0 \approx 3,84 \cdot 10^{26} \text{ Вт}$; ефективна температура поверхні фотосфери $T \approx 5796 \text{ К}$.

ВИЗНАЧЕННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ КООРДИНАТ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ

Автор: Орлов Дмитро Сергійович, учень 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Мислінчук В.О., канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; Левшенюк Я.Ф., вчитель фізики та астрономії.

Одними зі вчених, які внесли помітний внесок у розвиток астрономії і в той же час вважаються засновниками географії є мілетські філософи Фалес, що жив у грецькій колонії Мілет приблизно у 640-546 роках до н.е., і його учень – філософ Анаксимандр (610-547 рр. до н. е.). Обидва були вихідцями із середовища торгівців, які багато мандрували. Фалес першим встановив, що тривалість земного року становить 365 днів і, використовуючи власний досвід астрономічних спостережень, вперше в науці передбачив момент повного сонячного затемнення. Анаксимандр, розвиваючи думки Фалеса щодо Землі, як колоди, яка плаває у воді, уявляв Землю у вигляді циліндра, вкритого водою, що завис посередині між небесними тілами. На його думку ділянки твердої поверхні з`явилися у тих місцях, де вода, внаслідок дії сонячного проміння випарувалася. Анаксимандр створив першу географічну карту у вигляді малюнка, на якій серед морських просторів відображені відомі на той час території земної поверхні. В цей же період історії людства грецькі вчені Піфагор (580-500 рр. до н.е.) та Парменід (приблизно 515-445 рр. до н. е.) започаткували думку про кулеподібність Землі. Перша наукова спроба довести таке передбачення належить Євдоксу (приблизно 406-355 рр. до н.е.), а вже Ератосфен за 250 років до н.е. визначив радіус Землі за астрономічними вимірюваннями в день літнього сонцестояння.

Відтворення історичних аспектів щодо визначення координат місця, географічної широти і довготи, астрономічними методами визначили предмет, об`єкт, мету і завдання нашого дослідження.

Об`єкт дослідження: астрономічні методи визначення географічних координат. **Предмет дослідження** – географічні координати місцевості.

Мета і завдання дослідження: 1) виготовити саморобні прилади для визначення географічних координат; 2) визначити астрономічними методами географічні координати місця спостереження (с. Дядьковичі, Рівненського р-ну, Рівненської області).

У результаті проведених експериментів за допомогою простого астрономічного обладнання (гномона і кільця Глазенеп) ми здійснили вимірювання довготи і широти с. Дядьковичі, Рівненського району. Одержані результати широти $j = 51^{\circ}56' \pm 1^{\circ}15'$ і довготи $\lambda = 25^{\circ}46' \pm 15'$ практично збігаються із загально прийнятими географічно: $j = 50^{\circ}35' 46''$ і $\lambda = 26^{\circ}02' 22''$.

АСТРОНОМІЧНІ ОБ`ЄКТИ І ЯВИЩА В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Автор: Величко Ярослав Вікторович, учень 10 класу Рівненської гімназії «Гармонія», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Мислінчук В.О., канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; Левшенюк Я.Ф., вчитель фізики та астрономії.

Явища, що відбуваються на зоряному небі (сонячні і місячні затемнення, райдуги, гало, метеори та інші), небесні об`єкти (зорі, Сонце, Місяць, планети, комети тощо) справляють, як правило, незабутні враження на людину. Про них складають легенди, їх місцеположення на небосхилі і час появи слугує астрологам джерелом задля передбачень долі як людини, так і планети. Природно, що їх відображають художники і фотомитці на своїх полотнах і світлинах, мальовничо описують у віршах і художніх творах поети і письменники. Їх

опис і зображення на різних географічних широтах, у різний час доби і різні пори року не залишають байдужими як дитину, так дорослу людину. Радує те, що більшість шедеврів, завдяки Інтернету і різного роду компакт-дисків з колекціями різних музеїв, на сьогодні є доступними практично для всіх землян.

Мета роботи: встановити, чи відповідає зображення ряду подій та відображень на картинах положенню небесних об'єктів і реаліям природних процесів.

Об'єкт дослідження: Астрономічні ситуації, відображені митцями на картинах і описані в художній літературі.

Предмет дослідження: відповідність реаліям подій і явищ описаних у художніх творах і відображених художниками на полотнах.

Виконуючи завдання дослідження, ми встановили наступне: 1) кутові відстань між зірками на небі та між зірками, зображеними на картині Вінсента Ван Гога, не співпадають. Отже художник, малюючи картину, знехтував дійсним розташуванням зірок. І не зберіг співвідношення відстаней між зірками Великої Ведмедиці. Нами досліджено, що Ван Гог, більш за все, відобразив ніч вересня-жовтня 1888. Також, ми спробували оцінити широту місцевості і виявили, що за картиною визначити точно це неможливо; 2) ретельно вивчивши картину Куїнджі «Місячна ніч над Дніпром» та, зробивши певні підрахунки, ми дійшли висновку, що зображення Місяця на картині відповідає реальній ситуації; 3) розглянувши ілюстрацію Кондирева А до твору Гоголя «Ніч перед Різдом» та, прочитавши епізод, з яким відображена дана ситуація на малюнку, ми дійшли висновку, що художник допустився помилки, зобразивши форму Місяця у вигляді букви С, що відповідає Місяцю перед сходом Сонця, у творі письменник описує вечір; 4) схожа ситуація спостерігається у мультфільмі «Ночь перед Рождеством» – у серії кадрів зображених на малюнку, де Місяць піднімається, підніматися повинно і Сонце.

РОЗРОБКА СПРОЩЕНОГО ВАРІАНТУ СЕКСТАНТА - КРУЙЗЕРФІКСА ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЗА ЙОГО ДОПОМОГОЮ АСТРОНОМІЧНОЇ НАВИГАЦІЇ

Автор: **Палей Владислав Олександрович**, учень 10 класу Рівненського НВК «Колегіум», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Семещук І.Л.**, канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ.

Останніх кілька років у галузі астрономії та космічних досліджень важливе місце посідають методи та способи виявлення екзасонячних планет, або як їх ще називають, екзопланет. Екзопланета, або позасонячна планета – планета, що обертається навколо зірки за межами Сонячної системи. Планети надзвичайно малі й темні порівняно з зірками, а самі зірки знаходяться далеко від Сонця (найближча – на відстані 4,22 світлових року). Тому довгий час завдання виявлення планет біля інших зірок було нерозв'язним, перші екзопланети були виявлені в кінці 1980-х років. Причиною наукового інтересу є можливість виявлення придатних для виникнення на них життя планет.

Є численні методи, з допомогою яких можна виявити екзопланети. Наша робота побудована на базі транзитного методу. Ми докладно досліджували транзитний метод, всі його нюанси та переваги; побудували модель.

Мета роботи – проведення експериментального дослідження транзитного методу за допомогою реальної моделі та отримання кількісних результатів, а також їх аналіз.

Нами було поставлено наступні завдання:

- здійснити короткий огляд методів виявлення і дослідження екзопланет та історію їх відкриття;
- описати і охарактеризувати транзитний метод виявлення екзопланет;
- створити експериментальну модель;
- використати модель для отримання результатів;
- аналіз результатів та їх інтерпретація.

Виконавши дану роботу, ми переконалися у тому, що створена нами модель транзитного методу виявлення екзопланет дає результати, що в цілому відповідають реальним, які були отримані з допомогою сучасних астрономічних пристроїв та камер. Об'єкт дослідження було розглянуто, на нашу думку, у повному обсязі. Мета роботи була досягнута.

Результати теоретичної та експериментальної частини дослідження дозволяють сформулювати наступні висновки:

- ми здійснили короткий огляд методів виявлення і дослідження екзопланет та історію їх відкриття;
- описали і охарактеризували транзитний метод виявлення екзопланет;
- створили експериментальну модель;
- використали модель для отримання результатів;
- провели короткий наліз отриманих експериментально даних.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІЧНИХ ЗМІН ВЗАЄМНОГО РОЗМІЩЕННЯ СОНЦЯ ВІДНОСНО ЗОДІАКАЛЬНИХ СУЗІР'ІВ

Автор: **Соловей Антон Павлович**, учень 9 класу Рівненської ЗОШ І-ІІІ ст. № 1, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ.

Зміна вигляду зоряного неба у різні пори року свідчить про те, що Сонце переміщується на фоні зір. Його видимий річний рух відбувається назустріч обертанню небесної сфери приблизно на 1° (4 хв.) за добу, так що за рік воно проходить шлях довжиною у 360° (24 год.), тобто здійснює повний оберт серед зір на небі. Обоожнювання Сонця в давнину породило міфи, які описують події «народження» або «воскресіння» «бога-Сонця», що періодично повторюються протягом року: вмирання природи взимку, її відродження навесні та ін. Християнські свята мають на собі сліди культу Сонця.

Шлях Сонця пролягає через 12 сузір'їв, які називаються зодіакальними (від грецького слова зоон — тварина), а їх сукупність називається поясом зодіаку. До нього входять наступні сузір'я: Риби (i), Овен (Λ), Телець ($_$), Близнюки (\prime), Рак (a), Лев (b), Діва (e), Терези (d), Скорпіон (c), Стрілець (f), Козеріг (g), Водолій (h). Кожне зодіакальне сузір'я Сонце проходить приблизно за місяць. Точка весняного рівнодення \wedge (один з двох перетинів екліптики з небесним екватором) лежить у сузір'ї Риб.

Мета роботи: за допомогою самостійно виготовленого приладу змоделювати для будь-якої календарної дати року взаємне розміщення Сонця, Землі і зодіакальних сузір'їв; знайти, в якому сузір'ї знаходиться Сонце, та яке із зодіакальних сузір'їв у зазначений день кульмінує у північ.

Об'єкт дослідження: річні зміни взаємного розташування Сонця, Землі і зодіакальних сузір'їв.

Предмет дослідження: прилад для моделювання річних змін взаємного розміщення Сонця, Землі і зодіакальних сузір'їв.

Виходячи з мети дослідження, його предмета та об'єкта, перед роботою ставилися наступні **завдання:** зробити короткий огляд головних об'єктів зоряного неба; ознайомитись з найбільшими зорями, характеристичними особливостями зоряного неба; накреслити основні вимоги до складання зоряних карт і зоряних каталогів; охарактеризувати принципи поділу зоряного неба на обмежені ділянки (сузір'я), виокремити сузір'я зодіакального поясу; зробити огляд найбільш відомих астрономічних атласів; проаналізувати характеристики видимого річного руху Сонця; виготовити саморобний прилад для моделювання річних змін взаємного розміщення Сонця, Землі і зодіакальних сузір'їв; за допомогою саморобного приладу дослідити річні зміни взаємного розміщення Сонця відносно зодіакальних сузір'їв, навчитись визначати, в якому сузір'ї знаходиться Сонце у будь-який час року та яке із зодіакальних сузір'їв у дану календарну дату кульмінує опівночі.

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТЕОРНИХ ПОТОКІВ. ВИЗНАЧЕННЯ ЇХНЬОГО РАДІАНТУ НА ЗОРЯНІЙ КАРТІ

Автор: **Романюк Ілона Олегівна**, учениця 10 класу НВК «РОЛІ», вихованка РМАНУМ.

Науковий керівник: **Тищук В.І.**, канд. пед. наук, проф. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Рибалко О.С.**, вчитель фізики та астрономії.

1. Метеорний потік . Метеорний дощ.
2. Мета роботи: знайти положення радіантів метеоритних потоків на зоряній карті. Визначити зенітне годинне число метеорних потоків.
3. Об'єкт дослідження: процес поступового розпаду метеорних ядер. Природне явище, під час якого можна побачити численні метеори, які вилітають ніби із однієї точки на зоряному небі.
4. Предмет дослідження: фотографії метеоритних потоків.
5. Завдання: розглянути фізичні властивості метеорних потоків, провести візуальне і фотографічне спостереження метеорних потоків, знайти положення радіантів на зоряній карті, розрахувати зенітне годинне число метеорних потоків.
6. Висновки: знайшли розташування радіантів на зоряній карті, розрахували зенітні числа Персеїди -153, Леоніди – 350.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВИМІРЮВАННЯ ЧАСУ В АСТРОНОМІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ САМОРОБНОЇ КАРТИ ПОЯСНОГО ЧАСУ

Автор: **Дрозд Денис Павлович**, учень 11 класу Мізоцького НВК «ЗОШ I-II ст.-ліцей» Здолбунівського району, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Мислінчук В.О.**, канд. пед. наук, доц. каф. методики викладання фізики та хімії РДГУ; **Федорчук Ю. О.**, вчитель фізики.

В основу визначення одиниці часу в астрономії покладено періодичне явище в природі – добу, тобто проміжок часу, протягом якого Земля робить повний оберт навколо своєї осі. Добове обертання Землі, визначаючи закономірність зміни дня та ночі, циклічність багатьох процесів на Землі, розпорядок життя та діяльності людей, є найбільш доцільною і зручною основою для вимірювання часу, яка дана самою природою, і якою споконвіку користується людство. Тривалість доби можна визначити за допомогою світила або точки, фіксуючи моменти двох послідовних кульмінацій, якщо відомі їх положення на зоряному небі. Різні обставини життя і діяльності людей примушували не тільки користуватися різними одиницями часу, але спонукали ввести і різні системи лічби часу. Всесвітнім, або світовим, часом називається місцевий середній час грінвічського меридіану. Життя багатьох держав у XIX ст. характеризувалось посиленням різних форм економічних, політичних та культурних зв'язків між населенням великих національних областей і сусідніх держав. У цих умовах виявилось, що користування місцевим часом супроводжується численними непорозуміннями. У 1885 р. Міжнародна конференція 26 держав прийняла систему поясного часу. За нею всю земну кулю було поділено на 24 годинні пояси з нумерацією від нуля до XXIII. Годинний пояс простягається по довготі на 150. Місцевий час середнього меридіана поясу, яким користуються в усьому поясі, називається поясним часом. Літній час було введено з метою раціональної організації виробничого і суспільного життя великих індустріальних і адміністративних центрів, рівномірного використання потужностей електростанцій протягом доби, денного освітлення для роботи і т. п. 16 червня 1930 р.

Декретом Ради Народних Комісарів стрілки годинників в усіх годинних поясах СРСР були переведенні на одну годину вперед.

Особливо актуально проблема переведення стрілок на одну годину вперед (літній час) постала сьогодні. **Об'єкт дослідження:** вимірювання часу в астрономії. **Предмет дослідження:** літній і поясний час, проблематика переходу на літній час. **Мета дослідження:** дослідити, яка кількість країн та яка кількість населення проживає у різних часових поясах, та які країни переходять на літній час.

СЕКЦІЯ АЕРОФІЗИКИ ТА КОСМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РУХУ НЕБЕСНИХ ТІЛ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ

Автор: Федорчук Володимир Вікторович, учень 11 класу Костопільської гуманітарної гімназії, вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Семещук І.Л., канд. пед. наук, доц. каф. методики викладання фізики та хімії РДГУ.

Метою роботи було створення комп'ютерної математичної моделі для дослідження руху космічних тіл в центральному полі тяжіння (в полі тяжіння Сонця або планет).

Вивчення руху скінченного числа матеріальних точок під дією сил взаємного тяжіння – основне завдання небесної механіки, розділу астрономії, що вивчає рух небесних тіл та їх систем. Об'єктами вивчення в небесній механіці є великі і малі планети Сонячної системи, їх супутники, комети та метеорні тіла, зірки як компоненти кратних систем, штучні небесні тіла. Відносна віддаленість небесних тіл одне від одного, а також близькість їх форми до сферичної роблять придатною для опису їх руху задачу двох тіл. У цій задачі вивчається рух однієї матеріальної точки в полі тяжіння (центральному ньютонівському полі) іншої матеріальної точки. Відповідний рух дістав назву кеплерівського руху. В нашому дослідженні ми розглядали лише задачу руху матеріальної точки масою m , яка рухається навколо нерухомого силового центру, який ми ототожнюємо з початком системи координат.

Шлях, який описує космічний апарат (точніше, його центр мас) в просторі, називається траєкторією або орбітою. Всі різноманітні форми траєкторій можна розділити на такі групи: колові, еліптичні, параболічні та гіперболічні. Розв'язком задачі руху небесного тіла під дією сили тяжіння в центральному ньютонівському полі є формула (в полярних координатах):

$$r = \frac{p}{1 - e \cos \phi} \quad r = \frac{p}{1 - e \cos \phi'}$$

де p – фокальний параметр кривої (або просто її параметр), e – ексцентриситет. Значення ексцентриситету e визначає про яку саме криву другого порядку йдеться. Якщо $e = 0$, то це коло, при $e < 1$ – еліпс, значення $e = 1$ дає параболу, $e > 1$ – гіперболу. Відповідно, швидкість при якій космічне тіло рухатиметься по колу називається коловою швидкістю, по еліпсу – еліптичною, по параболі – параболічною.

Створена нами комп'ютерна математична модель дає змогу отримати вигляд траєкторії руху космічного тіла, як розв'язок плоскої обмеженої задачі двох тіл. За допомогою цієї моделі є можливість встановлювати значення колової (першої космічної) та гіперболічної (другої космічної)

швидкості для тіл Сонячної системи при різних початкових умовах.

Процес моделювання в даному випадку спрямований на опрацювання задач відкритого типу (задач із нечітко сформульованою умовою). Постановка наступного завдання виникає в процесі створення таких моделей і може розвиватися у напрямку їх ускладнення.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДІЙМАЛЬНОЇ СИЛИ КРИЛА ЛІТАКА ВІД КУТА АТАКИ

Автор: Устименко Максим Едуардович, учень 11 класу Рівненської української гімназії.

Науковий керівник: Кисільов А. С., вчитель фізики.

Мета дослідження: встановлення залежності підіймальної сили плоско-опуклого профілю крила літака від кута нахилу крила. Визначення оптимального значення кута нахилу даного типу профілю крила для створення максимальної підіймальної сили.

Предмет дослідження:

У роботі було створено дослідну діючу модель аеродинамічної труби і пристрій для визначення підіймальної сили крила. За допомогою рівноплічного важеля, прикладена до профілю крила підіймальна сила відображалася у грамах на електронних вагах. Профіль крила може змінювати кут нахилу відносно горизонталі на величину від 0 до 10 градусів, що і дає змогу визначити оптимальне значення кута для отримання максимальної підіймальної сили крила.

Отримані результати дослідження можуть слугувати як довідкові дані для авіамоделювання і враховуватися при побудові легкого літака з плоско-опуклим профілем крила.

АНАЛІЗ ЕЛІПТИЧНИХ ОРБІТ

Автор: Грибок Андрій Вікторович, учень 10 класу НВК «РОЛІ», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: Тищук В.І., канд. пед. наук, проф. каф. методики викладання фізики та хімії РДГУ; Рибалко О.С., вчитель фізики та астрономії.

Мета роботи: дослідити рух по еліптичних орбітах і розглянути можливість маневрування супутників.

Об'єкт дослідження: характеристики еліптичних орбіт супутників.

Предмет дослідження: орбіти супутників.

Завдання: розглянути основні характеристики орбіт супутників; дослідити залежність ексцентриситету орбіти від гальмівної дії атмосфери; проаналізувати зміни орбіти, викликані зміною ексцентриситету; сформулювати висновки; виробити рекомендації щодо маневрів космічного апарату за рахунок гальмівного впливу.

В нашій роботі досліджено залежність ексцентриситету орбіти від гальмівної дії атмосфери; проаналізовано зміни орбіти, викликані зміною ексцентриситету; запропоновано способи маневрування супутників.

ВИКОРИСТАННЯ ЯВИЩА НАДПРОВІДНОСТІ У ДОСЛІДЖЕННІ КОСМОСУ

Автор: **Джуга Максим Олександрович**, учень 11 класу Острозького обласного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою .

Науковий керівник: **Смалюк О. М.**, викладач фізики.

Мета роботи: подати ідею використання явища надпровідності у космічній техніці як потужного джерела енергії для космічних апаратів, у випадку їх сильного віддалення від Сонця як від джерела сонячної енергії.

Об'єкт досліджень: явище надпровідності, відкрите у 1911р. Кемерлінгом-Оннесом, його розвиток і подальше застосування у космічній техніці як джерела енергії.

Предмет дослідження: надпровідність – явище зникнення (перетворення на нуль) питомого електричного опору деяких речовин при певних «критичних температурах», характерних для цих речовин.

Наукова новизна: в роботі виводиться формула, яка пояснює використання надпровідності у певних місцях космічного простору, тобто, формула, що показує залежність температури у космічному просторі на відстані від зірок.

Актуальність роботи: явище надпровідності, на даний час, є досить актуальним. Відкрите в 1911р., воно продовжує розвиватися і далі в різних напрямках. Розвиток надпровідних матеріалів повинен суттєво вплинути на сучасні технології, починаючи з безвартного проходження струму по лініях електропередач, і, закінчуючи поштовхом у розвитку космічних технологій.

МОДЕЛЬ ДЛЯ ДЕМОНСТРУВАННЯ СПОСОБУ ВИЯВЛЕННЯ ЕКЗОПЛАНЕТ ТРАНЗИТНИМ МЕТОДОМ

Автор: **Якимчук Арсен Олегович**, учень 10 класу Рівненського НВК «Колегіум», вихованець РМАНУМ.

Науковий керівник: **Семещук І.Л.**, канд. пед. наук, доц. кафедри методики викладання фізики та хімії РДГУ.

Мета роботи – проведення експериментального дослідження транзитного методу за допомогою реальної моделі та отримання кількісних результатів, а також їх аналіз.

Було поставлено наступні **завдання**:

- здійснити короткий огляд методів виявлення і дослідження екзопланет та історію їх відкриття;
- описати і охарактеризувати транзитний метод виявлення екзопланет;
- створити експериментальну модель;
- використати модель для отримання результатів;
- аналіз результатів та їх інтерпретація.

Результати теоретичної та експериментальної частини дослідження дозволяють сформулювати наступні **висновки**:

- ми здійснили короткий огляд методів виявлення і дослідження екзопланет та історію їх відкриття;
- описали і охарактеризували транзитний метод виявлення екзопланет;
- створили експериментальну модель;
- використали модель для отримання результатів;
- провели короткий аналіз отриманих експериментально даних.

СКОРОЧЕННЯ

Заклади:

МАН - Мала академія наук

РМАНУМ - Рівненська Мала академія наук учнівської молоді

ЗОШ I-III ст. - загальноосвітня школа I-III ступенів

ЗНЗ - загальноосвітній навчальний заклад

ДНЗ - дошкільний навчальний заклад

НВК - навчально-виховний комплекс

Рівненський міський ПДМ - Рівненський міський Палац дітей та молоді

Рівненський ПМЛ «Елітар» - Рівненський природничо-математичний ліцей «Елітар»

НВК «РОЛІ» - навчально-виховний комплекс «Рівненський обласний ліцей-інтернат»

РДГУ - Рівненський державний гуманітарний університет

НУВГП - Національний університет водного господарства та природоко-ристування

МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука - Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

РІС КСУ - Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету

ООЛПВФП - Острозький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою

РЕПЛ - Рівненський економіко-правовий ліцей

Звання:

проф. – професор

доц. - доцент

канд. пед. наук - кандидат педагогічних наук

канд. тех. наук - кандидат технічних наук

канд. філ. наук - кандидат філологічних наук

канд. іст. наук - кандидат історичних наук

канд. хім. наук - кандидат хімічних наук

канд. фіз.-мат. наук - кандидат фізико-математичних наук

канд. екон. наук - кандидат економічних наук

канд. географ. наук - кандидат географічних наук

к.вет.н. - кандидат ветеринарних наук

док. тех. наук - доктор технічних наук

заст. - заступник

ЗМІСТ

ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОЛОГІЇ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА	4
СЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	4
СЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	12
СЕКЦІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	23
СЕКЦІЯ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ.....	31
СЕКЦІЯ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА.....	37
СЕКЦІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	44
СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	47
СЕКЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	52
СЕКЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.....	64
СЕКЦІЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ.....	71
СЕКЦІЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ.....	72
ВІДДІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА	74
СЕКЦІЯ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ТА ІСТОРІЇ РЕЛІГІЇ.....	74
СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ.....	80
СЕКЦІЯ СОЦІОЛОГІЇ.....	83
СЕКЦІЯ ПРАВА.....	85
ВІДДІЛЕННЯ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ	93
СЕКЦІЯ КЛІМАТОЛОГІЇ ТА МЕТЕОРОЛОГІЇ.....	93
СЕКЦІЯ ГЕОЛОГІЇ, ГЕОХІМІЇ ТА МІНЕРАЛОГІЇ.....	94
СЕКЦІЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА.....	101
ВІДДІЛЕННЯ ІСТОРІЇ	110
СЕКЦІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ.....	110
СЕКЦІЯ ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА.....	118
СЕКЦІЯ АРХЕОЛОГІЇ.....	125
СЕКЦІЯ ЕТНОЛОГІЇ.....	130
ВІДДІЛЕННЯ ХІМІЇ ТА БІОЛОГІЇ	138
СЕКЦІЯ БІОЛОГІЇ ЛЮДИНИ.....	138
СЕКЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ.....	143
СЕКЦІЯ ПСИХОЛОГІЇ.....	145
СЕКЦІЯ ВАЛЕОЛОГІЇ.....	152
СЕКЦІЯ МЕДИЦИНИ.....	154
СЕКЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ.....	143
СЕКЦІЯ ЗООЛОГІЇ, БОТАНІКИ.....	160
СЕКЦІЯ ХІМІЇ.....	166
ВІДДІЛЕННЯ ЕКОЛОГІЇ ТА АГРАРНИХ НАУК	174
СЕКЦІЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	174
СЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЇ.....	180
СЕКЦІЯ ЛІСОЗНАВСТВА.....	185
СЕКЦІЯ АГРОНОМІЇ.....	188
СЕКЦІЯ ВЕТЕРИНАРІЇ ТА ЗООТЕХНІЇ.....	192
СЕКЦІЯ СЕЛЕКЦІЇ ТА ГЕНЕТИКИ.....	194
ВІДДІЛЕННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК	196
СЕКЦІЯ INTERNET-ТЕХНОЛОГІЙ ТА WEB ДИЗАЙНУ.....	196
СЕКЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СИСТЕМ, НАВЧАЛЬНИХ ТА ІГРОВИХ ПРОГРАМ.....	197
СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ ТА МЕРЕЖ.....	200
СЕКЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, БАЗ ДАНИХ ТА СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	201
СЕКЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОГРАМУВАННЯ.....	203
СЕКЦІЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	205
ВІДДІЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ	206
СЕКЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ.....	206
СЕКЦІЯ МІКРОЕКОНОМІКИ ТА МАКРОЕКОНОМІКИ.....	207
СЕКЦІЯ ФІНАНСІВ, ГРОШОВОГО ОБІГУ ТА КРЕДИТУ.....	211
ВІДДІЛЕННЯ МАТЕМАТИКИ	213
СЕКЦІЯ МАТЕМАТИКИ.....	213
СЕКЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ.....	217
СЕКЦІЯ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	222
ВІДДІЛЕННЯ ТЕХНІЧНИХ НАУК	228
СЕКЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ПЕРСПЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	228
СЕКЦІЯ ЕЛЕКТРОНІКИ ТА ПРИЛАДОБУДУВАННЯ.....	231
СЕКЦІЯ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА.....	233
СЕКЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	234
СЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ.....	235
СЕКЦІЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ВІНАХІДНИЦТВА.....	238
СЕКЦІЯ МАШИНОБУДУВАННЯ ТА РОБОТОТЕХНІКИ.....	238
ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ	240
СЕКЦІЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЗИКИ.....	240
СЕКЦІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ФІЗИКИ.....	242
СЕКЦІЯ АСТРОНОМІЇ ТА АСТРОФІЗИКИ.....	245
СЕКЦІЯ АЕРОФІЗИКИ ТА КОСМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	251
СКОРочЕННЯ	254

Обласний комунальний позашкільний навчальний заклад
«Рівненська мала академія наук учнівської молоді» Рівненської обласної ради.
33028, м. Рівне, вул. С.Петлюри, 17.

тел. (0362) 43 17 08, факс (0362) 26 57 70.

e-mail: man.rivne@ukr.net
<http://man.rv.ua>

Здано до набору 07.09.2012.

Підписано до друку 10.09.2012. Замовлення № __ від _____
Формат 60x84/8 Папір офсетний. Друк офсетний. Тираж _____

Друк - ФОП Бреґін Андрій Романович. тел. (0362) 43 00 97.